

СТУБОВИ КУЛТУРЕ

biblioteka

vek

knjiga
osma

Urednik
Predrag Marković

Bojan Ž. Bosiljčić

Biblioteka Vek
osnovana je povodom
stogodišnjice
filmske umetnosti

TI DIVNI SANJARI

(30 GODINA KANADSKIH OSKARA)
THE GENIE AWARDS/LES PRIX GENIE

Oprema
Dušan Šević

Beograd
2011.

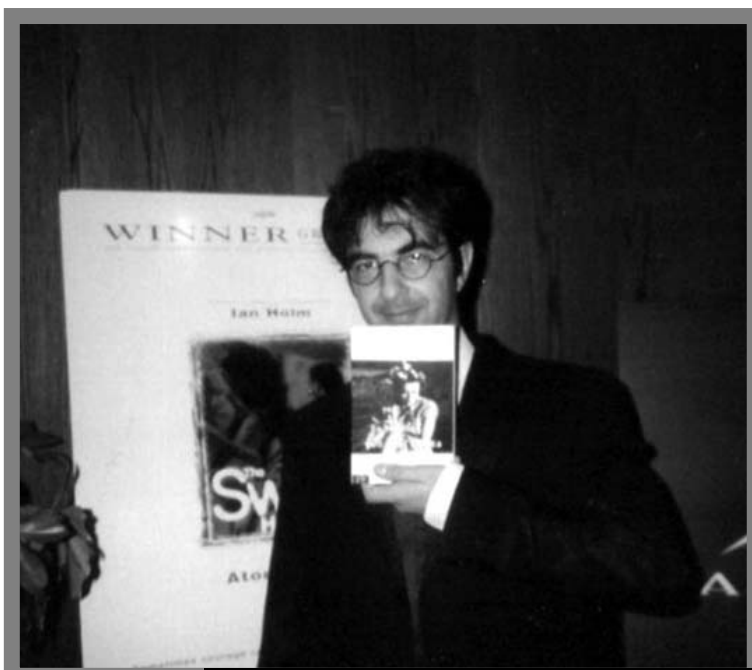
© Stubovi kulture

Posvećeno svima onima koji se bave stvaralaštvom.
Kreacija je akt ispunjenja i prosvetljenja duše!

Na koricama:
Slika iz filma *Leolo*
(Ljubaznošću Telefilma Kanada)

21. dodela nagrada – Sa dugogodišnjom predsednicom Akademije za film i TV Marijom Topalović

Proslavljeni kanadski filmski autor Atom Egojan sa knjigom *Severno od Holivuda*

SUDBINA I MISIJA

(Uvodna reč autora)

„Nema sudbine, nego što mi napravimo!“ (*No fate, but what we make!*) – kaže glumica Linda Hamilton kao „čelična leđi“ Sara Konor, odlučna da promeni budućnost, u antologijskom naučnofantastičnom filmu „Terminator 2: Sudnji dan“ (*Terminator 2: Judgment*

Day) 1991, u režiji kanadsko-holivudskog vizionara Džejmisa Kammerona, samoproklamovanog „kralja sveta“.

Ja imam nešto drugačiji pogled na život i njegovu čudnovatost. Nisam fatalista niti sam sledbenik bolivudskih filmova, ali sve više verujem u ultimativnu moć Sudbine. Životno iskustvo me je naučilo da se ništa ne dešava slučajno i da za sve postoji neka tajna veza. Sa predodređenim ulogama, svi smo mi akteri na pozornici života gde je Sudbina ujedno scenarista, reditelj i producent!

Počeo sam karijeru na Radio-Sarajevu (sa legendarnim Borom Koticem), ali sam se „preko noći“ obreo u filmskoj kući „Forum“ (koja je producirala Kusturićine klasike „Otac na službenom putu“ i „Dom za vešanje“) i počeo u novinama da pišem filmske kritike. Iako mi to nije bila prvobitna namera, film je postao moja profesija i pasija.

Kada sam, opet voljom Sudbine, došao u Kanadu u jesen 1995. godine nisam ni slutio da će moja „misijska“ biti da napišem tri knjige o ovdašnjoj kinematografiji, čije vodeće ličnosti sam upoznao na 16. dodeli godišnjih kanadskih filmskih nagrada, 14. januara 1996. u Montrealu. Tada sam prvi put prisustvovao ovoj gala-priredbi, za koju sam saznao samo sedmicu ranije!

Ti divni sanjari su finalni segment moje publicističke trilogije posvećene kanadskom filmu, u izdanju „Stubova kulture“. Prva knjiga, *Severno od Holivuda* (1997), analitički je dala generalni presek kanadske filmske industrije nad kojom se, već od samog njenog nastanka, nadvio bauk susednog Holivuda koji je „zemlju javorovog lista“ smatrao „domaćim tržištem“!

Druga knjiga, *Dok javori njišu grane* (2002), kroz prikaz kanadskih filmskih institucija i festivala donela je bio-filmografske portrete ovdašnjih najistaknutijih autora i glumaca koji hronično pate od nedostatka finansija i neuvažavanja domaće publike, čiji su ukus i interes prevashodno usmereni prema američkim mejnstrim filmovima, ne iskazujući naročitu pažnju za autohtonu kanadsku produkciju koja je po svom konceptu sušta negacija Holivuda.

Nastojeći da ne upadnem u zamku ponavljanja i citiranja samog sebe ovoga puta, ne zalazeći dublje u esencijalne teme i opširno obrazložena pitanja u prethodnim knjigama, *Ti divni sanjari* imaju više istoriografsko-faktografski karakter i prvenstveno su okrenuti prema genezi i povesti najviših kanadskih filmskih nagrada — Genija, koji su ove godine obeležili 30 godina postojanja.

Činjenica da sam prisustvovao skoro polovini dosadašnjih dodela nagrada, gotovo redovno u poslednjih petnaestak godina, što je inače retkost za pratiocje ovdašnjih filmskih zbivanja, dodatno me je ohrabrila u nameri da bez lažne skromnosti i pretencioznosti napišem ovu knjigu.

Shodno zvaničnom kanadskom „bilingvizmu”, dvojezični naziv ovih nagrada, The Genie Awards / Les Prix Genie (izgovaraju se Džini na engleskom, a Žini na francuskom) ima isto značenje — izražava vrhunsko umeće i sposobnosti njihovih dobitnika. U slobodnom prevodu na srpskom jeziku znače nešto slično kao *Geniji* ili *Čarobnjaci*.

Kanada je u mnogo čemu bogata zemlja, ali ono u čemu oskudeva jeste tradicija, što je i razumljivo za ovu državu Novog sveta, formiranu 1867. godine. Tri decenije Genija su relativno kratak vremenski period (u poređenju sa, na primer, 82 godine hollywoodskog Oskara), ali za još uvek malu kanadsku kinematografiju to je veliko dostignuće, dokaz njene samosvojnosti i istovremeno podstrek za budućnost. Istina, još od 1949. godine zvanično su dodeljivane Kanadske filmske nagrade, ali one su bile niskog profila, organizovane na volonterskoj osnovi, imale su opskurni karakter (često čak i bez ijednog dugometražnog igranog filma u konkurenciji!) i kao takve su, gotovo neprimećene kod šire javnosti, zamrle 1978. godine.

Obrazovanjem profesionalne organizacije — Akademije za film 1979. godine — ustanovljene su i nove nagrade nazvane Geniji, koje su po svom konceptu kanadski ekvivalent američkom Oskaru, kao izraz rastuće snage ovdašnje kinematografije. Sa utvrđenim adekvatnim nominacionim procesom i glasačkim sistemom, te gala-ceremonijom produciranom u stilu grandioznog tv-šoua, ove nagrade, prvi put dodeljene 1980. godine, uprkos mnogobrojnim preprekama polako su izrasle u nacionalnu instituciju, zašta posebne zasluge ima dugogodišnja predsednica i generalna direktorka Akademije gospođa Marija Topalović (Maria Topalovich), po ocu srpskog porekla (sa Kosovog Polja).

Pripremanje ove knjige je u mnogo čemu bio pioniski poduhvat koji je zahtevao duga istraživanja po dostupnim arhivskim materijalima u bibliotekama i bankama podataka na internetu. O Genijima ne postoji obimna i koncizna dokumentacija, jedini putokaz u tom smislu je knjiga *And the Genie Goes To...*, objavljena povodom dvadesetogodišnjice dodelivanja. Napisala ju je upravo gospođa Topalović, koja je od prvih dana bila uključena u rad novoformirane Akademije i profilisanje ove nagrade.

Nedefinisanost i nedostatak kulturnog identiteta glavni su razlozi što su Geniji još uvek nedovoljno prihvaćeni od publike, uostalom baš kao i sami kanadski filmovi, čiji uzroci se mogu naći i u činjenici što je Kanada tradicionalno zemlja imigranata, kod kojih postoji to dvojestvo (ne)pripadnosti i (ne)poistovećivanja, o čemu će biti više reči na stranicama koje slede.

Dobitnici najviših kanadskih filmskih nagrada za većinu ovdašnje publike samo su anonimni genijalci! Bavljenje filmom nije unosno zanimanje u Kanadi, niti donosi zagarantovanu slavu. To je profesija koja zahteva strast, posvećenost i spremnost na samoodricanje, baš kao i u mnogim drugim zemljama.

„U filmskom biznisu sve počinje sa snovima” — izjavio je proslavljeni sincasta Norman Džuison (Norman Jewison), koji je 1988. godine dobio specijalnog Genija za posebne zasluge u razvoju kanadskog filma. Naredna poglavlja ove knjige, koja može poslužiti i kao štivo za bolje razumevanje Kanade, svedočanstvo su o predanosti i nadahnuću tih divnih sanjara među kanadskim filmskim pregaocima, koji su svojim delima, talentom i vizijama ispisali stranice neduge istorije Genija. Protekle tri dekade, u stvari, tek su samo početak!

Iskreno se zahvaljujem na iskazanoj predusretljivosti i saradnji: Mariji Topalović, Akademiji za kanadski film i televiziju, te foto-reporterima Ivani Đorđević, Tamari, Mileni i Davoru Milićeviću i Sylvie Lussier. *Ma chérie, merci beaucoup pour tout!*

Za pruženu pomoć i razumevanje neizmerno sam zahvalan: Miri Šuković, Ratku Tošiću, Predragu Doderu, stricu Momi Bosiljčiću i Ifeti Stroil (u mom ratnom sarajevskom vremenu); Mišiki Vermešu, Joški Galambošu, Joški Pinteru, Zlatku Matiću i Jožefu Čikošu (u mom kratkom subotičkom razdoblju); te Margo i Pjeru Gotijeu (Margo et Pierre Gauthier), Skotu Galiju (Scott Galley) i Tomu Mek Sorliju (Tom McSorley) u mom početnom otavskom periodu.

14. januar 1996. – Autor knjige prvi put na dodeli

Od velikog značaja bila je i podrška mojih dragih beogradskih kolega Nebojše Popovića i Dinka Tucakovića.

Posebno se zahvaljujem poštovanom Peđi Markoviću i izdavačkoj kući „Stubovi kulture“ koja me je od prvog dana bezrezervno prihvatila i dosad objavila četiri moje knjige.

Za dragocenu finansijsku asisitenciju u izdavanju ove knjige zahvalan sam „Kišobranu“ iz Vankuvera, „najzapadnijim srpskim novinama“, za koje već deset godina redovno pišem filmske kritike.

Najdublju zahvalnost dugujem mojim roditeljima, dedi Žiki i nani Uti, koji su me uvek podsticali da mislim svojom glavom, da idem vlastitim putem i da sledim svoje snove, te mojim najbližim i najvoljenijim – Nevenu, Nebojši i Gordani, mom plavom anđelu čuvaru.

Sanjam, dakle postojim! – to je moja životna maksima. Ljudi postaju ono što sanjaju. Ako ste duboko posvećeni onome što želite i čemu stremite, i Sudbina će biti na vašoj strani!

Bojan Ž. Bosiljčić, Gatineau, Quebec, Canada, jul 2010.

DVE USAMLJENE DUŠE

Da bi se shvatila inferiorna pozicija kanadskog filma i indiferentni odnos publike prema Genijima potrebno je prvo bliže upoznati u celini Kanadu kao zemlju. Sastavljena od deset provincija i tri teritorije, ovo je drža-

va ogromnih prostranstava, po površini (oko 10 miliona kvadratnih kilometara) druga po veličini na svetu, ali retko naseljena, sa oko 34 miliona stanovnika, što je po populaciji stavlja na 33. mesto na svetu. Više od 80 procenata Kanadana živi u južnom delu zemlje, u pojasu od 250 kilometara udaljenosti od granice sa SAD. Ima 25 gradova sa preko 100.000 stanovnika, koji zauzimaju samo 0,79 procenata ukupne površine zemlje.

Od svog postanka Kanada je zemlja doseljenika u koju se godišnje useljava oko 250.000 imigranata, doslovno sa svih strana sveta, iz preko 200 zemalja! Dve trećine rasta populacije otpada na priliv imigranata. Shodno svom šarolikom etničkom, rasnom i religijskom karakteru, Kanada je 1971. godine usvojila multikulturalizam kao zvaničnu politiku, koji podstiče harmoniju i promoviše toleranciju, poštovanje i razumevanje među različitim kulturama unutar zemlje, uz pravo očuvanja vlastitog etničkog identiteta.

Podaci iz poslednjeg popisa stanovništva 2006. godine otkrivaju kanadski etno-kulturalni mozaik. Otprilike svaki šesti žitelj Kanade ima drugačiju boju kože, što ukazuje na to da etnička slika populacije nastavlja da se menja sve bržim tempom, najviše zahvaljujući imigrantima.

Po definiciji za popis, osoba drugačije boje kože je „osoba koja nije starosedelačkog porekla i ne pripada beloj rasi“. U pojedinim regionima vlada veće šarenilo, pa tako u području Torontoa 42,9 odsto stanovnika sebe svrstava među građane sa drugačijom bojom kože, a u Vankuveru tek nešto manje. U Halifaksu, pak, drugačiju boju kože ima tek svaka trinaesta osoba.

Pre 25 godina drugačiju boju kože imalo je svega pet odsto stanovnika Kanade, a treba reći da preko četiri petine svih doseljenika, pristiglih u periodu od 2001. do 2006. godine, nije iz evropskih zemalja.

Kanada je, istinski, ceo svet u jednoj zemlji! Podaci iz popisa pokazuju da ovde žive ljudi poreklom iz 223 različite etničke zajednice. Pri izjašnjavanju o nacionalnosti, odrednicu Kanađanin izabrala je svaka treća osoba, što je za sedam odsto manje nego prilikom prethodnog popisa. Interesantno je da useljenici razgraničavaju svoju nacionalnu pripadnost, koja se vezuje za zemlju u kojoj žive, i etničku, koja označava narod iz kojeg potiču, ili je eventualno vezuju za versku pripadnost.

Najviše Kanađana ima u Kvebeku (po površini najvećoj provinciji u zemlji), koji je zbog očuvanja svog identiteta mnogo selektivniji u izboru imigranata, te među pripadnicima treće generacije doseljenika, odnosno među osobama koje su prijavile engleski ili francuski jezik kao maternji, koji su rođeni u Kanadi, od roditelja takođe rođenih na ovim prostorima. U drugoj generaciji doseljenika, pak, dominiraju građani evropskog porekla, dok među najsvežije doseljenima ima najviše Kineza, Indijaca, Filipinaca i Vijetnamaca.

Britanska Kolumbija ima etnički najraznolikiju populaciju, pošto je u njoj svaka četvrta osoba drugačije boje kože, dok najmanje osoba drugačije boje kože živi u provinciji Ostrvo princa Edvarda — svega 1,4 odsto.

Interesantno je da čak 96 odsto građana drugačije boje kože živi u gradskim sredinama, u poređenju sa 68 odsto ukupnog stanovništva. Problemi nastaju pri njihovom zapošljavanju, koje je procentualno ispod onog za građane bele boje kože, iako su stepeni obrazovanja na približno istom nivou.

U skladu sa sve приметnijom i prisutnijom etničkom raznolikošću u Kanadi, raste i broj mešovutih brakova koji je u poslednjih pet godina porastao za trećinu i uglavnom je tu reč o zajednicama pripadnika bele rase sa osobom drugačije boje kože. Japanci su najspremniji da zasnuju porodicu sa pripadnikom neke druge etničke grupe, čak u 74,7 odsto slučajeva, dok sa druge strane to najređe čine doseljenici iz jugoistočne Azije i Kine. Brakovi supružnika iz različitih manjinskih grupa čine 3,9 odsto svih zajednica u Kanadi.

Statistička služba prikuplja podatke o etničkoj pripadnosti i zato što na osnovu toga mnoge vladine agencije, razne kulturne i druge organizacije i zajednice i školski odbori mogu da ustanove stepen integracije osoba koje potiču iz različitih sredina u kanadsko društvo.

Raznolikost populacije, ono po čemu se Kanada izdvaja i čime se ponosi, postaće još izraženija u godinama koje dolaze — predviđaju statističari.

Oni tvrde da bi do 2031. godine moglo da se dogodi da tri od deset osoba budu došljaci, sa mestom rođenja negde u inostranstvu, jer sadašnji pokazatelji govore da će se broj imigranata uvećavati četiri puta brže od rasta ovdašnjeg stanovništva. Takođe, statističari procenjuju da će oko 55 odsto populacije rođene u inostranstvu biti iz Azije, i to najvećim delom sa juga ovog kontinenta i iz Kine.

Manjinske grupe se veoma brzo proširuju, useljavanjem ali i rađanjem, pa se veruje da će one činiti skoro trećinu ukupnog broja stanovnika, što je gotovo dvostruko više nego što je zabeleženo poslednjim popisom stanovništva iz 2006. godine. Za svoje mesto boravka oni će birati uglavnom velike gradove, pa će tako Toronto najverovatnije imati skoro dve trećine, Vankuver oko tri petine, a Montreal oko jednu trećinu takozvanog manjinskog stanovništva. Što se Vankuvera i Toronta tiče, manjinske grupe postaće većinsko stanovništvo, a žitelji bele boje kože biće praktično manjinska grupa — ističu stručnjaci.

Statistička služba preuzela je definiciju o manjinama iz federalnog Akta o jednakosti pri zapošljavanju, gde stoji da su to „osobe koje nisu starosedeooci, nisu evropskog porekla i nisu bele boje kože“.

Mozaik religija, po statističarima, takođe će biti mnogo drugačiji. Za dve decenije od sedam osoba šest će biti hrišćanske veroispovesti, dok će sedma biti neke druge religije, i to najčešće muslimanske. Procenjuje se i da će porasti broj ateista, tako da jedna petina žitelja Kanade neće pripadati nijednoj religiji.

Od imigranata se traži da nauče engleski ili francuski jezik što je pre moguće, da poštuju ovdašnje zakone i respektuju kanadske vrednosti. Uprkos mnoštvu kultura, običaja i vera Kanada funkcioniše veoma efikasno, absorbujući i integrišući različitosti koje ovde nisu prepreka nego zapravo velika prednost.

Prema zvaničnim podacima preko 70 procenata doseljenika poseduje najviše akademsko obrazovanje, ali teško uspeva da na relativno malom kanadskom tržištu rada nađe posao u svojoj struci. Ipak, oni ubrizgavaju svežu krv i donose nove ideje, kao pogonsko gorivo koje pokreće napred celu zemlju.

Imigranti sa sobom donose svoje snove o uspehu u Kanadi, ali i tradicionalne vrednosti i običaje iz zemlje porekla. To počet-

no sučeljavanje dva sveta u glavama mnogih došljaka izaziva konfuziju i raspolućenost njihovih duša, osećaj otuđenosti i marginalizacije, da ne pripadaju nigde, da su uhvaćeni u vakuumu „ni na nebu, ni na zemlji”. Nije nimalo jednostavno naprećac preseći ko- rene i nakalemiti novu granu!

Nedefinisanost identiteta i nedostatak pripadništva nisu ka- rakteristične samo za novopridošle imigrante, nego često i za pr- vu generaciju njihovih naslednika. Ovde je gotovo iluzorno govo- riti „o starosedecima”, naravno ako se izuzmu urođenici – Prvi narodi (*First Nations*), kako se zvanično imenuju.

Među etničkim grupama često je jako usađena privrženost prema zemlji porekla. Primera radi, pobede italijanske, španske i grčke reprezentacije na Svetskom kupu i Evropskom prvenstvu u fudbalu mnogo bučnije se proslavljaju na ulicama kanadskih gradova nego dvostruki trijumfi kanadske hokejaške muške i žen- ske ekipe na Olimpijskim igrama.

Praktično posmatrano, Kanada je, u stvari, izuzetno funkcio- nalna unija različitih etničkih zajednica. Ovo je mlada zemlja, bez velike tradicije i teško je govoriti o njenom kulturnom identitetu koji je fragmentovan i izlomljen.

„Ja sam bio tako ljut da shvatim da sam Kvebečanin, bez pro- štosti, bez istorije, samo dve konzerve sirupa od javorovog drveta” – izjavio je jednom prilikom tragično preminuli montreal- ski autor Žan-Klod Lozon (Jean-Claude Lauzon), trostruki osvajač Ge- nija koji je uz reditelja „rokenrol” orijentacije Brusa Mek Donal- da (Bruce McDonald) iz Toronta („Ubitačna cesta” – *Roadkill*, 1989, „Autpout 61” – *Highway 61*, 1992. i *Hard Core Logo*, 1996) jedna od najmarkantnijih i nepravedno zapostavljenih autorskih ličnosti kanadskog filma. Ostavio je u senci Denija Arkana, Dejvida Kron- enberga i Atoma Egojana.

Kada tako govori jedan Kvebečanin, čija nacija ima dužu tradi- ciju od bilo kojih drugih doseljenika u Kanadi, šta tek onda mogu da kažu ostali! U Lozonovom šokantnom remek-delu „Leolo” (1992), koji je polu-autobiografskog karaktera, glavni junak filma je dečak iz porodice šizofreničara koji čezne za toplom Italijom, zemljom- muzejem pod otvorenim nebom i želi da bude neko drugi, insi- stirajući da nije Kvebečanin Leo Lozon nego Italijan Leolo Lozone!

Ta kulturna šizofrenija upečatljivo je izražena i u delima Ato- ma Egojana (Atom Egoyan), reditelja jermenskog porekla, čiji ju- naci tragaju za samima sobom i mestom gde pripadaju („Bratska

krv” – *Next of Kin*, 1984, „Porodični prizori” – *Family Viewing*, 1987, „Kalendar” – *Calendar*, 1993). U stvari, ako se kanadski kul- turni identitet uopšte može klasifikovati, onda je to upravo ta raz- ličitost i mnoštvo koje krasi ovu zemlju. Pluralizam, a ne unifi- kovanost, osnovno je obeležje i zajednička crta ovdašnjeg socio- kulturološkog miljea.

U tom smislu, ne može se govoriti ni o jednoj prepoznatljivoj temi koja veže kanadske filmove i autore. Dejvid Kronenberg (Da- vid Cronenberg), na primer, okrenut je istraživanju odnosa tela i mašina, biologije i tehnologije („Muva” – *The Fly*, 1987, „Sudar” – *Crash*, 1996) i seksualnog identiteta („Ukleti blizanci” – *Dead Ringers*, 1988, „Goli ručak” – *Naked Lunch*, 1991, „M. Baterflaj” – *M. Butterfly*, 1993). Sa druge strane, Deni Arkan (Denys Arcand) u svom stvaralaštvu usmeren je ka socijalno angažovanim filmo- vima, kritičkim opservacijama savremenog zapadnog društva („Pad američkog carstva” – *Le déclin de l'empire américain*, 1986, „Isus iz Montreala” – *Jésus de Montreal*, 1989, „Invazije Varvara” – *Les invasions barbares*, 2003).

Moju usvojenu domovinu najviše sam prepoznao u delima Atoma Egojana, Brusa Mek Donalda, Denija Arkana, Žana-Kloda Lozona, Dona Mek Kelara (Don McKellar) iz Toronta („Poslednja noć” – *Last Night*, 1998) i Garija Barnsa (Gary Burns), autora iz Kalgarija („Suburbanatori” – *The Suburbanators*, 1995, „Kuhin- ska zabava” – *The Kitchen Party*, 1997. i „Mentalna eksplozija” – *Waydowntown*, 2000). Kanada sa njenim ljudima i čudima „stanu- je” u njihovim filmovima!

Generalno posmatrano Kanađani su uzdržani ljudi, skromni i okrenuti samima sebi, koji nisu skloni euforičnim izlivima pa- triotizma kao njihove komšije sa Juga. Ovde, na Velikom Belom Severu, prisutan je taj osećaj izolovanosti i osamljenosti kao ve- rovatno malo gde drugde.

„Zakopčani” mentalitet je dobrim delom uzrokovan i klimat- skim faktorom koji tera ljude na dobrovoljnu izolovanost, sa mo- gućim depresivnim efektom, praveći svojevrstu „zemlju izgublje- nih duša” povezanih internetom i drugim sredstvima dehumani- zovane komunikacije, koja zapravo još više produbljuju njihovu otuđenost i utučenost.

Jedan deo Kanađana, posebno među kvebečkom populacijom, ispoljava suspregnutu agresivnost za volanom, na ulicama i auto- putevima, te na hokejaškim utakmicama koje služe i kao ventil za

pražnjenje frustracija i viška energije akumulisane tokom (pre)du-
gog zimskog perioda. O hokeju, najomiljenijem sportu Kanadana,
posebno zbog dozvoljenih tuča između protivničkih navijača, Atom
Egojan je 1992. snimio izvrstan film „Rđavo ponašanje“ (*Gross Mi-
sconduct*), zasnovan na životnoj priči slavnog kanadskog hokejaša
Brajana Spinera Spensera (Brian Spinner Spencer). Podeljena u
kratka poglavlja, to je brutalno realistična filmska meditacija o eks-
cesivnostima ljudskog ponašanja uzrokovanim stalnim zahtevima
hokeja za preteranom demonstracijom snage i muškosti.

Zima je, praktično, jedan od najvećih kanadskih „poslodava-
ca“! Ovde je razvijena ogromna multi-bilionska industrija, u raz-
ličitim sferama usluga, koja se bavi održavanjem, sprečavanjem,
saniranjem i otklanjanjem posledica dugotrajnih teških zima. Po-
stoji jedna izreka da Kanada ima samo dva godišnja doba: zimu i
vreme letnjih radova i (p)opravki!

Dobro pamtim savet koji mi je nakon samo par meseci po do-
lasku u Kanadu dao Tom Mek Sorli (Tom McSorley), direktor „Ka-
nadskog filmskog instituta“ (*Canadian Film Institute*) u Otavi, gde
zima, čini se, zapravo traje punih devet meseci: „Obuci se što top-
lije možeš, nije važno kako izgledaš, najvažnije je preživeti zimu.“
Kako je bio u pravu! Ta zima, 1995-96. godine, bila je jedna od naj-
okrutnijih u poslednje vreme i držala je kanadsku prestonicu oko-
vanu ledom i snegom od novembra do maja. Sarajevske zime, za
koje sam mislio da su naporne, izgledaju mi sada kao dečije
snežne radosti.

Ima onih koji tvrde da ni zime u Kanadi nisu ono što su ne-
kad bile, ali bar što se tiče kanadskog glavnog grada, u čijem kve-
bečkom regionu živim, to globalno otopljanje nikako da stigne
i još uvek zaobilazi ove krajeve! Posle Ulana Batora, prestonice
Mongolije, Otava je, po zvaničnim meteorološkim statistikama,
drugi najhladniji glavni grad na svetu.

Kada sam 1996. godine za knjigu *Severno od Holivuda* intervju-
isao jednog od najvažavanijih ovdašnjih filmskih kritičara i teo-
retičara, univerzitetskog profesora Pitera Harkorta (Peter Harco-
urt), on mi je, između ostalog, naglasio sledeće (imajući valjda u
vidu da dolazim sa brdovitog Balkana, dežurnog svetskog tinjaju-
ćeg bureta baruta): „Kanada je možda dosadno, ali bezbedno me-
sto!“ Premda je, prirodno, verni istorijski saveznik SAD, od kojih
je u mnogo čemu ovisna, Kanada je svesno izabrala sekundarnu
ulogu na globalnoj sceni.

Ovde se ne dešavaju burna poglavlja planetarne povesti i sve
nekako protiče u stilu ukalupljene stabilnosti, što je posledica
spremnosti ljudi da brzo prihvataju i ono što im se čini da je na-
metnuto, a što se vešto obrazlaže time da je to u njihovom intere-
su! Kada se ode u „šoping“, oseća se da cene roba i usluga rastu
brže nego što to zvanična stopa inflacije pokazuje (između 1,5-2
procenta). Ipak, aktuelna globalna ekonomska kriza ne pogađa
toliko Kanadu, prvenstveno izvoznika energetske sirovine, kao
neke druge zemlje Zapada.

Uhodani političko-ekonomski sistem razvijenog kapitalističkog
društva precizno je razrađen i funkcioniše efikasno, a u njegovoj
osnovi je mali radni čovek koji naizgled poseduje sve, dok se zapra-
vo sve nalazi u vlasništvu banaka. Ovo je veoma organizovano i ra-
cionalno društvo u kojem si „slobodan“ samo onoliko koliko zaista
imaš novca! Za većinu običnih smrtnika, skromno obrazovanih, ko-
ji žive od danas do sutra i u duhu svojih predaka pionira-doseljeni-
ka, koji se stalno sele u (iluzornoj) potrazi za nečim boljim, izlazak
petkom ili subotom naveče vrhunac je njihovih života. Tada sebi
daju oduška od najraznorodnijih poslova koje su tokom sedmice
prisiljeni da obavljaju kako bi bar delimično namirili nagomilane
dugove na kreditnim karticama, nastalim gotovo mehaničkim ku-
povanjem stvari koje im zapravo nisu potrebne, kao vrsti kompen-
zacije za ispraznost bivstvovanja. To je skica za portret savreme-
nog potrošačkog društva! Sve je na prodaju i sve ima svoju cenu.

Amerikanizacija je i ovde sve prisutnija, kao uostalom i svu-
gde u svetu, u svim sferama života, počev od sistematski orkestri-
rane kampanje da se stanovništvo ubedi da je za krizu univerzal-
ne zdravstvene zaštite izlaz u ekspanziji privatne medicinske
prakse, pa do ulica najvećih kanadskih gradova Toronto, Vanku-
vera i Montreala gde su, u pola belog dana, sve učestaliji krvavi
obračuni narko-bandi u kojima stradaju i nedužni prolaznici.

Imati doktora u Kanadi ravno je dobitku na lutriji! U Gatinou,
u kojem živim, gradu sa 230.000 stanovnika, koji se nalazi sa su-
protne strane Otave, čak 60.000 ljudi nema svog doktora! Za takvo
žalosno stanje komentar kvebečkog premijera Žana Šarea (Jean
Charest) bio je „da svima ne treba doktor!“ Neki su sarkastično pri-
metili da *monseur* Šare nije precizirao kome doktor nije potreban:
onim ljudima koji su zdravi ili onim koji su siromašni!? Ovu goru-
ću temu, koja dobija sve dramatičniju dimenziju, dotakao je i Deni
Arkan u svom oskarovskom ostvarenju „Invazije varvara“.

Na političkom planu trzavice, nesuglasice i probleme po običaju izaziva nerazrešen odnos između anglofonske Kanade i frankofonskog Kvebeka, dve odvojene, „usamljene duše“: *Two Solitudes* — *Deux solitudes*, kako ih ovde politikolozi, sociolozi i kulturolozi tradicionalno definišu. (Na ovu temu 1978. godine je snimljen i istoimeni film, prosečnog kvaliteta, scenariste i režisera Lajone-la Četvinda (Lionel Chetwynd), po izvrsnom romanu Hjua Mek Lenana (Hugh MacLennan).

English Canadians naspram *Les Canadiens-français*! Sučeljavaње dve različite kulture, dva načina života i dva mentaliteta (koji dele istu sklonost ka novcu) spojena u jednoj zemlji, u proteklih sto pedeset godina dovodilo je i do ozbiljnih potresa, kao što je bila famozna „Oktobarska kriza“ 1970. godine kada je federalna vlada Pjera Trudoa proglasila ratno stanje zbog terorističkih akata kvebečkih separatista, te poslednji kvebečki referendum o nezavisnosti 1995. godine, na kojem su federalisti „za dlaku“ nadjačali suvereniste. (To se sve dešavalo samo par sedmica nakon mog dolaska u Kanadu. Sa još uvek svežim sećanjima na dezintegraciju bivše Jugoslavije činilo mi se da me prati neko prokletstvo, nisam verovao da mi se nešto slično događa ponovo, oko sedam hiljada kilometara zapadnije.)

Socio-kulturološka koncepcija o „dve usamljene duše“ neminovno je našla svoj odraz i u kanadskoj kinematografiji koju čine dve zasebne celine — anglofonska i frankofonska produkcija, različite po svom stilu i senzibilitetu.

Naslonjene su na model evropskog autorskog filma, a ono što im je zajedničko jeste kuražnost, avangardnost i provokativnost, jer je to jedini način da skrenu pažnju publike na sebe, što posebno važi za kinematografiju iz engleskog dela Kanade, koja sa konkurentskim komšijskim Holivudom deli isti jezik.

Anglofonsku produkciju, kojom provejava WASP mentalitet (*White-Anglo-Saxon-Protestant*), karakteriše potraga za identitetom — bilo ličnim, etničkim ili seksualnim, dok frankofonska produkcija, koja se u poslednjih petnaestak godina iskazala dominantnijom i kreativnijom, istražuje teme ukorenjene u katolički milje koje imaju univerzalni pečat.

Kvebečani su svesni svog identiteta i ponosni na činjenicu da su sredinom 16. veka njihovi preci prvi stigli (nepozvani!) kao kolonizatori na ova područja i potom osnovali Novu Francusku (*La Nouvelle France*). Verovatno je to obrazloženje zašto su mi dosad

u tri navrata obični Kvebečani, sa kojim sam imao nešto oštriju konverzaciju o u suštini trivijalnim stvarima, rekli da „idem kući“!!! Pa, Kvebek je sada i moja kuća! Priznajem, utešno je bilo to što sam na televiziji video i čuo da su neki bučni pojedinci te istovetne reči uputili i samom predsedniku kanadske vlade Stivenu Harperu, iz provincije Alberta, koji je u Montrealu prisustvovao proslavi *Saint Jean-Baptiste*, nacionalnog praznika Kvebeka koji se svake godine održava 24. juna, sedam dana pre svenacionalnog kanadskog praznika *Canada Day*, 1. jula.

Naravno, ovakvi ekscesi su samo sporadični ispadi i svakako ne predstavljaju obrazac kolektivnog ponašanja, ali ipak mogu poslužiti kao ilustracija latinskog temperamenta i nacionalnog identiteta i svesti Kvebečana, koji je posebno iskazan u filmovima Pjera Falardea (Pierre Falardeau). Strast i (pre)osetljivost Kvebečana na ovom planu mogu se razumeti i objasniti činjenicom da oni na severno-američkom kontinentu predstavljaju malo frankofonsko ostrvo sa sedam miliona stanovnika i osećaju se ugroženim jer su okruženi ogromnim anglofonskim okeanom sa populacijom od preko 300 miliona ljudi (uključujući i SAD).

Trvenja „usamljenih duša“ imala su svoju refleksiju i na same Genije.

Naime, 1999. godine pokrenute su zasebne kvebečke filmske nagrade zvane Žutra (*Les Prix Jutra*). One su dobile ime po čuvenom, rano preminulom kvebečkom autoru Klodu Žutri (Claude Jutra), čije se delo „Moj ujak Antoan“ (*Mon Oncle Antoine*) iz 1971. godine smatra antologijskim ostvarenjem celokupne kanadske kinematografije. Da peripetija (i zabuna) bude veća, jedna od specijalnih nagrada koje se dodeljuju na ceremoniji Genija za najbolji debitantski dugometražni igrani film takođe nosi slično ime — nagrada Klod Žutra (*Claude Jutra Award — Le prix Claude-Jutra*)!

Razlog za pokretanje kvebečkih filmskih nagrada objašnjen je težnjom da se bolje promovise frankofonska produkcija koja je po oceni kvebečkih filmskih pregalaca često nepravedno zapostavljena na dodelama nagrada Geniji, koji nisu uspeli da generišu adekvatan interes publike. Montrealski super-producent Rože Frapije (Roger Frappier) te godine je odbio da prijavi svoja dva filma „2 sekunde“ (*2 Secondes*) rediteljke Manon Brijan (Manon Briand), te „32. avgust na zemlji“ (*Un 32 août sur terre*) Denisa Vilneva (Denis Villeneuve) u konkurenciji za Genije i uvrstio ih je direktno u nadmetanje za kvebečke Žutre. Reditelj Vilnev Genije je tada čak okarakterisao kao „mrtvo novorođenče“.

Bio Tjut na Genije – kvebečki super-producent Rože Frapije

Ideja da je Rože Frapije ogorčen na Genije mnogima se čini la potpuno bizarnom jer je on do tada već tri puta osvajao ove nagrade: kao producent filmova „Pad američkog carstva“, „Jedne noći u zoološkom vrtu“ (*Un zoo la nuit*) 1988. i „Isus iz Montreala“.

Ironično, reditelj Denis Vilnev potom se vratio Genijima i čak tri puta je postao dobitnik nagrade: 2000. godine za „Melstrom“ (*Maelstrom*), 2008. za kratki igrani film „Sledeći sprat“ (*Next Floor*), snimljen na engleskom jeziku, te 2009. za „Politehniku“ (*Polytechnique*), dok je Frapije još jednom osvojio nagradu za najbolji film (upravo za Vilnevov „Melstrom“), što ga je učinilo najuspešnijim producentom u istoriji Genija — dobio je ovu nagradu četiri puta! Da li zbog svih ovih nagrada ili ne, Denis Vilnev je u međuvremenu promenio svoje mišljenje i „okrenuo ploču“, ocenjujući sada nagrade Žutra kao smešne!!! Zaista smešno!

Evidentno je da je u prvoj dekadi novog veka i milenijuma frankofonska produkcija iskazala punu superiornost na dodeli Genija, osvojivši najveći broj nagrada. To je, prevashodno, rezultat kvaliteta ostvarenja, ali ima onih koji tvrde da je pokretanje konkurentskih nagrada Žutra zapravo nateralo Genije da postanu blagonakloniji prema kvebečkim filmovima, autorima i glumcima. Bilo kako bilo, često se dešavalo da su se ove dve ceremonije podudarale u svom izboru i da su dodeljivane nagrade istim filmovima i stvaracima, učinivši da izgledaju kao reprize iste predstave.

To se upravo dogodilo već prve godine postojanja Žutri, kada je na ovim nagradama, kao i na Genijima, ubedljivo trijumfovao film „Crvena violina“ (*The Red Violin – Le violon rouge*) reditelja Fransoa Žirara (Francois Girard). Producent filma, Niv Fičman (Niv Fichman) tim povodom je izjavio: „Mislim da bi trebalo da bude samo jedna vrsta filmskih nagrada u ovoj zemlji.“ On je izrazio mišljenje mnogih koji smatraju da je kanadska filmska zajednica sama po sebi već mala i da ustanovljavanje regionalnih nagrada liči na razdvajanje jednog atoma, što će promovisanje ovdašnjih filmova kod kanadske publike zapravo učiniti još težim.

U gnevnom odbacivanju Genija i njihovom bojkotu od strane frankofonskih sineasta posebno žustar je bio montrealški autor Pjer Falardo, inače strasni nacionalista i vatreni zagovornik kvebečke suverenosti, koji je u otvorenom pismu javnosti, upućenom januara 2002. godine, izjavio da neće dozvoliti da njegov film „15. februar 1839“ (*15 Février 1839*) bude uvršćen u konkurenciju za 22. Genije, navodeći između ostalog: „Ne želim da budem deo njihovog kanadskog šoua, a to da moja ‘genijalnost’ bude priznata u Saskatunu ili Korner Bruku ostavlja me hladnim poput njihovih Stenovitih planina!“

Falardoov potresni film govori o čuvenoj „Pobuni patriota“ u Kvebeku 1837. godine i vešanju njihova dva lidera. On je 1994. godine snimio žestoki film o Oktobarskoj krizi pod nazivom „Oktobar“ (*Octobre*), kada su četiri člana „Fronta za oslobođenje Kve-

Političke kontroverze – film 15 februar 1839

beka" (FLQ) kidnapovala i potom ubila tadašnjeg ministra rada Pjera Laporta (Pierre Laporte). Film je u engleskom delu Kanade ocenjen kao gnusna propaganda koja teroristička zlodela prikazuje kao herojske akte počinjene u ime slobode.

Pjer Falardo, koji je preminuo 2009. godine, u svom autorском opusu jedino je ujedinio pozitivna mišljenja oba kanadska kulturna entiteta sa dvodelnim serijalom „Elvis Graton" (*Le King des Kings: Elvis Graton*, 1985. i *Elvis Graton 2: Miracle a Memphis*, 1999), koji je metaforična parodija sveta šou biznisa i slave. Komični Žulijen Pulen (Julien Poulin) je tumačio glavnog junaka, koji je simbolična karikatura zaluđenosti Kvebečana američkom pop-kulturom.

Anglofonsko-frankofonske tenzije u Kanadi smenjuju se u intervalima, poput plime i oseke. Poslednjih nekoliko godina na ovom planu je došlo do (p)opuštanja. Federalni Parlament je 2006. godine priznao Kvebek kao „naciju unutar Kanade", dok istovremeno Vlada ubrizgava značajne dodatne sume novca u frankofonsku provinciju. To je u delu anglofonske Kanade izazvalo ozlojeđenost i cinične komentare da će „Kvebek ostati u Kanadi sve do poslednjeg centa iz federalne kase".

Sa druge strane, među Kvebečanima, zasićenim referendumima i izmorenim neizvesnošću, opada opredeljenje ka nezavisnosti i prioritet postaje poboljšanje kvaliteta života. Najeminentniji frankofonski filmski stvaraoci Deni Arkan i Rober Lepaž (Robert Lepage), intelektualne veličine čija reč se pažljivo sluša i analizira, javno su se distancirali od težnje za kvebečkom nezavisnošću i referendumima.

Bitke za zaceljenje odvojenih duša vode se i u Forumu umetnosti, čija najmoćnija savremena forma jeste film. Povezivanje „dve usamljene duše" jeste dug i mukotrpan proces. U zadnje vreme sve jače se ispoljava misao da, uprkos različitostima, Kanada ipak ima jednu zajedničku priču. Ta saga je počela sa dve zajednice koje su živele jedna pored druge, sa različitim jezicima, kulturama, običajima, religijama i zakonima. One su stvorile zemlju koja je vek i po kasnije postala jedna od najrazvijenijih u svetu, izuzetno uspešna gotovo u svakom pogledu. To je zaista globalna zemlja, sa svom tom mešavinom ljudi, jezika i religija. Upravo zbog istorije englesko-francuskih odnosa formirane su adekvatne institucije i razvijeno je razumevanje koje je omogućilo razlikama da cvetaju. Generalno je ustanovljen stav *live and let live* (živi

i pusti druge da žive), koji je stvorio uslove da cela zemlja, zasnovana na multikulturalizmu, skladno funkcioniše.

To se desilo zbog obostrano stečenog iskustva. Dve zajednice su oblikovale jedna drugu i kreirale nešto što je u svetu jedinstveno. Ovo je priča koja je takođe jednako relevantna i za one kojima engleski ili francuski jezik nisu maternji, koji ponekad sa zamorom i otporom gledaju na englesko-francuske preokupacije. Imigrantske grupe postaju sve moćniji faktor koji će već u vrlo bliskoj budućnosti izmeniti dosadašnju percepciju Kanade kao zemlje sa dva dominantna entiteta. Realno posmatrano, imigranti duguju zahvalnost upravo frankofonskoj populaciji u Kvebeku koja se dugo i teško borila za svoja prava. Iako to tada nisu znali, Kvebečani su se borili za sve građane Kanade i za ono što je ta zemlja danas. Kanadu je oblikovao Kvebek, baš kao što je i Kvebek oblikovala Kanada!

Ono što je istorijski definisalo englesko-francuske odnose bile su razlike, sa čim su stigle podvojenosti i otuđenje. Ono što danas definiše te odnose je sve više zajedništvo iskustva i pogleda, kolektivna svest proistekla upravo iz te povesti. Moguće je biti različit i istovremeno biti isti! Strast ka hokeju nije jedino što povezuje anglofonsku i frankofonsku Kanadu.

Stare, duge bitke su dobijene. Kvebečka kultura je preživela i nastaviće da prosperira. Kvebečani su morali da se bore sa prošlošću da bi pobedili u sadašnjosti. Sada, zajedno sa engleskim delom Kanade, moraju se okrenuti budućnosti, gde ih čeka sve globalizovaniji svet, bez granica. Sa iskustvima i znanjem koje je stekla iz svoje prošlosti, Kanada je spremna da se suoči sa izazovima sutrašnjosti!

DALEKO OD OČIJU, DALEKO OD SRCA

Nakon svake dodele Genija, koji širu javnost ostavljaju uglavnom ravnodušnom, nameće se jedno isto pitanje: šta je to, u stvari, kanadski film? Odgovor je kratak: sve ono što holivudski film nije! To znači – jeftin, inovativan, odvažan, artistički usmeren. Jednostavno, ako ne posedujete holivudski luksuz (veliki produkcijski budžet) onda ste prisiljeni da napravite nešto što je drugačije i jedinstveno!

Drugo ime za kanadski film je *Underground Cinema*, čija je deviza: Dole sa holivudskim mejnstrimom i studio sistemom! Kanadski autori su svojevrsni filmski revolucionari bez sinematičkog imuniteta, skloni „gerilskom” pravljenju filmova. 3, 2, 1 – akcija! Oni snimaju svoja dela brzo, kad se ukaže prilika, sa malom ekipom i „šakom dolara” na raspolaganju. Njihova dela su često klasifikovana kao kulturni filmovi ili *midnight movies*.

Ovdašnji sineasti su celuloidni odmetnici koji hrabro odgovaraju na barožnu vatru holivudskih blokbestera, zanesenjaci koji žele da filmu ponovo vrate onaj izgubljeni izvorni san. Sledbenici jednog Dejvida Linča, Rajnera Vernera Fasbindera, Pedra Almodovara ili Džona Votersa su zagrižene pristalice autorskog art-filma koje ne žrtvuju svoje vizije zarad komercijalnog aspekta. Oni ne prave dela zasnovana na video-igramama niti „rimejke” stranih filmova, koje ovdašnja publika nerado gleda zbog titlovanog prevoda.

Kanadski stvaraoci su neprijatelji „porodičnih filmova”, koje doživljavaju kao uvijeni oblik cenzorstva „u belim rukavicama”. Oni su tip ultimativnih autora koji su beskompromisni u htenju da *final cut* filma pripada samo njima. Negativne ocene i kritike ne mogu im posebno naškoditi jer široka publika ionako zaobilazi njihova dela. Kanadski film je siročić multipleksa, ali je mezinac filmskih festivala i art-bioskopa, omiljen više u inostranstvu nego kod kuće!

Provokativni i eksperimentalni, sa junacima koji su mali ljudi sa svakodnevnim problemima i dilemama, filmovi *made in Ca-*

nada portretišu ovdašnji milje ali imaju univerzalnu pojavu i pristup, oni ne nude lažne afirmativne „hepiende” i nagone gledaoce da razmišljaju. To, zapravo, limitira njihov auditorijum jer i ovde publika prevashodno odlazi u bioskop da se zabavi, a ne da meditira. Zavidnog umetničkog nivoa, ali bez adekvatne propagandno-marketinške podrške, kanadska celuloidna ostvarenja nisu „filmovi veći od života” koji gledaocima pružaju iluzije holivudskog eskapizma, velike glumačke zvezde i spektakularne specijalne efekte koji su *gozba* za oči, ali *post* za dušu. Kao takvi, oni su artikli koje je teško prodati na širem filmskom tržištu. Seksualna konfuzija, nesrećni ljubavnici, incest, gubitak, izolacija, izdajstvo – to su svakidašnje teme kanadskih autora. Ako imate sastanak sa devojkom svakako je nećete odvesti u bioskop da gleda „Uklete blizance” (*Dead Ringers*) Dejvida Kronenberga!

Daleko od očiju, daleko od srca! To je sudbina ovdašnje kinematografije pa i samih nagrada Geniji. Kanadski filmovi, sa hronično skromnim komercijalnim učinkom, praktično su proterani iz lanaca megapleksa baš kao što su i Geniji u poslednje vreme iščezli sa programa nacionalne televizije. Broj proizvedenih kanadskih igranih filmova varira iz godine u godinu (46 u 1988-89, 56 u 1991-92, 26 u 1998-99), ali jedna ironična činjenica ostaje konstantna: veća je šansa da vas pogodi munja nego da nađete domaći film u „bioskopu iza čoška!”

Taj akutni nedostatak komunikacije između kanadskog filma i publike svodi se na odnos gluvih telefona i liči na klasičan primer neshvaćene i uskraćene ljubavi. Zaluden svojim simpatijama prema Holivudu, ovdašnji gledalački auditorijum je nem, slep i nesaosećajan na tiho i strpljivo udvaranje domaće kinematografije kojoj nimalo ne nedostaje šarma.

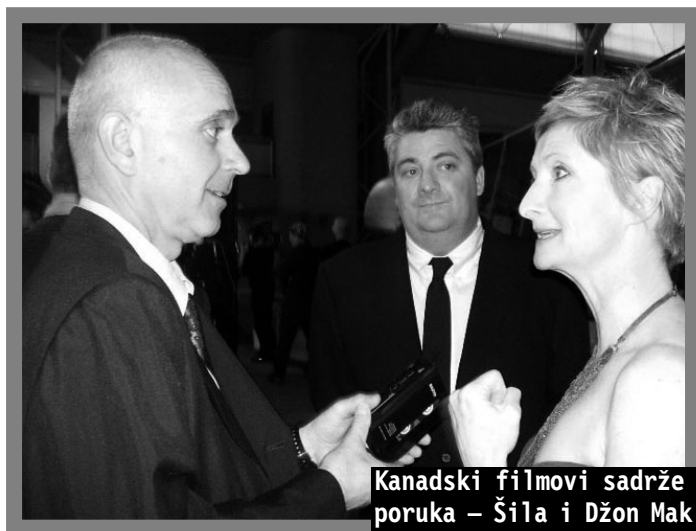
Geniji podstiču komercijalnu stranu kanadskog filma dodeljivanjem specijalne nagrade Zlatna rolna (*Golden Reel Award – Prix Bobine d'or*), ali godišnje zarade najgledanijih ovdašnjih filmova izgledaju simbolične, pa i smešne, u poređenju sa čak najminimalnijim prihodima nekog holivudskog ostvarenja.

Kako u svemu postoji uzročno-posledična korelacija, i Geniji su u stalnoj potrazi za publikom u istoj onoj meri kao što su to i kanadski filmovi. S obzirom na to da Geniji predstavljaju proslavu kanadske kinematografije, popularnost ovog šoua bazirana je na gledalištu koje ovdašnji filmovi imaju. A tako malo Kanađana gleda domaće celuloidne produkte! Već godinama ljudi iz industrije ne-

dostatak kanadskog star-sistema i siromašnu distribuciju ističu kao razloge za opskurni status filmova koji su podstanari u vlastitoj kući! Trezvenije glave upozoravaju da je ovdašnji film ostao u domenu još uvek nerealizovane ideje da Kanada može i treba da kazuje priče na velikim ekranima koje domaća publika želi da gleda.

U zemlji u kojoj je Holivud zarobio snove i kolonizovao imaginaciju publike većina kanadskih ostvarenja je skrojena po mери male grupe posetilaca art-biokopa i kinoteka, čiji broj je vrlo ograničen. Za pojmove najšire publike, to su alternativni, uvrnuti filmovi (*quirky movies*, kako ih zovu), koji su antiteza holivudske estetike i kao takvi gledaocima se čine – stranim! Jednom prilikom, u prodavnici videa i DVD-a u Otavi, koja pripada velikom lancu „Blokbuster“ (*Blockbuster*), na policama sa natpisom „strani fim“ našao sam dva kanadska ostvarenja, dobitnika Genija za najbolji film: „Pad američkog carstva“ Denija Arkana i „Ljiljane“ (*Lilies*, 1996) reditelja Džona Grejsona (John Greyson). Činjenica da je kompanija „Blokbuster“ bazirana u SAD ne menja bitno stvari: Kanada nije Kanzas, ali upečatljivo govori o tretmanu domaćih filmova koji su već dugo vremena uhvaćeni u začarani samoporažavajući krug.

Neki za sve jednostavno krive savremeno „vulgarno društvo“ koje nema sluha za umetničke titraje duše, gde se sve svodi na puki komercijalizam i zadovoljenje niskih pobuda i vrednosti. Džon Mak Karti (John McCarthy), kompozitor muzike, koji je za

Kanadski filmovi sadrže previše poruka – Šila i Džon Mak Karti

film „Kameni anđeo“ (*The Stone Angel*) 2008. godine nagrađen Genijem, iznosi svoje viđenje stvari: „Kanadski filmovi su više za kulturnu nadgradnju, a manje za zabavu. Oni imaju umetnički integritet, ali ne sadrže zabavni aspekt. Naši filmovi sadrže previše poruka i problem je što to odvraća publiku da ih gleda. Vrlo je malo zabavnih filmova sa porukom. Kad upitate ljude koji je njihov omiljeni kanadski film oni samo nemo prevrću očima!“

Nije slavno prošao pokušaj snimanja mejnstrim filma za kanadsku publiku. Na primer, kada je Pol Gros (Paul Gross) snimio „Ljude sa metlom“ (*Men with Brooms*, 2002), komediju o kuglanju na ledu (*curling*), film se nije dopao ni publici ni kritici. Izgleda da je mera svega samo Holivud, sa čijom produkcijom i obimom promocije kanadski filmovi teško mogu da se nadmeću.

Ipak, Kvebek je uspeo u onome u čemu engleska Kanada nije. Ovde je izgrađena kompletna i zdrava filmska industrija, sa glumačkim zvezdama i gledaocima koji nestrpljivo čekaju da ih vide. Frankofonski Holivud u malom! Ovde nema jadikovanja o nedostatku identiteta koji zaglibljuje progres.

„U Kvebeku, svi me znaju! Kada izađem napolje stalno mi prilaze grupe obožavalaca. Ovde ne šetam dugo po ulicama!“

– kaže izuzetno popularan kvebečki glumac sa internacionalnim renomeom Roj Dupvi (*Roy Dupuis*), svima poznat iz tv-serije „Nikita“ i dvostruki osvajač Genija za najbolju glavnu mušku ulogu u filmovima „Osećajne memorije“ (*Memoires affectives*, 2005) i „Moris Rišar“ (*Maurice Richard*, 2007).

Kanada proizvodi visoko kvalitetne filmove, ali prema statističkim pokazateljima šanse da kupite bioskopsku ulaznicu za jedan od njih su 1 prema 20. U Nemačkoj, na primer, taj odnos je 3 prema 20, u Francuskoj 3 prema 10. Zbog skromnih budžeta ovdašnji autori su primorani da prave umetničke filmove i domaće drame lišene onog sjaja kojom holivudska produkcija privlači ogromne mase gledalaca. Mali budžet svakako ne znači automatski da je i sam film loš, ali sa sobom donosi i skromnu distribuciju i slabu promotivnu kampanju koja je vitalno važna za uspešnu

Ne šetam dugo kvebečkim ulicama - superstar Roj Dupvi

Kraljica kanadske kinematografije - Sara Poli

bioskopsku eksploataciju filma. Premda ukupan budžet jednog kanadskog filma dostiže cifru i do pet miliona dolara, to je samo minimalna suma novca koju za najosnovnije marketinške izdatke troše najprosečniji holivudski filmski produkti.

Zbog činjenice da ostvaruju zaradu na osnovu rezultata sa boks-ofisa, distributeri nisu podstaknuti da male kanadske filmove plasiraju u ovdašnje velike lance multipleksa, kao što su *Famous Players* ili *Cineplex Odeon*. Kada je 2004. godine Sara Poli (Sarah Polley) dobila Genija za najbolju žensku glavnu ulogu u filmu „Moj život bez mene“ (*My Life Without Me*), jadikovala je na podijumu o diskriminatorskom tretmanu kanadskih filmova: „Mi pravimo sjajne filmove u ovoj zemlji ali je sramota da kanadska publika ne može da ih gleda.“ Ona je inače jedna od najpredanijih agitatoriki i promoterki kanadske kinematografije i sledi reči junakinje koju tumači u ovom filmu: „Moraš da imaš veru u sebe, da veruješ da imaš sposobnosti da uradiš stvari!“ Veća doza samouverenosti i samopouzdanja ne bi ni najmanje škodila ni kanadskoj filmskoj industriji ni Genijima!

Ima onih koji za žalosnu situaciju u kojoj se nalazi kanadski film krive glavne aktere ovdašnje kinematografije, tvrdeći da je greška u filmovima a ne u bioskopima! U glavnim centrima, kao što su Toronto, Montreal i Vankuver, dobar deo filmova nominovanih za Genije ipak nađe put i dobije prostor na bioskopskom repertoaru, ali se ne zadržava dugo i ne putuje dalje u druge gradove, jer je interes gledalaca za njih mali.

Tipičan primer jeste „Melstrom“, dobitnik Genija za najbolji film u 2000. godini, koji je ostvario ukupnu zaradu od samo 200.000 dolara! S tim u vezi bilo je onih koji su upirali prst upravo u ovaj film, autora Denisa Vilneva, kao dokaz da se ovdašnja kinematografija neće nikada izdići iznad svog opskurnog statusa ako i dalje nastavi sa praksom snimanja sličnih dela. Premda je „Melstrom“ fascinantan portret mlade žene koja uspeva da se iz-

vuče iz ličnog pakla i iskupi za počinjene grehove, on samo nastavlja tradiciju mračnih kanadskih filmova koji su na intelektualnom i emocionalnom planu nepristupačni prosečnim bioskopskim posetiocima, ostavljajući ih hladnim. Ovakvo ostvarenje, uprkos osvajanju Genija, teško je preporučiti neupućenima i svakako nije film koji će ispuniti multiplekse.

Kritičari ukazuju da ono što čini kanadsku mejnstrim produkciju jesu zapravo filmovi koji su ekscentrični i uzdržljivi, koji prikazuju likove sa kojima se ne može uspostaviti veza, držeći rezervisano gledalište na distanci. Konstantna potraga za identitetom, koja prožima kanadsku kinematografiju, često je i ograničavajući faktor u njenom prihvatanju od strane domaće publike.

Oni koji su skloniji dubljem i sarkastičnom sagledavanju stvari ističu da suviše mnogo kanadskih autora i producenata dobija novac od nadležnih vladinih agencija, prvenstveno od „Telefilma Kanade“ (*Telefilm Canada*), i da su suviše udaljeni od gledalaca koje nameravaju da privuku, bez sluha za njihove potrebe i ukuse. Ovakvu tvrdnju oni potkrepljuju i podatkom da u produkcijskom budžetu kanadskih filmova oko 45 procenata novca dolazi iz džepova poreskih obveznika, odnosno državnog budžeta kanalisanog preko „Telefilma Kanada“, federalne institucije osnovane 1968. godine. Kanadska filmska produkcija obično se klasifikuje „nezavisnom“ (po svom kreativnom konceptu i strukturalnom modelu koji je oprečan velikim holivudskim studijima), ali je zato veoma ovisna od sredstava iz državne kase. Praktično ispada da Kanađani iz svojih novčanika dobrim delom plaćaju za filmove koje ne idu da gledaju!

„Naša filmska industrija pati! Možda ne bi trebalo da bude dotacija vlade. Možda bi trebalo da bude više privatnog investiranja u kanadsku kinematografiju. Ja sam sada profesor i učim mlade ljude filmskom zanatu. Oni su ti koji će da prave ove male nezavisne filmove. Imam veru u njih!“ – kaže glumica Šila Mak Karti (Sheila Mc Carthy), dvostruki osvajač Genija za najbolju glavnu žensku ulogu.

„Treba dobro da zapnemo i da pravimo filmove koji sadrže balans umetnosti i zabave, koje će publika i kod kuće i van zemlje hteti da gleda. Australijski ‘Ludi Maks’ je primer takvog filma-uzora koji mi pada na pamet!“ – ukazuje markantni glumac Kalum Kit Reni (Callum Keith Rennie), dvostruki dobitnik Genija za najbolju mušku epizodnu ulogu.

Jedan od načina da se uspešno dopre do publike jeste ono što praktikuje *Film Circuit*, osnovan 1995. godine kao deo „Grupacije Međunarodnog filmskog festivala u Torontu”. Ova mala organizacija prikazuje kanadske filmove širom zemlje, u preko 60 manjih mesta, samo jedno veče, a oni ostvaruju preko 25 posto njenog ukupnog godišnjeg prihoda!

Ovo je redak primer, ali i dokaz, da kanadski filmovi mogu da dotaknu srca domaće publike. U tom pogledu 2007. je ujedno bila i veoma dobra i veoma loša godina. Naime, dva kanadska ostvarenja „Daleko od nje” (*Away from Her*) autorke Sare Poli i „Zakletva” (*Eastern Promises*) Dejvida Kronenberga u nekoliko kategorija bili su nominovani za 80. holivudske Oskare i dobili su mnogobrojne hvalospeve kritike, ali su zato u tipičnom stilu ovdašnjih filmova podbacili na domaćim boks-ofisima. Kronenbergovo delo zaradilo je preko 50 miliona dolara širom sveta, ali u Kanadi samo 3,5 miliona dolara (igrajući na 178 bioskopskih ekrana), dok je film Sare Poli uknjižio 1,4 milion dolara prihoda.

Anglofonski filmovi 2007. godine ostvarili su samo 1 procenat (to jest 7 miliona dolara) ukupne zarade od 729 miliona dolara u kanadskim bioskopima. Svakako to je mnogo bolje nego 0,3 procenta zabeleženih u 2001. godini, ali da li je jedan procenat zaista razlog za proslavu? Čak su i frankofonski filmovi imali slabu sezonu. Oni su 2005. na kvebečkim boks-ofisima imali udeo od čak 26 procenata u ukupnoj zaradi. U 2007. ovaj udeo je pao na 16 procenata, odnosno 21 milion dolara od ukupne zarade u kvebečkim bioskopima, koja je iznosila 129 miliona dolara.

Kada se kombinuju zajedno kvebečko bioskopsko tržište za engleskim sektorom, pokazuje se da je 113 kanadskih filmova pri-

kazanih 2007. godine ostvarilo samo 3,3 procenta od ukupne zarade bioskopa. Samo 5 filmova je uspeo da zabeleži prihod od preko 1 milion dolara, a jedan od najvećih hitova bila je ozbiljna tinejdžerska komedija „Džuno” (*Juno*) reditelja Džejsona Rajtmana (Jason Reitman), koja je u Kanadi zaradila 12 miliona dolara.

Nakon godina stalnog povećanja udela u ukupnom prihodu sa boks-ofisa, koji je doživeo klimaks 2005. sa 5,3 procenata, izgleda da je trend sada opet krenuo silaznom putanjom. Taj procenat je 2006. godine (sa ukupno 101 prikazanim kanadskim filmom) iznosio 4,1. Po poslednjim statističkim pokazateljima za 2009. godinu, domaći filmovi su na kanadskim boks-ofisima zaradili samo 26 miliona dolara, što čini oko 3 procenta ukupnog godišnjeg ostvarenog prihoda od preko jedne milijarde dolara u ovdašnjim bioskopima.

To je daleko manje od ambicioznog cilja od 10 procenata udela na kanadskom bioskopskom tržištu koji je „Telefilm Kanada“ priželjkivala da ostvari do kraja 2010. godine. Analitičari ovdašnjih filmskih (ne)prilika sugerišu da bi trebalo „spustiti loptu na zemlju” i procenjuju da bi 5 procenata bio mnogo realniji i dostižniji cilj. Filmski biznis u Kanadi nepredvidiv je i odvija se nekako ciklično. Ponekad je dovoljan visoki bioskopski učinak samo jednog ili dva filma da se podigne ukupan procenat gledanosti kanadskih celuloidnih ostvarenja.

U dokumentu „Telefilma” pod nazivom „Od ekrana do celularnih telefona” konstatuje se „da se skromno producirani film (to je definicija koja je po meri najvećeg broja kanadskih filmova) suočava sa nemogućnošću da dobije prostor na ekranima kanadskih bioskopa”. Izvršni direktor „Telefilma Kanada” Vejn Klarkson (Wayne Clarkson) nastoji da radije zauzme filozofski stav nego da paniči, ukazujući i na druge aktere na ovom planu i naglašavajući da se polako menja način kako se ocenjuje komercijalni uspeh jednog filma: „Da, boks-ofisi ostaju određujući faktor. Nisam sreo dosad nijednog autora koji ne želi puno gledalište. Ali bioskopi nisu jedini način na koji Kanađani danas mogu dobiti filmove. Treba obratiti pažnju i na druge formate – DVD, kablovsku televiziju, internet.”

Jedno od mesta gde mogu da se gledaju filmovi jesu i putnički avioni! Trostruki osvajač Genija za najbolji kanadski film, producenti Robert Lantoš (Robert Lantos) koji je 1991. godine od Akademije dobio specijalnu nagradu Er Kanada (*Air Canada Award*) za izuzetan doprinos filmskom biznisu u zemlji, kri-

tikovao je tom prilikom upravo ovog avio-prevoznika sponzora što na svojim dugim letovima ne prikazuje kanadske filmove, nego samo holivudske.

Da bi jedan kanadski film bio nominovan za Genija mora biti prikazan bar u jednom bioskopu u najvećim gradovima – Torontu, Montrealu, Vankuveru, Otavi, Kalgariju, Kvebek Sitiju, Edmontonu i Halifaxu. S obzirom na to da dobar deo filmova ne uspeva da uđe u bioskopsku distribuciju, kanadska Akademija za film i televiziju od 2001. godine ustanovila je još jedan način nominacije koji zahteva da film mora biti prikazan na nekom od ovdašnjih ili internacionalnih festivala, gde mora dobiti neku nagradu ili priznanje.

Upravo takav slučaj bio je sa prvim inuitskim dugometražnim igranim filmom „Atanaržuat“ (*Atanarjuat: The Fast Runner*), rediteljja Zakarijasa Kunuka (Zacharias Kunuk), koji je nakon osvajanja Zlatne kamere (*Camera d'Or*) na Kanskom festivalu i nagrade za najbolji kanadski film na Međunarodnom filmskom festivalu u Torontu, 2001. godine bio nominovan za 7 Genija, osvojivši na kraju 5 ovih nagrada. Bio je to još jedan od mnogobrojnih paradoksa Genija. Film koji uopšte nije ušao u komercijalnu bioskopsku eksploataciju u Kanadi, viđen od samo nekoliko stotina gledalaca na festivalu u Torontu, postao je slavodobitnik 22. dodele Genija. Ovo istovremeno ukazuje na ogroman značaj i ulogu ovdašnjih internacionalnih festivala u Torontu, Montrealu i Vankuveru koji su svojevrsna zaštićena oaza i lansirna rampa za kanadske filmove.

U poslednjih deset godina perjanica kanadske kinematografije jeste nesumnjivo frankofonska produkcija, izrazito dominantna i na dodele Genija i na ovdašnjim boks- ofisima, koja se uspešno suprotstavila holivudskoj hege-

Film koji je doneo bioskopsku revoluciju – komedija *Momci*

moniji. Kvebečka ostvarenja pojedinih sezona ostvarivala su čak i do 70 procenata od prihoda celokupne kanadske filmske industrije! Primera radi, 2001. godine samo jedan film – hokejaška komedija „Momci 3“ (*Les Boys 3*), sa zaradom od 3,5 miliona dolara, činio je 30 procenata od ukupnog prihoda svih kanadskih filmova.

Istovremeno, Geniji su dobili jak francuski akcenat, na čijim ceremonijama najčešće izgovorena reč je bila *Merci!* Na početku 21. veka Geniji su se pretvorili u svojevrsan Kvebek-fest! Veliki kontingent kvebečkih filmova, autora i glumaca se iz godine u godinu smenjivao na pobjedničkoj sceni. Sa aurom egzotičnosti, koju ne poseduju anglofonski filmovi, kvebečka kinematografija je izrasla u fenomen.

Ova frankofonska provincija ima sve ono što engleska Kanada nema: star-sistem koji privlači ljude u bioskope i koji od glumaca pravi idole. Mali Holivud! Ovdašnji filmovi na „boks ofisima“ ravnopravni su rivali američkim blokbasterima. Luckasta komedija „Kampovanje u divljini“ (*Camping sauvage*), koja se poigrava različitim socijalnim klasama u Kvebeku, 2004. je zaradila više novca nego oskarom nagrađen film „Gospodar prstenova: Povratak kralja“! U ovoj provinciji postoji desetak magazina koji prate svet šou-biznisa i slave. Televizija Kvebek ima vlastite, veoma popularne serije i šoue.

Žan Lapoint (Jean Lapointe), glumac, pevač, komičar i senator (2001. godine imenovan za člana kanadskog Senata zbog dugogodišnje kampanje protiv alkoholizma i narkomanije) koji je na 25. dodele Genija osvojio nagradu za sporednu ulogu u dokumentarnoj filmskoj drami o pljački banke pod nazivom „Poslednji tunel“ (*Le dernier tunnel*), objašnjava frankofonsko filmsko „čudo“ sledećim rečima: „Kvebečki filmovi govore o ovdašnjoj kulturi, istoriji i manama na način koji se ne može izraziti anglofonskim filmovima. Kultura u Kvebeku je vrlo specifična stvar. Ako si zvezda, ljudi ti prilaze i pričaju sa tobom. Ovo je kao velika familija u kojoj svako pozna je svakoga. U Torontu, gde sam uradio nekoliko šoua, nakon njihovog završetka niko me ponovo nije zvao. U Kvebeku ako imaš uspeha kod publike, imaćeš posla za naredne dve godine.“

Kanadske „dve odvojene duše“ 2006. godine ujedinio je jedan film. Duhovita krimi-komedija „Dobar žaca, loš žaca“ (*Bon Cop, Bad Cop*) o dva policajca iz različitih miljea (Ontarija i Kvebeka) koji su nevoljno spojeni na istom zadatku. To je postao najkomercijalniji kanadski film svih vremena, sa preko 13 miliona dolara

Zvezda frankofonskog
Holivuda – Patrik Uar

prihoda, prevazilazeći tradicionalne kulturno-jezičke podele. Istovremeno, ovo delo koje je kanadska verzija klasičnog holivudskog filma o dva policajca suprotnih naravi, na 27. dodeli Genija proglašeno je za najbolji kanadski film. „Dobar žaca, loš žaca” postao je prototip uspešnog domaćeg filma – dvojezičan i lako prihvatljiv i frankofonskoj i anglofonskoj publici. Uz to, što je ovde vrlo važno, i jeftin je!

„Produkcioni budžet našeg filma (8 miliona dolara) ne bi mogao pokriti ni troškove kateringa (ishrane filmske ekipe) za ‘Nemoguću misiju III’ (*Mission: Impossible III*)” – prokomentarisao je na svoj šeretski način Patrik Uar (Patrick Huard), ko-zvezda i ko-scenarista filma.

Ideja za film je nastala upravo na dodeli Genija četiri godine ranije, kada je Patrik Uar, odigravši svoj humoristički monolog o „dve odvojene duše” video da i frankofonski i anglofonski Kanađani mogu da se smeju istim šalama. „Jasno je da ne znate puno o našoj kulturi i filmu, a nema šta puno da se kaže o vašoj!” – u šali (koja zvuči kao zbilja) tada je rekao Patrik Uar, jedan od glavnih protagonista zlatne ere kvebečkog filma.

„Kada sam sišao sa pozornice shvatio sam da ono što engleski i francuski Kanađani imaju zajedničko jesu naše različitosti. Mi volimo da pravimo šale na račun naših razlika i to je tlo gde se i jedni i drugi osećaju ugodno” – veli Patrik Uar.

„Dobar žaca, loš žaca”, „popkorn film” koji će dobiti i svoj nastavak, dokazuje da je komunikacija sa domaćim gledaocima i te kako moguća.

„Nastojacu da nastavak filma pređe tradicionalne jezičko-kulturne podvojenosti i uključi i poglede kanadskih urođenika – Prvih naroda. Takođe, film bi se na šaljiv način mogao delom baviti i komšijama sa juga. Neki Amerikanci žele da sagrade zid duž granica sa Kanadom. Mislim da se i anglofonski i frankofonski autori moraju otvoriti prema svetu, a ne samo da budu preokupirani domaćim, englesko-francuskim tremama i odnosima. Ljudi su danas naviknuti da vide pet-šest različitih jezika na kompjuterskim ekranima i smatram da su spremni da to imaju i na filmu. Pogledajte samo uspeh filma ‘Vavilon’ – *Babel* (meksičkog reditelja Alejandra Gonzaleza Inaritua), čija priča obuhvata jezike i kulture na tri različita kontinenta” – ukazuje Patrik Uar.

Samo godinu dana kasnije on je opet imao veliki hit pod nazivom „Tri male svinje” (*Les 3 p'tit cochons*), kojem je na 28. dodeli Genija uručena nagrada Zlatna rolina za najkomercijalniji kanadski film, sa zaradom od 4,6 miliona dolara. Ovaj prihod je u celosti ostvaren u kvebečkim bioskopima, jer film nije našao distributera izvan ove provincije. I „Tri male svinje” zadesila je sudbina svih filmova iz „frankofonskog Holivuda”, koji ostaju zaklonjeni neprovidnom kanadskom celuloidnom zavesom, čime su sprečeni da izvedu veliko zavodjenje publike i na engleskoj strani. „Dobar žaca, loš žaca” bio je samo izuzetak od pravila! Frankofonski filmovi (ali isto tako i anglofonski) teško prelaze unutrašnje granice kanadskih provincija.

„Tri male svinje” tragikomična su priča o trojici braće okupljenih oko bolničke postelje njihove komatozne majke, koja ujedno otkriva i nedostatke i vrline samih Kvebečana. U ovom filmu Patrik Uar ne igra glavnu ulogu ispred, nego iza kamere, pojavljujući se prvi put u roli reditelja.

„Deset ili dvanaest godina ranije i u samom Kvebeku bilo je vrlo teško privući gledaoce za kvebečki film. Ljudi bi obično govorili: ‘Oh, kvebečki film. Biće jeftin i dosadan!’ Odjednom, stvari su se pokrenule nabolje” – priča Patrik Uar.

Jedan od glavnih instrumenata za takav preokret bio je izuzetno uspešan, trodelan komičan serijal „Momci” (*Les Boys*, 1997, 1998. i 2001), u kojem je Uar igrao jednog od članova amaterskog hokejaškog tima. Urnebesni „Momci” prvi su masovno privukli publiku u bioskope, koja je nakog toga nastavila u velikom broju da dolazi da gleda kvebečke filmove.

Kvebečani (*Les Quebecois*) vole da vide sebe predstavljene u medijima – na filmu i na televiziji. Oni se prepoznaju u likovima

i identifikuju sa glumcima koji ih tumače, koji izražavaju kvebečke specifičnosti. Cenjeni i obožavani, oni su umetnici koji govore u ime publike i reflektuju ko su oni. Kulturolozi podvlače da se ovo može prepoznati u svim zemljama u kojima se mala grupa ljudi nalazi u velikom prostoru. Artisti nastoje da zaštite deo istorije, da odbrane kulturu i održe je.

„Mi imamo taj čudni star-sistem u Kvebeku, čudan jer je tržište malo, ali svi znaju ko su ovde zvezde. I glumci, i komičari i reditelji dobijaju pažnju i naklonost publike. To je zbog toga što kvebečka televizija, novine i magazini poklanjaju veliki prostor domaćim umetnicima. Dva ili tri meseca pre premijere jednog kvebečkog filma u bioskopima, autori i glumci idu na turneju uzduž i popreko provincije i pojavljuju se na svakoj lokalnoj radio i televizijskoj stanici i u novinama. Ovakva promocija je ključna za uspeh filma na boks-ofisima” — podvlači montrealska super-zvezda, četrdesetjednogodišnji Patrik Uar.

U engleskom delu Kanade teško je postići ovaj nivo promocije jer ljudi uglavnom gledaju američke tv-programe, šou-e Džeja Lenoa ili Dejvida Letermana. Sa druge strane, Kvebek ima svoje vlastite Lenoe i Letermane!

Kvebečka filmska industrija godišnje proizvede oko petnaestak dugometražnih igranih ostvarenja različitih žanrova — od komedija, preko akcionih trilera do istorijskih i savremenih drama. Ovi filmovi sada ostvaruju oko 20 procenata ukupnog prihoda u kvebečkim bioskopima, što je impresivna cifra imajući u vidu žestoku konkurenciju bučnih i glamuroznih holivudskih filmova.

„Mi imamo tu sreću da budemo u kulturnom getu u Kvebeku. Mi se ne suočavamo sa istim preprekama kao naše kolege iz engleskog dela Kanade, jer oni imaju, zbog istog jezika, otvoreno tržište sa Amerikancima. Takođe, kvebečki stvaraoci i glumci ostaju kod kuće za razliku od njihovih kolega iz engleske Kanade, koji su često primamljeni velikim parama iz Holivuda. Da li mislite da će nakon nominacije za Oskara u filmu ‘Džuno’ Elen Pejž (Ellen Page) i dalje ostati u Halifaksu!” — kaže Pjer Žandron (Pierre Gendron), jedan od producenata filma „Tri male svinje”.

Za Patrika Uara nema nedoumice: „Ja apsolutno ostajem ovde! Smatram da je danas ceo svet — globalno selo. Ima tako puno primera ljudi koji su napravili filmove za vlastita tržišta, a koji su potom postali veliki hitovi širom sveta.”

Zbog svog „razlomljenog” identiteta malo je stvari koje Kanađani dele na kulturnom planu, pogotovo na širokoj i konzistentnoj skali. Geniji nastoje da budu nacionalna institucija, ali je njihov doseg u javnosti oskudan.

Izgubljeni u kulturnom vakuumu, oni iskazuju ekscentričnu inklinaciju da rezolutno i tvrdoglavo promovišu kanadske filmove koje publika nije videla. Sa ceremonijom koja je modelisana prema holivudskim Oskarima, najgledanijom predstavom na svetu, Geniji upadaju u svojevrsnu kontradikciju. To je tv-šou koji publika ne gleda, gala-priredba koja slavi kanadske filmove o kojima ovdašnji gledaoci malo znaju, baš kao što ne prepoznaju ni glumce ni autore koji dobijaju te nagrade.

„Šta Geniji čine isto je ono što filmovi najbolje umeju — da se pretvaraju! Oni se pretvaraju da Kanađani mare za domaće filmove, pretvaraju se da su događaj sličan Oskarima, pretvaraju se da imamo star-sistem i da ih gleda ceo svet” — ironično komentariše eminentni filmski kritičar Džef Pever (Geoff Pevere), koji je bio i voditelj 18. ceremonije.

Geniji mnogo više ukazuju na nedostatke nego na trijumfe kanadskog filma. Godišnja proslava dostignuća kanadske filmske produkcije nalazi se ispod radara interesa široke javnosti. Zli jezici tvrde da se na dan održavanja dodele Genija milioni Kanađana pridružuju zajedničkom godišnjem ritualu nepraćenja televizijskog prenosa ovog šoua! A oni koji ga prate već sutra zaborave imena pobeđnika. Gledaju se i pamte samo holivudski Oskari.

Da bi se izbegla sva nerealna očekivanja oko rejtinga gledanosti, kanadska Akademija za film i televiziju 1997. godine reducirala je format ceremonije, koja nije bila direktno prenošena nego je prikazana tek narednog dana na specijalizovanom kanalu Bravo. Prvi put domaćini dodele su bila dva filmska kritičara Džef Pever i Kameron Bejli (Cameron Bailey). Premda su vrhunski poznavaoци i promoteri ovdašnje kinematografije, oni nisu bili ti misionari koji su mogli domaću publiku preko noći da preobrate u fanatike kanadskog filma. Pred održavanje 18. ceremonije Genija na CBC-u je emitovana emisija o nominovanim filmovima i stvaraocima, koji su gledaocima objašnjavali korene njihove inspiracije, što je sve pomalo ličilo na srednjoškolske učenike koji su prozvani da pred razredom prezentuju svoj domaći zadatak.

Zbog nedostatka pompe i uzbuđenja, cinici ocenjuju da je zamarajuće gledanje jednolične ceremonije Genija postao svojevrs-

sni izraz (i dokaz) istinskog patriotizma. Oni sugerišu da bi rejting gledanosti naprasno skočio kada bi voditelj šoua bila Pamela Anderson, domaća devojka koja je postala holivudska seks-bomba, i predlažu da ona tom prilikom ima na sebi samo ručni peškir!

Postoje i potpuno oprečna mišljenja po kojima stalna razglabanja oko pitanja identiteta, inferiornosti i nesigurnosti treba prevazići i prihvatiti skromnu realnost kanadskih Oskara. Ne treba se stideti onoga što smo! Genijima ne treba holivudski sjaj, glamur i nakindurenost. Oni treba da budu i ostanu esencijalno kanadski — dakle skromni i bez preterivanja, jer je to deo ovdašnjeg šarma i mentaliteta. Kao takvi Geniji su zapravo najizvorniji domaći šou na celokupnoj kanadskoj kulturnoj sceni.

Amerikanci uživaju u ekscesivnosti i glorifikovanju, dok Kanadane odlikuje uzdržanost. Svakako, ne treba težiti da Geniji budu provincijalni, ali treba istrajati da budu skromna proslava ispunjena samopouzdanjem i samopoštovanjem. SAD i Kanada dele isti ekonomski, politički i socijalni DNK, ali jedna tanka linija razlike među njima je upravo na kulturološkom planu.

To je rezultat kanadskog nasleđa proisteklog iz perspektive autsajdera koje je u suštij suprotnosti sa američkom globalnom dominantnošću i nabusitošću. Na 80. dodeli Oskara Kanada je imala dve mlade nominovane predstavnice, poznate po svojoj skromnosti, mudrosti, talentu i po tome što ne stavljaju puno šminke. Sara Poli i Elen Pejdž originalne su kanadske devojke, one poseduju osobine koje i Geniji treba da afirmišu kroz svoje ceremonije, bez lažnog stida i kompleksa manje vrednosti.

Kanadska filmska industrija nikad neće biti Holivud baš kao što ni gala-ceremonija Genija nikad neće dostići sjaj „oskarovske noći zvezda”. Ali, to u stvari čini osnovu kanadskog sinematičkog šarma! Ono što definiše ovu kinematografiju jesu neobičnosti i nedostaci. To je mesto gde jedan Don Mek Kelar može postati kulturna ikona. To je filmska tradicija koja ohrabruje ambivalentnost, opire se zatvorenosti i pravi zbrku u ljudskim glavama — baš kao i sam život. Kanadski filmovi dozvoljavaju ženama da budu jake, a muškarcima da budu slabiji. Oni ne zaobilaze činjenicu da je smrt deo životnog ciklusa i ukazuju da lepo lice i telo ne dolaze ispod noža specijaliste za plastičnu hirurgiju.

Zagriženi tradicionalisti, koji sve posmatraju kroz prizmu „odvojenih duša”, našli su i u Genijima zahvalnu temu, tvrdeći da oni ilustruju kulturnu podeljenost u Kanadi. Pri tome se kao ar-

gument navodi jubilarna, 25. dodela Genija na kojoj je najveći deo nagrada (zaslužno) pripao frankofonskim stvaraocima i glumcima. Oni, međutim, nisu pokazali mnogo želje da na engleskom jeziku kažu nešto više osim kratkih kurtoaznih reči zahvale kada su se našli na pobeđničkoj pozornici „Metro Toronto Konvenšn Centra” (*Metro Toronto Convention Centre*).

Ovaj šou je bio prenošen direktno za celu zemlju, od atlanske do pacifičke obale, što je bila prilika i za adekvatnu svenacionalnu promociju. Ipak, ono što se na engleskom jeziku čulo od kvebečkih sineasta i glumaca bile su samo fraze kao „Ja sam tako srećan”, premda najveći broj njih veoma dobro govori engleski. Njihovi emotivni komentari i sve ono što su značajno rekli o svom radu, iskazani su isključivo na francuskom, kao da se obraćaju samo frankofonskom tv-auditorijumu.

Mnogi su lako mogli pomisliti da gledaju reprizu nagrade Žutra, održanu mesec dana ranije, jer je većina pobednika bila ista. Čak je Roj Dupvi, osvajač Genija za najbolju mušku ulogu („Osećajne memorije”) iskoristio priliku da na Genijima nastavi svoj govor sa Žutri, napominjući da sada želi da se zahvali onima koje je pre zaboravio da pomene.

Ali, zašto bi se Kvebečani osećali obaveznim da govore engleski kada niko od anglofonskih pobednika takođe nije rekao nijednu reč na francuskom? Geniji su zamišljeni da promovišu kanadsku filmsku industriju u celini, ali ono što je viđeno na 25. dodeli sugerise zapravo da nema jedinstvene nacionalne kinematografije, jer anglofonski i frankofonski stvaraoci i glumci čak i ne komuniciraju međusobno. Ovaj šou bio je depresivan primer razdvojenosti „dve usamljene duše”, koje nakon dekada zvanične dvojeznicnosti i dalje uglavnom ostaju „prikovane” za svoje atare.

Frankofonski sineasti i glumci tako su proćerdali vrednu i retku priliku da se predstave širem gledalištu u Kanadi, pa delimično i u SAD. Većina nagrađenih kvebečkih filmova nije bila prikazana u engleskom delu Kanade, ali frankofonski laureati nisu dali ni najmanje podstreka anglofonskoj publici da vidi njihova ostvarenja.

I Roj Dupvi i Paskal Bisijer (Pascale Bussieres), koja je osvojila Genija za najbolju žensku ulogu u filmu „Moj život u sinemaskopu” (*Ma vie en cinemascope*) propustili su šansu da, kazujući koju reč više na engleskom, bolje promovišu svoj talenat i kreacije, što bi doprinelo osećaju kanadskog jedinstva i solidarnosti. Ipak, teško je od njih očekivati da urade nešto što njihove anglofonske kolege takođe nisu spremne da učine.

Odbijajući da govore na engleskom kvebečki sineasti daju političku izjavu i čine akt kulturne afirmacije. Sa druge strane, ne bi ništa koštalo anglofonske filmadžije da ulože bar malo napora i obrate se kvebečkoj publici na francuskom jeziku. Geniji imaju potencijal da postanu moćno sredstvo nacionalnog ponosa i zajedništva, umesto da budu godišnji izraz razočaranja i nesuglasica.

Jedan od predloga za prevazilaženje ovakve situacije je da Geniji istinski postanu dvojezični, to jest da se dodeljuju dve nagrade za najbolji film – na engleskom i francuskom jeziku. To bi omogućilo da ukupno deset filmova bude nominovano (po pet iz oba govorna područja), što bi proširilo interes publike za ovaj šou, koji bi trebalo da bude simultano preveden na oba jezika. Holivudski Oskari napravili su distinkciju između jezičkih grupa, zašto to ne bi uradili i kanadski Oskari, koji za to imaju i te kako mnogo više razloga?

Pratioci kanadskih filmskih zbivanja koji su više okrenuti prema pozitivnom, afirmativnom aspektu, ukazuju da Geniji zapravo doprinose premošćavanju kulturnih razlika u zemlji! U poslednjoj deceniji nominovani su i nagrađeni filmovi iz različitih etničkih grupa, poput inuitskog (eskimskog) „Atanaržuata”, serije indijskih filmova Dipe Mehte (Deepa Mehta), autorke iz Toronta, ili urbanih drama Klementa Virga (Clement Virgo) i Čarlsa Ofisera (Charles Officer), reditelja iz Toronta čiji koreni su sa Jamajke. Na taj način Geniji pokazuju uvažavanje i razumevanje za različite etno-kulturne miljee, reflektujući šarolikost kanadske populacije.

Kanadsku umetnost nije lako plasirati domaćoj publici. Ovdašnji artisti su bez sumnje na visini svog zadatka, ali njihova dela prilično je teško prodati. Kao kulturni događaj Geniji ostaju uglavnom neprimećeni kod širokih masa. Istina, štampa i elektronski mediji daju ovim nagradama dovoljno prostora, ali za običnu publiku to sve deluje kao gledanje lokalnog šoua iz strane zemlje: ugodno je videti sve te srećne ljude, lepo obučene, ali zapravo ne razumete o čemu se tu radi! Vreme je za brzu promenu tv-kanala!

Kao retko kada Geniji su 2008. godine na sebe skrenuli pažnju negativnim publicitetom! Dobar glas se daleko čuje, a loš još dalje! Zvučne rasprave, veliko nezadovoljstvo, pa i ogorčenje javnosti, izazvalo je saznanje da film „Džuno”, koji je imao fenomenalan odjek širom sveta i kod publike i kod kritike, nije nominovan za najviše kanadske filmske nagrade. Tim povodom neki su Genije okarakterisali čak kao „lažne” i „prividne”.

Mnogi nisu verovali da se to događa. Jedan od najuspešnijih filmova ikad napravljen u Kanadi nije dovoljno dobar za Genije!?! „Džuno” je prethodno bio nominovan za tri Zlatna globusa i četiri Oskara. Uprkos činjenici da je reditelj Kanađanin, rođen u Montrealu (Džejson Rajtman), da su glavne zvezde kanadski glumci – Elen Pejdž iz Halifaksa i Majkl Sera (Michael Cera) iz Bramp-tona, da je film snimljen u Vankuveru sa pretežno domaćom filmskom ekipom i da je premijerno prikazan na Internacionalnom festivalu u Torontu, „Džuno” nije bio kandidat za najviše kanadske filmske nagrade!

Razlog je na prvi pogled bio čisto tehničke prirode: producent-ski holivudski studio „Foks Serčlajt” (*Fox Searchlight*) nije podneo zvaničnu prijavu za Genije. „Džuno” je izvanredan film. Njegov uspeh je rezultat rada mnogih Kanađana, ispred i iza kamere. Ali, realnost je da producent nije kandidovao film u konkurenciji za Genije” – objašnjava Sara Morton (Sara Morton), generalni direktor Akademije za kanadski film i televiziju, koja je na ovoj poziciji sredinom 2007. godine nasledila Mariju Topalović.

Ali i da je „Foks Serčlajt” podneo prijavu, to ništa ne bi pomoglo! Ovaj film nije podoban da se kvalifikuje za Genije jer je finansiran američkim kapitalom. Gomila novca, a ne talenat, određuju nacionalnost filma. Tako kažu zvanični propisi i utvrđena pravila.

„Da bi film bio podoban za Genije, mora biti kanadski. A mi ne odlučujemo šta je to ‘kanadski’. Mi se oslanjamo na odluku ‘Kanadskog audio-vizuelnog sertifikatorskog biroa’ (*CAVCO – Canadian Audio Visual Certification Office*) koji sertifikuje kanadske filmove” – precizira Sara Morton. Među kanadskim sineastima rogovatni naziv ovog Biroa zvuči kao da je smišljen u nekom staljiniškom bunkeru!

Mnogima nije bilo jasno kako je onda film „Zakletva” Dejvida Kronenberga mogao biti podoban za Genije (dobio je čak 12 nominacija!), kad je reč o delu koje prikazuje ruske gangstere u Londonu i snimljeno je u Engleskoj, sa pretežno britanskim glumcima i tehničkim osobljem. Jedino je reditelj filma Kanađanin! Osim toga, ovaj film je imao svog kanadskog ko-producenta – *Serendipity Point Films* (kompanija Roberta Lantoša) – koji je obezbedio samo 20 procenata od ukupnog budžeta, ali to je ipak bilo dovoljno da bude smatran kanadskim ostvarenjem i tako postane podoban za ovdašnje filmske nagrade.

Oni koji brane postojeće propise ukazuju na to da se time brani kanadska filmska industrija i sprečava da produkcije u Vankuveru praktično postanu ovdašnji ogranak Holivuda. Geniji postoje da bi se prevashodno nagradili filmovi koji su razvijeni, producirani i kompletirani u Kanadi. Da nema zaštitnog sistema ne bi bilo ni domaćeg filmskog identiteta.

Ali da li je pošteno da se važnost daje novčanom fondu a ne stvaralačkom talentu i umeću? Kada bi prednost pripala talentu, nominacije za 28. Genije verovatno bi izgledale sasvim drugačije. Da li bi Rajan Gosling (Ryan Gosling) iz istočnog Ontarija bio nominovan za ulogu u filmu „Lars i prava devojka“ (*Lars and the Real Girl*), koja mu je obezbedila nominaciju za Zlatni globus, ili možda oskarovac Pol Haggis (Paul Haggis) iz Londona, u provinciji Ontario, koji je napisao i režirao hvaljeni film „U dolini Elija“ (*In the Valley of Elah*)?

Da li bi kandidati za Genije bili i Krejg Berki (Craig Berkey), mikser tona iz Britanske Kolumbije koji je dobio oskarovsku nominaciju za „Nema zemlje za starce“ (*No Country for Old Men*), ili Pol Masi (Paul Massey) iz Toronta i Dejvid Diamarko (David Giammarco) iz Velande, koji su podelili oskarovsku nominaciju za film „U 3 i10 za Jumu“ (*3:10 to Yuma*)?

Preko 4,4 miliona Kanađana pratilo je prenos 80. dodele Oskara, kada je zapravo zabeležen najniži rejting gledanosti u istoriji ove nagrade, dok su Geniji te godine privukli samo 34.000 tv-gledalaca u Ontariju, Vankuveru i Kalgariju. Kakav surov kontrast!

Izgleda da Geniji više obraćaju pažnju na novčanik nego da aplaudiraju umetničkim dostignućima. U stvari, „Foks Serčlajt“ nije se puno uznemiravao oko toga što „Džuno“ nije kandidovan za Genije, jer su ove nagrade za tv-gledaoce i dalje „najbolje čuvana tajna“. U smislu reklame filma, i nerealizovana nominacija za Oskara je bolja nego 10 pobeda na Genijima!

Čak i zvezda ovog filma, sićušna Elen Pejdž, koja je svojim glumačkim ostvarenjem osvojila srca publike, nije bila puno pogođena što je izostavljena sa spiska nominovanih za Genije jer je smatrala da „Džuno“ i nije posebno kanadski film. Osim toga, ona je iste te godine bila nominovana za Genija za najbolju žensku ulogu u drugom filmu – *The Tracey Fragments* reditelja Brusa Mek Donalda. (Genije je na kraju pripao stranoj glumici – britanskoj veteranki Džuli Kristi za duboko dirljivu rolu u filmu „Daleko od nje“.)

Kanadska filmska industrija već godinama jadikuje zbog nedostatka podrške domaćim talentima. Geniji inspirišu tako malo

strasti među hladnom publikom, pa samo ljudi koji su u to direktno uključeni obraćaju pažnju ko je dobio nagradu. Gledalački auditorijum za Genije tako je sužen da ih državna televizija CBC, finansirana iz džepova poreskih obveznika, više ne prenosi.

U takvoj situaciji pojavi se hit-film kao što je „Džuno“, „od glave do pete“ kanadski, koji publika hoće da gleda. I šta se onda dešava? Proglašen je stranim filmom, nemoguće je da bude kanadski! Možda je „Džuno“ suviše uspešan film da bi se smatrao kanadskim (zaradio je u severno-američkim boks-ofisima preko 100 miliona dolara)!

Kako spasti Genije od sličnih neprijatnosti u budućnosti? Jedan od ključnih predloga jeste da se promene postojeća pravila i prepozna, neguje i nagradi kanadski talenat bez obzira na to odakle film dolazi. Smešno je slaviti kanadski status Elen Pejdž na holivudskoj dodeli Oskara, a da samo nedelju dana kasnije u Torontu na ceremoniji Genija ona bude potpuno zanemarena za ulogu koja joj je donela svetsku slavu.

Treba dozvoliti kanadskim stvaraocima i glumcima da budu nominovani za Genije, bez obzira na to da li je film po budžetu kanadski ili strani. Dozvoliti luckastom Majku Mejersu (Mike Myers) iz Skarboroa da bude nominovan za njegov komični špijunski serijal „Ostin Pauers“ (*Austin Powers*) ili Keri-En Mos (Carrie-Anne Moss) za uloge u futurističkoj trilogiji „Matriks“ (*Matrix*). Takođe, dovesti slavne Kanađane na ceremoniju Genija, što bi sigurno bilo atraktivno za hronično inertnu publiku i pospešilo interes.

Neosporno, 30. dodela Genija po svom odjeku bila bi dostojnija jubileja da su se među nominovanim našli i najuspešniji Kanađanin u Holivudu Džejms Kameron (James Cameron), za svoj grandiozan trodimenzionalni naučno fantastični spektakl „Avatar“, te Džejson Rajtman, reditelj filma „U vazduhu“ (*Up in the Air*), pronicljive satire o eri recesije i korporacijske nemilosrdnosti, i Kristofer Plamer (Christopher Plummer), tumač lika ostarelog ruskog pisca Lava Tolstoja u filmu „Poslednja stanica“ – *The Last Station*. (Sva trojica su bili nominovani za Oskare.)

Treba prestati slediti samo novac! Stari argument da kanadski film mora imati zaštitu od velikog, lošeg Holivuda glavni je razlog zašto Geniji zahtevaju bar deo kanadskog novčanog učešća da bi film bio uzet u obzir za nominaciju. Takođe, neophodno je pojednostaviti i olakšati kriterijume za nominacije za Genije, koji su mnogo teži nego za Oskare.

Kanadski producenti se žale na zahtevan i skup proces oko nominacije za Genije. Oni moraju poslati 35 DVD ili VHS kopija

njihovog filma kanadskoj Akademiji za film i televiziju, pre isteka roka — 31. avgusta tekuće godine. Osim toga, Akademija preporučuje da engleski fimovi budu titlovani na francuski i obratno. Sve ovo donosi mnogo nevolja i puno troškova, što posebno pogađa male kanadske produkcije kojima bi Geniji zapravo trebalo da pomognu.

Radi poređenja, rok za podnošenje prijave za Oskare je 3. decembar i pri tom se uopšte ne traži da budu priložene kopije filma. Apsurdno rani rok podnošenja prijave razlog je zašto autor iz Toronta Džoš Raskin (Josh Raskin) nije mogao svoj kratki film o Džonu Lenonu (John Lennon), pod nazivom „Sreo sam morža“ (*I Met the Walrus*), da kandiduje za Genije. „Izgubili smo se u moru aplikacija” — jadao se Raskin čiji je film, na njegovu veliku radost, dobio nominaciju za Oskara!

Jedan od mnogobrojnih paradoksa desio se i pred jubilarnu, tridesetu dodelu Genija. Odsustvo filma „Ubio sam svoju majku“ (*J'ai tue ma mere*) među nominovanim izazvalo je zaprepašćenje poznavalaca ovdašnje filmske scene. Ovo fascinantno debitantsko delo dvadesetogodišnjeg montrealškog vunderkinda Ksavijera Dolana (Xavier Dolan), minuciozni portret odnosa majke i sina, dosad je dobilo 17 domaćih i internacionalnih nagrada (tri u Kanu!) i bilo je zvanični kanadski kandidat za Oskara u kategoriji za najbolji strani film. Na dodeli kvebečkih Žutri, koju je posmatralo milion tv-gledalaca(!), ovo ostvarenje je osvojilo tri glavne nagrade — za najbolji film, scenario i glavnu žensku ulogu. Za utihu, Geniji su Ksavijeru Dolanu, koji je ujedno bio i scenarista i tumač glavne uloge, dodelili samo specijalnu nagradu Klod Žutra za najboljeg reditelja debitanta.

„Uspех jednog filma na festivalima ne mora neophodno da se transponuje i u nominacije za Genije” — smatra generalni direktor Akademije Sara Morton. Ipak, deluje apsurdno da se američkoj Akademiji za filmsku umetnost i nauku prijavi film u konkurenciji za Oskara, a da ga istovremeno domaća Akademija za film i televiziju ignoriše! Inače, „Ubio sam svoju majku” u kvebečkim bioskopima je zaradio solidnih milion dolara, a samo oko 40.000 dolara u engleskom delu Kanade.

„Mi smo potrošili četiri hiljade dolara sa ciljem da Dolanovo delo uđe među kandidate u kategorijama za najbolji film, režiju, glavnu žensku i mušku ulogu. Ostali smo bez ijedne nominacije! To apsolutno nije normalno. Izgleda da organizacija Genija nije

organizovana. Oni ne mogu da sastave žiri koji zaista predstavlja industriju. Geniji su totalno irelevantni i nemaju kredibilitet u Kvebeku!” — ljutito je izjavio Luj Diso (Louis Dussault) predsednik kompanije *K-Films Amerique*, distributera filma „Ubio sam svoju majku”. „Iduće godine neću nijedan naš film da prijavim u konkurenciji za Genije. Ne želim da gubim vreme! To što je Dolanov film izostavljen sa liste nominovanih bila je velika uvreda!” — veli *monseur* Diso.

Problem je u tome što slučaj filma „Ubio sam svoju majku” nije usamljen. „Izgubljena pesma” (*Lost Song*) savremena drama autora Rodriga Žana (Rodrigue Jean), koja je izabrana za najbolji kanadski film na Međunarodnom festivalu u Torontu 2008. godine, takođe nije dobila nijednu nominaciju. Prošlogodišnji osvajač iste nagrade, film „Kairsko vreme” (*Cairo Time*) zavredio je na 30. Genijima samo nominaciju za kostimografiju.

Ni proslavljeni Atom Egojan, koji je inače rekorder po broju nominacija, ovog puta nije imao puno naklonosti selekcionog žirija. Premda je njegov poslednji film „Obožavanje” (*Adoration*) na prošlom Kanskom festivalu dobio nagradu Ekumenskog žirija i specijalnu nagradu žirija na festivalu u Torontu, u konkurenciji za 30. Genije imao je samo dve nominacije — za najbolji originalni scenario (Egojan) i mušku glavnu ulogu (Skot Spidman), i na kraju je ostao bez ijedne nagrade.

Kritičari upozoravaju da su nominacije prepuštene ćudima i ukusima male grupe ljudi. Sa tačke gledišta Akademije, koja rukovodi Genijima, postojeći sistem nominacija najbolji je mogući, imajući u vidu okolnosti koje okružuju kanadski film. „Normalno je kada imate sistem koji je ovisan o ljudskim bićima, da se sva ljudska bića neće sa tim složiti. Ali prilično sam uverena da ovaj sistem kreira optimalne šanse za donošenje ispravnih odluka u pogledu nominacija” — kaže Sara Morton, generalna direktorka Akademije za kanadski film i televiziju.

Limitirana distribucija filmova u bioskopima sprečava većinu članova Akademije da vide prijavljena ostvarenja i donesu svoj sud u pogledu nominacija. Stoga, Akademija mora da nađe raznoliku grupu članova koji su dostupni i voljni da pogledaju sve filmove koji su ispunili kvalifikacione uslove za Genije. (Za 30. dodelu u obzir je uzet 31 film koji je ispunio kriterijum da u određenom vremenskom periodu bude prikazan u domaćim bioskopima u trajanju od tri nedelje.) Nakon toga, članovi selekcionog žiri-

ja se sastaju tokom jednog vikenda u decembru da postignu jednoglasni konsenzus.

Glavni selekcionni komitet, koji se za 30. dodelu Genija sastojao od osam „eksperata industrije” (pisci, reditelji, jedan glumac i jedan filmski kritičar) odgovoran je za izbor nominovanih u kategoriji za najbolji film, za najboljeg reditelja i za sve četiri glumačke kategorije. Oni se udružuju sa desetočlanim žirijem sastavljenim od predstavnika iz takozvane tehničke branše (snimatelji, scenografi, kostimografi...) i utvrđuju konačne liste nominacija.

Na osnovu objavljenih nominacija svaki član Akademije može da glasa za Genije u kategoriji koja je vezana za njihovu branšu (na primer: montažer glasa u kategoriji za najbolju montažu), kao i za najbolji film, za najboljeg reditelja, najbolju glavnu i sporednu mušku ulogu, te najbolju žensku glavnu i sporednu ulogu. Od 2010. godine članovi Akademije mogu glasati za nagrade „onlajn”, na specijalno zaštićenom veb-sajtu.

Još od prve dodele Genija upozorava se na činjenicu da zbog nemogućnosti da vide sve nominovane filmove određen broj članova Akademije glasa „na slepo”, oslanjajući se na pročitane kritike filmova ili ocene njihovih kolega koje se prenose usmeno.

Ljudi koji dodeljuju Genije trebalo bi dobro da promisle o svojoj roli u kanadskoj filmskoj industriji. To više nisu samo izdvojenja mišljenja. Tridesetogodišnji jubilej ovih nagrada zapravo je pravi momenat da se analizira njihova svrha. Neophodno je da se talenat prepozna i nagradi, ali treba obezbediti da to bude urađeno na pravi način.

Geniji reflektuju iste izazove koji stoje pred kanadskom filmskom industrijom, posebno njenim anglofonskim delom. Tragajući za pravim načinom u pripovedanju filmskih priča autori naprave poneki hit, ali ima i dosta promašaja. Treba ići napred, ali pri tom ne ponavljati ono što je loše urađeno u prošlosti. Malo koja kinematografija može da ima aspiracije koje su ekvivalent holivudskim Oskarima. Ovdajšnjoj filmskoj industriji mnogo su srodnije nagrade tipa *Independent Spirit Awards*, američkih alternativnih Oskara, koje slave znoj, suze, ljubav i talenat nezavisnog autorskog duha.

Imajući u vidu uspehe kanadskih reditelja, glumaca, scenarista i tehničkog osoblja na Oskarima, Zlatnim globusima, Kanskom festivalu i drugim međunarodnim filmskim manifestacijama, teško da će Geniji, onakvi kakvi su sada, biti išta više nego samo sporedni šou za kanadsku publiku.

Nepodobna za Genije – Anet Bening u filmu *Kao Džulija*

Da li bi mnogo više Kanađana gledalo ceremoniju Genija ako bi holivudske zvezde poreklom iz Kanade bile nominovane za nagrade?

„Mi imamo moć da dajemo nagrade Kanađanima koji rade u inostranstvu. To je sigurno nešto što je moguće da uradimo u budućnosti. Mi znamo da naši ljudi vole da gledaju slavne Kanađane koji su postigli uspeh u drugim zemljama” – veli Sara Morton.

Pravila su pravila, a nema ništa bolje što Kanađani znaju da rade nego da ih poštuju, primećuju cinični komentatori. Komplikacije i zavrzame oko toga šta određuje kanadski status filma stalni su pratioci Genija. Na primer, 2005. godine dosta polemika je izazvalo izostavljanje američke glumice Anet Bening (Annette Bening) sa liste nominovanih. Njena uloga u osvetničkoj komediji „Kao Džulija” (*Being Julia*) donela joj je nominaciju za Oskara, ali zato nije bila dovoljna dobra za kriterijume Genija. Istovremeno, da konfuzija bude veća ovo delo, čija radnja je smeštena u London, našlo se među kandidatima za Genija za najbolji film!

Ako već Anet Bening nije dovoljno Kanađanka, kako je onda britanskom glumcu Janu Mek Kelenu (Ian McKellen) dat kanadski status, kao jednom od nominovanih za najbolju mušku ulogu u filmu „Emil” (*Emile*)? Sve to opet ima veze sa finansijama i sa nacionalnom pripadnošću reditelja filma. Istvan Sabo (Istvan Szabo), Mađar, reditelj je filma „Kao Džulija”, a Karl Besai (Carl Besai), Kanađanin, reditelj je filma „Emil”.

„Mnogo kanadskih filmova napravljeno je u koprodukciji sa drugim zemljama, što dovodi u pitanje njihovu nacionalnost. U slučajevima manjinske koprodukcije, kada najveći deo budžeta dolazi iz inostranstva, Akademija gleda na nacionalnost reditelja da bi odredila kanadski sadržaj. Geniji slave kanadski film. Ako reditelj filma nije Kanađanin onda su za Genije podobni samo Kanađani, a

ako je reditelj filma Kanađanin, onda su svi stvaraoči, glumci i članovi ekipe podobni, bez obzira na nacionalnu pripadnost" — detaljno je protumačila pravila bivša predsednica i generalna direktorka Akademije za kanadski film i televiziju Marija Topalović.

Finansirani iz novčanika poreskih obveznika, koji su u stvari producenti, kanadski filmovi, ma kako bili kvalitetni, uvek trpe istu kritiku da su nekomercijalni i da ne vraćaju nazad ni ulog a kamoli profit investitorima, to jest — državi. Dodela Genija 2009. godine održana je u kanadskoj prestonici Otavi sa očiglednim namerom da se, pored svenacionalne dimenzije šoua, uputi i poruka političarima koji u poslednje vreme nisu iskazali baš puno entuzijazma i simpatija prema domaćem filmu i celokupnoj kulturi. Jednom prilikom predsednik kanadske vlade Stiven Harper, obraćajući se glasačima u Saskatunu za vreme poslednje izborne kampanje, sa žaokom je dotakao pitanje gala-priredbi u svetu kanadske umetnosti: „Kad obični radni ljudi dođu kući i uključe tv-prijemnike i gledaju te bogate svečanosti subvencionirane od poreskih obveznika, kojima prisustvuju ljudi koji tvrde da njihove subvencije nisu dovoljno visoke, a znaju da su se one zapravo povećale, nisam siguran da je to nešto što odjekuje povoljno kod običnih ljudi.”

Veliku buku 2008. godine izazvao je zakonski nacrt nazvan „C-10”, koji bi dozvolio federalnoj vladi da uskrati finansiranje onih kanadskih filmova i tv-programa za koje se smatra da su „neprihvatljivi za publiku”. Ovdašnji autori su to okarakterisali kao povratak cenzorstva!

„To je zaista smešno! Neverovatno je da bi neko nešto tako gnusno mogao da pomisli u ovo doba. Za mene posao umetnika je da govore o svetu u kojem žive i da istražuju stvari koje u takvom svetu postoje. Na sreću ili nesreću, seks i nasilje su deo sveta u kojem živimo. Oni su deo onoga što bismo mi kao artisti trebalo da istražujemo, a ne da ignorišemo u našem radu. Uzmite bilo kog kanadskog filmskog autora, svi oni se bave pitanjima koja su opasna, teška, koja čine da se osećamo neprijatno i koja postavljaju izazove. Verovatno to nije nešto što bi porodica okupljena u dnevnoj sobi trebalo da gleda nedeljom naveče, ali mislim da to nije jedina dužnost umetnosti!” — kaže Sari Poli, strastveni borac za prava kanadskih filmskih stvaralaca.

Ljudi koji su podržavali ovaj zakonski nacrt kao argument su isticali da se filmovi sa puno scena seksa i nasilja snimaju novcem poreskih obveznika, koji to ne odobravaju. Umesto društve-

nog novca autori bi za takve filmove trebalo da nađu vlastite izvore finansiranja.

„Ja verujem u princip da ljudi imaju fundamentalna prava. Svi mi ne koristimo državni novac sve vreme. Ja sada nisam bolesna, ali neko drugi se nalazi u bolnici i srećna sam što plaćam porez za takve potrebe. Ja nemam decu, ali plaćam doprinos za dečiju zaštitu. U tom smislu, verujem da je i kultura izuzetno važna. Iako možda niste osoba koja bi išla da gleda ovakve filmove, važno je da imamo osećaj našeg kulturnog identiteta” — podvlači Sara Poli, koja je sa svojim rediteljskim prvencem, filmom „Daleko od nje”, gotovo u jednom koraku prevalila put od ovdašnje male nezavisne produkcije do holivudskog crvenog tepiha.

U domenu filma Kanada ima Genije, u svetu televizije nagrade Džemini i Žemo (*Gemini — Gemeaux*), a u području muzike Džuno (*Juno*), koje bacaju senku na sve druge proslave dostignuća kanadskih umetnika. Po svom sjaju, prestižu i prijemu kod publike ove muzičke nagrade su fenomen na ovdašnjoj kulturnoj sceni. Rejting gledanosti izuzetno je visok — u proseku preko milion gledalaca, a rekord je bio 2003. godine kada je ovaj šou, održan u Otavi, gledalo 2 miliona Kanađana.

Tajna uspeha ovih nagrada nije samo u njihovom zabavnom aspektu već i u tome što publika prepoznaje pesme i izvođače koji su afirmisana imena i na svetskoj muzičkoj pozornici — Selin Dion (Celine Dion), Brajan Adams (Bryan Adams), Alanis Moriset (Alanis Morissette), Sara Meklahlan (Sarah McLachlan), Šanaja Tvejn (Shania Twain), Avril Lavinj (Avril Lavigne), Lesli Fejst (Leslie Feist), Dajana Kral (Diana Krall), Neli Furtado (Nelly Furtado)...

To je ključna dimenzija koja nedostaje Genijima — nedostatak zvezda i što publika ne poznaje filmove i glumce. Naravno, i Kanada ima dosta svetski popularnih glumaca (Donald Saterlend, Kristofer Plamer, Vilijam Šetner, Kim Katral, Brendan Frejzer), ali oni retko dolaze na proslavu kanadskog filma, jer igraju u holivudskim filmovima koji su nepodobni za Genije. Ako već ne mogu biti nominovani, onda bar mogu biti domaćini šoua — agituju ovdašnji pratioci kanadskih Oskara — kao što je to bilo 1986, 1991. i 1992. godine kada je voditelj šoua bio Lesli Nilsen (Leslie Nielsen), junak komičnog serijala „Goli pištolj” (*Naked Gun*).

Koje su kanadske zvezde dovoljno sjajne i duhovite da privuku imaginaciju, pažnju i interes domaće javnosti, da postanu ono što su Stiv Martin (Steve Martin) ili Bili Kristal (Billy Crystal) na

holivudskim Oskarima? Možda Den Ejkcroyd (Dan Aykroyd), Majk Mejers ili Džim Keri (Jim Carrey)? Za kanadsku Akademiju za film i televiziju odgovor je bio Brajan Linehan (Brian Linehan), koji je čak pet puta vodio gala-priredbu Genija (preminuo 2004. godine) i postao njena maskota. Premda respektovan unutar ovdašnjih krugova šou-biznisa, kao dugogodišnji domaćin *talk show*-a, Linehan nije bio ta harizmatična figura koja će izazvati uzbudjenje i povišeni puls gledalaca. Nije čudo, ocenjuju kritičari, što je rejting šoua tako nizak! Voditelji ceremonije su bili i afirmisani domaći glumci – Gordon Pinsent i Sandra O (Sandra Oh), ali ni to nije pomerilo Genije sa periferije gledalačke pozornosti.

Nagrade Geniji na svoj način iskazuju sve paradokse, komplikacije i probleme kanadskog filma. Njima se zamera da su dosadni, da im nedostaje glamur i da su neproduktivni u predstavljanju domaćih filmova auditorijumu širom zemlje. Rejting njihove gledanosti u početku je često varirao, krećući se iz jedne krajnosti u drugu, da bi potom ponirao sve dublje. Direktni prenos Genija na kanalu državne televizije CBC 1985. godine bio je veliki hit. Čak 1,9 milona televizijskih gledalaca pratilo je dodelu, čiji su domaćini bili Al Vaksman (Al Waxman) i Keri Kin (Kerrie Keane). Ovotliko televizijski auditorijum Geniji nisu nikad ponovo dostigli niti prevazišli.

Posle niza godina poražavajućih rejtinga gledanosti, državna televizija CBC 2003. godine je odustala od prenosa Genija, koje je na programu dotad držala iz osećaja nacionalne kulturne dužnosti. Televizijsku prezentaciju Genija preuzeo je CHUM Television, čiji sistem stanica ima mnogo limitiraniji gledalački auditorijum. Metaforično rečeno, bioskopskom terminologijom, Geniji su iseljeni iz megapleksa (nacionalne televizije CBC) i prebačeni u malu mrežu specijalnih bioskopa (CHUM), što je sudbina koja je zadesila i kanadske filmove.

Geniji su 2004. godine transformisani u vrstu kabaretskog šoua, kao Zlatni globusi, sa učesnicima koji su sedeli za stolovima sa plaćenom ulaznicom. Kao domaćin Skot Tomson (Scott Thompson), poznat iz tv- šoua *The Larry Sanders Show*, u produkciji kulturnog HBO-a, postigao je nemoguće pretvarajući priredbu u zabavni devedesetominutni program. On je iz rukava izvukao celo tuce šala, na kojima bi mu i jedan Bili Kristal pozavideo. Između ostalog, Tomson je predložio novu marketinšku „strategiju“ za kanadske filmove: „Kada ste bolesni, oni su savršeni izbor za gledanje!“ Ovaj

šou je zabeležio 115.000 gledalaca, što je ista cifra koju je imala i prethodna ceremonija.

Međutim, već sledeće godine stiglo je novo razočarenje. Dva-deset peto izdanje dodele Genija ostalo je u pamćenju kao jedan od najdužih i najdosadnijih šoua u istoriji ove nagrade. Po svim ocenama bio je to veliki debakl!

Poučen ovakvim gorkim iskustvom, CHUM je 2006. godine prešao na manji i kraći format ceremonije. Uručenje 21 nagrade trajalo je samo čas i po i šou uopšte nije bio direktno prenošen, nego je kasnije naveče emitovana specijalna emisija sa isečcima iz nagrađenih filmova i intervjuima sa laureatima. Koliko god je izgledalo neobično što Geniji nisu prenošeni uživo, pokazalo se da je to bio pravi potez. Jednodušna ocena je bila: *Long live non-live Genie Awards!* Na kanalima Bravo!, Star! i Citytv gledaoci su mogli da čuju kvebečke pobednike intervjuisane na engleskom jeziku, dok je istovremeno na frankofonskom kanalu MusiMax publika mogla da prati francusku verziju šoua. Ovoga puta, gledaoci nisu menjali kanale čim bi neko od pobednika počeo govoriti njihovim nematernjim jezikom.

Geniji su 2008. godine opet promenili tv-stanicu i prešli na CANWEST Global. Jubilarna, trideseta dodela Genija 2010. godine direktno je prenošena na specijalizovanom programu *Independent Film Channel* i prvi put na veb-sajtu CBC-a.

Kanadska filmska industrija je pozornica stalnih borbi, ali ipak uspeva da opstane. Istu pačeničku sudbinu dele i Geniji. „Kao i bilo koja druga vrsta nagradnih šoua na planeti, i Geniji su izloženi izazovima. Smatram da je veoma važno da najbolja ostvarenja kanadskog filma približimo nacionalnom gledalačkom auditorijumu. Kvalitet kanadskih filmova je tu, on je neosporan. Geniji imaju ulogu da razvijaju industriju tako što je okupljaju i što prepoznaju njena dostignuća. Mi imamo sjajne filmske radove i ja lično osećam da je privilegija biti deo tog slavljeničkog procesa. Geniji nastoje da evoluiraju baš kao što se i celokupna filmska industrija razvija, u težnji da pružimo publici izvorno kanadsko iskustvo“ – optimistično gleda na budućnost Sara Morton, generalna direktorka Akademije. Uostalom, kao vodećoj figuri kanadske filmske industrije, svaki drugačiji stav i pristup bio bi neprihvatljiv.

ANONIMNI GENIJALCI

Amerikanci (i ceo svet!) imaju Oskare, Britanci BAFTA-e, Francuzi Cezare, Italijani Davide, Nemci Lole, Španci Goje, a Kanadani Genije. Na pitanje koje se u javnosti često postavlja: „Zašto bi

nas bilo briga za Genije?“, Marija Topalović spremno odgovara protiv-pitanjem koje sadrži dublje i šire značenje: „Zašto bi, onda, marili za sebe?! Smatram da Geniji nadilaze svoju osnovnu funkciju samopromocije filmske industrije. Ja ih doživljam kao deo jednog većeg sistema kanadske samodefinicije.“

Da nema Genija trebalo bi ih izmisliti! „Kada se pogleda na sve ove protekle godine i filmove koji su pobedili, to predstavlja dokument o našem identitetu. Bilo je snimljeno dosta zadivljujućih filmova. To je ogroman kulturni iskaz“ – promišljeno (kako mu to i priliči!) govori o Genijima Atom Egojan, „mezimac“ ovih nagrada.

Sa svim svojim manama, protivrečnostima i hendikepima Geniji su simbol kanadske kinematografije, koja iz petnih žila nastoji da ne ostane večito na „tamnoj strani Meseca“, nevidljiva za domaću publiku.

Još od prvih dana, Genijima je zakačena sarkastična etiketa: najbolje čuvana tajna! Šta ove nagrade znače za širu kanadsku javnost? Evo šta o tome misle sami filmski stvaraoci i glumci.

Geniji su dokument o našem identitetu – Atom Egojan

„To jeste i dalje ‘najbolje čuvana tajna’! Lepo je to što smo mi, kao filmska zajednica, u mogućnosti da slavimo naš rad, pošto smo često angažovani u borbi da očuvamo živom našu filmsku industriju. To je momenat da ukažemo počast filmovima koji su snimljeni i da nagradimo najbolje. Lepo je biti prepoznat u svojoj zajednici. To je ono što je sjajno u vezi Genija. A da bi ih prepoznala publika, to je već stvar mnogo većih ulaganja u produkciju, distribuciju i prikazivanje domaćih filmova u Kanadi. Bez obzira na sve ja ne nameravam da idem u Holivud, ostajem ovde da snimam filmove“ – kaže multi-talentovana Sara Poli, glumica-veteranka i rediteljka-debitantkinja koja je 2007. godine nominovana za Oskara za adaptiran scenario za njen film „Daleko od nje“.

Šta je važnije – biti nominovan za Oskara ili za Genija?

„Smatram da je to interesantno pitanje, nimalo površno. Sama ideja nagrada za mene je nešto što ne mogu da u potpunosti objasnim. Ne mislim da je film takmičarski sport i nisam sigurna šta jedna nagrada zapravo znači. To je pomalo budalasta tema. Pamtim momenat kada sam otvarala pisma sa čestitkama za moju oskarovsku nominaciju, koja su mi uputili gradonačelnik Toronta i ministar kulture. To se desilo nakon što su objavljene nominacije za Genije. Bio je to jedan od onih trenutaka kada sam želela da svaki autor čiji film je nominovan za Genije dobije takva pisma. Ali, volela bih da sam dobila ta pisma na osnovu toga što sam nominovana za Genije, a ne za Oskara! To je za mene bio simbol kako malo ozbiljnosti i graviteta dajemo sami sebi i koliko mnogo važnosti dajemo ideji priznanja koje dolazi od Amerikanaca... Mi nismo u tome jedinstveni slučaj, i mnoge druge zemlje to rade. Moji prijatelji u Engleskoj, Francuskoj, Španiji ili Nemačkoj posvećuju takođe puno pažnje Oskarima. Zaista je velika stvar kada neki autor ili film iz tih zemalja bude kandidovan za Oskara. Ali oni posvećuju istu pažnju i vlastitim nagradama. Oni prate dodelu tih nagrada ne dišući. U Kanadi toga nema za naše Genije, nego samo za Oskare. To govori o našem niskom nivou samopoštovanja“ – bez ustezanja veli Sara Poli.

Omiljena kanadska glumica Šila Mak Karti, dvostruka dobitnica Genija za najbolju žensku glavnu ulogu, ima svoj emotivni komentar: „Ja sam veoma frustrirana svaki put kada dođem na Genije. Ovo je još uvek ‘najbolje čuvana tajna’! Mi smo mlada zemlja, mislim da još uvek puzimo! Mi živimo u susjedstvu Holivuda, monolita u filmskom univerzumu, iza kojeg stoje veliki studiji i to nas stavlja u hendikepiranu poziciju. Volela bih da Geniji imaju privlačnost i seksepilnost koju imaju muzičke nagrade Džuno.

**Geniji su prilika da sretnem kolege –
dvostruki pobjednik Kalum Kit Reni**

Ne znam koja je to formula, ali muzika u našoj zemlji je zaista internacionalna. Važnost ovih nagrada je prvenstveno veoma lična. Osvojila sam dva Genija i lično ih veoma cenim” — kaže Šila Mak Karti.

Popularni glumac Kalum Kit Reni, dvostruki osvajač Genija za najbolju mušku sporednu ulogu, ističe: „Za mene Geniji su prilika da sretnem stare prijatelje i kolege i upoznam nove. To je događaj koji bi trebalo da bude na prvoj strani novina kako bi se stvorio interes publike i istovremeno promovisali domaći filmovi, autori i glumci. Nažalost, mi ih ignorišemo i ne posvećujemo im pažnju dok ne postanu uspešni u inostranstvu.”

U kojoj meri je osvajanje Genija garancija za novi angažman na filmu?

„Prema onome što mi je kazao moj agent, to znači da neću dobiti novi posao! Ovo je čudna zemlja. Ja sam ranije osvojila Džeminija (tv-nagradu) i bila sam bez posla prilično vremena” — ove nimalo ohrabrujuće reči kolegama je uputila Šaron Ris (Sharon Riis) koja je 2002. godine dobila Genija za najbolji adaptirani scenario za film „Divlji Mesija” (*Savage Messiah*).

Ni Roj Dupvi ne gaji nikakva nerealistična očekivanja oko uticaja Genija na njegovu karijeru u anglofonskoj filmskoj produkciji u Kanadi: „Ne znam da li to zaista išta menja! Ja sam dobio ponude iz engleske Kanade prevashodno zbog tv-hita ‘Nikite’, kulturne serije prikazane u preko 50 zemalja, koja je snimana u Torontu tokom pet godina” — veli Dupvi.

„Geniji reflektuju raznovrsnosti kanadskog filma. Biti priznat od kolega ogromna je čast jer je to priznanje kreativnom uspehu. Geniji znače nešto i u SAD jer tamo razumeju da su to naše nagrade Akademije. Ako si nominovan za najboljeg reditelja, to se među njima prilično računa” — mišljenje je vankuverskog reditelja Karla Besaia, autora višestruko nominovanog filma „Normalno” (*Normal*), 2008, u kojem je Kalum Kit Reni osvojio nagradu za najbolju sporednu mušku ulogu.

„Ja znam da to možda nije najpopularniji film, ali Geniji nisu nagrade za popularnost” — napominje reditelj Besai.

Lik Deri (Luc Dery), producent ostvarenja „Kontinental: film bez oružja” (*Continental: un film sans fusil*, 2007), smatra da osvajanje Genija može filmu udariti pečat odobravanja i pospešiti prodaju televizijskih prava za engleski deo Kanade.

„Samo određen broj frankofonskih filmova kupuje se u jednoj godini. Ako dobijete bar malo vremena na tv-ekranima tokom dodele Genija, to će vas definitivno svrstati među vodeće kandidate za zaključenje kupoprodaje” — tvrdi Deri čiji film, uprkos višestrukim nominacijama, nije osvojio nijednu nagradu, ostajući u senci ostvarenja „Daleko od nje” i Kronenbergove „Zakletve”.

Takvi kakvi su, Geniji su kanadski odgovor na Oskare. Više od pola veka mlađi od holivudskog „brata”, pred Genijima stoji puno vremena, izazova i prilika da dostignu svoj uzor. „Ako prepoznamo Genije po onome što su oni zapravo — proslava uspeha i podviga uprkos ogromnim preprekama — onda svi možemo da se opustimo i uživamo na ceremoniji” — veli Pol Gratton (Paul Gratton), doskorašnji predsedavajući kanadske Akademije za film i televiziju.

Genije karakteriše tradicionalna kanadska skromnost. Nepisano pravilo gala-ceremonije jeste: „Ako pobediš ne uzvikuj ‘Ja sam kralj sveta’”, kao što je to učinio zemljak Džeјms Kameron nakon grandioznog oskarovskog trijumfa sa „Titanikom”, marta 1998. godine.

Geniji pozivaju na ponos i optimizam, a ne na defetizam i inferiornost. „Ovo je izvanredna filmska industrija koja svugde na planeti ‘udara u zadnjicu’. Ponosan sam što sam deo nje!” — izjava je Grejem Grin (Graham Greene), najpoznatije ime među indo-kanadskim glumcima, punokrvni Indijanac iz plemena Oneida u Ontariju. On je međunarodnu slavu stekao u divnom oskarovskom epu Kevina Kostnera „Ples sa vukovima” (*Dances With Wolves*) 1990, gde je kao razložni plemenski spiritualni vođa „Pti-

ca koja se rita" (*Kicking Bird*) zavredio nominaciju za sporednu mušku ulogu. Harizmatični Grin je bio domaćin na 15. dodeli Genija 1994. godine.

Geniji se dodeljuju u ukupno 21 kategoriji stvaralaštva, od toga 17 nagrada otpada na sferu dugometražnog igranog filma. U stvari, i sama egzistencija Genija je istinska nagrada za kanadske filmske stvaraoce — reditelje, producente, scenariste, glumce, animatore, dokumentariste, direktore fotografije, montažere, scenografe, kostimografe, snimatelje i miksera tona, kompozitore muzike, šminkere... Oni su anonimni genijalci o kojima domaća javnost obično sazna tek kad uspeju u „belom svetu" (čitaj: Holivudu). Geniji slave njihova često zapostavljena artistska umecna i istrajnost koja se nalaze u samom srcu kanadskog filmskog stvaralaštva.

To na svoj način manifestuje i sama statueta Genija koju je kreirao renomirani skulptor Sorel Etrog. Od njega su 1968. godine naručili da kreira statuu za tadašnje Kanadske filmske nagrade (*Canadian Film Awards*), koje su se održavale u periodu od 1949. do 1978. godine. Sorel Etrog je dizajnirao figuru u bronzi upadljivog izgleda, koja je dobila ime Etrog, ali je 1980. godine, pokretanjem novih nagrada od strane novoobrazovane Akademije za kanadski film i televiziju promenila ime u Genije.

Ova statueta iskazuje Etrogov interes prema konceptu rasta. To je, po tumačenju samog kipara, uspravna figura sa energijom koncentrisanom u gornjem delu tela. Ona reflektuje proces koji obuhvata transformaciju ideje ili koncepta u vizuelnu realnost. Paralela između vajarstva i filmskog stvaralaštva manifestovana je u ovoj statueti.

Modelisana u vosku u Firenci, statueta je bila izlivena u čuvenoj livnici „Mikeluči" (*Michelucci*) u italijanskom gradiću Pistoja i postavljena na mermerno postolje. Ova impozantna bronzana statua, obložena zlatom, visoka je 35 centimetara i teška oko 7 kilograma! Statueta je po zamisli kreatora Etroga aseksualna.

„Ženevjev Bižo je prva primila jednog Etroga 1968. godine i primetila je dvojni muško/ženski aspekt statuete" — ističe ovaj skulptor.

Ova statueta je zapravo savršeno prikladna gala-ceremoniji kanadskog filma. Naime, Geniji su u osnovi proslava art-filma, baš kao što je i sama statueta umetničko delo!

„Po mom mišljenju, Oskar je poznat širom sveta, ali egzistira jedino kao filmska nagrada. Kao sama statueta ne egzistira u svetu umetnosti! Genije je filmska nagrada, ali on može da stoji i sam za se-

be, kao samostalno delo umetnosti" — tvrdi Sorel Etrog, vajar svet-skog renomea koji je 1963. godine iz Rumunije emigrirao za Kanadu.

„Kada sam bio angažovan da kreiram statueta za kanadske filmske nagrade, tretirao sam je kao i sve druge skulpture na kojima sam tada radio. Lepo se osećam kada mi mnogi filmski stvaraoci kažu da imaju Etroga, odnosno Genija, kod kuće. Bilo je smešno kada mi je pre nekoliko godina Deni Arkan rekao da ima više ovih statueta nego ja!" — kaže Etrog.

Nakon još jednog dvostrukog trijumfa na dodeli Genija 2003. godine, ovog puta sa filmom „Invazije varvara", Deni Arkan se u prepoznatljivom šeretskom maniru požalio novinarima: „Vitrina iznad kamina na kojoj držim nagrade se raspada. Moraću da je poduprem. Teška je valjda dve tone!"

Jedan od sponzora Genija, kompanija „Kodak", svake godine dodeljuje trofej *The Kodak Totem Award* svim nominovanim u kategoriji za najbolju fotografiju.

Kada je Katrin Bigelou (*Kathryn Bigelow*), bivša supruga Džejmisa Kamerona, na 82. dodeli osvojila Oskara za režiju za film „Katanac za bol" (*The Hurt Locker*), ušla je u istoriju kao prva žena koja je dobila ovu nagradu (ujedno i četvrta nominovana žena reditelj). Geniji su bili mnogo naklonjeniji ženama rediteljima. U protekle tri dekade čak 27 njih je bilo nominovano, a tri su uspele i da osvoje nagradu: 1985. Mišelin Lankto (*Micheline Lanctot*) za film „Sonatina" (*Sonatine*), 1986. Sandi Vilson (*Sandy Wilson*) za film „Moj američki rođak" (*My American Cousin*) i 2007. godine Sara Poli za „Daleko od nje".

Visoki profil ženskih reditelja u Kanadi potvrđen je i na 30. Genijima. Čak tri žene su dobile nominaciju za režiju: Kari Skogland za politički triler o Irskoj republikanskoj armiji „50 mrtvih ljudi hoda" (*Fifty Dead Men Walking*), te Madlen Piužuk Ivalu (*Madeline Piujuq Ivalu*) i Mari-Elen Kuzino (*Marie-Helene Cousineau*) za inuitsku arktičku dramu „Pre sutra" (*Le jour avant le lendemain*).

„U Holivudu su žene uglavnom glumice. One su prvenstveno objekat lepote, a ne režiseri!" — komentariše Mari-Elen Kuzino iz Montreala, koja je sa kolegicom iz Inuita Madlen Piužuk Ivalu (nominovana i za scenario i glavnu žensku ulogu) uspešno debitovala kao rediteljka dugometražnog igranog filma.

„U Holivudu se režiseri angažuju na bazi njihovog prethodnog rada (takozvani *track records*). Takav je sistem velikih studija. A žene tu imaju puno problema jer, na prvom mestu, teško mogu dobiti rediteljski posao! U Kanadi je finansiranje filmova

pokriveno dotacijama federalne vlade i kriterijum je mnogo više usredsređen na kreativni nego na finansijski aspekt. 'Telefilm' je puno pravičniji, jer tretira autore ravnopravnije. To je stvorilo mnogo reditelja, uključujući i mene" — kaže Kari Skogland koja je na 30. dodeli Genija nagrađena za najbolji adaptirani scenario.

Od samog početka ove filmske nagrade bile su mnogo kompleksnije u pogledu pitanja koja su postavljala nego u smislu ciljeva koje su postizale, sa stalnim raspravama i polemikama oko toga šta znače i koga i zašto nagrađuju. Kada se i letimično pogleda unatrag na spisak laureata, evidentno je da su Geniji umeli da prepoznaju domaće talente koji su i na svetskoj filmskoj sceni ostavili snažan pečat.

Kao što se moglo i pretpostaviti, najomiljeniji autori Dejvid Kronenberg, Atom Egojan i Deni Arkan, spadaju u retke kanadske sineaste koji redovno dobijaju budžet vredan njihovog talenta i dovoljno ekrana u bioskopima da gledaoci vide njihova dela. Sa dosad ukupno 23 nominacije za Genije (u razdoblju od 1985. do 2009) Atom Egojan je rekorder. Postala je već tradicija da svaki njegov film bude nominovan za Genija u nekoj od glavnih kategorija. Svaki put kad Egojan snimi film, kandidatura za Genija gotovo mu je zagarantovana!

Šampioni kanadskih filmskih nagrada jesu Dejvid Kronenberg, Atom Egojan (oba iz Toronta) i Deni Arkan (iz Montreala), koji u svojim vitrinama imaju najviše trofeja. Prvi među njima je Kronenberg koji je dosad imao 16 nominacija (u periodu od 1982. do 2007), a pobeđio je čak devet puta! On je pet puta osvojio Genija u kategoriji za najboljeg reditelja (1984, 1989, 1992, 1996. i 2002). Tri puta je osvojio nagradu za najbolji adaptirani scenario (1989, 1992. i 1996). Jednom je trijumfovao kao producent najboljeg filma godine — „Ukleti blizanci”, 1989, sa kojim je ostvario trostruku pobeđu, jer je za isti film nagrađen i za najbolju režiju i adaptirani scenario. Trostruki trijumf Kronenberg je zabeležio i 1996, sa filmom „Sudar” (*Crash*), kada je pored trofeja za najbolju režiju i adaptirani scenario dobio i nagradu Zlatna rolna za najkomercijalniji kanadski film godine.

Atom Egojan je dosad osvojio osam Genija. Kao producent najboljeg filma trijumfovao je tri puta (1994, 1997. i 2002). Dva puta je proglašen za najboljeg reditelja (1994. i 1997), a tri puta je pobeđio kao scenarista — 1994. za najbolji originalni scenario, te 1999. i 2005. za najbolji adaptirani scenario. Jednom je bio trostruki pobeđnik — sa filmom „Egzotika” (*Exotica*), osvojivši nagrade za najbolju produkciju, režiju i scenario.

Rekordnih 16 nominacija – film *Slatka sutrašnjica*

Deni Arkan je do sada nominovan 9 puta (od 1987. do 2007) i osvojio je šest Genija — po tri za najbolju režiju i za originalni scenario. Zanimljivo, bile su to sve njegove dvostruke pobeđe — za filmove „Pad američkog carstva” (1987), „Isus iz Montreala” (1990) i „Invazije varvara” (2003), što je potvrda da on pravi samo autorske filmove.

Pet Genija osvojila je svestrana Sara Poli iz Toronta, koja je dosad bila nominovana osam puta u različitim kategorijama (jednom čak i za najbolju originalnu pesmu, u Egojanovom filmu „Slatka sutrašnjica” (*The Sweet Hereafter*, 1997). Trostruku pobeđu ostvarila je 2007. godine sa svojim dugometražnim prvencem „Daleko od nje”, za koji je dobila nagradu za najbolju režiju, adaptirani scenario, te nagradu Klod Žutra za najbolji debitantski film. (Za ovu nagradu se pobeđniku takođe dodeljuje statueta Genija.) Ona je 2002. godine osvojila trofej za najbolji kratki igrani film „Ja uzvikujem ljubav” (*I Shout Love*), a 2003. je dobila Genija za najbolju glavnu žensku ulogu u filmu „Moj život bez mene”.

Četiri Genija osvojio je montrealški autor Denis Vilnev, koji se nameće kao ključna figura nove generacije kanadskih sineasta — dva puta za najbolju režiju (2000. i 2009), jednom za originalni scenario (2000), te za najbolji kratki igrani film (2008).

Nijedan autor dosad nije uzastopno osvojio nagradu za najboljeg reditelja, što zapravo govori i o tome da nemaju finansijskih mogućnosti da svake godine snime novi film.

Neopevani heroj kanadskog filma, „visoko-oktanski” reditelj Brus Mek Donald, još nikad nije pobeđio u kategoriji za najbolju režiju, premda je bio nominovan tri puta. Za utehu, on je 1989. godine osvojio Genija za najbolji kratki film „Misteriozni kanadski mesečevi ljudi” (*The Mysterious Moon Men of Canada*).

Dobitnik Genija za kratak igrani film – rokenrol sineasta Brus Mek Donald

Najviše pobjeda na jednoj dodeli Genija (22. po redu) zabeležio je inuitski sineasta Zaharijas Kunuk iz arktičkog naselja Iglulik, koji je za prvi eskimski dugometražni igrani film „Atanaržuat“ nagrađen čak četiri puta – za najboljeg producenta, reditelja i montažera, te za najboljeg reditelja debitanta (nagrada Klod Žutra). Četvorostruku pobjedu na jednoj ceremoniji (26. po redu) ostvario je i montrealški autor Žan-Mark Vale (Jean-Marc Vallee) koji je za film „C.R.A.Z.Y.“ osvojio Genije za najbolju produkciju, režiju i originalni scenario, te nagradu Zlatna rolna za najkomercijalniji kanadski film godine.

Najviše nominacija (ukupno četiri) u različitim kategorijama na jednoj dodeli Genija imao je multi-talentovani Don Mek Kelar iz Toronta (osvajajući nagrade za najbolju mušku sporednu ulogu u filmu „Egzotika“), koji je 19. gala-ceremoniju pretvorio u svoju noć. On je istovremeno bio nominovan u tri kategorije, za tri filma – za najbolju režiju („Poslednja noć“ – *Last Night*), dva puta za najbolji scenario, nadmećući se protiv samog sebe („Poslednja noć“ i „Crvena violina“), te za najbolji kratki igrani film „Eliminacijski ples“ (*Elimination Dance*). Na kraju je osvojio dva trofeja – za najbolji originalni scenario, za film „Crvena violina“, te specijalnu nagradu Klod Žutra za najboljeg reditelja debitanta za „Poslednju noć“.

Četiri autora su osvojila Genija za najbolji kratki i dugometražni igrani film. To su Filip Borsos (Phillip Borsos) za „Nokte“ (*Nails*, 1980) i „Sivu lisicu“ (*The Grey Fox*, 1983); Žan-Mark Vale za „Magično cveće“ (*Les fleurs magiques*, 1995) i „C.R.A.Z.Y.“, 2005; Sara Poli za „Ja uzvikujem ljubav“, 2002. i „Daleko od nje“, 2007,

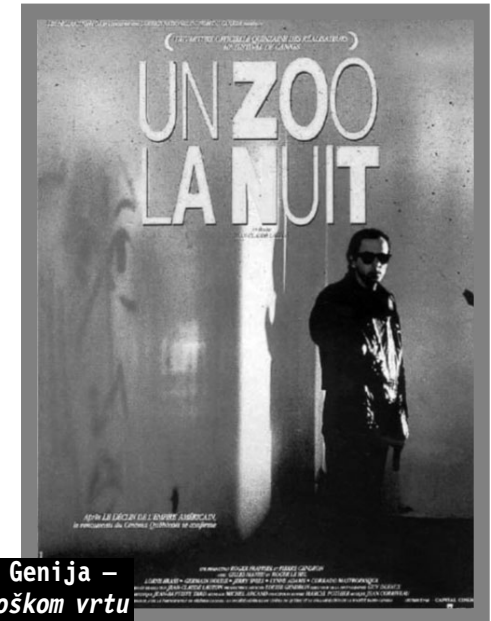
te Denis Vilnev za „Sledeći sprat“ (*Next Floor*, 2008) i „Melstrom“, 2000. i „Politehniku“, 2009. Ovo je najbolji dokaz da je za sineaste kratki film najbolja priprema za veliku scenu.

Trojici svetski renomiranih kanadskih autora koji nisu nikada osvojili Genija uručena je Specijalna nagrada za izuzetni doprinos: ocu eksperimentalne animacije Normanu Meklarenu (Norman McLaren), 1984. godine, kralju horor-komedije Ivanu Rajtmanu (Ivan Reitman), 1985. i višestruko nominovanom oskarovcu Normanu Džuisonu 1988. godine. Rajtman i Džuison najveći deo svoje rediteljske karijere proveli su u Holivudu.

Među producentima primat drži kvebečki hit-mejker Rože Frapije, koji je osvojio četiri Genija za najbolji igrani film, tri puta u roku od četiri godine (1987, 1988, 1990. i 2000). Sa tri osvojena trofeja, u stopu ga slede Robert Lantoš (1990, 1999. i 2002), Niv Fičman (1993, 1998. i 2008), te Atom Egojan koji je sa Lantošom bio ko-producent pobjedničkog filma „Ararat“ (2002).

Među dugometražnim igranim filmovima rekorderi po broju nominacija jesu Arkanov „Isus iz Montreala“ i Egojanova „Slatka sutrašnjica“, koji su bili kandidovani za Genije u čak 16 kategorija. Po 14 nominacija imali su film Žana-Kloda Lozona „Jedne noći u zoološkom vrtu“ (*Un zoo la nuit*, 1988), „Karta za nebo“ (*Ticket to Heaven*, 1982), „Ljiljani“ (*Lilies*, 1996) i „Sunšajn“ (*Sunshine*, 1999), a po 13 nominacija „Plufovi“ (*Les Plouffe*), „Siva lisica“, „Pad američkog carstva“, „Egzotika“ i „Moris Rišar“ (*Maurice Richard*).

Apsolutni rekorder po broju osvojenih Genija je film „Jedne noći u zoološkom vrtu“, koji je na 9. dodeli osvojio 13 nagrada. Ova Lozonova teška drama ostvarila je maksimalan rezultat! U kategoriji za glavnu mušku ulogu ovaj film je

Rekordnih 13 osvojenih Genija – film Jedne noći u zoološkom vrtu

imao dva kandidata — Žila Maua (Gilles Maheau) i Rožera Le Bela (Roger Le Bel) koji je i pobedio.

Dvanaest pobjeda ostvario je Arkanov veliki hit „Isus iz Montreala“. Deset Genija (od 12 nominacija) osvojili su Kronenbergovi „Ukleti blizanci“. Isti broj trofeja je osvojio i film „C.R.A.Z.Y.“, koji je od 12 nominacija ispustio samo nagradu za najbolju kinematografiju. Ova savremena urbana komedija takođe je imala dve nominacije u (istoj) kategoriji za mušku glavnu ulogu: jedan protiv drugog su se takmičili Mark Andre Gronden (Marc Andre Grondin) i Mišel Kote (Michel Côté) koji je i dobio ovu nagradu.

Devet pobjeda, od 11 nominacija, ima „Politehnika“. Po osam Genija osvojili su „Zamena“ (*The Changeling*, 1980), „Veliko olakšanje“ (*Les bons débarras*, 1981), „Pad američkog carstva“, Kronenbergov „Goli ručak“ (*Naked Lunch*, 1992), Egojanova „Egzotika“ i „Slatka sutrašnjica“ i Žirarova „Crvena violina“.

Uprkos čestim pritužbama sa frankofonske strane, i sam pogled na top-listu najnagrađivanijih ukazuje na to da Geniji vole kvebečke filmove i autore. Frankofonska ostvarenja do sada su deset puta trijumfovala u kategoriji za najbolji film godine, a kvebečki reditelji su bili pobjednici čak 16 puta!

Premda samo 30 godina duga, istorija Genija je puna rariteta, kurioziteta, anomalija i zanimljivosti. Prvi i do tada jedini put Geniji su 1984. godine imali dva pobjednika u istoj kategoriji, prema rezultatu glasanja članova Akademije nagradu za najbolju režiju podelili su Bob Klark (Bob Clark, koji je 2007. tragično preminuo) za „Božićnu priču“ (*A Christmas Story*) i Dejvid Kronenberg za „Videodrom“ (*Videodrome*), kome je to ujedno bila i prva pobjeda na Genijima.

Samo jedan film je uspeo da ostvari „Super 6“, to jest da pobjedi u najvažnijim kategorijama. To je „Moj američki rođak“ autorke Sandi Vilson, koji je 1986. godine osvojio šest nagrada — za najbolji film, režiju, scenario, mušku i žensku glavnu ulogu i montažu. Ovo delo najbliže sledi još jedno ostvarenje ženskog reditelja — „Daleko od nje“ Sare Poli, kojem je od ključnih nagrada izmakla samo ona za montažu, ali je zato dobio nagradu za sporednu žensku ulogu.

„Dugo putovanje u noć“ (*Long Day's Journey Into Night*), reditelja Dejvida Velingtona (David Wellington), jedini je film koji je osvojio sve četiri glumačke nagrade.

Reditelj se obično smatra srcem i dušom filma. Članovi Akademije za kanadski film nisu uvek bili takvog mišljenja. Čak de-

set puta do sada (1980, 1982, 1984, 1985, 1996, 1999, 2002, 2004, 2006. i 2008) dogodilo se da najbolji film ne dobije i nagradu za najboljeg reditelja.

Sedam puta se desilo da najbolji film ne osvoji i najviše nagrada. U tom smislu poseban presedan su „Trojke iz Belvila“ (*Les Triplettes de Belville*). To je, inače, prvi dugometražni animirani film nagrađen Genijem. Ovo delo francuskog autora Silvena Šomea (Sylvain Chomet) na 25. dodeli je imalo samo dve nominacije (za najbolji film i originalnu muziku) i ostvarilo je samo jednu pobjedu — u najvažnijoj kategoriji! Jedna, ali najvrednija nagrada. Najviše pobjeda te večeri imao je film „Glava u oblacima“ (*Head in the Clouds*), koji je osvojio 4 nagrade u tehničkim disciplinama.

Godine 2006. pobjednik je postala komedija „Dobar žaca, loš žaca“, osvojivši samo dve nagrade — za najbolji film i najbolji zvuk, dok je hokejaška biografska drama „Moris Rišar“ trijumfovala u devet (glavnih) kategorija!

Na trećoj dodeli Genija pobjednički film „Karta za nebo“ dobio je četiri nagrade, dok su „Plufovi“ (*Les Plouffe*), autora Žila Karla (Gilles Carle) osvojili sedam trofeja. „Ispovedaonica“ (*Le Confessionnal*) Robera Lepaža (Robert Lepage) 1995. godine osvojila je 3 nagrade (za najbolji film, režiju i scenografiju), dok je „Margaretin muzej“ (*Margaret's Museum*) dobio duplo više trofeja — šest!

Pobjedničko delo „Sanšajn“ 1999. godine imalo je samo tri nagrade (za najbolji film, zvuk i montažu zvuka), dok je Egojanovo „Felišino putovanje“ (*Felicia's Journey*) osvojilo 4 Genija. Na 17. dodeli, laureat je postao film „Ljiljani“ sa ukupno 4 trofeja, jedan manje od Kronenbergovog kultnog filma „Sudar“, koji je dominirao u glavnim kategorijama. Paradoksalno, i „Daleko od nje“, super-film Sare Poli, na 28. ceremoniji je imao manje nagrada (šest) u odnosu na Kronenbergovu

Autor knjige sa multimedijским umetnikom Roberom Lepažom

„Zakletvu“, koja je pokupila čak 7 trofeja, većinom u tehničkim kategorijama.

Jedan televizijski film 1984. je postao sveukupni pobjednik — „Priča o Teriju Foksu“ (*The Terry Fox Story*), osvojivši pet nagrada (uključujući za najbolji film) od 7 nominacija.

Do sada su se pet puta u istoj godini podudarili ukusi domaće publike i članova Akademije za kanadski film i televiziju. Istovremeni dobitnici Genija za najbolji film i nagrade Zlatna rolna za najkomercijalniji film jesu: „Pad američkog carstva“ 1987; „Isus iz Montreala“ 1990; „C.R.A.Z.Y.“ 2005; „Dobar žaca, loš žaca“ 2006. i „Pašendel“ (*Passchendaele*) 2008. Ovome treba dodati da su dva ostvarenja nagrađena Genijem za najbolji film godinu dana kasnije osvojila i Zlatnu rolnu: „Zamena“, 1980-81. i „Crna odora“ (*Black Robe*), 1991-92.

Tri debitantska ostvarenja, dobitnici nagrade Klod Žutra, također su osvojili i Genija za najbolji igrani film godine: Lepažova „Ispovedaonica“, Kunukov „Atanaržuat: brzi trkač“ i „Daleko od nje“ Sare Poli, što je dokaz da Akademija ume da prepozna nove talente i originalne ideje. Jednom debitantskom delu je, pored nagrade Klod Žutra, pripala i Zlatna rolna za najkomercijalniji film: „Luj XIX, kralj etera“ (*Louis XIX, le roi des ondes*, 1994) reditelja Mišela Puleta (Michel Poulette). Ova zabavna parodija na televizijski *reality show* 1999. doživela je svoj holivudski „rimejk“ pod nazivom „Ed TV“, u režiji oskarovca Rona Hauarda (Ron Howard). Primer, doduše redak, da i mali kanadski film može da bude uzor velikom Holivudu!

Na spisku ostvarenja višestrukih pobjednika koji nisu uspeli da osvoje i Genija za najbolji film prednjači „Moris Rišar“ sa devet osvojenih nagrada, slede „Plufovi“ i „Zakletva“ sa po 7, te „Margaretin muzej“ sa šest osvojenih trofeja.

Pobjednici se pamte, ali u analima Genija ostaju zapisani i oni koji su se sa gorčinom vratili kući. Montrealski reditelj Iv Simono (Yves Simoneau) 1987. godine je imao čak dva filma u konkurenciji: „Intimnu moć“ (*Pouvoir intime*) sa 9 nominacija i *Les Fous de Bassan* sa 4 nominacije, ali oni nisu osvojili nijednu nagradu!

U najveće gubitnike na dosadašnjim dodelama Genija spadaju i filmovi „Harmonične mačke“ (*Harmony Cats*, 1992) rediteljke Sendi Vilson i „Regeneracija“ (*Regeneration*, 1998) Džilisa Mekinona (Gillies Mackinnon), koji su uprkos tome što su imali 11 nominacija ostali bez ijedne nagrade. Ova neprijatna sudbina zadesila je i „Crnu listu“ (*Liste Noire*, 1994) Žana-Marka Valea i „Poligraf“ (*Le Polygraphe*, 1996) Robera Lepaža, koji su imali po 9 no-

minacija. Godine 1995. „Eldorado“ reditelja Šarla Binama (Charles Biname) i „Grub“ (*Rude*) Klementa Virga od osam nominacija nisu realizovali nijednu.

Na 28. dodeli film o genocidu u Ruandi 1993-94, „Rukovanje sa đavolom“ (*Shake Hands with the Devil*) od 12 nominacija uspeo je da ostvari samo jednu pobjedu — za najbolju pesmu! Hit-komedija „Veliko zavodjenje“ (*La grande seduction*) 2003. godine realizovala je samo jednu (za najbolju kinematografiju) od 11 nominacija. Na jubilarnoj, tridesetoj ceremoniji debitantski film Čarlsa Ofisera „Medicinska sestra. Bokser. Dečak“ (*Nurse. Fighter. Boy*) imao je deset nominacija i samo jednu pobjedu — za najbolju pesmu. Četiri nule (od četiri nominacije) u svoj dosije uneo je i jedan Deni Arkan za film „Doba tame“ (*L'Age des tenebres*) 2007. godine.

Ma koliko bili patriotski nastrojani u nagrađivanju vlastitih talenata, Geniji nisu ksenofobični! Shodno velikom broju koprodukcionijskih filmova dugačak je spisak i stranaca nagrađenih Genijem za svoj rad. Australijanac Brus Beresford (Bruce Beresford) 1991. godine osvojio je nagradu za najbolju režiju za pobjednički film „Crna odora“.

Geniji su naročito bili velikodušni prema inostranim glumcima. Od 1980. do 1983. godine postojale su i posebne kategorije za najboljeg stranog glumca i glumicu. Među nagrađenim se nalaze holivudske zvezde: Džordž C. Skot (George C. Scott) 1980, Džek Lemon (Jack Lemmon), Suzan Sarandon (Susan Sarandon) 1981, Alan Arkin 1982. i 1986, Dženifer Džejson Li (Jennifer Jason Leigh) 2004. i Elen Berstin (Ellen Burstyn) 2008; britanski glumci: Džeremi Ajron (Jeremy Irons) 1989, Helena Bonem Karter (Helena Bonham Carter) 1995, Jan Holm (Ian Holm) 1997, Bob Hoskins 1999. i Džuli Kristi (Julie Christie) 2007; bolivudski starovi: Rošan Set (Roshan Seth) 1998. i Sima Bisvas (Seema Biswas) 2005, te istaknuti nemački glumac Armin Miler Štal (Armin Mueller-Stahl) 2007. godine.

Štićenica Genija među kanadskim glumicama je Marta Henri (Martha Henry), koja je osvojila pet nagrada od pet nominacija. Stoprocentni učinak! Kako bi joj samo pozavidela njena američka kolegica Meril Strip (Meryl Streep), koja je od rekordnih 16 nominacija za Oskara realizovala samo dve, zadnju još pre 28 godina (za „Sofijin izbor“ — *Sophie's Choice*). Marta Henri je izuzetna pozorišna glumica koja je i na filmu pokazala svoje veliko umeće, pobeđujući tri puta u kategoriji za najbolju žensku glavnu ulogu (1984, 1987. i 1996), jednom u kategoriji za sporednu ulogu (1994), te jednom za najbolju žensku ulogu u tv-seriji „Došljaci“

(*The Newcomers*, 1980). Izuzetno te prve godine Akademija je zajedno dodeljivala nagrade i za tv-produkciju (takozvane *Non-Feature Craft Awards*).

Tri nagrade je osvojila Džeki Barouz (Jackie Burroughs), koja se inače iskazala i kao reditelj i scenarista. Ona je dobila Genija za glavnu ulogu 1989. godine i dva puta (uzastopno) je osvajala nagradu za sporednu ulogu – 1983. i 1984. Dve uzastopne pobe u kategoriji za sporednu ulogu zabeležila je i Linda Sorensen (1985. i 1986).

Po dva Genija za najbolju glavnu žensku ulogu osvojile su simpatična Šila Mak Karti (Sheila McCarthy) iz Toronta (1988. i 1993), te Sandra O (Sandra Oh) iz Otave, inače kineskog porekla (1994. i 1998). Ona je potom napravila internacionalnu karijeru, igrajući u oskarovskom filmu „Stranputice“ (*Sideways*, 2004), autora Aleksandra Pejna (Alexander Payne), te u popularnoj tv-seriji „Uvod u anatomiju“ (*Grey's Anatomy*).

Dve nagrade za najbolju sporednu ulogu pripale su cenjenoj teatarskoj glumici Marti Barns (Martha Burns) iz Vinipega (1996. i 2009).

Po jednu pobe u kategoriji za najbolju glavnu i sporednu ulogu ima montrealaska glumica Mari-Žoze Kroz (Marie-Josée Croze), 2000. i 2003, koja se nakon osvajanja nagrade za najbolju žensku glumicu u Kanu (za Arkanov film „Invazije varvara“) privremeno preselila u Francusku gde je postala velika zvezda.

Provokativna Moli Parker (Molly Parker), glumica iz Vankuvera sa adresom u Holivudu, takođe je osvojila po jednog Genija za najbolju glavnu (1997) i sporednu ulogu (2001) i široj publici je poznata po televizijskoj seriji *Deadwood*. Ona je ujedno jedina glumica koja je u istoj godini imala dve nominacije u istoj kategoriji: 2001. godine za najbolju sporednu žensku ulogu u filmovima „Ratna nevesta“ (*The War Bride*) i „Poslednje venčanje“ (*The Last Wedding*), za koju je i dobila nagradu.

Dve pobe u kategoriji za sporednu ulogu ima Kvebečanka Danijel Prul (Danielle Proulx). Geniji nisu zaboravili ni one glumice koje su se u potrazi za slavom i novcem otisnule u Holivud: Kejt Neligan (Kate Nelligan) je 1995. dobila nagradu za najbolju sporednu ulogu, baš kao i Katrin O' Hara (Catherine O' Hara), 1999, te Keri-En Mos (Carrie-Anne Moss) 2006, junakinja naučno fantastične trilogije „Matriks“ (*Matrix*).

Na listi pobednika svoje ime večno su upisale i dve čuvene veteranke – Ženevjev Bižo (Genevieve Bujold), za sporednu ulogu u filmu „Ubistvo dekretom“ (*Murder by Decree*, 1980), te Mar-

go Kider (Margot Kidder), originalna „Supermenova“ devojka Lois Lejn, koja je 1982. dobila Genija za najbolju žensku ulogu u filmu „Bol u srcu“ (*Heartaches*).

Od svetski afirmisanih kanadskih glumica jedino fatalna plavuša Kim Katral (Kim Cattrall), svima znana kao Samanta iz tv-serije „Seks i grad“ (*Sex and The City*) nije nikada osvojila Genija, premda je bila nominovana za glavnu ulogu u filmu „Karta za nebo“ (1982).

Kod glumaca najviše nominacija (devet) i najviše Genija osvojio je Remi Žirar (Remy Girard), koji je u svoj *curriculum vitae* dosad upisao četiri pobe. Ovaj svestrani montrealaski glumac, mezinac Denija Arkana, koji se podjednako dobro snalazi u dramama i komedijama, osvojio je po dve nagrade za najbolju glavnu (1991. i 2002) i sporednu ulogu (1989. i 1990). On je ujedno jedini među svim glumcima koji je tri puta zaredom osvajao Genija.

Tri nagrade, od šest nominacija, dobio je veoma uvažavani glumački veteran anglofonskog filma Gordon Pinsent. On je dva puta osvojio Genija za najbolju glavnu ulogu (1987. i 2007), a jednom za sporednu ulogu (1980).

Dve pobe (1992. i 2000) za glavnu mušku ulogu zabeležio je Toni Nardi (Tony Nardi), koji spada među one „genijalne anonimce“ koje kanadska publika jedva da poznaje. Isti broj poba u kategoriji za mušku glavnu ulogu ima izuzetno popularan kvebečki glumac Roj Dupvi (2004. i 2006).

Gabrijel Arkan (Gabriel Arcand), mlađi brat oskarovskog reditelja Denija, od šest nominacija osvojio je dva Genija – za glavnu ulogu (1985) i sporednu ulogu (1987), kada se na pobeđničkom podijumu našao zajedno sa Denijem, koji je osvojio nagradu za režiju i scenario filma „Pad američkog carstva“. Bio je to još jedan momenat za povest Genija.

Vankuverski glumac Kalum Kit Reni ima dve pobe u kategoriji za sporednu ulogu – 1998. i 2008. godine.

Najstariji dobitnik glumačkog Genija – veteran Gordon Pinsent

Natar Ungalak (Natar Ungalaaq), glavni junak dirljive drame „Životne potrebe“ (*Ce qui'il faut pour vivre*) 2008. je ušao u anale Genija kao prvi inuitski glumac koji je osvojio glumačku nagradu.

Zanimljivo je da su dva kanadska glumačka giganta, Kristofer Plamer (Christopher Plummer) i Donald Saterlend (Donald Sutherland), osvojili samo po jednog Genija u kategoriji za glavnu ulogu: prvi u filmu „Ubistvo dekretom“ (1980), a drugi u filmu „Prag“ (*Threshold*) 1983. godine.

Elajas Koteas (Elias Koteas), harizmatični glumac grčkog porekla koji se afirmisao u filmovima Atoma Egojana i potom izgradio internacionalnu karijeru, dobio je Genija za sporednu ulogu u filmu „Ararat“ (2002).

Najmlađi osvajač glumačkog Genija je Brendan Flečer (Brendan Fletcher), koji je u svojoj dvadesetoj godini dobio nagradu za glavnu ulogu u filmu *The Law of Enclosures* (2001), a najstariji Gordon Pinsent koji je svog trećeg Genija osvojio u sedamdeset sedmoj godini života, za glavnu rolu u filmu „Daleko od nje“.

Među dobitnicima u takozvanim tehničkim kategorijama uglavnom su dominirali stalni saradnici Dejvida Kroneberga i Atoma Egojana. Nagradu za najboljeg direktora fotografije pet puta je osvojio Pol Sarosi (Paul Sarossy) u Egojanovim filmovima, četiri puta Peter Sušicki (Peter Suschitzky) u Kronenbergovim delima, dok je Kvebečanin Pjer Žil (Pierre Gill) pobedio tri puta. Ronald Sanders, stalni montažer Kronenbergovih filmova, u ovoj kategoriji je trijumfovao 4 puta, dok je Mišel Arkan (Michel Arcand) zabeležio tri pobede. Među scenografima pet pobeda ima Fransoa Segen (Francois Seguin), a tri pobede ima Kronenbergova saradnica Karol Špir (Carol Spier), dok su u kategoriji za najbolju kostimografiju najviše Genija, ukupno tri dosad, osvojili Luiz Žoben (Louise Jobin) i Rene April (Renée April). Majstor tona Don Vajt (Don White) trijumfovao je u sedam navrata, a njegov kolega Hans Peter Strobl (Hans Peter Strobl) šest puta, dok mikser tona Endi Malkolm (Andy Malcolm) ima čak 10 osvojenih Genija!

U kategoriji za najbolju muziku pet puta je pobedio Majkl Dana (Mychael Danna) u filmovima Atoma Egojana, dok je trostruki oskarovac Hauard Šor (Howard Shore) osvojio dva Genija, kao kompozitor muzike za ostvarenja Dejvida Kroneberga. Po dve nagrade imaju i Majkl Konvej Bejker (Michael Conway Baker) i Fransoa Dompijer (Francois Dompierre).

U poslednje tri dekade, Geniji su bili pozornica drame i komedije, ispunjenih snova i neostvarenih nadanja, smeha i suza,

napetosti i opuštenosti. Svojim različitim reakcijama, komentari- ma i razmišljanjima pobednici, nominovani, voditelji i specijalni gosti uručioći nagrada tokom godina su za podijumom dali svoje- vrstan prilog za istoriju Genija, udahnuvši mu dimenziju istinske prirodnosti i emotivne spontanosti. Ma koliko na prvi pogled izgledali uzdržani i Geniji poseduju dušu! Reč imaju ti divni sanjari zbog kojih ove nagrade i postoje.

Glumac *Grejem Grin*, voditelj ceremonije, 1994: „Svako je večeras pobednik! Samo što će neki od vas dobiti ovu pozlaćenu statu- etu, a drugi neće.“

Producent i reditelj *Ivan Rajtman*, dva puta osvajač Zlatne rol- ne za najkomercijalniji film (1980. i 1982) i dobitnik Specijalne nagrade Akademije za dostignuća, 1985: „Ovo je zaista posebna čast. Ja to jako cenim! U Kanadi sam napravio svoj prvi film, ovde sam imao svoje prve uspehe, ali i prve promašaje. Medijima, ko- ji impliciraju da su Geniji nagrade bez značenja, hteo bih samo ovo da poručim – ova nagrada meni znači veoma mnogo!“

Karin Vanas (Karin Vanasse), dobitnica nagrade za glavnu žen- sku ulogu 2009: „Još otkako sam počela da se bavim glumom Geni- ji su za mene uvek bili jedini nagradni šou u Kanadi!“

Emili Hempšajr (Emily Hampshire), nominovana za glavnu ulo- gu u filmu „Krv“ (*Blood*) 2004, „Kao svaka mlada Kanađanka i ja sam odrasla gledajući Genije i sanjala sam da ću jednog dana biti ovde!“

Sandra O (Sandra Oh), dvostruki osvajač nagrade za najbolju žensku ulogu, 1994. i 1998: „Sva treptim! Hvala mojoj majci i ocu i direktoru fotografije koji me voli!“

Katrin O' Hara, dobitnik nagrade za najbolju žensku spored- nu ulogu, 1999: „Čekam da mi neko od drugih nominovanih pri- đe i kaže mi: 'Ovo je sramota!'“

Holivudska glumica *Suzan Sarandon*, osvajač nagrade za naj- bolju stranu žensku glumicu, 1981: „*Merci beaucoup!* Ovo je prva stvar koju sam ikada osvojila!“

Džeremi Ajrons, dobitnik nagrade za najbolju mušku glavnu ulogu, 1989: „Dame i gospodo, ovo je velika čast!“

Helena Bonem Karter, osvajač nagrade za najbolju žensku glav- nu ulogu, 1995: „Ovo zaista ne bi trebalo da bude nagrada za 'naj- bolju glumicu' nego bi zapravo trebalo da se zove 'srećna gnjava- torka koja je dobila sjajnu ulogu i šansu da se pokaže!'“

Dejv Tomas (Dave Thomas), dva puta voditelj šoua, 1983. i 1989: „Nisam video tako mnogo važnih kanadskih filmskih stva-

ralaca okupljenih na jednom mestu, kao večeras, od mog jutarnjeg leta iz Los Anđelesa za Toronto!"

Američki glumac *Piter Veler* (Peter Weller), nominovan za glavnu mušku ulogu u filmu „Goli ručak”, 1992: „Došao sam ovde iz Los Anđelesa i nešto ne mogu da shvatim. Šta je to, stvarno, sa kanadskim filmskim autorima? Nešto u pivu? Imate Kronenberga sa njegovim bubama i insektima. Video sam jedan film (‘Léolo’) u kojem je majka dečaka – paradajz! Imate li možda školu za sve ovo? Nekakav univerzitet za neobičnosti!?”

Proslavljeni reditelj *Norman Džuison*, dobitnik Specijalne nagrade Akademije za dostignuća, 1988: „Film je literatura ove generacije. Od ključnog je značaja za našu kulturu. Film stvara naše heroje i veliča naše pobeđe. Geniji su velika noć za kanadsku filmsku industriju! Dobro je biti ponovo kod kuće. Uzbudljivo je biti deo nečega što se stvarno dešava u Kanadi i što će verovatno izmeniti bioskopske ekrane širom sveta.”

Kristofer Plamer, osvajač nagrade za najbolju mušku glavnu ulogu, 1980: „Divna stvar oko ovih nagrada večeras jeste činjenica da one nisu romantični san. One znače da filmovi i bioskopi ipak mogu ostati ovde. Nadam se!”

Glumac *Gordon Pinsent*, trostruki pobednik (1980, 1987. i 2007): „Ovo je zaista nešto drugačije. Ovo je uzbudljivo. Drago mi je da sam deo ovoga. To mi puno znači. Mi smo prošli kroz mnogo startova i zaustavljanja u našoj filmskoj industriji. Kad se ova stvar desila, mislili smo da ćemo sigurno izgubiti ovu proslavu koja kazuje svetu ko smo i šta radimo. Ali proslava je nastavljena, na dobrobit svih tih divnih ljudi u kanadskoj filmskoj industriji.”

Holivudska zvezda *Džek Lemon*, osvajač nagrade za najboljeg stranog glumca, 1981: „Da ste ovu priredbu održavali i u podrumu neke delikatesne radnje bio bih srećan da i tamo prisustvujem!”

Helen Šejver (Helen Shaver), dobitnica nagrade za najbolju žensku epizodnu ulogu, 2000: „Ja sam bila ovde i pre noći Genija. Osvojila sam nagradu za najbolju glumicu samo godinu dana pre nego što su nastali Geniji. Tada su se nagrade zvale ‘Etrog’. Bila sam i domaćin ovog šoua 1987. godine. Lepo je i zabavno vratiti se, videti prijatelje koji me iznova podsećaju na obilje talenata koje ova zemlja ima.”

Filmska autorka i glumica *Sara Poli*, petostruka pobednica (2002. 2003 i 2007): „Veoma sam ponosna što sam deo ove zajednice i uvek je sjajno kada se svi okupimo. U nastojanju da naši fil-

movi budu pristupačniji publici, ne mislim da je pravi odgovor da postanu komercijalniji i gluplji! Pravi odgovor je da se obezbedi određena kvota bioskopskih ekrana za domaće filmove kako bi publika mogla da ih vidi.”

Šarmantni indo-kanadski glumac *Adam Bič* (Adam Beach), iz holivudskog filma *Windtalkers*, 2002, junak Mek Donaldovog ostvarenja „Zaplešimo vani“ (*Dance Me Outside*), dvostrukog osvajača Genija, 1995: „Mi bi trebali da pokažemo poštovanje prema mestu odakle potičemo.”

August Šelenberg (August Schellenberg), osvajač nagrade za najbolju mušku epizodnu ulogu, 1991: „Hteo bih da ovu nagradu podelim sa duhom poglavice Dona Džordža čiji su talenat, mudrost i dostojanstvo prokrčili put mnogima od nas.”

Autor *Fransoa Žirar* (Francois Girard), trostruki dobitnik Genija (1993. i 1998): „Ono što volim da vidim je kad moji prijatelji, divni saradnici koji su patili, pobeđuju na Genijima.”

Crnoputi reditelj *Klement Virgo*, dosad četiri puta nominovan za Genije: „Mi (Kanađani) smo mnogo više konzervativni. Mi ne volimo da ističemo da smo odlični. Ali kad god se za to ukaže prilika, smatram da bi trebali da kažemo da smo sjajni, da pravimo vrhunske filmove i da imamo velike reditelje, pisce i glumce. Divno je što slavimo naš uspeh i to bi trebalo stalno da činimo!”

Genijalni kvebečki multi-umetnik *Rober Lepaž*, trostruki pobednik (1995. i 2003): „Geniji dokazuju da je kanadska filmska industrija veoma bogata, veoma talentovana, originalna i inventivna. Nijedna noć Oskara, Zlatnih globusa ili Cezara nema takav spektar stilova i preokupacija kao što imamo mi u Kanadi. Geniji su sjajna stvar!”

Producent *Robert Lantoš*, osam puta nominovan i trostruki osvajač nagrade za najbolji film, 1991, 1999. i 2002: „Mi možemo biti uspešni! Ali, ne tako što ćemo imitirati druge, nego što ćemo praviti filmove koji su stvarno neobični, kreirani strašću a ne od strane nekog komiteta. Mi pobeđujemo kada pravimo upečatljive priče sa beskompromisnom privrženošću i jedinstvenim pogledom.”

Producent *Robert Kuper* (Robert Cooper), dobitnik nagrade za najbolji film 1984. „Priča o Teriju Foksu” (*Terry Fox Story*): „Ja bih se zahvalio Teriju koji mi je poverio sva prava da kažem ovu priču. Pre nekoliko godina u njegovom domu on mi je postavio par pitanja: ‘Nije li ova kanadska priča internacionalna? Nije li to in-

ternacionalna priča koja može biti prikazana tako da od nje ne pravimo holivudsku priču?"

Džon Vajldman (John Wildman), osvajač nagrade za najbolju mušku glavnu ulogu, 1986. u filmu „Moj američki rođak“ (*My American Cousin*): „Hvala producentu Piteru O' Brajanu što nije angažovao Amerikanca za ovu ulogu!"

Marta Henri, petostruka dobitnica Genija za najbolju žensku glavnu i sporednu ulogu (1980, 1984, 1987, 1994. i 1996): „Veoma sam uzbuđena što svi počinjemo da radimo sve više sami, bez spoljne intervencije. Ovo je sjajno!"

Glumac *Gordon Pinsent*, domaćin ceremonije, 1988: „Ima mnogo novih dobrih kanadskih glumaca u dobrim kanadskim filmovima. Nismo morali da koristimo čak nijednog od sinova Martina Šina. To je zaista čudesno!"

Rebeka Dženkins (Rebecca Jenkins), dobitnica nagrade za najbolju žensku glavnu ulogu, 1990: „Mama, ovo je za tebe!"

Re Dawn Čong (Rae Dawn Chong), osvajač nagrade za najbolju žensku sporednu ulogu, 1983: „Posvećujem ovo mojoj baki, gde god da se nalazi!"

Martin Kamins (Martin Cummins), dobitnik nagrade za najbolju mušku epizodnu ulogu, 2000: „Tata, volim te! Da je moja mama ovde, znam koliko bi bila ponosna na mene. Ovo je i za mog malog sina!"

Producent *Norman Kon* (Norman Cohn), osvajač nagrade za najbolji film „Atanaržuat", 2001: „Bilo je mnogo otpora ali je ovaj film potvrdio da se kanadski filmski sistem može uvećati i napraviti prostora za različiti glas i bogatu i sofisticiranu kulturu."

Filmska autorka *Dipa Mehta* (Deepa Mehta), poreklom iz Indije, dobitnica nagrade za najbolji originalni scenario, 2002: „Ovo je tako kul! Hvala Akademiji veoma mnogo."

Šila Mak Karti, dvostruki osvajač nagrade za najbolju glavnu žensku ulogu, 1988. i 1993: „Jedna je stvar biti cenjen i voljen izvan svoje zemlje, ali je sasvim drugo biti voljen i cenjen u Kanadi! Hvala veoma mnogo."

Filmski autor i producent *Dejvid Kronenbeg*, nakon prve od svojih ukupno devet pobjeda (1984, 1989, 1992, 1996. i 2002): „Već petnaestak godina stvarno sam želeo da i ja imam jednog od ovih malih šizofreničnih monstuma!" (Misli na statuetu.)

Linda Sorensen, dvostruki osvajač nagrade za najbolju žensku sporednu ulogu (1985. i 1986): „Jeste li ikad videli jednog Genija izbliza? To je najfaličnija stvar koju ste ikad mogli da vidite!"

Filmski autor *Tom Fidžerald* (Thom Fitzgerald), dobitnik nagrade za najbolji originalni scenario, 1997: „Koja je strana (statuete) zapravo prednja?"

Monik Merkur (Monique Mercure), dvostruki osvajač nagrade za najbolju žensku sporednu ulogu (1992. i 1998): „Volim ovog malog čoveka. Zaista lep čovečuljak. Ima lepu zadnjicu!"

Minijaturni komičar *Rik Moranis* (Rick Moranis), uručilac nagrade, 1985: „Ovo može dobro da posluži kao otvarač za pivo!"

Mori Čajkin (Maury Chaykin), dobitnik nagrade za najbolju mušku glavnu ulogu 1994, na 20. ceremoniji na duhovit način je ukazao na još jednu „upotrebnu" vrednost statuete: „Glumac koji ode sa pozornice sa nagradom, odlazi kući sa nečim što je mnogo više od statuete. Imaće, zapravo, oružje koje može da upotrebi da se odbrani od kolega! Ja sam ga upotrebio protiv Šile Mak Karti, koja me je u besu napala nakon moje pobjede za rolu u filmu 'Hal Banks'. Jedan brzi udarac statuetom u njeno čelo ju je onesposobio, ali samo za kratko. Ona je nastavila da navaljuje na mene, vrišteći 'Ja mogu da letim!'" (Čajkin je aludirao na njenu ulogu u poetičnom filmu Patriše Rozeme „Čula sam kako sirene pevaju" — *I've Heard the Mermaids Singing*, gde je Šila Mak Karti tumačila lik nesigurne žene koja, bežeći od sveta hipokrizije, ima letove fantazije i sanja o nekom drugom životu.)

Legendarni glumac iz Toronta *Al Vaksman* (Al Waxman), predsedavajući Akademije za kanadski film i televiziju od 1989. do 1992: „Mi smo čvrsto rešeni i odlučni da uspostavimo pravi način da slavimo našu industriju i pokažemo publici da pravimo sjajne filmove. Mi zaista imamo izvanredne talente na koje možemo biti ponosni!"

Filmski autor i producent *Atom Egojan*, osmostruki pobednik (1994, 1997, 1999, 2002. i 2005): „Ljudi znaju za Genije! Uvek sam time iznenađen. Ljudi koji nemaju ništa blisko sa filmom znaju za Genije, koji su neka vrsta merila."

Arsini Kandžijan (Arsinee Khanjian), Egojanova supruga, dobitnica nagrade za najbolju žensku glavnu ulogu, 2002: „Dvadesetpetogodišnjica Akademije i Genija potvrđuje činjenicu da nismo odustali, da nećemo odustati i da nemamo razloga da odustanemo jer smo na ovoj tački veoma daleko u pogledu onoga što smo postigli."

PRVIH 30 GODINA (1980-2010)

Tri decenije. Dve industrije. Jedna misija. Ovo je kratak sinopsis delovanja Akademije za kanadski film i televiziju. Osnovana je 1979. godine s namerom da jača i populariše ovdašnju filmsku i televizijsku industriju, kako kod kuće tako i u inostranstvu. U postojećim (nezahvalnim) okolnostima, to je težak izazov i ambiciozan cilj.

„San je ono što se računa“ (*It's dream that counts*) – kaže legendarna glumica Ženevjev Bižo u filmu „Poslednja noć“. Krajem sedamdesetih godina 20. veka za grupu preduzetnih ljudi iz kanadske filmske industrije veliki san je bio da se konačno stvori jedinstvena profesionalna organizacija koja će na najefikasniji način reprezentovati interese ovdašnje kinematografije i uspostaviti nagrade koje će na nacionalnom planu slaviti njena dostignuća.

Jedanaestog aprila 1979. godine, (sada pokojni) glumac i reditelj Al Vaksman u Torontu je obznanio zvanično formiranje Akademije za kanadski film. „U cilju da se filmska industrija razvije kao popularna i moćna jedinka u našoj kulturi i ekonomiji, mi moramo ne samo da nastavimo da pravimo filmove nego takođe moramo da slavimo i promovišemo naše filmove i stvaraoce. To su razlozi zašto je ova Akademija obrazovana da bude predvodnik predstavljanja naše filmske industrije u Kanadi i inostranstvu“ – rekao je tom prilikom Vaksman.

Da bi zaštitili svoju teritoriju od komšijskog, hegemonističkog Holivuda i njegovih Oskara, koje dodeljuje tamošnja Akademija filmskih umetnosti i nauka, kanadske filmadžije su stvorile svoju Akademiju i svoje nagrade! članovi osnivači Akademije sa puno entuzijazma i energije učestvovali su u radu različitih komiteta koji su ustanovili kriterijume za članstvo, te pravila i procedure glasanja za novouspostavljenu filmsku nagradu nazvanu Genije (*The Genie Awards*).

Od tada ova organizacija je nastavila da jača i da se širi i istovremeno ujedinjuje i filmsku i televizijsku industriju, dobivši svoj puni naziv 1985. godine – Akademija za kanadski film i televiziju (*Academy of Canadian Cinema and Television*). Izrasla je u reno-

miranu instituciju koja sada ima oko četiri hiljade aktivnih članova, filmskih i televizijskih profesionalaca, od istočne do zapadne obale. Filmskim nagradama Genijima, koje su prvobitno bile primarna inicijativa Akademije, pridružile su se i televizijske nagrade, inaugurisane šest godina nakon njenog osnivanja. S obzirom na međusobnu povezanost dve industrije, veliki broj filmskih autora i glumaca angažovan je i u tv-produkciji, što je rezultiralo time da su mnogi od njih za svoj rad nagrađeni i Genijima i Džemijnijima.

Akademija je organizacija koja nije zasnovana na temeljnom kapitalističkom principu pravljenja profita. Ona svojim aktivnostima posredno deluje u korist kanadskih filmskih i televizijskih stvaralaca i glumaca i na opštu dobrobit ovdašnje industrije „pokretnih slika“. Njena pokretačka deviza je: „Deluj lokalno, razmišljaj globalno!“

Istražiti prošlost, slaviti sadašnjost i graditi za budućnost – to su proklamovana fundamentalna opredeljenja Akademije. Od prvog dana aktivni učesnik u stvaranju nove istorije kanadskog filma, Marija Topalović je jedna od najzaslužnijih za sve što je na ovom planu postignuto u proteklih trideset godina. Zanimljivo je da je njeno prvo opredeljenje u karijeri bila muzika! Ona je završila muzičke studije na univerzitetu u Torontu, da bi potom pisala muzičke kritike za najugledniji kanadski dnevni list „Globe and Mail“ (*The Globe and Mail*). Njen rad je bio zapažen i od filmskih poslenika, koji su u to vreme formirali Akademiju, pa je pozvana

da im se priključi. Marija Topalović (po ocu Srpkinja, po majci Ruskinja) prvo je postala direktor za komunikacije, da bi zatim stala i na čelo Akademije, kao generalni direktor (*Chief executive officer*) i predsednik, sve do kraja aprila 2007, kada se povukla sa dužnosti. Punih 28 godina provedenih sa Akademijom čine je jednom od najzahvalnijih sagovornika kada je reč o kanadskom filmu i najvišim godišnjim nagradama, o njihovim prvim koracima, dečijim bolestima i dostignutoj zrelosti.

„Krajem sedamdesetih godina 20. veka filmska industrija je napredovala, cvetala i po kvantitetu i po kvalitetu. Bilo je snimljeno više filmova nego ikad pre, posebno u frankofonskom delu produkcije, i filmska zajednica u Kanadi je osetila da je sazrelo vreme da se osnuje Akademija, što je bila dugogodišnja želja sve brojnije armije profesionalaca.

Premda je vizija Akademije bila grandiozna, njeni počeci su bili vrlo skromni. Naše kancelarije bile su iznad 'Teatra Nju Jorker' (*New Yorker Theatre*) u ulici Jong (*Yonge Street*) u Torontu, gde je samo nas troje zaposlenih koordiniralo rad Akademije sa tadašnjih oko 400 članova. Ipak, posle dvanaest meseci od osnivanja osoblje Akademije, zajedno sa izuzetno posvećenim osnivačkim članovima, uspelo je da izradi sva neophodna pravila i propise za prijavu, nominovanje i nagrađivanje filmova i formira stručne žirije koji su ocenjivali rad svojih kolega iz branše.

Uz veliki zanos, u razdoblju od samo godine dana, pošlo nam je za rukom da organizujemo prvu dodelu Genija, koja je prenošena na CBC-u i koju je pratilo milion gledalaca! Bio je to zadivljujući podvig koji je potvrdio ne samo da je došlo vreme da se formira Akademija, nego je i signalizirao da Kanada zaista ima svoju nacionalnu kinematografiju i publiku koja je podržava.

Sećam se prve dodele Genija, bilo je vrlo uzbudljivo. Između ostalih tu su bili jedan Džek Lemon, te kanadske internacionalne glumačke veličine Kristofer Plamer, Donald Saterelend i Margo Kider. Bio je to glamurozan događaj, veće kada su na sjajan način rođene nove kanadske filmske nagrade” – iznosi svoje uspomene Marija Topalović, sa kojom je autor ove knjige imao mnogobrojne susrete i razgovore na dodelama Genija.

„Taj impuls uspešnog lansiranja Genija vodio je Akademiju ka kreiranju integralnog televizijskog segmenta i pokretanju televizijskih nagrada, koje se dodeljuju zasebno za anglofonsku (Džemini – *Gemini*) i za frankofonsku produkciju (Žemo – *Prix Gemeaux*). Izgled ceremonija za ove tri nagrade se tokom godina

značajno promenio, što govori o sposobnosti Akademije da se brzo prilagodi novim idejama i izazovima. Uspostavljene su nove nagradne kategorije, dok su izbačene one koje više nisu bile relevantne. Kanadski film je u velikoj meri definisan autorom, kao stvaraocem koji je i scenarista i reditelj i koji unosi svoj talenat, strast i senzibilitet u priču i film. Mi to slavimo kroz specijalnu nagradu Klod Žutra, koju smo pokrenuli 1993. godine. Ovu nagradu, između ostalih, dosad su dobili i naši najtalentovaniji i širom sveta afirmisani stvaraoci, kao što su Rober Lepaž, Zaharijas Kunuk, Don Mek Kelar i Sara Poli” – podvlači Marija Topalović.

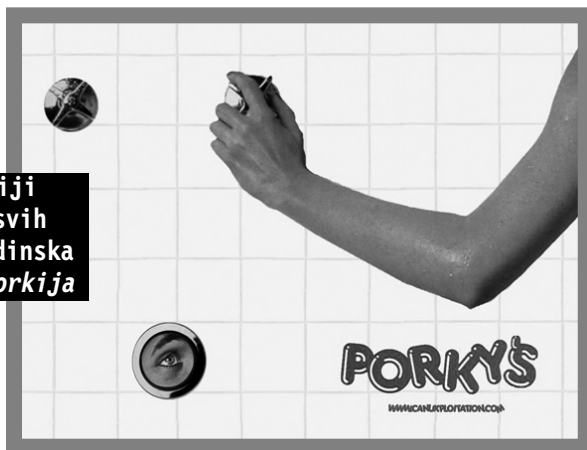
Klod Žutra (1930-1986) se smatra utemeljivačem kvebečkog filma i jednim od najoriginalnijih kanadskih filmskih stvaralaca uopšte. Njegovo ostvarenje „Moj ujak Antoan” (*Mon oncle Antoine*), 1971, poetična porodična drama u čijem fokusu je seoski dečak koji izrasta u muškarca, označilo je novi početak za kanadsku kinematografiju (i frankofonsku i anglofonsku) i proglašeno je u mnogim anketama ovdašnjih kritičara za najbolji kanadski film svih vremena. Ipak, Žutra je doživeo gorku sudbinu kada 1986. godine nije imao dovoljno novca da prijavi svoj poslednji film „Dama u koloru” (*La dame en couleurs*) u konkurenciju za Genije, pa su glumac Sol Rubinek (Saul Rubinek) i šou-biznis agent Ralf Cimerman (Ralph Zimermann) iz svog džepa priložili sumu od 450 dolara koja mu je nedostajala.

„On je bio tako ljubazan, tihog glasa. Za mene nije otišao!” – rekla je Ženevjev Bižo o ovom tragično preminulom autoru.

Od prve ceremonije Genija specijalna nagrada Zlatna rolna (*Golden Reel Award*) dodeljuje se za najkomercijalniji kanadski film godine. To je zapravo nagrada po izboru publike – *People's Choice Award*. Ovu nagradu osvojili su filmovi koji su i danas ostali u pamćenju gledalaca, doživевši nastavke kao što su veoma popularne komedije iz ranih osamdesetih godina 20. veka, Rajtmanovi „Glupani” (*Meatballs*) i „Kod Porkija” (*Porky's*) Boba Klarka, ili krajem devedesetih „Momci” (*Les boys*) reditelja Luja Saje (Louis Saia). „Teški metal” (*Heavy Metal*), u produkciji Ivana Rajtmana, prvi je animirani film koji je osvojio ovu nagradu (1986). Ali isto tako ne bi trebalo prevideti da su Zlatnu rolnu osvajale i Arkanove intelektualne drame „Pad američkog carstva” i „Isus iz Montreala”.

„Format našeg šoua je u konstantnoj evoluciji, pri čemu se upotrebljava najsavremenija tehnologija. Primera radi, ceremonija Genija 2004. godine bio je prvi nagradni šou u Kanadi koji je

**Najkomercijalniji
kanadski film svih
vremena – omladinska
komedija *Kod Porkija***

koristio interaktivnu televiziju, dozvoljavajući gledaocima širom zemlje da budu aktivno uključeni u ovaj događaj.

Takođe, uz pomoć najnovijeg kompjuterskog softvera mi smo kreirali „onlajn” bazu podataka koja predstavlja najobuhvatniji izvor informacija o kanadskim filmskim nagradama, počev još od 1949. godine, sa listom nominovanih i nagrađenih i kratkim sinopsisima filmova.

Akademija je postala mnogo sofisticiranija i u drugim aktivnostima, posebno u složenim promocijskim i marketinškim aktivnostima oko nekog važnog događaja. Kampanja publiciteta za Genije generiše blizu sto miliona štampanih kopija u Kanadi, a za Džeminije i Žemoe taj broj je gotovo duplo veći!

Premda su nagrade najpopularniji događaj i kamen temeljac delatnosti Akademije, one ne predstavljaju njenu celokupnu aktivnost. Mi za naše članove organizujemo programe obuke, govorničke debate i projekcije kanadskih filmova. Članovi Akademije pokazuju veliki stepen privrženosti. Preko 25 procenata aktivno sudeluje u njenom radu, većinom kao volonteri koji sede u raznim komitetima i žirijima. To praktično znači da oko 1000 naših članova iz svih kutaka Kanade delotvorno radi na obezbeđenju uspešnog funkcionisanja ove organizacije.

Uzlazna putanja Akademije u uskoj je vezi sa usponom filmske i televizijske produkcije u zemlji. U istoj meri u kojoj je naša prošlost zajednička, i budućnost Akademije i artizma koji slavi međusobno je tesno povezana. Mi stalno nastojimo da istražujemo nove puteve u našem radu kako bismo podigli stepen uvažava-

nja publike i umnožili brojnost gledalačkog auditorijuma za kanadska filmska i televizijska ostvarenja i doprineli da ovdašnja produkcija dostigne najviše standarde kvaliteta.

Geniji, Džeminiji i Žemoi merilo su domaćih dostignuća koja su postala priznata i u svetu. Nema sumnje da je impresivan kvalitet najboljih kanadskih filmskih i televizijskih ostvarenja u korelaciji sa pokretanjem ovih nagrada. Sa kancelarijama u Torontu, Montrealu i Vankuveru, Akademija savetuje, pomaže i, što je verovatno najvažnije, slavi kreativnost i talenat hiljade pisaca, reditelja, producenata, glumaca, montažera, direktora fotografije, scenografa, kostimografa, kompozitora muzike, snimatelja zvuka i drugih profesionalaca koji igraju ključnu ulogu u pripovedanju kanadskih priča u bioskopima i na malim ekranima širom Kanade i čitave planete” – veli sa ponosom Marija Topalović, koja je godinama bila i izvršni producent ceremonije Genija.

Mnogo godina pre Genija postojale su Kanadske filmske nagrade (*The Canadian Film Awards*). Dodeljivale su se pune tri decenije, ali je iza njih ostalo malo zapisa. Ove nagrade, posebno u prvim godinama, nisu privlačile dovoljno pažnje: gotovo niko nije znao njihove uručioce, niti je prepoznavao primaocce, niti video njihove filmove! U periodu od 1958. do 1963. godine uopšte nije ni bilo prijavljenih dela u kategoriji za najbolji dugometražni igrani film.

Marija Topalović je autor dve knjige o kanadskim filmskim nagradama. Prva, objavljena 1984. godine, dokumentovala je tridesetogodišnju povest *Kanadskih filmskih nagrada* i prvih pet godina Genija. Njena druga knjiga, objavljena 2000. u znak obeležavanja dvadesetogodišnjice Genija, sadrži poluvekovnu istoriju kanadskih filmskih nagrada.

“Ja sam znala da su Kanadske filmske nagrade (kako su se tada izvorno zvale) postojale određeno vreme, ali nisam imala pojma koliko dugo godina. Nisam uopšte imala ideju u šta se upuštam! Ja sam otišla u ‘Nacionalni filmski, televizijski i zvučni arhiv’ (*National Film, Television and Sound Archives*) u Otavi i tu sam u dosijeima našla pokoji novinski isečak o ovim filmskim nagradama, a za period od nekoliko godina nije bilo nikakve dokumentacije. Nisam mogla da kažem čak ni u kojem gradu su ceremonije održane. Bio je to istraživački poduhvat u stilu Šerloka Holmsa.

Brzo sam shvatila da će svaki pokušaj da se razotkrije istorija ovih nagrada neminovno voditi i ka otkrivanju istorije filmske industrije u Kanadi, jer su nagrade uvek bile ogledalo rasta kinema-

tografije. Nakon dugotrajnog kopanja po arhivama i bibliotekama, došla sam do otkrića koje me je zapanjilo. Kanadske filmske nagrade zapravo egzistiraju još od 1949. godine, kada su prvi put bile predstavljene, a poslednja ceremonija je održana 1978. Dakle, ove nagrade su bile godišnji događaj pune tri decenije! Zašto to niko od nas nije znao? Izgleda neverovatno da je 30 godina nagrada bilo naprosto zaboravljeno!

Bile su to, u stvari, *ad hoc* nagrade. U to doba Akademija nije bilo u sve to uključena, već se samo jedna grupa ljudi sastajala, nominovala i davala nagrade filmovima i stvaraoocima” — priča Marija Topalović.

Njena knjiga beleži da su prve Kanadske filmske nagrade održane 27. aprila 1949. godine u velelepnom bioskopskom zdanju „Mali Elgin“ — *Little Elgin Theatre* (prvi svetski dupleks-bioskop sa dva ekrana koji je devedesetih godina 20. veka bio zatvoren i pretvoren u lanac restorana). U konkurenciji je bilo ukupno 29 ostvarenja — 28 kratkih filmova i jedan dugometražni igrani film — kvebečki „Čovek i njegov greh“ (*Un homme et son peche*), kojem je dodeljena specijalna nagrada. Za film godine proglašena je „Gnjurčeva ogrlica“ (*The Loon's Necklace*), desetominutno delo zasnovano na indijanskoj legendi, u režiji i produkciji F. R. Kroulija (F. R. Crawley). Dve specijalne nagrade, prve u nizu koje su potom sledile, dobio je Norman Mek Laren (Norman McLaren) za svoja dva eksperimentalna animirana filma: „Tačke“ (*Dots*) i „Petlja“ (*Loops*). Nagrade nisu bile dodeljivane stvaraoocima u pojedinačnim kategorijama.

„Nije bilo ni trunke Holivuda na prvoj ceremoniji Kanadskih filmskih nagrada. Pobednicima su bila uručena originalna dela kanadskih slikara, u vrednosti od 50 dolara” — napominje Marija Topalović. Počev od 1968. godine laureatima

**Norman Mek Laren –
legendarni filmski inovator**

je dodeljivana statua Etrog, koja je 1980. godine promenila svoje umetničko ime u Genije, simbolizujući stvaralačku inspiraciju.

Domaćin ceremonije 1950. godine bio je lično tadašnji predsednik kanadske vlade Luj Sen Loran (Louis Sent Laurent) koji je uručio nagradu za najbolji amaterski film „otkriću godine“ Klodu Žutri, što je bilo njegovo prvo priznanje za stvaralački rad. Holivud, koji je bio приметно odsutan sa prve dve ceremonije, konačno je prezentovan u liku Meri Pikford (Mary Pickford), rođene Kanađanke i velike zvezde nemog filma, koja je bila domaćin treće dodele nagrada 1951.

Sledeće godine Kanadske filmske nagrade napustile su Otavu (nisu se tamo više nikad vratile!) i preselile se u Montreal, da bi se nakon zaustavljanja u Stratfordu (1956) konačno skrasile za dugo vreme u Torontu. Tu je 21. septembra 1978. godine, u „Teatru Rajerson“ (*Ryerson Theatre*), na zaključnoj večeri međunarodne filmske smotre „Festival festivala“ (*Festival of Festivals*), održana finalna 29. dodela Kanadskih filmskih nagrada. Poslednji pobednik postao je napet triler o pljački banke „Tihi partner“ (*The Silent Partner*) reditelja Derila Djuka (Daryl Duke), koji je dobio šest Etroga, dok je nadolazeća zvezda Helen Šejver osvojila nagradu za najbolju žensku ulogu u komediji o seksualnom odrastanju „U pohvalu zrelih žena“ (*In Praise of Older Women*), što je bio prvi veliki producerski uspeh Roberta Lantoša. Od tada budućnost pripada samo — Genijima!

Obavljajući mukotrpan pionirski posao u prikupljanju i klasifikovanju faktografskih podataka, Marija Topalović je pružila kao na dlanu zaturenu povest Kanadskih filmskih nagrada, koja otkriva mnoge zanimljive činjenice. Sve do sredine šezdesetih godina 20. veka, nagrade su gotovo isključivo osvajali dokumentarni, kratki, eksperimentalni i animirani filmovi. U tome su specijalisti bili „Nacionalni filmski odbor Kanade“ (*National Film Board of Canada*), sa ukupno 27 dobijenih nagrada (među kojima je i dokumentarac „Usamljeni dečak“ — *Lonely Boy*, najbolji film 1963. godine, o počecima karijere velike svetske pevačke zvezde Pola Enke, rođenog u Otavi), te kompanija „Krouli films“ (*Crawley Films*), sa 22 nagrade, koja je snimala razne vrste propagandnih, obrazovnih, informativnih, dečijih i reklamnih filmova. Shodno tome, osnivač „Krouli filmsa“ Frenk Redford Badž Krouli (Frank Radford Budge Crawley) iz Otave šampion je Kanadskih filmskih nagrada. On je osvojio kao autor i producent rekordnih 14 nagrada (1949, 1950, 1952, 1957, 1958, 1960, 1962, 1967, 1970. i 1975). Njegov kolega re-

ditelj iz „Nacionalnog filmskog odbora“ Kolin Lou (Colin Low) trijumfovao je 11 puta (1953, 1955, 1956, 1958, 1961. i 1962).

Najproslavljeniji filmski stvaralac iz tog perioda Norman Meklaren (1914-1987), inače škotskog porekla, koji je u svetu stekao ogromno poštovanje sa inovatorskim animiranim delima, osvojio je deset nagrada (1949, 1950, 1952, 1953, 1958, 1965. i 1968). On je mastilom direktno crtao na fimsku traku i postao je najveći kanadski filmski vizionar svih vremena, pretvarajući sirove celuloidne produkte u apstraktnu umetnost koja je decenijama ranije nagovestila psihodeličnost na filmu. Primenujući novu animacijsku tehniku na žive glumce, zvanu „piksilacija“, on je 1952. godine napravio film „Komšije“ (*Neighbours*), alegoriju na besmisleni destruktivnost rata, koji je između ostalih nagrada osvojio i holivudskog Oskara.

Pet Kanadskih filmskih nagrada osvojio je tadašnji najznačajniji autor dugometražnih igranih filmova Klod Žutra (1950, 1958, 1964, 1971. i 1977). On je 1958. godine ujedinio kreativne snage sa Normanom Meklarenom, sa kojim je napravio mnogostruko nagrađenu „Stoličnu priču“ (*A Chairy Tale*). Klod Žutra igra glavnu ulogu i u ovom ekperimentalnom filmu bogate imaginacije o stolici koja misli, sa muzičkom pratnjom Ravija Šankara, indijskog virtuoza na sitaru.

Neprikosnoveni as amaterskog filma Džek V. Radel (Jack W. Ruddell) takođe je zabeležio pet pobeda (1956, 1957, 1959, 1961. i 1966).

Četiri Etroga (1969, 1970. i 1976) zavredio je Donald Šebib (Donald Shebib), jedan od najplodotvornijih i najsvestranijih filmskih autora anglofonske filmske produkcije tokom sedamdesetih godina 20. veka, koji je bio i montažer i snimatelj zvuka!

Od autora koji su kasnije osvojili i Genija, sa šest dobijenih nagrada najuspešniji je bio Mišel Bro (Michel Brault) koji je (i kao direktor fotografije) osvajao Kanadske filmske nagrade, odnosno Etroga: 1964, 1971, 1972, te 1975. godine za film „Naredbe“ (*Les Ordres*), kontroverznu dramaturgiju „Oktobarske krize“ 1970. godine i proglašenje „Akta o ratnim merama“ — *War Measures Act*, odnosno ratnog stanja u zemlji. Pet nagrada ima Žil Karl (1972, 1973. i 1978), dok su po dve nagrade dobili Deni Arkan (1965. i 1973) i Filip Borsos (1976. i 1977).

U listu pobednika 1971. godine upisao se i Bane Jovanović, koji je u kategoriji za najbolji dokumentarni film ispod 30 minuta dobio Etroga za režiju ostvarenja pod nazivom „More“ (*The Sea*), u produkciji „Nacionalnog filmskog odbora“.

Među glumicama koje u svojoj kolekciji pored Genija imaju i Etroge vodi Ženevjev Bižo sa tri nagrade (1968, 1970. i 1973). Po dve pobeđe imaju Margo Kider (1969. i 1975) i Džeki Barouz (1969. i 1973), dok je glumac Gordon Pinsent osvojio jednog Etroga (1972).

„Prekretnica u razvoju ovih nagrada po mom mišljenju bila je 1964. godina kada je delo Kloda Žutre ‘Uzmi sve’ (*A tout prendre*) proglašeno za najbolji dugometražni igrani film, dok su u istoj konkurenciji bila čak četiri dela, što se dug niz godina nije desilo.

Tih ranih godina bilo je napravljeno dosta igranih ostvarenja, ali zašto nisu bila prijavljena u konkurenciji za nagrade? Nikada nisam uspela da dobijem pravi odgovor. Moguće je da su u tom dobu Kanadske filmske nagrade bili viđene kao priredba samočestitanja za ‘Nacionalni filmski odbor’, koji je imao i moć i novac. Mislim da su se mnogi nezavisni stvaraoci pitali: U čemu je onda svrha učestvovati? Nakon prelomne 1964. godine nastalo je razdoblje ‘buma’ u filmskoj industriji, kada su snimljena dela o kojima i danas govorimo” — komentariše Marija Topalović.

Među tim igranim filmovima — evergrinima, po dotad neza-beleženom entuzijastičkom prijemu u kanadskoj javnosti izdvajaju se Žutrin „Moj ujak Antoan“, smešten u ruralni kvebečki milje četrdesetih godina 20. veka, „Idući niz cestu“ (*Goin' Down the Road*), 1970, saosećajna komična drama Donalda Šebiba o dvojici provincijalaca koji sa siromašne istočne obale dolaze u Toronto u (uzaludnoj) potrazi za boljim životom, te „Šegrtovanje Dadija Kravica“ (*The Apprenticeship od Duddy Kravitz*), 1974, u režiji „ranbovskog“ Teda Kočefa (Ted Kotcheff), snimljen po bestselleru najrenomiranijeg kanadskog pisca Mordekaja Rihlera (Mordecai Richler) o ambicioznom, beskrupuloznom jevrejskom dečaku iz Montreala (igra ga Ričard Drajfus — Richard Dreyfuss), koji je opsednut idejom o kupovini zemlje.

I Kanadske filmske nagrade su imale svoje momente razmrica, nesuglasica, potresa, skandala i presedana. Zbog mnogih prigovora oko procesa nominacije i selekcije pobednika, godišnje nagrade 1957. godine nisu ni dodeljene, nego su samo uručena specijalna priznanja odabranim pojedincima i organizacijama za doprinos razvoju filmske industrije.

Godine 1973. ove nagrade su ispisale svoje poglavlje na dežurnu temu o „dve usamljene duše“. Četrnaest kvebečkih autora bojkotovalo je nagrade, odbijajući u poslednji čas da učestvuju na ceremoniji. Oni su odbacili postojeći način odabiranja filmova i tvrdili da ostvarenja na francuskom i engleskom jeziku reflektuju dva

različita društva i kulture i da zbog toga ne mogu da budu ocenjivana zajedno. U tom smislu, istakli su da iz istih razloga nije više moguće da budu ujedinjeni ni CBC i Radio-Kanada, niti anglofonske i frankofonske produkcione jedinice „Nacionalnog filmskog odbora Kanade“.

Ovi autori su odbili da prime bilo koju nagradu koja bi im bila dodeljena i naglasili da je za njih nezamislivo da učestvuju na jednoj ceremoniji koja bi projektovala lažnu sliku o harmoniji i homogeničnosti u kanadskoj kinematografiji. Umesto planirane svečane priredbe u Montrealu je održana skromna konferencija za novinare na kojoj su samo saopštena imena pobednika. Bio je to veliki fijasko! Sledeće godine nagrade su bile otkazane, ali su izvučene pouke koje su dovele do kompromisa i značajnih promena u načinu na koji su se dodeljivale Kanadske filmske nagrade, kojima su se frankofonski sineasti ponovo vratili 1976. godine.

„Bilo je teško da se shvati kako je žiri 1973. godine mogao da previdi tako jake kandidate kao što su bili ‘Kamuraska’ (Kamouraska) Kloda Žutre, ‘Režan Padovani’ (Rejeanne Padovani) Denija Arkana i ‘Između prijatelja’ (Between Friends) Dona Šebiba i da nagradu za najbolji film dodeli debitantskom ostvarenju ‘Vazдушna struja’ (Slipstream) malo poznatog reditelja Dejvida Akombe (David Acoma)” — naglašava Marija Topalović u poslednjem intervjuu koji mi je dala na 27. dodeli Genija, neposredno pre njegovog povlačenja sa funkcije generalnog direktora i predsednika Akademije za kanadski film i televiziju.

Iako koncipirani kao kanadska kopija Oskara, Geniji se po svojim specifičnostima dosta razlikuju od starijeg holivudskog brata, ne samo po svom nedostatku sjaja i publiciteta. „Teatar Kodak“ i poslednja nedelja u februaru ili prva nedelja u martu ustaljeno su mesto i vreme održavanja dodele Oskara. Što se Genija tiče, on je često menjao i mesto i termine sastanka sa svojim poklonicima.

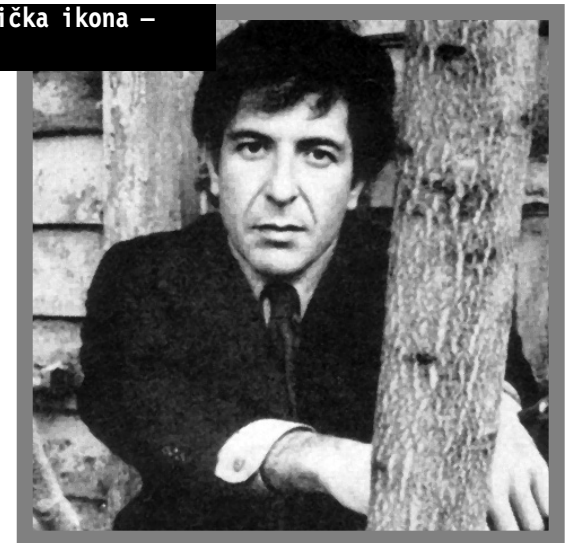
Vreme održavanja gala-ceremonije bilo je pomerano sa ranog proleća na kasnu jesen i zimu i potom obrnuto! Domaćin nagrada obično je bio Toronto (26 puta), ali su se Geniji privremeno selili i u Montreal (dva puta), te u Otavu i Misisagu (zapadno predgrađe Toronta). Mnogobrojna su i zdanja u kojima je bila organizovana dodela nagrada. U Torontu je ceremonija Genija četrnaest puta održana u „Metro Toronto Konvenšn Centru“, pet puta u „Kraljevskom teatru Aleksandra“ (*Royal Alexandra Theatre*), dva puta u noćnom klubu *The Guvermment/Kool Haus* i koncertnoj dvorani „Karlu“ (*Carlu*).

U Montrealu dodela nagrada je u dva navrata organizovana u „Studiju 42“ Radio-Kanade (*Societe Radio-Canada* — frankofonski deo CBC-a), u Misisagi (Mississauga) u „Centru živih umetnosti“ (*The Living Arts Centre*), a u glavnom gradu Otavi u zdanju „Kanadskog muzeja avijacije“ (*Canadian Aviation Museum*).

Čak dva puta se dogodilo da gala-ceremonija nije uopšte održana u toku jedne kalendarske godine! Desilo se to 1995. i 1998. godine zbog promene vremena održavanja. Zato su 1996. godine organizovane dve dodele Genija — 16. u januaru, a 17. u novembru!

Na sceni Genija tokom tri dekade prodefilovale su mnoge poznate i uticajne ličnosti ne samo iz sveta šou-biznisa, nego i iz kanadskog političkog, kulturnog i javnog života. Harizmatični dugododišnji predsednik kanadske vlade Pjer Trudo (Pierre Trudeau), poreklom iz Montreala, inače strasni federalista koji je odlučno zavedio vanredne mere u zemlji za vreme „Oktobarske krize“ i postao čuven po ovdašnjoj najcitiranijoj političkoj izjavi veka „Samo me gledajte“ (*Just Watch Me!*), dva puta uzastopno (1983. i 1984) lično je predao statuetu producentima pobedničkih filmova. Poznat kao pokrovitelj umetnosti i ljubitelj filma, ali i lepih žena (bio je prinski prijatelj i sa poznatom američkom pevačicom i oskarovkom Barbarom Strejsend — Barbra Streisand), Trudo se 1981. godine pojavio na gala-ceremoniji kao pratilac mlade i seksepilne Kim Katral.

Kanadska muzička ikona –
Leonard Koен

Pod reflektorima pozornice nastupale su i dve kanadske muzičke ikone planetarne reputacije – temperamentna Selin Dion (Celine Dion), koja je u svojoj 18. godini izvela nominovanu pesmu *Peanut Butter Solution*, te pesnik Leonard Koen (Leonard Cohen) koji je na sedmoj dodeli Genija dobio nagradu za najbolju originalnu pesmu.

Na proteklim gala-priredbama zbili su se i neprijatni momenti i komične, groteskne situacije. Organizatori šoua 1986. godine nisu dozvolili glumici Roberti Maksvel (Roberta Maxwell) da se na pozornici pridruži Donaldu Saterlendu u uručivanju nagrade za najbolji film, jer je on prilično visok a ona vrlo niska! Štrajk zaposlenih u CBC-u 1989. nagnao je nekoliko nominovanih da bojkotuju nagrade kao izraz solidarnosti.

Izvođači geg u svom stilu, Lesli Nilsen je kao voditelj ceremonije 1991. godine jednim udarcem statuete Genija smrskao u paraparčad stakleni govornički podijum!

Godine 1992. popularni debeljuškasti komičar Džon Kendi (John Candy, preminuo od srčanog udara 1994), otkazao je da bude domaćin šoua jer se našao uvređen serijom reklamnih najava na CBC-u koje su ga predstavljale kao „najveću kanadsku zvezdu“, što je on zapravo shvatio da se odnosi na njegovu gojaznost! U poslednji čas, kao njegova zamena je ponovo pozvan Lesli Nilsen.

Nervozni Mori Čajkin 1994. godine nenamerno je „pustio vetar“ za vreme zahvalnog govora povodom osvajanja Genija za najbolju glavnu ulogu u filmu „Kitovska muzika“ (*Whale Music*).

Poslednja nagrada 1996. dodeljena je pre isteka planiranog televizijskog vremena, pa su ko-voditelji Rebeka Dženkins (Rebecca Jenkins) i Mark Farel (Mark Farrell) bili primorani da

Tri puta voditelj ceremonije
– Lesli Nilsen

preostalih pet minuta slobodno improvizuju na pozornici, izvođači iritirajuću pesmu i podmećući mikrofon pod usta gostiju koji nisu imali pojma šta se zapravo događa!

Neposredno pred primanje nagrade za najbolju montažu zvuka Sjuzan Konli (Susan Conley) je 1997. godine na eskalatoru oštetila svoju svečanu somotsku haljinu i potom se zahvalila hotelskom osoblju (*The Westin Harbour Castle Hotel*) na pomoći što su je ponovo doveli u red.

Atom Egojan i Dejvid Kroneberg 2000. godine su izveli skeč u kojem je prvi pretio drugom rečima: „Isprašiću ti tur!“ To je bila Egojanova „osveta“ što Kronenberg, kao predsednik kanskog žirija, nije pomogao Egojanu da sa filmom „Felišino putovanje“ osvoji neku nagradu na ovom slavnom festivalu, što je on kao član žirija navodno učinio 1996. godine, kada je Kronenberg na smotri u Kanu osvojio „Specijalnu nagradu žirija za odvažnost, originalnost i smelost“.

Zaharijas Kunuk se 2002. godine dovezao na pozornicu na motornim sankama, što je nateralo prisutne u prvim redovima da se zakašlju od dima i začepu uši zbog buke!

Dejvid Kronenberg je 2003 godine, zbog sprečenosti da lično primi trofej za najbolju režiju za film „Pauk“ (*Spider*), delegirao svog zbunjenog strica Džefrija da u njegovo ime pročita tekst zahvale.

Napunivši trideset godina, Genije sam zaslužuje specijalnu nagradu za iskazanu upornost, neprestano se sučeljavajući sa mnogobrojnim izazovima i nepogodnostima. Ove nagrade preživele su štrajkove, pretnje bombama i „jo-jo“ rejtinge. Prenošene su (i odbačene!) na televizijskim kanalima CBC-a, CTV-a, CHUM-a i CANWEST-a. Prva dodela nagrada emitovana je na lokalnom tv-programu, a 1985. godine prvi put za celu zemlju.

Deni Arkan je 1987. sa „Padom američkog carstva“ najavio „Francusku revoluciju“ na Genijima, koji su zbog popularnosti ovog filma u SAD prvi put dobili značajan publicitet u američkoj štampi.

U istoriji Genija 1989. godina ostala je upamćena kao „Godina straha“ (*The Year of Fear*), ali ne samo zbog toga što su Kronenbergovi „Ukleti blizanci“ bili veliki pobednici. Dve nedelje pre održavanja, ceremonija je zbog nepredviđene zauzetosti „Metro Toronto Konvenšn centra“ morala da bude preseljena u *Westin Harbour Castle Hotel*. Ali, to je tek bio početak muka za organizatore. Odmah potom su zaposleni u CBC-u započeli štrajk, ostavljajući

jući Akademiju za kanadski film i televiziju da sama producira ovaj šou. Konačno, 45 minuta pre početka ceremonije primljena je telefonska pretnja da je postavljena bomba, pa je specijalni policijski tim sa psima koji njuše bombe doveden iza pozornice. Srećom, bila je to lažna dojava.

Geniji su se 1990. godine uz veliku buku sa CBC-a prebacili na konkurentski CTV, ali pokazalo se da to nije bila nimalo sjajna tranzicija. Ocene šoua su bile loše, a gledanost razočaravajuća. CBC nije bio zadovoljan što je prethodna ceremonija Genija privukla 1,3 miliona gledalaca. Međutim, CTV je zabeležio samo 400.000 televizijskih gledalaca za ovaj šou.

Nakon 18 meseci razmatranja i konsultovanja, dodela nagrada prebačena je sa proleća na jesen. Geniji su se 1991. godine pokajnički vratili na CBC, sa udvostručenim tv-rejtingom. Sledeće godine gledanost je (ponovo) pala na 500.000. Akademija se 1993. još jednom odlučila da izvrši neke promene, premeštajući ceremoniju Genija iz Toronta u Montreal, odakle je prvi put dodela ovih nagrada bila direktno prenošena na frankofonskoj Radio-Kanadi. Godina 1994. ostala je zabeležena kao ona u kojoj se konačno probio Atom Egojan, koji je nakon prethodnih sušnih osam nominacija prvi put pobedio na Genijima, i to u velikom stilu (osam nagrada za njegovu „Egzotiku”).

U traganju za najprikladnijim terminom, organizatori su ponovo promenili mišljenje i prebacili šou sa jeseni u zimu, preskočivši pri tom 1995. godinu. Geniji su 1996. drugi put gostovali u Montrealu. Za ovu dodelu nagrada bila su producirana dva zasebna tv-šoua, jedan u Montrealu a drugi u Torontu, ali ni to nije pomoglo da se razreše dileme oko toga kako podići televizijski rejting. Krajem te iste godine, održana je još jedna dodela Genija, u ekskluzivnom noćnom klubu u Torontu *The Guvernment*, bez efekta na povećanje gledanosti.

Sledeće, 1997. godine Geniji su praktično bili beskućnici, bez svoje televizijske kuće. Šest različitih tv-stanica pristalo je da prikaže samo deo dodele nagrada, bez direktnog prenosa, što je paradoks ako se zna da je u toj godini Atom Egojan sa „Slatkom sutrašnjicom” na internacionalnoj sceni postigao jedan od najvećih uspeha kanadske kinematografije svih vremena.

Nakon toga Geniji su još jednom preskočili celu godinu i vratili su se 1999, obrevši se u Misisagi, „spavaonici” Toronta. Prenos nagrada (do 2003. godine) ponovo je preuzeo CBC, sa rastućim

osećanjem rezigniranosti. Geniji su se 2000. godine na tv-šemi direktno konfrontirali sa finalnom utakmicom američkog profesionalnog fudbala i, naravno, prosto ih je „oduvao” *Super Bowl*. Prenos nagrada je 2004. godine preuzeo CHUM (koji je okrenut mladem gledalištu), da bi se od 2008. prešlo na CANWEST, ali problemi niske gledanosti šoua i nedostatak interesa javnosti za Genije i dalje su ostali nerazrešeni, namećući se kao primarni zadatak za budućnost.

Kao ogledalo kanadskog filmskog mozaika, Geniji su u minule tri dekade bili pozornica nadmetanja anglofonske i frankofonske produkcije, sa različitim žanrovskim usmerenjima i tematskim orijentacijama. Nagrade su osvajale socijalne, istorijske i porodične drame, komedije, vesterni, trileri, krimići, fantastije, akcioni, animirani, muzički, dečiji, ratni i gej filmovi, celuloidne (auto)biografije, ekranizacije romana i pozorišnih komada, veliki epovi i mala intimna ostvarenja sa domaćim pričama iz urbanih i ruralnih sredina, koje su imale i internacionalnu koprodukciju u proporciji, i junacima od atlantske preko arktičke do pacifičke obale. *From coast, to coast, to coast* — to je putovanje Genija dugo tri decenije.

Ovo završno poglavlje knjige hronološkim redom donosi prikaz tridesetogodišnje dodele Genija. To je svojevrsna otvorena vremenska kapsula koja ne otkriva samo imena pobednika nego je i faktografsko svedočanstvo o genezi kanadske filmske industrije koja „svakog dana u svakom pogledu sve više napreduje”.

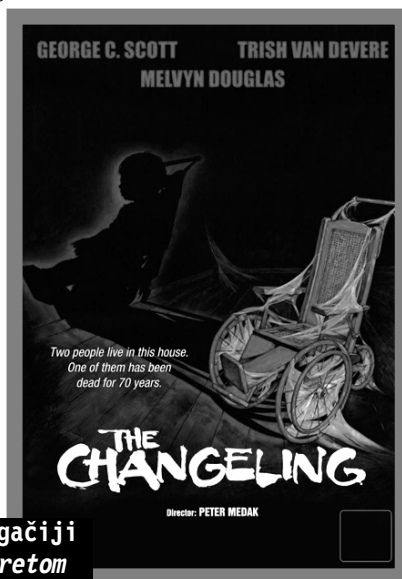
Prva dodela Genija

PRIGUŠENI ODSJAJ HOLIVUDA

Dugogodišnji san konačno je postao stvarnost! Dvadesetog marta 1980. godine u raskošnom ambijentu „Kraljevskog teatra Aleksandra” u Torontu, najstarijem pozorištu u Severnoj Americi, rođen je Genije, kanadski brat Oskara. Veliko veče kanadskog filma imalo je prigušen holivudski odsjaj. Ni na svojoj premijeri, pred prepunim auditorijumom, Geniji se nisu mogli osloboditi uticaja velikog komšije sa juga.

Naime, za film godine proglašeno je delo koje je imalo primetni holivudski pečat. Prvi pobednik Genija postao je horor-film „Zamena” (*The Changeling*), koji je osvojio ukupno osam nagrada (od deset nominacija). Premda snimljeno u domaćoj produkciji, na lokacijama u Kanadi, ovo ostvarenje je u mnogo čemu sadržalo američki prizvuk. Bio je to film sa holivudskim zvezdama (Džordž C. Skot i Triš Van Dever), u režiji Mađara sa holivudskom radnom vizom (Peter Medak), sa pričom koju je napisao Amerikanac (Rasel Hanter), a koju su za veliki ekran adaptirali holivudski scenaristi Vilijem Grej i Dajana Medoks.

Bilo kako bilo, producent-ski tandem Gart H. Drabinski (Garth H. Drabinsky) i Džoel B. Majkls (Joel B. Michaels) presrećni su primili pobedničku statueta za najbolji film, nastavljajući zapravo tamo gde su stali jer su na poslednjoj dodeli Kanadskih filmskih

Serlok Holms na drugačiji
način – Ubistvo dekretom

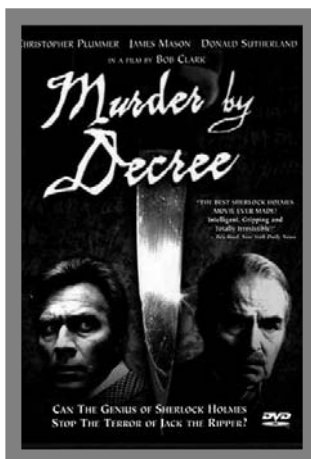
nagrada 1978. godine takođe dobili trofej (tadašnjeg Etroga) za najbolji film („Tihi partner”). „Zameni” su pripale i nagrade za najboljeg stranog glumca u muškoj i ženskoj konkurenciji, za najbolji adaptirani scenario, najbolju fotografiju, najbolju scenografiju, te za najbolji zvuk i montažu zvuka.

Inače, to je izvrsno horor ostvarenje, klasik ovog žanra, pun „saspensa”, koji pokazuje kako film može biti zastrašujuć i bez prolivanja krvi i besomučne upotrebe specijalnih efekata. Slavni Martin Skorseze (Martin Scorsese), jedan od najvećih savremenih američkih autora, uvrstio je „Zamenu” na svoju top-listu 11 najstrašljivijih horor ostvarenja svih vremena!

Ovo delo kreira intimnu atmosferu natprirodnosti i prigušene jezivosti. U francuskoj verziji naziv filma je „Dete đavola” (*L'enfant du diable*). Prikazivanje ovog ostvarenja u kanadskim bioskopima započelo je sedmicu nakon osvajanja Genija i sledeće godine je dobilo nagradu Zlatna rolna za najkomercijalniji film, sa zaradom od 3,2 miliona dolara.

Priča, smeštena u američki milje, zasnovana je na događajima koje je u svom životu iskusio pisac Rasel Hanter (Russell Hunter) dok je boravio u jednoj velikoj staroj kući u Denveru, Kolorado. Oskarovac Džordž C. Skot (George C. Scott) iz filma „Paton” (*Patton*, 1970) igra ulogu njujorškog kompozitora-pijaniste Džona Rasela koji se, nakon tragične smrti svoje žene i ćerke u saobraćajnoj nesreći, seli na suprotni kraj Amerike – u Sijetl. U predgrađu, on uz pomoć Kler Norman (igra je Skotova supruga Triš Van Dever – Trish Van Devere), iznajmljuje veliku viktorijanskom kuću sablasnog izgleda, pokušavajući da ponovo nađe svoj unutrašnji mir i da koliko-toliko nastavi sa normalnim životom. Međutim, Rasel ubrzo otkriva da u kući ima nepozvanog „gosta” u vidu duha ubijenog dečaka, koji iznenada otvara i zatvara vrata i potresa prozorska stakla. Rasel, koga progone košmari zbog nesreće koja je usmrtila njegove najdraže, uspostavlja „komunikaciju” sa duhom i njemu se manifestuje avetinjski prizor dečaka udavljenog u kadi za kupanje. Zajedno sa Kler on započinje istragu i otkriva zastrašujuće paralele između njegove vizije i događaja koji su se odigrali u ovoj kući u prošlosti, a povezani su sa moćnom lokalnom familijom čiji naslednik je bogati američki senator.

Ekranizujući scenario Vilijema Greja (William Gray) i Dajane Medoks (Diana Maddox), veterana „B” filmova, reditelj Peter Medak je znalački napravio delo koje i pored protoka vremena nije izgubilo na vrednosti.

Prvi dobitnik Genija za režiju – Bob Klark

Uz srodni film, iz iste godine, „Isijavanje” (*The Shining*) reditelja Stenlija Kjubrika (Stanley Kubrick), „Zamena” je jedan od najuznemirujućih supernaturalnih trilera iz osamdesetih godina 20. veka. Italijanski reditelj horora Lamberto Bava 1987. godine snimio je nezvaničan nastavak filma nazvan „Zamena 2” (*The Changeling 2*).

Nakon horora na prvoj dodeli nagrađena je i misterija! Pet Genija (za najboljeg reditelja, glavnu mušku i sporednu žensku ulogu, montažu i muziku) dobio je film „Ubistvo dekretom” (*Murder by Decree*), kanadsko-britanska koprodukcija, kao prva od mnogih koje će uslediti i na narednim ceremonijama osvajati mnogobrojne nagrade. Ovo delo američko-kanadskog reditelja Boba Klarka (koji se potom spustio na nivo pubertetskih komedija „Kod Porkija” – *Porky's*) od mnogih je ocenjeno kao jedno od najboljih i najoriginalnijih filmova o čuvenom privatnom detektivu Šerloku Holmsu, koji u vreme famoznog „Džeka Trboseka (*Jack the Ripper*) istražuje misteriju ubistava i nestanka prostitutki u Londonu, što ga vodi do najviših aristokratskih krugova bliskih britanskoj kruni!

Briljantno otelotvorujući Šerloka Holmsa, na drugačiji način od veterana Bejzila Ratbona (Basil Rathbona), Kristofer Plamer je osvojio prvog Genija za najbolju mušku ulogu, dok je nagrada za najbolju sporednu žensku ulogu u istom filmu pripala Ženevjev

Bižo, kao nestaloj mladoj devojci sa bebom koja predstavlja rešenje tajne obavijene gustom londonskom maglom.

Po tadašnjim pravilima Akademije (pod vođstvom Ronalda Koena – Ronald Cohen), „Ubistvo dekretom” nije moglo da se kandiduje u kategoriji za najbolji film jer je bilo manjinska kanadska koprodukcija, a sa druge strane Petar Medak nije mogao biti nominovan za najboljeg reditelja za svoju „Zamenu” jer nije bio Kanađanin.

Genija za najbolju mušku sporednu ulogu osvojio je bard ovdajšnjeg glumišta Gordon Pinsent u filmu „Groznica Klondajka” (*Klondike Fever*), o famoznoj masovnoj potrazi za zlatom na Aljasci i Jukonu, krajem 19. veka, snimljenom po zapisima Džeka Londona (*Jack London*).

Generalno gledajući, novoosnovana Akademija za kanadski film na dodeli nagrada prednost je dala kvalitetu u odnosu na komercijalnost. Najgledaniji kanadski film godine, Rajtmanovi „Glupani” (*Meatballs*), komedija o dogodovštinama u letnjem kampu za desetogodišnjake imala je 9 nominacija, ali je pored Zlatne rolne osvojila samo dve nagrade – za najbolju žensku glavnu ulogu (Kejt Linč – Kate Lynch) i za najbolji originalni scenario.

Malo poznata Kejt Linč je iskoristila priliku da za pobeđničkom govornicom održi besedu koja je bila mnogo više od pukog izraza zahvalnosti: „Osećam se malo nelagodno što sam u centru pažnje. Želela bih da ovo podelim sa svim zaista dobrim kanadskim glumicama koje nisu uspele da dobiju glavnu ulogu u kanadskom filmu.”

Na ovo joj je replicirao slavni kolega Kristofer Plamer koji je, primajući nagradu, izrazio želju da kanadski film prestane da podvlači nacionalne razlike: „Bio je to lep govor mlade žene, koja je sa gracioznošću primila nagradu u ime svih onih koji su nezaposleni u ovoj industriji. Ali moram joj reći, to je sve stvar sreće – ko bude izvučen! Moramo što pre da shvatimo da smo u kanadskoj filmskoj industriji svi ‘Cigani’, nacionalnost nema nikakve veze sa tim!”

Geniji su imali posebne kategorije za najboljeg stranog glumca i glumicu, što je izazvalo mnogobrojne polemike, pa su one konačno ukinute nakon četvrte dodele nagrada.

Frankofonski filmovi su na prvoj ceremoniji bili ignorisani, jedino je delu „Kordelija” (*Cordelia*) pripala jedna (utešna) nagrada za najbolju kostimografiju. Ovaj saosećajni film o mladoj, ne-

konvencionalnoj ženi sa početka 20. veka u Kvebeku, koja je bila obešena za ubistvo koje nije počinila, režirao je Žan Boden (Jean Beaudin), poznat po višestruko nagrađivanom filmu „J. A. Marten, fotograf“ (*J. A. Martin, photographer*) iz 1977. godine.

Prva specijalna nagrada Er Kanada (*Air Canada Award*) uručena je Džordžu Destunisu (George Destounis), predsedniku prikazivačke kuće „Fjmos Plejers“ (*Famous Players*), za izvanredan doprinos filmskom biznisu u Kanadi.

Prvi put na jednoj dodeli kanadskih filmskih nagrada dominirali su dugometražni igrani filmovi. Od 50 snimljenih u 1979. godini 25 je ušlo u konkurenciju za Genije, jer su dobili distribuciju i bili prikazani u domaćim bioskopima. Petsto članova Akademije, svi kvalifikovani i iskusni filmskih stvaraoci iz različitih struka, bili su odgovorni za nominacioni i glasački proces.

Na zasebnoj priredbi, održanoj dan pre glavne gala-ceremonije, dodeljene su nagrade u 21. kategoriji za dokumentarna, kratka, animirana i televizijska ostvarenja. Genija za najbolji dugometražni dokumentarni film osvojila je „Zemlja papira“ (*Paperland*) Donalda Britena (Donald Brittain), u produkciji „Nacionalnog filmskog odbora“, dok su za kratki igrani film nagradu dobili „Nokti“ (*Nails*) Filipa Borsosa, koji je zavredio i oskarovsku nominaciju. U kategoriji za najbolji animirani film trijumfovalo je „Svačije dete“ (*Every Child*) autora Judžina Fedorenka (Eugene Fedorenko), humoristična priča o misterioznom pojavljivanju deteta koje biva prosleđeno iz jedne u drugu kuću. Ovo delo je osvojilo i Oskara.

Nagradu za najbolju glumicu u tv-produkciji dobila je Marta Henri u „Došljacima“ (*The Newcomers*), što je bio prvi od njenih pet Genija koje je za svoj artizam dosad primila.

Dodela Genija je, u blistavom američkom stilu, bila prenošena putem CBC-a, a domaćin prvog šoua je bio televizijski glumac i voditelj kulinarskog *talk show*-a Bruno Džerusi (Bruno Gerussi). Između ostalih učesnika, plesačka grupa „Džef Hislop“ (*Jeff Hyslop Dancers*) izvela je koreografsku tačku iz čuvenog brodvejskog mjuzikla *A Chorus Line*, koji je 1985. godine ser Ričard Atenborou (Richard Attenborough) adaptirao za veliki ekran.

Prva gala-ceremonija održana je isključivo na engleskom jeziku. Jedan od uručioća nagrada, glumac Ričard Gaburi (Ričard Gabourie), čak je otišao tako daleko da je pravio šale na svoj račun što je nesposoban da pravilno izgovori imena frankofonskih filmova i stvaralaca nominovanih za Genije.

Ostavljajući nedostatke na stranu, ovaj šou je u odnosu na pređašnje dodele Kanadskih filmskih nagrada bio u svemu superiorniji. Uzbuđenje među prisutnima je bilo stvarno. Valjda su prvi put domaće filmske nagrade bile ozbiljno shvaćene — pobednici su bili razdragani, dok su gubitnici istinski žalili što nisu osvojili nagradu.

Na prvoj svečanosti Genija bili su prisutni i Džek Lemon, junak „Glupana“ Bil Marej, Kristofer Plamer, Donald Saterlend, Margo Kider i Helen Šejver, koji su udahnuili holivudski glamur ceremoniji. A to je, izgleda, uprkos svoj toj priči o kanadskom identitetu, bilo zapravo ono čemu su te večeri gotovo svi težili!

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *The Changeling* (producenti Garth H. Drabinsky, Joel B. Michaels – *Chessman Park Productions*)

Najbolja režija: Bob Clark (*Murder by Decree*)

Najbolji originalni scenario: Len Blum, Dan Goldberg, Janis Allen (*Meatballs*)

Najbolji adaptirani scenario: William Gray, Diana Maddox (*The Changeling*)

Najbolja muška glavna uloga: Christopher Plummer (*Murder by Decree*)

Najbolja ženska glavna uloga: Kate Lynch (*Meatballs*)

Najbolja muška sporedna uloga: Gordon Pinsent (*Klondike Fever*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Genevieve Bujold (*Murder by Decree*)

Najbolji strani glumac: George C. Scott

Najbolja strana glumica: Trish Van Devere

Najbolja montaža: Stan Cole (*Murder by Decree*)

Najbolja fotografija: John Coquillon (*The Changeling*)

Najbolja scenografija: Trevor Williams (*The Changeling*)

Najbolja kostimografija: Louise Jobin (*Cordélia*)

Najbolja muzika: Carl Zitrer, Paul Zaza (*Murder by Decree*)

Najbolji zvuk: Joe Grimaldi, Austin Grimaldi, Dino Pigat, Karl Scherer (*The Changeling*)

Najbolja montaža zvuka: Patrick Drummond, Denis Drummond, Robert Grieve (*The Changeling*)

Najbolji dokumentarni film iznad 30 minuta: *Paperland: The Bureaucrat Observed* (NFB/CBC – Donald Brittain, Marrin Canell)

Najbolji dokumentarni film ispod 30 minuta: *Priory, the Only Home I've Got* (NFB – Mark Dolgoy)

Najbolji kratki igrani film: *Nails* (NFB/Mercury Pictures – Phillip Borsos)

Najbolji kratki animirani film: *Every Child* (NFB – Eugene Fedorenko)

Nagrada Zlatna rolna: *Meatballs* (producenti Ivan Reitman, Don Goldberg)

Nagrada Er Kanada: George Destounis

Druga dodela Genija

O KANADO!

(*O Canada*), zvanično proklamovana 1. jula 1980. Nakon što je na prvoj ceremoniji iz prikrajka dominirao Holivud, kanadska kinematografija je ovog puta osvetnički uzvratila udarac. Ubedeljivi pobjednik večeri postao je sve-kanadski (*all canadian*) film „Veliko olakšanje“ (*Les bons débarras*), koji je istovremeno najavio skorašnji dolazak proleća frankofonske produkcije. Ovaj film iz Kvebeka, koji je na prvoj dodeli bio zanemaren, približio je i spojio bar za jednu noć „dve usamljene duše.“

Primereno nazivu, ovo delo je donelo veliko olakšanje i samopouzdanje kanadskoj kinematografiji koja se od postanka svojski trudila da se oslobodi holivudskog tutorstva i uticaja. Napravljen sa domaćim autorima i glumcima, sa pričom iz domaće sredine, „Veliko olakšanje“ se smatra klasikom ovdašnje filmske produkcije, koje podstiče gledaoce da tokom i nakon njegovog gledanja „uključite“ mozak. Od 11 nominacija ovo delo je osvojilo osam Genija u ključnim kategorijama: za najbolji film, najbolju režiju (Fransis Mankievič), najbolji originalni scenario (Režan Dišarna), najbolju glavnu žensku ulogu (Mari Tifo), najbolju sporednu mušku ulogu (Žerme Ud), najbolju fotografiju (Mišel Bro), najbolju montažu (Andre Korivo) i najbolji zvuk (Anri Blondo i Mišel Dekomb).

Snimljen sa skromnim budžetom, po scenariju enigmatičnog kvebečkog pisca Režana Dišarna (Rejean Ducharme) i u režiji Fransisa Mankieviča (Francis Mankiewicz), rođaka trostrukog oskarovca Džozefa L. Mankieviča, „Veliko olakšanje“ donosi minucioznu studiju ljudskih karaktera i ponašanja. To je duboko dirljiva porodična drama, lirično re-

Za drugu dodelu nagrada, održanu 12. marta 1981. godine u „Kraljevskom teatru Aleksandra“ u Torontu, najprikladnija muzička tema bila bi nacionalna himna „O Kanado“

Originalna domaća priča – film
Veliko olakšanje

mek-delo sa ironičnim humorom u dijaložima, što je tipično za novelistu Dišarna, čija je prva knjiga poslužila kao inspiracija Žanu-Klođu Lozonu za njegov „Leolo“, jedno od najoriginalnijih kvebečkih celuloidnih ostvarenja.

Radnja filma odigrava se u jednom malom gradu u ruralnom Kvebeku, gde u izolovanoj trošnoj kući zajedno žive trinaestogodišnja devojčica Manon (maestralna uloga Šarlot Lorije – Charlotte Laurier), njena neudata majka Mišel (rola Mari Tifo – Marie Tifoe) i njen retardirani ujak alkoholičar Gi (Žerme Ud – Germain Houde). Oni preživljavaju tako što seku i prodaju drva za ogrev. Manon je prerano sazrela, buntovna i osetljiva devojčica koja uvek želi da ima prevlast u kući i otvoreno kaže ono što misli. Ona je nezainteresovana za školu i opsednuta je težnjom da zadobi apsolutnu ljubav majke Mišel, koja stoji u sredini, okružena sa nekoliko ljudi koji zahtevaju njenu naklonost. Pored Manon, to su njen brat Gi, te njen momak lokalni policajac.

Kada Mišel ostane trudna, ona pokušava da radost podeli sa Manon, ali to zapravo izaziva suprotan efekat. Manon privremeno napušta kuću, ali se potom vraća u očajničkom nastojanju da pokaže da ona može da se brine o majci u svakom pogledu. Manon nagoni Gija da izvrši samoubistvo, sprečava da njena majka to sazna i prekida emocionalnu vezu sa policajcem i komunikaciju sa vanjskim svetom.

Sa baroknom poezijom u dijaložima, evokativnom fotografijom, te briljantnim glumačkim performansama, „Veliko olakšanje“ je gotvska priča o strasti, ljubomori, manipulaciji i posesivnoj ljubavi. Reditelj Fransis Mankievič spojio je različite elemente filma u cilju da generiše osećaj prisustva zla koje prerasta u krešendo horora. „Veliko olakšanje“ je dragoceno celuloidno blago i ponos kvebečke i kanadske kinematografije.

Nagrada za najbolju glavnu mušku ulogu pripala je Tomasu Pikoku (Thomas Peacocke) u filmu *The Hounds of Notre Dame*, za lik legendarnog sveštenika Atola Mareja (Athol Murray), osnivača koledža *Notre Dame* u Regini, provincija Saskačevan, sredini pogođenoj siromaštvom, tokom kasnih tridesetih godina 20. veka. Prinajući Genija Pikok nije odoleo da ironično prokomentariše činjenicu što je dobio nagradu za film koji je praktično nepoznat publici: „Ja igram kanadskog heroja, ali niko nije ni video ovaj film! I pored toga što sam osvojio nagradu, ja sam i dalje nepoznat glumac i sumnjam da ću dobiti puno ponuda!“ Stara priča, samo novo poglavlje!

Kockarska saga u režiji Luja Mala – *Atlantik Siti*

Nagrada za najbolju sporednu žensku ulogu uručena je Kejt Rid (Kate Reid) za karakterizaciju hipohondrične žene prikovane za krevet u filmu „Atlantik Siti” (*Atlantic City*), u režiji Luja Mala (Louis Malle). U ovoj kanadsko-francuskoj koprodukciji američkog filma glavnu ulogu, kockara, varalicu i gubitnika igra Bert Lankaster (Burt Lancaster). Genija za najbolju stranu glumicu dobila je Suzan Sarandon za rolu istovremeno romantične i prepredene devojke koja želi da bude krupije. Bio je to prvi veliki glumački proboj potonje oskarovke Sarandon.

Genija za najboljeg stranog glumca zaslužio je Džek Lemon (pobedivši upravo Lankastera) u filmu „Pošta” (*Tribute*), za lik njujorškog pozorišnog agenta koji umire od raka i nastoji da se približi svom otuđenom sinu.

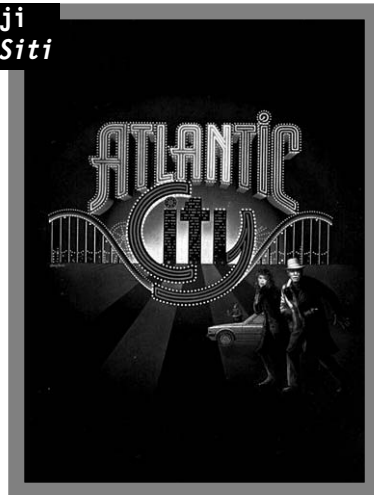
Pored „Atlantik Sitija” tri Genija je osvojio i film „Srećna zvezda” (*The Lucky Star*), čudna mešavina vesterna i užasa holokausta.

En Pričard (Anne Pritchard) je ušla u istoriju Genija kao jedina istovremena pobednica u dve tehničke kategorije, za dva različita filma: za scenografiju („Atlantik Siti”) i za kostimografiju („Fantastika”).

Tokom 1980. godine u Kanadi je bilo proizvedeno 50 igranih filmova, sa ukupnim budžetom od 175 miliona dolara. U Kvebeku, međutim, filmska produkcija je doživela jednu od najgorih godina, sa minimalnim privatnim ulaganjima, gde je tražnja publike za anglofonskim, amerikanizovanim filmovima nadmašila interes za frankofonska ostvarenja.

Ipak, paradoksalno, upravo je delo iz kvebečke produkcije „Veliko olakšanje” prosto počistilo nagrade, što je potvrdilo da i frankofonski filmovi mogu da pridobiju naklonost članova Akademije, te da mogu da prodru na nova tržišta zahvaljujući njihovoj promociji na Genijima.

Na samoj ceremoniji nije bilo neumesnih preterivanja kao tokom prve dodele, kada je centralna muzička tema predstavila ka-

nadsku decu koja sanjaju o tome da postanu američke filmske zvezde! Ovog puta, ta unificirajuća tema obuhvatila je kosmos, svemirske brodove i vremenske kapsule. Možda je to bilo zbog toga što su zvezde na nebu, a bilo je zvezda i na pozornici „Kraljevskog teatra Aleksandra”. Tu su bili Bert Lankaster, Suzan Sarandon, Gordon Pinsent, Monik Merkur, te najjeminentniji kanadski pisac Mordekaj Rihler i uspinjujuća rediteljska veličina Dejvid Kronenberg.

Kim Katral je na gala-priredbu došla u pratnji lično predsednika kanadske vlade Pjera Trudoa, kome se na sceni Genija zahvalila za njegovo džentlmenstvo rečima: „Zadovoljstvo je biti u tako časnom društvu večeras.”

Prominentni kant autor iz Otave Snizi Voters (Sneezy Waters) impersonifikovao je legendu kantri muzike Henka Vilijemsa (Hank Williams), izvođači „Džambalaju” (*Jambalaya*), dok je na pozornici bila postavljena i podmornica, opremljena za čuvenu tačku En Margret (Ann-Margret) u elvisovskom filmu *Viva Las Vegas* (1964).

„Predsedavajući” druge dodele nagrada je bio Brajan Linchan, voditelj televizijskog *talk show*-a „Svetlosti grada” (*City Lights*), koji je za razliku od prošlogodišnjeg domaćina bio izuzetno popularan i zabavan. Rekao je između ostalog: „Mislim da imam kvalifikacije za ovaj posao. Ja volim filmove.”

Nagrada Zlatna rolina za najkomercijalniji film dodeljena je prošlogodišnjem pobedničkom delu „Zamena”. Specijalna nagrada Akademije za izuzetno umetničko dostignuće uručena je talentovanoj kvebečkoj glumici, scenaristkinji i rediteljki Mišelin Lankto (Micheline Lanctôt), što je još više upotpunilo trijumf frankofonskog filma na drugoj dedeli Genija. Ova nagrada verovatno je bila preuranjeno dodeljena, jer je 1985. godine *madame* Lankto osvojila, kao prva žena, rediteljskog „Genija” za film „Sonatina”.

Nagradu Er Kanada za izvanredan doprinos filmskom biznisu u zemlji dobio je dinamičan tandem Robert i Violeta Kroun (Robert i Viloet Crone), filmski stvaraoci i osnivači Kanadskih filmskih nagrada „koji su zbog inovativnosti i velikodušnosti u proteklih 30 godina bili cenjeni, priznati i svakako su zaslužili duboku zahvalnost pregalaca kanadske filmske industrije”.

Sedam meseci kasnije, na odvojenoj ceremoniji, dodeljene su Nagrade Bižu (*The Bijou Awards*) u 28 kategorija za kratka, dokumentarna i televizijska ostvarenja, ali su već iduće godine otka-

zane. To je dovelo do višegodišnjih konsultacija i pregovora između zainteresovanih strana, što je 1985. rezultiralo formiranjem televizijskog ogranka Akademije, kao ravnopravnog dela, i ustanovljavanjem godišnjih televizijskih nagrada Džemini i Žemo.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Les bons débarras* (producenti Marcia Couëlle, Claude Godbout – *Les Productions Prisma*)

Najbolja režija: Francis Mankiewicz (*Les bons débarras*)

Najbolji originalni scenario: Rejean Ducharme (*Les bons débarras*)

Najbolji adaptirani scenario: Max Fischer (*The Lucky Star*)

Najbolja muška glavna uloga: Thomas Peacocke (*The Hounds of Notre Dame*)

Najbolja ženska glavna uloga: Marie Tifo (*Les bons débarras*)

Najbolja muška sporedna uloga: Germain Houde (*Les bons débarras*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Kate Reid (*Atlantic City*)

Najbolji strani glumac: Jack Lemmon (*Tribute*)

Najbolja strana glumica: Susan Sarandon (*Atlantic City*)

Najbolja montaža: Andre Corriveau (*Les bons débarras*)

Najbolja fotografija: Michel Brault (*Les bons débarras*)

Najbolja scenografija: Anne Pritchard (*Atlantic City*)

Najbolja kostimografija: Anne Pritchard (*Fantastica*)

Najbolja muzika: Art Phillips (*The Lucky Star*)

Najbolji zvuk: Henri Blondeau, Michel Descombes (*Les bons débarras*)

Najbolja montaža zvuka: Jean-Guy Montpetit (*The Lucky Star*)

Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Plusieurs Tombent en Amour* (Guy Simoneau)

Najbolji kratki igrani film: *The Strongest Man in the World* (Halya Kuchmij)

Nagrada Zlatna rolna: *The Changeling* (producenti Joel B. Michaels, Garth M. Drabinsky)

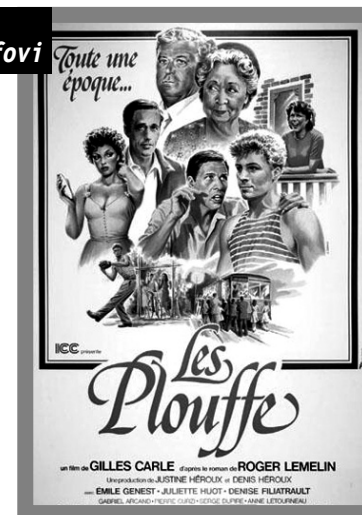
Specijalna nagrada: Micheline Lanctot

Nagrada Er Kanada: Robert i Vi Crone

Sedam Genija za kvebečku porodičnu sagu – film *Plufovi*

Treća dodela Genija

HIPNOZA UMA

Treću dodelu, održanu 3. marta 1982. godine u „Kraljevskom teatru Aleksandra”, obeležila je hipnoza uma izazvana opsednutošću. To je bila tema „Karte za nebo” (*Ticket to Heaven*), proglašenog filma godine, ali, čini se, i stanje u koje je prilikom glasanja upala većina članova Akademije (čiji predsedavajući je bio Pol Hofert – Paul Hoffert). Hronično obuzeti Amerikom (i Holivudom), oni su dali prednost „Karti za nebo”, kanadsko-američkoj priči, a potisnuli u drugi plan autentičnu domaću sagu (kvebečke „Plufove”).

Pri tome, desila se i prva u nizu protivrečnosti na dodelama Genija. Najbolji film godine „Karta za nebo” osvojio je ukupno četiri nagrade od 14 nominacija, dok su njegovi glavni konkurenti „Plufovi” (*Les Plouffe*) od 13 nominacija dobili sedam Genija, uključujući i za najbolju režiju i adaptirani scenario. Verovatno je sve to bila i posledica pravila Akademije po kojima reditelj „Karte za nebo” Ralf Tomas (Ralph Thomas) nije mogao lično da bude kandidovan za autorske nagrade jer je stranac – Englez.

Bilo kako bilo, „Karta za nebo” je solidno niskobudžetsko ostvarenje koje se izdiglo iznad produkcionog izgleda „televizijskog filma nedelje” i ušlo u ekskluzivni klub pobednika (pored statuete za najbolji film osvojio je i nagrade za najbolju mušku glavnu (Nik Mankuzo – Nick Mancuso) i sporednu ulogu (Sol Rubinek – Saul Rubinek), te montažu (Ron Vajsmen – Ron Wisman). To je delo o mladom čoveku regrutovanom u versku sektu, njegovom (gorkom) iskustvu i prisilnom izlasku iz nje.

Nik Mankuzo je ostvario izvanrednu glumačku kreaciju kao dvadesetšestogodišnji Dejvid, učitelj iz Toronta, bespomoćno

uhvaćen u čeljusti sekte. Nakon bolnog raskida sa devojkom, u težnji da nađe melem za ranjenu dušu, on na poziv prijatelja odlazi u San Francisco, u čijoj okolini pohađa neku vrstu letnjeg kampa. Dejvid u početku nije ni svestan da je kupio ulaznicu za pakao, da je taj „Grad slobode”, kako se zove kamp, sa zaključanim kapijama i visokom žičanom ogradom, zapravo centar za obuku religiozne sekte.

Njen duhovni otac i lider zapravo je jedan azijski biznismen koji svoje zalučene članove koristi kao roblje za pravljenje novca, prodajući robu na ulicama, sledeći makijavelistički moto: „Ostani budan, donesi novac i smrvi Satanu!” Izložen sistematskoj indoktrinaciji, Dejvid, uprkos svoj skepsi, postaje njen verni sledbenik i „nebesko dete” sve dok ga odatle kidnapovanjem(!) ne oslobodi njegov drug Lari (Sol Rubinek je gotovo isti lik igrao potom i u filmu Tejlora Hekforda – Taylor Hackford, „Uprkos svim preprekama” – *Against All Odds*, 1984), zajedno sa Dejvidovim roditeljima.

Snimljen po romanu *Moonwebs*, u kojem je autor Džoš Frid (Josh Freed) opisao vlastita negativna iskustva sa religioznom sektom *Unification Church* propovednika Sun Myung Moona, „Karta za nebo” je intenzivan, verodostojan, opominjući i zastrašujući film. Adaptirajući knjigu za veliki ekran engleski reditelj Ralf Tomas je u dokumentarnom stilu razotkrio manipulativnu prirodu sekti, način na koji regrutuju članove, vešto koristeći njihove tre-

Nagrađen glumački tandem
Sol Rubinek i Nik Mankuzo

nutne slabosti, te metode kojima im „ispiraju” mozak i indoktriniraju idejama, da bi ih potom eksploatisali za svoju materijalnu korist. Premda je sekta „Muni” osnovna inspiracija za ovo delo, „Karta za nebo” sa hladnim realizmom baca svetlost na bilo koju vrstu opsednutosti i zalučenosti, koje od podložnih, naivnih ljudi i izgubljenih duša često prave žrtve.

Nominovana za najbolju žensku glavnu ulogu Kim Katral je u ovom filmu upečatljiva kao fanatična članica sekte koja prema kolebljivcima koristi agresivne metode ubeđivanja. Uostalom, ko bi jednoj Kim Katral mogao da kaže „ne”!

Govor zahvalnosti Nika Mankuza, italijanskog porekla (njegovu puno ime Nicodemo Antonio Massimo Mancuso), nije bio lamentacija nad nezavidnim položajem kanadskih glumaca i filmova, nego je sadržao naglašenu emotivnu notu: „Zahvaljujem se ovoj zemlji za sve što mi je dala. Zahvaljujem se i mojim roditeljima, koji su među prisutnima, što su pre mnogo godina iz drugog sveta došli u Kanadu.”

Skoknuvši nakratko, kući iz Holivuda, Margo Kider (Margot Kidder) je u zabavnom filmu Dona Šebiba „Bol u srcu” (*Heartaches*) osvojila nagradu za najbolju žensku glavnu ulogu (treću), igrajući lik mlade trudne žene željne provoda koja napušta muža i odlazi autobusom za Toronto. Njena partnerka u ovom filmu, smešna Ani Pots (Annie Potts) dobila je Genija za najbolju stranu glumicu, dok je afirmisani Alan Arkin nagrađen trofejom za najboljeg stranog glumca za rolu arhitekta pogrešno optuženog za zlostavljanje deteta u komičnoj drami „Neprikladni kanali” (*Improper Channels*). To je jedina nagrada koju je osvojilo ovo delo, nominovano i u kategoriji za najbolji film, što je ista sudbina koja je zadesila i „Tišinu severa” (*Silence of the North*), nagrađenu za najbolju fotografiju (Ričard Lajterman – Richard Leiterman). U ovom ostvarenju, snimljenom u Kanadi sa novcem američkog *Universal Filmsa*, holivudska zvezda Elen Berstin igra Amerikaniku koja se zaljubljuje u kanadskog lovca na krzna i seli se sa njim preko granice daleko na sever, suočavajući se sa nepodnošljivom hladnoćom i okrutnom divljinom u koju zapadna civilizacija još nije stigla. „Tišina severa” je debitantski igrani film Alana Kinga (Allan King), prominentnog dokumentariste koji je za svoj rad osvojio pet Kanadskih filmskih nagrada.

Deniz Filijatru (Denise Filiatrault) osvojila je Genija za najbolju sporednu žensku ulogu u kvebečkoj porodičnoj sagi „Plufovi”,

pobedivši u istoj konkurenciji kolegice iz filma Žilijet Iot (Juliette Huot) i An Leturno (Anne Letourneau). Ona je putem satelita poslala svoje *Merci!* iz Brisela, gde je prisustvovala evropskoj premijeri ovog ostvarenja. Deniz Filijatro docnije će postati i afirmisana rediteljka.

„Plufovi”, zasnovani na popularnoj radio i tv-seriji o nedaćama i malim radostima jedne radničke familije u Kvebek situju tokom Drugog svetskog rata, pronicljiv su pogled na prošlu generaciju, staromodnu u shvatanjima i običajima, koja je bila pritešnjena i grđena od strane crkve i države, ali i prkosna prema Anglofonima. Ovo delo je visoko cenjenom reditelju i scenaristi Žilu Karlu (Gilles Carle) donelo dva trofeja, čime je on ukupan broj osvojenih kanadskih filmskih nagrada (Etroga i Genija) zaokružio na čak osam! Zanimljivo, samo godinu dana ranije on je sa saradnikom Rožcom Lemlenom (Roger Lemelin) dobio nagradu za scenario za tv-seriju „Plufovi”, da bi sada bio nagrađen i za filmsku adaptaciju!

Centralna tema treće gala-ceremonije bila je „Magija pokretnih slika”, na kojoj je voditelju šoua Brajanu Linchanu asistirao mađioničar Dag Hening (Doug Henning). Tokom čitave večeri on je koristio razne trikove sa kartama i druge čarolije da otkrije ime kandidata u kategoriji za najbolji film.

Njegovu magiju sledio je i tv-reditelj CBC-a Ron Meraska, koji je u šouu upotrebljavao najnoviju televizijsku tehniku u predstavljanju nominovanih pojedinaca, udvostručavajući i utrostručavajući slike sa video-klipovima koji su „leteli” prema gledaocima kao fudbalske lopte. Srećom, uručioći nagradu, poput vrlo uglednog gosta, oskarovca Pitera Justinova (Peter Ustinov), iskazali su dovoljno prirodnog, ovozemaljskog humora da „loptu spuste na zemlju”.

Animiranom dugometražnom ostvarenju „Teški metal” (*Heavy Metal*) reditelja Džeralda Potertona (Gerald Potterton), u produkciji Ivana Rajtmana, pripala je nagrada Zlatna rolina za najkomecijalniji film godine. Ovom epizodičnom ostvarenju, koje predstavlja zbir vinjeta različitih grafičkih stilova, sa muzičkom podlogom hard rok grupa, kao što je *Black Sabbath*, pripale su i dve statuete Genija – za najbolji zvuk i montažu zvuka.

Nagrada Er Kanada za izvanredan doprinos filmskom biznisu u zemlji dodeljena je kvebečkom producentu Pjeru Lamiju (Pierre Lamy), koji je snimio 27 igranih filmova.

U konkurenciji za Genije bilo je prvobitno prijavljeno 19 igranih filmova, ali su četiri dela morala naknadno da budu povučena, jer nisu ispunila uslov da budu prikazana u bioskopu bar tokom jedne sedmice, do kraja kalendarske godine, u jednom od najvećih kanadskih gradova. Problem koji traje već decenijama!

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Ticket to Heaven* (producenti Vivienne Leebosh, Ronald I. Vohen)

Najbolja režija: Gilles Carle (*Les Plouffe*)

Najbolji originalni scenario: Terence Heffernan (*Heartaches*)

Najbolji adaptirani scenario: Gilles Carle, Roger Lemelin (*Les Plouffe*)

Najbolja muška glavna uloga: Nick Mancuso (*Ticket to Heaven*)

Najbolja ženska glavna uloga: Margot Kidder (*Heartaches*)

Najbolja muška sporedna uloga: Saul Rubinek (*Ticket to Heaven*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Denise Filiatrault (*Les Plouffe*)

Najbolji strani glumac: Alan Arkin (*Improper Channels*)

Najbolja strana glumica: Annie Potts (*Heartaches*)

Najbolja montaža: Ron Wisman (*Ticket to Heaven*)

Najbolja fotografija: Richard Leiterman (*Silence of the North*)

Najbolja scenografija: William McCrow (*Les Plouffe*)

Najbolja kostimografija: Nicole Pelletier (*Les Plouffe*)

Najbolja muzika: Stephane Venne, Claude Denjean (*Les Plouffe*)

Najbolja originalna pesma: Stephane Venne, Claude Denjean („Il etait une fois des gens heureux” u filmu *Les Plouffe*)

Najbolji zvuk: Joe Grimaldi, Austin Grimaldi, Dan Goldberg, Gordon Thompson (*Heavy Metal*)

Najbolja montaža zvuka: Peter Jermyn, Andy Malcolm, Peter Thillaye (*Heavy Metal*)

Najbolji dugometražni dokumentarni film: *P4W: Prison for Women* (Janis Cole, Holly Dale)

Najbolji kratki igrani film: *Zea* (NFB – André Leduc, Jean-Jacques Leduc, Robert Forget)

Nagrada Zlatna rolina: *Heavy Metal* (producent Ivan Reitman)

Nagrada Er Kanada: Pierre Lamy

Četvrta dodela Genija

U POČAST WESTERNU

ka. Za film godine izabrana je „Siva lisica“ (*The Grey Fox*), dobar staromodni western na kanadski način, koji u sebi ne sadrži ni delić onog jetkog revizionizma jednog Serđa Leonea (Sergio Leone), Sema Pekinpoa (Sam Peckinpah), Artura Pena (Arthur Penn), Dona Sigela (Don Siegel) ili Klinta Istvuda (Clint Eastwood), koji su šezdesetih i sedamdesetih godina u svojim delima demistifikovali ovaj žanr, što je ujedno označilo i njegov sumrak.

I doživotni predsednik nekadašnje SFRJ Josip Broz Tito, bravar sa najviše počasnih doktorata na svetu, imao je poseban afinitet prema westernima, koje je voleo da gleda u svom privatnom bioskopu (o državnom trošku) na Brionima. Drug Tito je tokom sedamdesetih godina uspostavio dobre odnose sa tadašnjim kanadskim premijerom *monseur* Pjerom Trudoom koji je na četvrtoj dodeli lično proglasio western „Siva lisica“ za najbolji kanadski film godine.

Ovom ostvarenju (od 13 nominacija) pripalo je sedam Genija: pored nagrade za najbolji film (producent Piter O' Brajan – Peter O' Brian), osvojio je i nagrade za režiju (Filip Borsos – Phillip Borsos), originalni scenario (Džon Hanter – John Hunter), stranog glumca (Ričard Farnsvort – Richard Farnsworth), sporednu žensku ulogu (Džeki Barouz – Jackie Burroughs), scenografiju (Bil Brodi – Bill Brodie) i muziku (Majkl Konvej Bejker – Michael Conway Baker).

„Siva lisica“ je osećajna filmska elegija o holivudskom starom Zapadu, pastoralni

Svi genijalci na jednom mestu – pobednička ekipa filma *Siva lisica*

Još jednom organizovana u „Kraljevskom teatru Aleksandra“ 23. marta 1983. godine, četvrta po redu dodela Genija odala je počast westernu, veoma popularnom filmskom žanru iz četrdesetih i pedesetih godina 20. ve-

ka. Film je zasnovan na istinitoj životnoj priči o banditu Bilu Majneru (divna uloga Ričarda Farnsvorta), pljačkašu poštanskih kočija, zvanom „Siva lisica“, koji je nakon odsluženja zatvorske kazne od 33 godine 1901. pušten na slobodu. Društvo u koje se vratio kompletno se promenilo i Majner deluje kao čovek izgubljen u vremenu i prostoru. On pokušava da ostavi iza sebe svoju kriminalnu prošlost i mirno živi u američkoj državi Vašington, ali za kratko.

Ostareo za fizički rad i bez znanja moderne tehnologije, on se vraća jedinjoj vrsti „rada“ koju zna – pljačkanju! S obzirom na to da je vreme poštanskih kočija prevaziđeno, on se okrenuo vozovima, dobivši za to ideju u nemom filmu „Velika pljačka voza“ (*The Great Train Robbery*). Majner se prebacio preko granice u Kanadu, gde je sa partnerom izvršio pljačku voza *Canadian Pacific Railway Transcontinental Express*, prvu takve vrste u ovoj zemlji.

On se potom krije u udaljenom kutku Britanske Kolumbije, gde može da živi u anonimnosti, dok „vrelina“ zbog pljačke ne popusti. Majner tu sreće i zaljubljuje se u sredovečnu ženu jake naravi, feministkinju i fotografkinju Kejt Flin (odlična Džeki Barouz). Uskoro postaje poštovan čovek sa novim imenom – bez prošlosti, samo sa budućnošću. Ali (kako to često biva), prošlost će ponovo zakucati na njegova vrata u vidu čuvene „Pinkertonove“ detektivske agencije, koja mu je bila stalno za petama, i tu počinje Majnerov životni pad.

Umesto ironičnog pogleda na žanr, što je u to doba bilo u modi, reditelj Borsos i scenarista Hanter u ovom delu opredelili su se za osećajno odavanje pošte filmskoj istoriji: kada Majner odlučuje da nastavi život kriminalca, to je zato što on inspiraciju nalazi u antologijskom delu Edvina S. Portera (Edwin S. Porter) „Velika pljačka voza“ iz 1903. Sa zadivljujućom živopisnom fotografijom pacifičkog Severozapada, uhvaćenog okom kamere Frenka Tajdija (Frank Tidy), „Siva lisica“ je klasik kanadske kinematografije, nežni „omaž“ jednostavnijim vremenima kada su čast i džentlmenstvo (i u pljački voza!) bili važni i još uvek postojali. Ričard Farnsvort, inače dugogodišnji holivudski kaskader (pamtimo ga iz filma „Prirodni talenat“ – *The Natural*, 1984), pleni u ulozi pljačkaša finih manira, ljubaznog i pažljivog čoveka kome je veoma stalo do časti u svemu što radi. Bandit i džentlmen!

Slična tema je izvrgnuta ruglu 1986. godine u komediji „Siledžije“ (*Tough Guys*) sa Bertom Lankasterom i Kirkom Daglasom,

holivudskoj verziji priče o pljačkašima voza koji nakon odležane tridesetogodišnje robije pokušavaju da se priviknu na brzi životni tempo osamdesetih.

Filip Borsos, vankuverski reditelj poreklom sa Tasmanije, pročeže slavnog Frensis Forda Kopole, nakon Genija za najbolji kratki film (1980) za „Sivu lisicu” zavredio je rediteljsku nagradu i za dugometražni igrani film, što je sa dva prethodno dobijena Etroga (1976-77) povećalo njegovu kolekciju osvojenih kanadskih filmskih nagrada na četiri.

Filmu „Rat za vatru” (*La guerre du feu*), kanadsko-francuskoj koprodukciji u režiji Žana-Žaka Anoa (Jean-Jacques Annaud), dobitnika Oskara za najbolji strani film („Crno-belo u koloru” — *Black and White in Color*, 1977), pripalo je pet Genija — za najbolju žensku glavnu ulogu (Re Doun Čong — Rae Dawn Chong), montažu, kostimografiju, zvuk i montažu zvuka. Premda nije dosegao željene proporcije filmskog epa, to je fascinantno delo smešeno u preistorijsko doba, osamdeset hiljada godina ranije, u kojem se pećinski ljudi — neandertalci upuštaju u potragu za vatrom, ključnom za njihov opstanak, koju su izgubili u napadu majmuna, a ne znaju sami da je naprave. Ovaj spektakl je sniman u Keniji, Škotskoj, Islandu i Kanadi i dobio je i holivudskog Oskara za šminku. Zanimljivo, Ken Hili-Rej (Ken Heeley-Ray) u ovom filmu je zavredio dva Genija — u srodnim kategorijama za najbolji zvuk i montažu zvuka.

Donald Saterlend je osvojio svog prvog (i jedinog) Genija za glavnu ulogu u kanadsko-američkom (*Can-Am*) filmu „Prag” (*Threshold*), igrajući lik hirurga-kardiologa koji je izvršio prvu transplantaciju veštaškog srca u SAD. Ovom ostvarenju pripala je i nagrada za najbolju fotografiju, uručena Mišelu Brou (Michel Brault), koji je u istoj kategoriji pobedio i pre dve godine („Veliko olakšanje”). Zajedno sa svim ranije osvojenim trofejima (kao reditelj i scenarista), to je bila osma kanadska filmska nagrada za Mišela Broa.

Tri Genija osvojila je „Melani” (*Melanie*), filmska sapunska opera u kojoj osta-

Nagrada za lik hirurga kardiologa – Donald Saterlend

rela rok zvezda (Barton Kamings — Burton Cummings) pomaže jednoj ženi da dobije starateljstvo nad sinom. Naslovnu ulogu igrala je malo poznata Glinis O' Konor (Glynnis O' Connor), nagrađena za najbolju stranu glumicu. Ona je bila jedna od retkih koja nije bila prisutna da lično primi nagradu. Ovo delo, takođe u *Can-Am* produkciji, dobilo je i trofeje za najbolji adaptirani scenario i najbolju originalnu pesmu, koju je napisao tumač glavne muške uloge Barton Kamings.

U kategoriji za sporednu mušku ulogu statueta je uručena pozorišnom glumcu iz Toronta R. H. Tomsonu (R. H. Thomson), u biografskom filmu „Ako možeš da vidiš što ja čujem” (*If You Could See What I Hear*), za ulogu slepog „renesansnog čoveka” — pevača, kompozitora, pisca i atleta Toma Salivena (Tom Sullivan).

Nagrada za najbolji kratki igrani film dodeljena je luckastom ostvarenju „Elvis Graton” (*Elvis Gratton*), autora Pjera Falardea (Pierre Falardeau) i Žilijena Pulena (Julien Poulin), u kojem jedan provincijski biznismen iz Kvebeka učestvuje na takmičenju imitatora legendarnog američkog pevača Elvisa Prislija. Njih dvojica su na ceremoniji izazvali pravu senzaciju kada su se pojavili obučeni u elvisovske kostime i imitirali velikog idola za vreme njihovog govora zahvalnosti.

Daleko manje originalna bila je Re Doun Čong, ćerka komičara Tomija Čonga (Tommy Chong), dobitnica nagrade za dobro odigrani lik pećinske žene u filmu „Rat za vatru”, gde nije progovorila nijednu razumljivu reč! Ostavši valjda dosledna svojoj ulozi, ona je samo izjavila: „Ne znam šta da kažem!” Njena kolegica Džeki Barrouz je naglasila: „Jedna žena nema svakodnevno priliku da bude podrška čoveku kao što je Ričard Farnsvort.” Donald Saterlend je nakon dobijanja Genija rekao: „Sada samo još jednu stvar željno očekujem — ‘Svetsku seriju’ i ‘Montreal Ekspos!’” (*Montreal Expos* — u to doba poznati profesionalni bejzbol tim koji se zbog finansijskih problema docnije preselio iz tog grada u SAD).

Producent pobedničkog filma „Siva lisica” Piter O' Brajan duhovito je kazao: „Zahvaljujem se pre svega Bilu Majneru što je opljačkao voz!” Naravno, da se to nije desilo ne bi ni bilo ovog filma. O' Brajan je pri tom još dodao: „Ja, kao i bilo koji drugi nezavisni kanadski producent, mogu da razumem Majnerov čin!” (aludirajući na hroničnu besparicu u ovdašnjoj filmskoj industriji).

Sama gala-ceremonija, čiji je televizijski prenos privukao tada rekordnih 1,5 miliona gledalaca, trajala je pola časa duže nego

što je predviđeno, a njen domaćin, komičar Dejv Tomas (Dave Thomas), pokazao je da ima talenta da postane kanadski Bob Hop (Bob Hope). Ozbiljno se šaleći na teško stanje u kanadskoj filmskoj industriji, on je prokomentarisao odsustvo kanadskog predsednika vlade Trudoa iz dvorane u kojoj se održavala dodela: „Pretpostavljam da je on bio malo nervozan da uđe u salu gde je osamdeset procenata ljudi nezaposleno!”

Inteligentno podsećajući prisutne u „Kraljevskom teatru Aleksandra” i tv-gledaoce da ceremonije Genija (i dalje) nisu dvojezične, kvebečki glumac (i uručilac nagrada) Marsel Saburin (Marcel Sabourin) šaputao je u mikrofonski francuski prevod njegovog govora na engleskom!

Četvrta dodela Genija održana je u godini kada je definitivno prekinut veliki bum kanadske filmske industrije, koji je započeo sedamdesetih godina 20. veka. U to doba bilo je snimljeno mnogo filmova „B” klase, koji su bili loša imitacija američkih ostvarenja, što je izazvalo kritike, pa mnogi od njih nikada nisu ni bili prikazani u bioskopima. Zbog toga je došlo do povlačenja privatnih investicija iz kanadske filmske produkcije, što je mnoge ovdašnje poslenike pokretnih slika ostavilo bez posla.

Uprkos atmosferi naglašenog pesimizma čak 23 igrana filma su ušla u konkurenciju za Genije. U kategoriji za kratki film takmičilo se 13 dela i osam dokumentarnih ostvarenja.

Dobitnik nagrade Er Kanada postao je Findli Džej Kvin (Findlay J. Quinn), vlasnik filmske laboratorije u Torontu, zbog njegove ekspertize i pružene pomoći filmskoj zajednici.

Nagrada Zlatna rolna pripala je prvom kanadskom filmskom super-hitu „Kod Porkija” (*Porky's*), reditelja Boba Klarka, koji je

Lascivna tinejdžerska komedija – *Kod Porkija*

ostvario zaradu od 11,2 miliona dolara. Ova lascivna, na momente priprosta komedija o grupi požudnih i seksualno frustriranih pubertetlija, srednjoškolaca sa Floride iz pedesetih godina 20. veka, koji uče lekcije da je seks sjajna stvar a osveta slatka, najkomercijalniji je kanadski film svih vremena (uzimajući u obzir inflaciju) koji se „protegao” u još dva nastavka (1983. i 1985).

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *The Grey Fox* (producent Peter O' Brian – Mercury Pictures)

Najbolja režija: Phillip Borsos (*The Grey Fox*)

Najbolji originalni scenario: John Hunter (*The Grey Fox*)

Najbolji adaptirani scenario: Richard Paluck, Robert Guza (*Melanie*)

Najbolja muška glavna uloga: Donald Sutherland (*Threshold*)

Najbolja ženska glavna uloga: Rae Dawn Chong (*Quest for Fire*)

Najbolja muška sporedna uloga: R. H. Thompson (*If You Could See What I Hear*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Jackie Burroughs (*The Grey Fox*)

Najbolji strani glumac: Richard Farnsworth (*The Grey Fox*)

Najbolja strana glumica: Glynnis O' Connor (*Melanie*)

Najbolja montaža: Yves Langlois (*Quest for Fire*)

Najbolja fotografija: Michel Brault (*Threshold*)

Najbolja scenografija: Bill Brodie (*The Grey Fox*)

Najbolja kostimografija: John Hay (*Quest for Fire*)

Najbolja muzika: Michael Conway-Baker (*The Grey Fox*)

Najbolja originalna pesma: Burton Cummings („Save My Soul” u filmu *Melanie*)

Najbolji zvuk: Ken Heeley-Ray, Joe Grimaldi, Austin Grimaldi, Don White, Claude Hazanavicius (*Quest for Fire*)

Najbolja montaža zvuka: Ken Heeley-Ray, Martin Ashbee, David Evans, Kevin Ward (*Quest for Fire*)

Najbolji dugometražni dokumentarni film: *The Devil at your Heels* (NFB – Robert Fortier, Bill Brind, Adam Symansky)

Najbolji kratki igrani film: *Elvis Gratton* (Pierre Falardeau, Julien Poulin, Bernadette Payeur)

Nagrada Zlatna rolna: *Porky's* (producenti Harold Greenberg, Melvin Simon)

Nagrada Er Kanada: Findlay J. Quinn

Peta dodela Genija

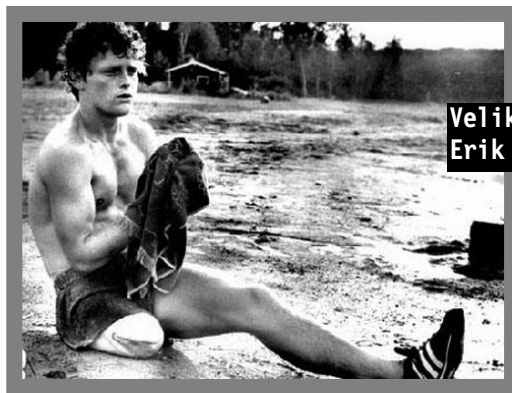
ODA DOMAĆEM HEROJU

Gala-ceremonija Genija održana je peti, uzastopni (i poslednji!) put u kraljevskom ambijentu „Pozorišta Aleksandra“, 21. marta 1984. godi-

ne. Na pobjedničkom tronu „Greja Foksa“ zamjenio je „Teri Foks“! Članovi Akademije (kojom je predsjedavao Deni Eru – Denis Herou) ovog puta su za film godine izabrali potresnu sagu o invalidu neizlječivo obolelom od raka, koji je svoju patnju i nesreću doživio kao motivaciju da pomogne drugima.

„Priča o Teriju Foksu“ (*The Terry Fox Story*) je mali film koji je izrastao u laureata Genija, domaća priča koja je za milione Kanadana postala inspiracija. To je potresno svedočanstvo o hendikepiranom čoveku koji je postao veliki kanadski heroj, čije ime i delo je nastavilo da živi. On nije bio ni ratnik, ni sportista, već običan Kanadčanin koji je svoje zemljake dirnuo odvažnošću, nesebičnošću i ljudskošću. Sve što je imao od „oružja“ bili su kuražno srce i ogromno htenje. Imena ulica, škola, sportskih centara i mnogih drugih institucija u Kanadi danas nose njegovo ime.

Kao posebni znak uvažavanja predsednik kanadske vlade Pjer Trudo, koji je ponovo prisustvovao ceremoniji Genija, lično je predao statuetu Robertu Kuperu (Robert Cooper), producentu pobjedničkog filma koji je od sedam nominacija osvojio i nagrade za najbolju glavnu mušku ulogu (Erik Frajer – Eric Fryer), mušku sporednu ulogu (Majkl Zelniker – Michael Zelniker), montažu (Ron

Veliki kanadski heroj –
Erik Frajer kao Teri Foks

Vajzman, laureat 1982) i zvuk (treća pobjeda Džoa i Ostina Grimaldija – Joe i Austin Grimaldi).

Ovo delo je režirao Englez Ralf Tomas („Karta za nebo“), koji je u kratkom rasponu napravio dva pobjednička filma. „Priča o Teriju Foksu“ dirljiva je dokumentarna drama o čoveku čiji je hrabri čin prikupio 20 miliona dolara donacije za borbu protiv raka. To je filmska oda odlučnosti, istrajnosti i nepokolebljivosti Terija Foksa (upečatljiva rola invalida Erika Frajera iz Skarboroa, predgrađa Toronta), mladića koji je 1977. godine saznao da boluje od raka, zbog čega mu je desna noga bila amputirana. Ne podležući očaju i depresiji, on je odlučio da na veštačkoj nozi trči kroz zemlju, od istočne do zapadne obale, sa ciljem da zadobije pažnju javnosti i sakupi novac koji bi bio upotrebljen za medicinska istraživanja za borbu protiv ove opake, smrtonosne bolesti.

Foksovi roditelji, prijatelji i doktori suprotstavili su se njegovoj ideji, koja je s obzirom na njegovo zdravstveno stanje predstavljala samoubilački čin, ali on nije odustao, čak je ubedio najboljeg druga Daga Alvarda (Majkl Zelniker) da krene sa njim i prati ga u auto-karavanu, bez čije pomoći ne bio uspeo da ostvari ono što je naumio.

Teri Foks je 12. aprila 1980. godine započeo svoj „Maraton nade“ (*Marathon of Hope*) dug pet hiljada milja (preko osam hiljada kilometara) u provinciji Nova zemlja (*Newfoundland*), bez fanfara, sa svega nekoliko posmatrača. Film autentično prati njegovu odiseju i ne skriva njegove ljudske slabosti: on je na momente egocentričan, nestrpljiv i naprasit, dovodeći do samog limita svoje mentalne i fizičke sposobnosti. Njegov drug-pratilac u karavanu je primoran da izvuče najbolje iz sebe i iskaže maksimalnu izdržljivost i smirenost.

Malo ko je obraćao pažnju na dvadesetjednogodišnjeg Foksa dok je prolazio kroz Kvebek, ali kad je stigao u Ontario, najnastanjeniju i najbogatiju kanadsku provinciju, ljudi su počeli da prepoznaju njegove herojske napore. Predstavnik „Društva za borbu protiv raka“ Bil Vajgars (igra ga oskarovac Robert Duval) postaje neka vrsta agenta za publicitet Terija Foksa i priređuje prijeme na kojima mnogobrojni sponzori, od korporacija do običnih ljudi, sve više iskazuju svoju velikodušnost. Foks tako iznenada postaje prvorazredna medijska zvezda i biva gurnut pod reflektore slave, iako je nenaviknut da govori pred ogromnim brojem ljudi.

Velika podrška kanadske javnosti dala mu je dodatnu snagu, ali on nije nikad uspeo da prevali kompletnu planiranu rutu. Nje-

gov maraton je prekinut 1. septembra. Negde na pola deonice, u blizini Tander Beja, na granici između Ontarija i Manitohe, on je doživeo kolaps, iznuren fizičkim naprezanjima i rakom koji se proširio i na pluća. Foks nije nikad završio svoju odiseju. Umro je juna 1981. godine.

Teri Foks nije ostvario svoj san, velik kao njegova zemlja, ali je zato do srca dirnuo i pregnuo Kanađane. „Ovo što činim je zbog ljudi, želim da ih dosegnem i da mi oni na to uzvrate” – kaže Erik Frajer kao Teri Foks u ovom filmu. U tome je apsolutno uspeo!

„Priča o Teriju Foksu” zapravo je televizijski film, prvi takve vrste koji je napravljen za kablovsku mrežu. Proizveli su ga američki HBO i kanadski ko-producent. Ni ova nadasve originalna kanadska priča nije mogla da bude ekrinizovana bez američkog finansijskog prisustva!

Mnogobrojne produkcije sa *Can-Am* etiketom zapravo su služile Holivudu da se zamaskirano drži u Kanadi, gde je snimanje filmova bilo znatno jeftinije, dok su za kanadske filmadžije predstavljale odskočnu dasku za lakši i brži prodor na ogromno američko tržište.

Klasičan primer takvog ko-producentskog koncepta je film „Božićna priča” (*A Christmas Story*), za koji je Bob Klark, Kanađanin rođen u Americi, nagrađen za najbolju režiju i scenario. To je adaptacija memoarskog romana „Verujemo u Boga, svi drugi plaćaju gotovinom” (*In God We Trust, All others Pay Cash*), američkog pisca Džina Šeperda (Jean Shepherd) koji je u filmu narator. Film govori o porodičnom životu u malom američkom gradu u kojem jedan dečak želi vazdušni pištolj kao božićni poklon! Tipično američki! Potom je usledio i nastavak „To leži u familiji” (*It Runs in the Family*), snimljen u potpunosti u SAD, opet u režiji Boba Klarka, koji je u to doba bio vodeći kanadski reditelj, osvojivši tri Genija i Zlatnu rolnu. On je bio *poster-boy* i šampion *Can-Am* produkcije.

U tom smislu, peta dodela je bila neka vrsta primopredaje jer su za najboljeg reditelja izabrani Dejvid Kronenberg („Videodrom” – *Videodrome*) i Klark, koji su nagradu ravnopravno podelili, što se na Genijima nikad pre a ni posle nije desilo. Stigao je „Princ Horora”! Bio je to početak serije od (dosadašnjih) devet Kronenbergovih Genija.

Prvi put nominovan 1982. godine sa svojim „Kontrolorima” (*Scanners*), Kronenberg nije dugo čekao (kao njegov mlađi kolega Atom Egojan) da osvoji prvu nagradu. „Videodrom” je film ko-

Početak serije pobjeda na Genijima – Dejvid Kronenberg

jim on duboko zadire u istraživanje tehnologije i njenu eksploataciju. Glavni junak ovog dela, u kojem igra i plavokosa Debora Hari (Deborah Harry), pevačica pop-rok grupe „Blondi” (*Blondie*), piratski je tv-programer (uloga Džejsma Vudsa – James Woods) koji je hipnotisan bizarnom transmisijom koja ima halucinativnu moć. Ekstravagantna kombinacija

seksa i horora, „Videodrom” je za jedne bilo odvažno i originalno remek-delo, a za druge nesuvislo, neprijatno preterivanje. To je ocena koja će pratiti i mnoga njegova kasnija ostvarenja.

Četiri Genija, uglavnom u tehničkim kategorijama (od 11 nominacija), osvojila je kanadsko-francuska kostimirana istorijska drama „Marija Šapdelejn” (*Maria Chapdelaine*), u režiji Žila Karla. Baziran na romanu Luja Emona (Louis Hemon), to je film o nežnoj ali zlosrećnoj romansi, koja se odigrava u surovom pionirskom miljeu prvih doseljenika u Kvebeku.

Tri nagrade dobio je pretenciozan film „Ratovi” (*The Wars*) o porodici iz Toronta iz viših slojeva, čiji sin odlazi na Zapadni front tokom Prvog sveskog rata. Ovo je bio prvi kanadski film pozorišnog reditelja Robina Filipisa (Robin Phillips), sa armijom izvrsnih glumaca regrutovanih za ovaj zamišljeni a nikad dostignuti ep, koji je izgubio bitku sa lošim scenarijem. Ipak, vodeće kanadske teatarske i filmske glumice tog vremena, Marta Henri i Džeki Barrouz (njena druga, uzastopna pobjeda) zasluženo su osvojile Genija za najbolju glavnu i sporednu ulogu.

Kontroverzne kategorije za najboljeg stranog glumca i glumicu definitivno su izbačene iz konkurencije, posle dugih debata i mnogobrojnih peticija članova Akademije. Ovo pitanje bilo je „trn u oku” još od prve dodele Genija. Neki članovi Akademije smatrali su da bi kanadski glumci trebalo da se ravnopravno nadmeću sa svojim internacionalnim (holivudskim) kolegama, dok su drugi bili zabrinuti zbog nejednakosti u takmičenju, jer su u to doba Kanađani vrlo retko bili birani da igraju glavne uloge u filmovima.

Ironično, 1984. godine samo četiri-pet stranih glumaca nastupalo je u ukupno 15 igranih filmova koji su bili u konkurenciji za Genije. Kao retko kada svi glavni kandidati za nagrade imali su zapaženu bioskopsku distribuciju. U konkurenciji je takođe bilo prijavljeno 14 kratkih i 5 dokumentarnih filmova.

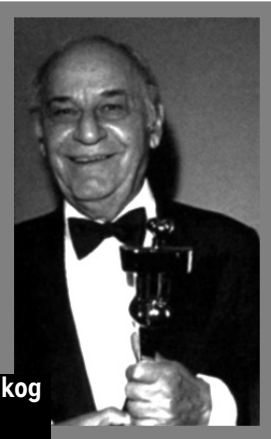
Ipak, ni ova ceremonija nije protekla bez kontroverzi jer reditelji tri igrana ostvarenja, kandidovana za najbolji film („Priča o Teriju Foksu”, „Marija Šapdelejn” i „Ratovi”), nisu bili nominovani! Pobjednici u glumačkim kategorijama u svojim govorima stalno su isticali činjenicu da su njihovi reditelji bili previđeni prilikom nominovanja i iskazivali čuđenje.

Šezdesetdevetogodišnjem Normanu Meklarenu, jednom od najinventivnijih kanadskih filmskih stvaralaca svih vremena, uručena je Specijalna nagrada „u znak priznanja za njegova dostignuća u filmskoj umetnosti u Kanadi”. Bolesni Meklaren (predstožala mu je trostruka bajpas operacija srca) na nagradi se zahvalio iz svog doma u Montrealu, ali je bila propuštena prilika da se tv-gledaocima prikažu bar neki kadrovi njegovog briljantnog stvaralačkog opusa, ostalog za nezaborav, kojem je Meklaren posvetio 40 godina života.

Nagrada Er Kanada pripala je filmskom pioniru Natu Tejloru (Nat Taylor), „za izvanredan doprinos filmskom biznisu u Kanadi”.

Zlatna rolina za najkomercijalniji domaći film dodeljena je komediji „Čudno pivo” (*Strange Brew*), koju su zajedno napisale i režirale zvezde ovog dela — uvrnuti Dejv Tomas (Dave Thomas) i Rik Moranis (Rick Moranis). Poigravajući se konvencijama pravljenja filmova, ovo ostvarenje je luckasta priča o dvojici braće — pivopija, koji sprečavaju sumanutog proizvođača piva (uloga Maksa Fon Sidova — Max von Sydow) da zavlada svetom sa svojim novim, potentnim proizvodom. „Čudno pivo” bio je prvi od retkih kanadskih filmova čiji je distributer bila velika holivudska kompanija (MGM).

Domaćin šoua, koji je prenosio CBC, bio je komičar Luis Del Grande (Louis Del Grande) koji je odlazećeg kanadskog premijera Pjera Trudoa (najavio je povla-

Nagrada Er Kanada za filmskog pionira Nata Tejlora

čenje iz političkog života) nazvao „najvećom kanadskom atrakcijom na boks-ofisima” i sugerisao „da bi on trebalo da ostane jer ga publika voli”. Nakon što je Trudo na pozornici brzo otvorio kovertu sa imenom pobjedničkog filma, bez čitanja ostalih nominovanih ostvarenja, Del Grande je zaključio ceremoniju rečima: „O. K, to je to, mi bismo voleli da nastavimo, ali smo ostali bez ijednog Genija”!

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *The Terry Fox Story* (producent Robert Cooper – *Robert Cooper Productions*)

Najbolja režija: Bob Clark (*A Christmas Story*), David Cronenberg (*Videodrome*)

Najbolji scenario: Bob Clark (*A Christmas Story*)

Najbolja muška glavna uloga: Eric Fryer (*The Terry Fox Story*)

Najbolja ženska glavna uloga: Martha Henry (*The Wars*)

Najbolja muška sporedna uloga: Michael Zelniker (*The Terry Fox Story*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Jackie Burroughs (*The Wars*)

Najbolja montaža: Ron Wisman (*The Terry Fox Story*)

Najbolja fotografija: Pierre Mignot (*Maria Chapdelaine*)

Najbolja scenografija: Jocelyn Joly (*Maria Chapdelaine*)

Najbolja kostimografija: Michele Hamel (*Maria Chapdelaine*)

Najbolja muzika: Lewis Furey (*Maria Chapdelaine*)

Najbolja originalna pesma: Bo Harwood, Bobbi Permanent („Ups and Downs” u filmu *Ups and Downs*)

Najbolji zvuk: Bruce Carwardine, Glenn Gauthier, Austin Grimaldi, Joe Grimaldi (*The Terry Fox Story*)

Najbolja montaža zvuka: Bernard Bordeleau, Bruce Nyznik, Sharon Lackie (*The Wars*)

Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Pourquoi l'entraine monseigneur Zolock s'interessait-il tant a la bande dessinee?* (S. D. A. Productions – Nicole Boisvert)

Najbolji kratki igrani film: *Ted Baryluk's Grocery* (Wolf Koenig, Michael Scott)

Nagrada Zlatna rolina: *Strange Brew* (producenti Jack Grossberg, Louis M. Silverstein)

Specijalna nagrada: Norman McLaren

Nagrada Er Kanada: N. A. (Nat) Taylor

Šesta dodela Genija

GODINA DECE

Geniji su promenili svoje obitavalište i preselili se u novu kuću! Šesta dodela nagrada (21. mart 1985) organizovana je prvi put u novopodignutom grandioznom zdanju „Metro Toronto konvenšn centra”, u srcu grada, koje će postati omiljeno mesto Genija. (Gotovo polovina

dosadašnjih ceremonija održana je ovde.)

Ovo je bila godina dece! Članovi Akademije (kojom je predsedavao producent Robert Lantoš) u svom izboru okrenuli su se filmovima o mladim naraštajima, onima kojima pripada budućnost. Film godine je postao „Dečak iz zaliva” (*The Bay Boy*), sentimentalna priča o sazrevanju dečaka u ruralnoj kanadskoj sredini, koji je od 11 nominacija osvojio šest Genija: za najbolje ostvarenje (producenti Deni Eru – Denis Heroux i Džon Kemeni – John Kemeny), scenario (Danijel Petri – Daniel Petrie), mušku sporednu ulogu (Alan Skarf – Alan Scarfe), scenografiju (Volf Kreger – Wolf Kroeger), kostimografiju (Rene April – Renee April) i montažu zvuka (Carls Bover – Charles Bower i Piter Bardžes – Peter Burgess).

To je poluautobiografsko delo zasnovano na uspomenuama iz dečastva reditelja i scenariste Danijela Petrija, koji je uz Genija dobio i ček na 10.000 dolara. On se vratio iz Los Anđelesa da bi snimio ovaj film u kanadsko-francuskoj koprodukciji. Naslovni lik, u svom glumačkom debiju, tumači Kifer Saterlend (Kiefer Sutherland), koji je osvetlao obraz slavnog oca Donalda, zavredivši za ovu ulogu nominaciju za Genija.

Prohujalo doba nevinosti –
scena iz filma *Dečak iz zaliva*

On igra Donalda Kampbela, senzitivnog dečaka koji odrasta u Glejs Beju, malom rudarskom mestu u Kejp Bretonu, u provinciji Nova Škotska, za vreme velike ekonomske krize tridesetih godina 20. veka. To su teška vremena, neizvesna i puna iskušenja za sredinu u kojoj živi, ali i za njega koji se nalazi na pragu zrelosti. Iskustva koja će Donald doživeti pretvoriće ga u muškarca!

Donaldovu brižnu majku, koja naporno radi po ceo dan, igra Liv Ulman (Liv Ullman), muza Ingmara Bergmana. Njena uloga je prilično jednodimenzionalna. Ona želi da njen sin postane sveštenik, ali Donald je više zainteresovan za devojke nego za Bibliju i otkriva čak da gaji „neprirodna” osećanja prema jednoj kaluđerici. To što je lokalni sveštenik pokušao da ga zlostavlja još više ga odvraća od takvog profesionalnog puta.

Donald pomaže ocu koji se bavi švercom pića i vodi brigu o mentalno hendikepiranom starijem bratu, dok svaki slobodan trenutak koristi da osvoji srce svoje komšinice Sakson Koldvel (debitantska uloga Lije Pinsent – Leah Pinsent, ćerke kanadske glumačke legende Gordona Pinsenta).

Uprkos teškim vremenima on provodi srećno detinjstvo, okružen svojom porodicom i prijateljima. Međutim, jedne noći on postaje svedok ubistva, motivisanog mržnjom, koje je izvršio lokalni policajac, otac komšinice u koju je zaljubljen. On je svestan da bi ako progovori to moglo da ugrozi njegovu porodicu i odnos sa Sakson. Obrevši se u neprijatnoj situaciji i nepodnošljivoj atmosferi, odluka koju će doneti učiniće da doba nevinosti i dečastva za njega definitivno prođe, što je poenta kojoj vodi cela priča filma.

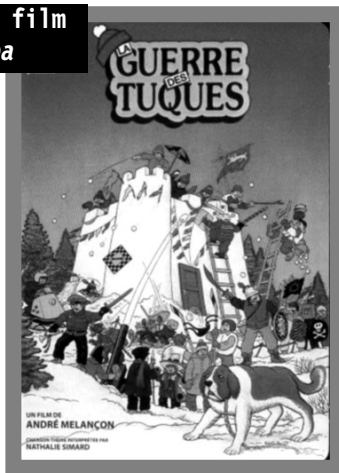
Prikazujući tradicionalni patrijarhalni milje, sa ekscentričnim stanovnicima koji žive u čvrsto povezanim porodicama, u ovom ostvarenju igraju i lokalni naturščici. „Dečak iz zaliva” je osećajan i šarmantan film, ali istovremeno predvidljiv i prepoznatljiv, deluje kao da ste to videli mnogo puta ranije!

Ovo delo reditelja Danijela Petrija po broju osvojenih nagrada sledio je „Mario”, još jedan film čiji su centralni likovi deca, koji je dobio Genije za najbolju fotografiju, muziku i zvuk. U režiji Žana Bodena, ovo lirično ostvarenje je bazirano na noveli „Peščara” (*La Sabliere*) pisca Kloda Žasmena (Claude Jasmin) i govori o dva brata, na udaljenom ostrvu „Il de la Madlen”, u zalivu Sen Loran, čija nevinost i fantazije bivaju uništeni pojavom jedne mlade devojke.

Takođe, nagrada Zlatna rolna za najkomercijalniji kanadski film u 1984. godini dodeljena je dečijem filmu „Rat zimskih kapa”

**Zlatna rolna za film
Rat zimskih kapa**

(*La guerre des tuques*), reditelja Andrea Melansona (Andre Melanjon). To je komedija o grupi dece koja, kako bi se zabavila tokom zime, prave tvrđavu od snega, dele se u dve grupe i igraju se rata, sa poučnom porukom o vrednostima prijateljstva i verovanju u individualni karakter. Ovo je bio početni segment u docnije popularnoj filmskoj seriji „Priče za sve”, producenta Roka Demersa (Rock Demers).

Šesta dodela Genija protekla je u potpunom znaku frankofonske produkcije, kojoj je pripalo 14 od ukupno 17 nagrada! Statueta za najbolju režiju uručena je, prvi put, jednoj ženi – kvebečkoj autorki Mišelin Lankto (Micheline Lanctot) za film „Sonatina” (*Sonatine*), o dve usamljene devojke čiji životi su okruženi indiferentnim ljudima, uključujući i njihove roditelje. One odlučuju da javno izvrše samoubistvo kako bi u smrti privukle pažnju na sebe, ali im iskrsli događaji uskraćuju takvo „zadovoljstvo”. Podeljen u tri dela, sa zadivljujućim protokom slika uhvaćenih unutar autobusa i metroa; ovo je neobičan, uznemirujući i fascinantant film koji su članovi Akademije neobjašnjivo prevideli u kategoriji za najbolje ostvarenje.

Ostalo je, takođe, neobjašnjivo zašto je *madame* Lankto, scenaristkinji, rediteljki i glumici, još 1981. godine bila dodeljena Specijalna nagrada za dostignuće (po mnogima preuranjeno) za njen prvi dugometražni film „Majstor za sve” (*L'homme a tout faire*), dopadljivu priču o domaćici koja iz dosade lomi srce jednom majstoru-zavodniku.

Nagradu za najbolju glavnu žensku ulogu osvojila je Luiz Marlo (Louise Marleau) za lik neutešne glumice u filmu „Žena iz hotela” (*La femme de l'hotel*), debitantskom ostvarenju Lee Pul (Lea Pool) – delu hladne lepote, punom senki, iluzija i beznađa.

Nagrada za najbolju mušku glavnu ulogu uručena je njenom montrealском kolegi Gabrijelu Arkanu (Gabriel Arcand) za naslovnu rolu u filmu o ljubavnom trouglu „Zločin Ovidija Plufa” (*Le crime d'Ovide Plouffe*), u režiji njegovog brata Denija Arkana. Ova

kanadsko-francuska koprodukcija zanovana je na šestočasovnoj televizijskoj mini-seriji. Baš kao što je i anglofonska produkcija često „flertovala” i sarađivala sa američkom, tako je i kvebečka kinematografija svog omiljenog partnera imala u francuskoj produkciji, a to je rezultiralo mnogobrojnim filmovima nagrađenim i Genijima.

Statueta za najbolju žensku sporednu ulogu pripala je Lindi Sorensen u kanadsko-američkom filmu „Potegni!” (*Draw!*), pseudo-vesternu (primarno prikazanom na kablovskoj televiziji), snimljenom u Alberti, o ostarelom odmetniku (uloga Kirka Dagleasa) koga na poslednji revolvertaški obračun izaziva nekadašnji pajtaš, sada šerif i teški pijanac (Džejms Kobern – James Coburn).

Specijalne nagrade Akademije uručene su Polu Leblanu (Paul LeBlanc) za „izvanrednu filmsku šminku i frizuru”, te Ivanu Rajtmanu, renomiranom kanadskom reditelju i producentu sa zavidnim holivudskim rezimeom (dvodelni „Isterivači duhova” – *Ghostbusters*), „za njegov izvanredni doprinos kanadskom i međunarodnom svetu filmske komedije”. Tom prilikom, praćen ovacijama auditorijuma, ovaj stvaralac poreklom iz Čehoslovačke, sa kanadskom adresom u gradu Hamiltonu, Ontario, između ostalog je obećao: „Nastaviću da donosim magične slike u mraku.”

Nagrada Er Kanada dodeljena je producentu veteranu Donu Hejgu (Don Haig) za „njegov izvanredan doprinos filmskom biznisu, kroz dugogodišnju podršku nezavisnim filmskim stvaraocima u Kanadi”.

Nadrastajući „Kraljevski teatar Aleksandra”, Geniji su prešli u jednu od sala „Metro Toronto konvenšn centra” – „Teatar Džon Baset” (*John Bassett Theatre*) sa 1300 sedišta. Ovu gala-priredbu, čiji domaćini su bili glumci Al Vaksman i Keri Kin, koji su svoju dužnost obavili sa malo „gafova”, prvi put je prenosila nacionalna televizija CBC za celu zemlju, privukavši do danas nedostignutih 1,9 milion gledalaca. Za ovaj visoko-profesionalno realizovan šou, koji je prvi put ko-producirala sama Akademija, vlada gotovo jedinstveno mišljenje da je bio najbolji od svih dosad organizovanih! Najduži govor zahvalnosti te večeri održali su Dejvid Harel (David Harel) i Vejn Aron (Wayne Aron), autori pobeđničkog dokumentarnog filma „Raul Volenberg: Sahranjen živ” (*Raoul Wallenberg: Buried Alive*), koji su čak pozvali „nove lidere Sovjetskog Saveza da oslobode ovog političkog zatvorenika, ‘švedskog Oskara Šindlera”.

Šesta dodela Genija ostala je zabeležena po pojavi mladog, talentovanog sineaste Atoma Egojana, koji je prvi put nominovan za režiju za svoj provokativni debitantski film „Bratska krv“ (*Next of Kin*), o poremećenom mladom čoveku koji kreira novi identitet za sebe. Ovo ostvarenje snimljeno je sa budžetom od samo 37.000 dolara! U nekoliko sledećih godina Atom Egojan će sa svojim delima izgraditi identitet jednog od najuticajnijih i najproslavljenijih kanadskih filmskih autora u svetu.

Godina 1985. bila je pivotalna godina za Akademiju, koja je proširila svoj mandat i sferu delovanja i na televizijsku produkciju u zemlji, inkorporišući je kao integralni deo. Shodno tome, dobila je i novi pun naziv: Akademija za kanadski film i televiziju. To je vodilo ka tome da budu ustanovljene i dodeljivane godišnje televizijske nagrade — Džemini (decembar 1986) za anglofonsku, i Žemo (februar 1987) za frankofonsku televizijsku produkciju, koje će za kratko vreme biti uvršćene među najveće izvoznike i najprofitabilniju granu kanadske kulturne industrije.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *The Bay Boy* (producenti Denis Héroux, John Kemeny)
 Najbolja režija: Micheline Lanctot (*Sonatine*)
 Najbolji scenario: Daniel Petrie (*The Bay Boy*)
 Najbolja muška glavna uloga: Gaberiel Arcand (*Le crime d'Ovide Plouffe*)
 Najbolja ženska glavna uloga: Louise Marleu (*La femme de l'hôtel*)
 Najbolja muška sporedna uloga: Alan Scarfe (*The Bay Boy*)
 Najbolja ženska sporedna uloga: Linda Sorensen (*Draw*)
 Najbolja montaža: Andre Corriveau (*La guerre des tuques*)
 Najbolja fotografija: Pierre Mignot (*Mario*)
 Najbolja scenografija: Wolf Kroeger (*The Bay Boy*)
 Najbolja kostimografija: Renee April (*The Bay Boy*)
 Najbolja muzika: Francois Dompierre (*Mario*)
 Najbolja originalna pesma: Paule Baillargeon, Yves Laferriere, Margolene Morin („Touch me“ u filmu *La femme de l'hôtel*)
 Najbolji zvuk: Richard Besse, Bruce Nyznik, Hans Peter Strobl (*Mario*)
 Najbolja montaža zvuka: Charles Bower, Peter Burgess (*The Bay Boy*)
 Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Raoul Wallenberg: Buried Alive* (Wayne Arron, David Harel)
 Najbolji kratki igrani film: *Charade* (Jon Minnis)
 Nagrada Zlatna rolna: *La guerre des tuques* (producenti Rock Demers, Nicole Robert)
 Specijalna nagrada: Ivan Reitman, Paul LeBlanc
 Nagrada Er Kanada: Don Haig

Srećna filmska porodica – producent Piter O'Brajan, autorka Sendi Vilson, glumica Margaret Langri i glumac Džon Vajldman

Sedma dodela Genija

„SUPER 6”

Sedma dodela, održana 20. marta 1986. godine u „Metro Toronto konvenšn centru”, ušla je u anale Genija po tome što je prvi i dosad jedini put jedan film postigao pun pogodak i osvojio takozvani „Super 6”. „Moj američki rođak” (a ko bi drugi!?) od 11 nominacija prigrabio je za sebe šest najvrednijih nagrada: za najbolji film (druga pobeda producenta Pitera O' Brajana), režiju i scenario (Sendi Vilson — Sandy Wilson), glavnu mušku ulogu (Džon Vajldman — John Wildman), glavnu žensku ulogu (Margaret Langrik — Margaret Langrick) i montažu (Hajda Pol — Haida Paul). Ipak, sve ove ključne nagrade nisu dokaz da je reč o remek-delu, već više govore o ukusu glasača — članova Akademije za kanadski film i televiziju.

Već drugu godinu zaredom na pobedničkom podijumu našao se jedan dečiji film o odrastanju, koji je imao memoarski, autobiografski karakter. Prepoznatljiva razlika između „Dečaka iz zaliva” i „Mog američkog rođaka” (*My American Cousin*) jeste u tome što je ovog puta centralni lik jedna devojčica. Radnja je sada premeštena sa istočnog na zapadni deo Kanade, a priča filma je mnogo vedrija i bezazlenija.

Pojavljujući se nakon višegodišnje tirade prizemnih tinejdžerskih seksi-komedija tipa „Kod Porkija”, ovo niskobudžetno debitantsko delo autorke iz Vankuvera Sendi Vilson deluje osvežavajuće i zabavno. Zasnovana na sećanjima iz njenog detinjstva, „Moj

američki rođak" je komična drama o odrastanju, nostalgična, dobro odglumljena saga o sazrevanju jedne devojčice koja je opčinjena svojim rođakom, gostom iz Amerike.

Sendi Vilko (uloga Margaret Langrik) je devojčica koja odrasta na ranču u ruralnom Pentiktonu, u pitoresknoj dolini Okanagan u provinciji Britanska Kolumbija, gde svakodnevni život teče svojom dosadnom kolotečinom. „Ništa se nikad ovde ne događa" — reči su koje često ona ponavlja, sve do iznenadnog dolaska njenog starijeg rođaka iz Amerike, u leto 1959. godine.

U crvenom kabrioletu, sa buntovničkim imidžom Džejmisa Dina, Bač Voker (Džon Vajldman) postaje centar pažnje i prvorazredna atrakcija za lokalne devojke, koje se prosto „lepe" za njega. Sendi, koja žudi za tim da bude tretirana kao odrasla, opčinjena je Bačom koji joj otkriva rokenrol, žvakaću gumu i druge stvari. Devojčica izrasta u devojku!

Shodno uspehu filma, 1989. godine usledio je nastavak pod nazivom „Američki momci" (*American Boyfriends*) u kojem Sendi odlazi u posetu svom rođaku Baču u Oregon kako bi prisustvovala njegovom venčanju. I ovaj film je režirala Sendi Wilson, ali mu nedostaje iskričavost originala koji se smatra klasikom kanadske kinematografije.

Nominovan u 12 kategorija, pet nagrada (za najbolju mušku i žensku sporednu ulogu, fotografiju, scenografiju i kostimografiju) osvojio je film „Džoša nekad i sad" (*Joshua Then and Now*), još jedna sinematička kolaboracija (nakon „Šegrtovanja Dadija Kravica", 1975) između reditelja Teda Kočefa i kanadske literarne ikone Mordekaja Rihlera. Utemeljena na njegovom istoimenom poluautobiografskom romanu o neortodoksnom životu jevrejskog pisca u Montrealu, čiji otac je bio mali ganster i koji se oženio devojkom iz socijalno-politički prominentne WASP (*White-Anglo-Saxon-Protestant*) porodice, to je duhovita drama u kojoj je američki glumac Džejms Vuds igrao jednu od svojih prvih glavnih uloga i nije uspeo uvek da se uspešno nosi sa kompleksnim karakterom koji tumači.

Zato je u roli oca bio sjajan Alan Arkin, laureat iz 1982. godine, koji je apsolutno zaslužio Genija za najbolju sporednu mušku ulogu, dok je istu nagradu u ženskoj konkurenciji dobila Linda Sorensen (drugu godinu uzastopno), koja je ostala upamćena po sceni striptiza koji izvodi za svog sina Džošu i njegove prijatelje. „Džoša nekad i sad" za kanadske pojmove u to vreme je bio vi-

Oči anđela – Genije za najbolju pesmu Leonardu Koenu i Luisu Fjuriju

soko budžetni film (sa 12 miliona dolara), uz koji je paralelno bila snimana i tv-serija.

Dve nagrade (za zvuk i montažu zvuka) osvojio je „Čarobni Božić" (*One Magic Christmas*), kanadsko-američki film u režiji Filipa Borsosa, upamćen po glumačkom debiju Sare Poli, kao dvanaestogodišnje devojčice koja pomaže majci da povрати božićni duh i raspoloženje koje je izgubila zbog životnih tegoba. Glen Gotije (Glen Gauthier) u ovom filmu je istovremeno zavredio dve nagrade — za zvuk i montažu zvuka.

Genija za najbolju originalnu pesmu dobio je „Šampion melanholijske", enigmatični pesnik i pevač Leonard Koen (Leonard Cohen) za „Oči anđela" (*Angel Eyes*), iz filma „Noćna magija" (*Night Magic*), reditelja Luisa Fjurija (Lewis Furey), koji je zajedno sa Koenom napisao ovu muzičku numeru.

Osim muzičke legende Leonarda Koena, koji je izveo pobeđničku pesmu, na pozornici je nastupila i jedna koštunjara kvebečka devojka — osamnaestogodišnja Selin Dion (Celine Dion) još uvek neafirmisana pevačica, ali izuzetno prirodno talentovana, koja će u godinama koje slede svojim osećajnim glasom osvojiti ceo svet i postati sveplanetarna pop diva. Te večeri ona je izvela nominovanu pesmu *The Peanut Butter Solution* iz istoimenog dečijeg filma, da bi 12 godina kasnije u Holivudu strastveno otpevala oskarovsku melodiju „Moje srce će nastaviti da kuca" (*My Heart Will Go On*) iz Kameronovog megablastera „Titanik" (*Titanic*), dobitnika rekordnih 11 nagrada Američke akademije filmskih umetnosti i nauka.

Sedma dodela Genija donela je dve poslednje nominacije (za scenario i režiju) legendarnom Klodu Žutri za film „Žena u koloru" (*La dame en couleurs*), jezovitoj studiji ludila. Te godine Žutra je tragično izgubio život.

U kategoriji dokumentarnog filma, gde je bila izuzetno jaka konkurencija, trijumfovalo je snažno delo „Zadnja ponuda: borba Boba Vajta i radnika kanadske autoindustrije za nezavisnost“ (*Final Offer: Bob White and the Canadian Auto Workers Fight for Independence*), autora Sturle Gunarsona (Sturla Gunnarsson). U produkciji „Nacionalnog filmskog odbora“, ovo ostvarenje odaje respekt lideru sindikata Vajtu u njegovoj istorijskoj borbi da kanadski radnici auto-industrije dobiju posebne ugovore o zaposlenju, nezavisno od američkog sindikata.

Među nominovanim dokumentarnim filmovima bilo je i delo Brižit Berman (Brigitte Berman), pod nazivom „Arti Šou: Vreme je sve što imaš“ (*Artie Shaw: Time Is All You've Got*), koje je sledeće godine osvojilo holivudskog Oskara.

Nagrada Zlatna rolina dodeljena je dugometražnom animiranom filmu „Brižni medvedi“ (*The Care Bears Movie*), u produkciji kanadske kompanije „Nelvana“. Bazirano na istoimenoj popularnoj televizijskoj seriji, ovo ostvarenje je postalo i najkomercijalniji animirani film koji je dotad proizveden izvan „Diznijevih studija“.

Specijalna nagrada za dostignuće dodeljena je kanadskim filmskim pionirima F. R. Badžu i Džudit Krouli (F. R. Budge i Judith Crawley), u znak priznanja za njihov četrdesetogodišnji doprinos razvoju ovdašnje industrije pokrenih slika. Kroulijevi, koji su neprikosnoveni šampioni po broju osvojenih Kanadskih filmskih nagrada, počeli su karijeru praveći razne propagandne filmove za „Nacionalni filmski odbor“ za vreme Drugog svetskog rata, da bi potom formirali vlastitu kompaniju koja je pedesetih godina 20. veka postala najveća kanadska nezavisna produkciona kuća. Između mnogobrojnih nagrađivanih ostvarenja, oni su snimili i delo „Čovek koji se skijao niz Everest“ (*The Man Who Skied Down Everest*), prvi kanadski dugometražni dokumentarni film koji je osvojio Oskara 1976.

Specijalna nagrada za dostignuće uručena je i Grejemu Fergusonu (Graeme Ferguson), predsedniku korporacije „Imax“, jednom od kanadskih suosnivača ovog revolucionarnog filmskog sistema sa gigantskim ekranima.

**Sampioni Kanadskih filmskih nagrada
– F.R. Badž i Džudit Krouli**

„Geniji izražavaju dobrodošlicu svetu“ – to je bila tema i fraza koja je karakterisala sedmu gala-ceremoniju. Naime, članovi Akademije su glasanjem odlučili da iz pravila o podobnosti za nominacije napokon eliminišu kontroverznu klauzulu o kanadskoj nacionalnosti. Posle niza godina isključivanja internacionalnih stvaralaca u kanadskim filmovima, ili njihovog ograničavanja samo na kategorije rezervisane za strance, od sada su svi mogli ravnopravno da učestvuju u konkurenciji za Genije!

Ova odluka je jedinstveno ocenjena kao znak zrelosti i snage kanadske kinematografije, koja je zauzela svoje mesto na svetskoj mapi. Ovdašnja filmska industrija postala je dovoljno jaka i samosvojna, pa nije više bilo razloga za (paranoičnu) bojaznost od inostranih uticaja. Raznovrsnost može samo da pomogne i stimuliše njen dalji razvoj!

Voditelji ceremonije, prenošene uživo na nacionalnoj televiziji, bili su glumci Lesli Nilsen i Katerin Meri Stjuart (Catherine Mary Stewart), koja je za vreme šoua tri puta menjala garderobu, nakit i fizuru, a među uručiocima nagrada je bio internacionalni krem kanadskog filma – Donald Saterlend, Kristofer Plamer, Kejt Neligan i Helen Šejver. U jednoj od svojih šala-žaoaka Nilsen je sugerisao da bi u filmu katastrofe „Posejdonova avantura“ (*The Poseidon Adventure*, 1972), u kojem je igrao jednu od manjih uloga, „brod mogao biti spasen od potapanja naduvavanjem Šeli Vinters!“ (aludirajući na njenu „glomaznost“).

Uručilac nagrade za najbolji film Donald Saterlend prvobitno je trebalo da se pojavi na pozornici u društvu glumice Roberte Maksvel (Roberta Maxwell), ali su organizatori šoua iz redova Akademije u poslednji čas odlučili da bi bilo nepodesno „spariti“ Saterlenda, visokog 190 cm, i Maksvelovu od 157 cm. Neki su ovu paničnu intervenciju okarakterisali „suludom“ i ujedno se pitali zašto onda za ovu priliku nije pozvan drugi kanadsko-holivudski star, sićušni Majkl Dž. Foks (Michael J. Fox)?

Primajući nagradu, producent pobedničkog filma Piter O' Brajan, koji je tri godine ranije bio laureat sa „Sivom lisicom“, primetio je: „Ništa se nikad ne događa“ citat je koji se ponavlja od samog početka 'Mog američkog rođaka', ali ovo je film kojem se stalno nešto dešava!“

Heroina ovog filma, petnaestogodišnja Margaret Langrik je rekla: „Nisam ovo očekivala. Pozdrav gospodinu Vilsonu iz moje škole i svim mojim prijateljima iz Red Dira“ (gradić Red Deer).

Autorka-debitantkinja Sendi Vilson, koja je kao druga žena zaredom (nakon Mišelina Lankto) dobila statuetu za najbolju režiju,

izjavila je: „Odajem poštu mom američkom rođaku Džordžu Vorenenu, koji je dolepršao u naše živote, sve nas kompletno zaslepio i onda tako rano otišao.” (Voren, iz grada Olimpija u državi Vašington, nastradao je u automobilskoj nesreći u 23. godini života, samo nekoliko dana posle ženidbe.)

Alan Arkin, jedan od dva američka glumca koji su te večeri bili nominovani za Genije (pored Meri Stinberdžen – Mary Steenburgen u „Čarobnom Božiću”), odisao je skromnošću, izražavajući veliku zahvalnost za dodeljenu nagradu: „Ovo je divno. Tako sam počastvovan!”

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *My American Cousin* (producent Peter O' Brian)
 Najbolja režija: Sandy Wilson (*My American Cousin*)
 Najbolji originalni scenario: Sandy Wilson (*My American Cousin*)
 Najbolja muška glavna uloga: John Wildman (*My American Cousin*)
 Najbolja ženska glavna uloga: Margaret Langrick (*My American Cousin*)
 Najbolja muška sporedna uloga: Alan Arkin (*Joshua Then and Now*)
 Najbolja ženska sporedna uloga: Linda Sorensen (*Joshua Then and Now*)
 Najbolja montaža: Haida Paul (*My American Cousin*)
 Najbolja fotografija: Francois Protat (*Joshua Then and Now*)
 Najbolja scenografija: Anne Pritchard (*Joshua Then and Now*)
 Najbolja kostimografija: Louise Jobin (*Joshua Then and Now*)
 Najbolja muzika: Francois Dompierre (*Le matou*)
 Najbolja originalna pesma: Leonard Cohen, Lewis Furey („Angel Eyes” u filmu *Night music*)
 Najbolji zvuk: David Appleby, Bruce Carwardine, Glen Gauthier, Joe Grimaldi, Bruce Nyznik, Don White (*One Magic Christmas*)
 Najbolja montaža zvuka: Rick Cadger, Alison Clark, Glen Gauthier, Alan Geldart, Robin Leigh, Michael O' Farrell, Peter Thillaye (*One Magic Christmas*)
 Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Final Offer: Bob White and the Canadian Auto Workers Fight for Independence* (Sturla Gunnarsson, Robert Collison)
 Najbolji kratkometražni dokumentarni film: *No More Hiroshima* (Jacques Vallée)
 Najbolji kratki igrani film: *The Edit* (Paul Caulfield)
 Najbolji kratki animirani film: *The Big Snit* (Richard Condie, Michael Scott)
 Nagrada Zlatna rolna: *The Care Bears Movie* (producenti Michael Hirsh, Patrick Loubert, Clive A. Smith)
 Specijalna nagrada: F. R. Budge Crawley i Judith Crawley, Graeme Ferguson
 Nagrada Er Kanada: Andre Collette

Osma dodela Genija

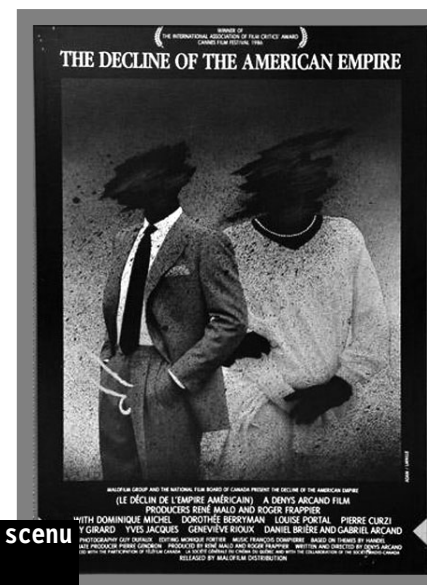
USPON KANADSKOG FILMA

Nakon što su dve godine posvetili pažnju dečijim (omladinskim) temama, članovi Akademije za kanadski film i televiziju su se prebacili na intelektualne meditacije! To je bio i definitivni dokaz zrelosti kanadske kinematografije, koja je iznedrila jedno visokoum-

no delo koje je zadivilo ceo filmski svet. Godina 1987. protekla je u znaku „Pada američkog carstva” i uspona kanadskog filma!

Na osmoj dodeli Genija, održanoj 18. marta 1987. u „Metro Toronto konvenšn centru”, dominirala je pričljiva tragikomedija o modernim seksualnim običajima, jedan od najhvaljenijih i najuspešnijih (po osvojenim nagradama i zarađenom novcu) kanadskih filmova svih vremena, koji je ovdašnjoj kinematografiji otvorio vrata na svim meridijanima i paralelama. Konačno je došlo vreme pune međunarodne afirmacije kanadskog filma, katapultiranog u zvezdanu orbitu sa prvoklasnim ostvarenjem Denija Arkana. Čak je i bahati Holivud bacio pogled na filmsku senzaciju koja je stigla sa Severa.

Vihor je zapuhao još na kroazeti, maja 1986, kada je „Pad američkog carstva” na festivalu u Kanu (prikazan u selekciji „Petnaest dana autora”) dobio nagradu Žirija međunarodne kritike – FIPRESCI (što nijedan kanadski film prethodno nije postigao), nakog čega su usledila i mnogobrojna druga priznanja na internacionalnim filmskim smotrama. Ovo briljantno delo Denija Arkana, snimljeno sa budžetom od

Proboj na svetsku filmsku scenu
– Pad američkog carstva

Tri musketara – Autor Deni Arkan sa producentima Rožem Frapijeom i Reneom Maloom

samo 1,8 miliona dolara, ušlo je i među pet kandidata za Oskara u kategoriji za najbolji strani film, što nijednom kanadskom filmu nije pre uspelo, a Holivud je iskazao interes da napravi svoj rimeljk, na osnovu njegovog ostvarenja.

„Pad američkog carstva” (*Le déclin de l'empire américain*) je dobio značajan publicitet u američkim medijima, do tada nezabeležen za jedan kanadski film, i imao je široku bioskopsku distribuciju, što je doprinelo da njegov konačni finansijski učinak dostigne cifru od 15 miliona dolara. To je za kanadske filmske standarde dotad bilo nepojmljivo! Bio je to veliki proboj montrealškog autora Denija Arkana, koji je napokon dobio hvalospeve koje je, ruku na srce, zaslužio i za prethodne veoma dobre ali potcenjene filmove.

Na osmoj dodeli Genija „Pad američkog carstva” (od 13 nominacija) je osvojio osam nagrada: za najbolji film (producenti Rože Frapije i Reneo Malo), režiju i originalni scenario (Deni Arkan), mušku sporednu ulogu (njegov brat Gabrijel Arkan), žensku sporednu ulogu (Luiz Portal – Louise Portal), montažu (Monik Fortije – Monique Fortier), zvuk i montažu zvuka. Ovom najprofitabilnijem kanadskom celuloidnom ostvarenju svih vremena pripala je i Zlatna rolina za najkomercijalniji film godine (4 miliona dolara zarade u Kanadi), tako se na dodeli Genija prvi put desilo da se podudare ukusi članova Akademije i publike. „Pad američkog carstva” je bio jedinstven događaj u kanadskoj kinematografiji, kojem fraza *prvi put* služi kao prikladan propratni slogan.

Ovaj svojevrsni jednoipočasovni filmski govorni šou, u stilu Erika Romera (Eric Rohmer), koji je bio Arkanov odgovor na „Veliku hladnoću” (*The Big Chill*, 1983) Lorensa Kasdana (Lawrence Kasdan), okupio je grupu od osam montrealških univerzitetskih profesora, četiri muškarca i četiri žene, koji za večerom raspravljaju o seksu i sociologiji, njihovim ličnim odnosima i privatnim fantazijama. Konverzacija je duhovita, britka, zabavna i furiozna.

Pripremajući sladakusno jelo, četiri muškarca intelektualca raspravljaju o profesionalnim životima i politici, ali se prvenstveno koncentrišu na njihova seksualna iskustva i „podvige” na tom planu. U isto vreme četiri profesorke sa Odeljenja za istoriju Univerziteta u Montrealu vežbaju u obližnjoj gimnastičkoj dvorani i razmenjuju svoje priče sa ljubavnog fronta. Svi oni se sastaju za večerom u kući na osami, pored jezera, gde nastaje naelektrisana atmosfera i konfliktna situacija kada jedna od dama otkriva da je imala afere sa dvojicom prisutnih muškaraca, od kojih je jedan oženjen jednom od profesorki okupljenih za stolom.

„Pad američkog carstva” smešten je u visoke akademske krugove, što je svet koji je dobro poznat Deniju Arkanu. Anegdote u ovom delu zasnovane su na stvarnim događajima iz života Arkanovih prijatelja – univerzitetskih profesora. Ipak, u ovom sofisticiranom filmu nema ničega knjiškog u samim pričama protagonista, koje se kreću u rasponu od preljube preko fetišizma do sadomazohizma. To je pronicljiva meditacija o promiskuitetu i muško-ženskim odnosima, o tome šta jedni o drugima misle i osećaju i kako koriste jedni druge u njihovoj potrazi za zadovoljstvima i srećom.

Kao jetka studija intelektualnog društvenog krema, „Pad američkog carstva” iznosi na videlo njihove prikrivene žudnje i pritažene strasti, neverstva i licemerstva, u satiričnom maniru oskarovskog filma „Diskretni šarm buržoazije” (1972) legendarnog Luisa Bunjuela.

„Ko bi pretpostavio da će ‘Pad američkog carstva’ zapravo označiti uspon kanadskog filma!?” – postavio je retoričko pitanje producent pobeđničkog filma Rože Frapije, primajući svog prvog (od ukupno četiri do tada osvojena) Genija. Deni Arkan je na pozornici filozofski izjavio: „Filmovi su kao vina, imate dobre i loše godine. Ovo je sigurno bila veoma dobra godina.”

On se pri tom neočekivano zahvalio na podršci koju je dobio iz Toronta: „Filmski kritičari iz Toronta prvi su otkrili i podržali moj film na Kanskom festivalu, dok je reakcija kvebečkih kritičara bila mlaka. Potom je na ‘Festivalu festivala’ u Torontu moje delo bilo pretrpano nagradama.” Arkan, je na molbu fotoreportera da se više smeši prema njihovim kamerama uzvratilo: „Zar ne izgledam dovoljno srećno?”

Iza scene, u razgovoru sa novinarima, on je uporedio ubedljivi trijumf na ceremoniji dodele Genija sa mogućnošću da osvoji i Oskara za najbolji strani film (čija dodela je bila 30. marta): „Da li

znate išta o tenisu? Dozvolite da vam ja nešto kažem. Pobediti ovde je kao osvojiti kanadski šampionat. Oskar je Otvoreno prvenstvo SAD (*US Open*). Pobediti ovde znači da si dobar teniser. Ali Otvoreno prvenstvo SAD je internacionalno takmičenje, ovde se nadmećete samo sa kanadskim fimovima." Deni Arkan nije te godine dobio Oskara (nagrada je pripala holandskom filmu „Napad“), ali je zato 2003. konačno prigrlio holivudskog „zlatnog momka“ za remek-delo „Invazije varvara“, koje bilo je nastavak „Pada američkog carstva“.

Njegov brat Gabrijel Arkan nije bio prisutan da lično primi nagradu za najbolju sporednu mušku ulogu, ali je zato na osmu ceremoniju došla njegova koleginica iz Montreala Luiz Portal, dobitnica Genija u istoj kategoriji u ženskoj konkurenciji, koja je između ostalog izjavila: „Imam mnoštvo projekata koji me čekaju u budućnosti, uključujući i to da kupim kuću i dobijem bebu!“ Veoma ljudski, zar ne?

Dve glavne nominacije koje je „Pad američkog carstva“ izgubio bile su u kategoriji za glavnu mušku i žensku ulogu. Marta Henri (Martha Henry) je osvojila svog trećeg Genija za odličnu rolu u filmu „Plesanje u mraku“ (*Dancing in the Dark*), studiju o domaćici suzbijenih osećanja koja, nakon saznanja da njen muž ima aferu sa sekretaricom, doživljava nervni slom i biva smeštena u instituciju za mentalno obolele. „Ovo je bila uloga koju sam rado odigrala“ — kazala je ona, dodajući da se to ne bi dogodilo bez Leona Mara, autora filma. Ovom veoma dobrom debitantskom delu, u stilu francuskog autora Robera Bresona (Robert Bresson), pripale su još dve nagrade (od 5 nominacija): za scenografiju i za adaptirani scenario (po romanu Džoan Barfut — Joan Barfoot), koji je napisao sam reditelj Leon Mar (Leon Marr). Uz statuetu Genija on je dobio i ček na pet hiljada dolara od „Telefilma“, u znak priznanja što je osvojio Nagradu Sidni Njuman (*Sydney Newman Award*). Upitan šta će uraditi sa novcem, Mar je kazao da je „previše šokiran da misli o tome“. Kada su ga pitali zašto se dodeljuje nagrada sa ovim imenom, on je slegnuo ramenima i rekao: „Ko to zna!“

(Sidni Njuman je bio mnogostruko nagrađivani kanadsko-britansko-američki televizijski i filmski producent i pisac, kreator popularnih tv-serija „Osvetnici“ — *The Avengers* i „Doktor Ko“ — *Doctor Who*.)

Dve nagrade dobio je film „Džon i gazdarica“ (*John and the Missus*), u kojem se eminentni kanadski glumac Gordon Pinsent po-

javljuje u trostrukoj ulozi — kao reditelj, scenarista i tumač glavne muške role, za koju je nagrađen Genijem. „Prihvatio sam da igram ovu ulogu, koju smo ponudili mnogim glumcima. Vreme nam je isticalo, pa sam na kraju ja morao da je odigram!“ — izjavio je Gordon Pinsent, miljenik Akademije i publike.

On je prvobitno ovekovečio srce i dušu rodne provincije Nova zemlja (Newfoundland), priključene Kanadi 1949. godine, u svom klasiku „Siledžija“ (*Rowdyman*), za koji je 1972. dobio Etroga za najboljeg glumca. Petnaest godina kasnije vratio se svojim korenima sa filmom „Džon i gazdarica“, sentimentalnoj priči o čoveku koga progone duhovi njegovih predaka, dok gleda kako njegov mali rudarski gradić nestaje oko njega. Film je imao šest nominacija i osvojio je nagradu za muziku (kompozitor Majkl Konvej Bejker, pobednik sa „Sivom lisicom“, 1983).

Dva Genija (za najbolju fotografiju i pesmu) pripala su kanadsko-švajcarskom filmu „An Trister“ (*Anne Trister*) montrealске autorke Lee Pul (Lea Pool), drami o devojci iz Švajcarske koja napušta svog verenika i odlazi u Montreal kako bi pronašla sebe kao umetnicu. To je (neuspešna) potraga za smislom i srećom u životu. Direktor fotografije Pjer Minjo (Pierre Mignot) ostvario je u ovom filmu svoju treću pobeđu u razmaku od četiri godine.

Nastojeći, izgleda, da uruči svakome po nešto od onoga što je na „trpezi“ ostalo nakon gozbe univerzitetskih profesora iz „Pada američkog carstva“, članovi Akademije za kanadski film i televiziju nagradili su i delo „Lojalnosti“ (*Loyalties*) rediteljke iz Alberta En Viler (Anne Wheeler). Njenom debitantskom ostvarenju, snažnoj drami o porodičnoj tragediji i čudnom odnosu između jedne ponosne i neustrašive Metis žene (*Metis* — rasa nastala mešanjem belaca i urođenika) i supruge britanskog doktora koja je upošljava, uručena je, od osam nominacija, samo jedna nagrada — za kostimografiju. Film je ostao upamćen po upečatljivoj ulozi mlade i talentovane Tantu Kardinal (Tantoo Cardinal), ko-

Lezbejska ljubav — film *An Trister*

ja će 1990. godine zablistati u Kostnerovom „Plesu sa vukovima”, kao tiha ali mudra žena plemenskog duhovnog vođe, u tumačenju Grejema Grina.

Najgore te večeri je prošao montrealški autor Iv Simono (Yves Simoneau) koji je u konkurenciji imao čak dva filma, a oba su ostala bez ijedne nagrade! Njegov urbani, napeti triler o otmici armiranog vozila sa novcem, pod nazivom „Intimna moć” (*Pouvoir intime*), imao je devet nominacija (uključujući za najbolji film, režiju i sporednu mušku ulogu), dok je Simonovo drugo delo *Les fous de Bassan*, melodrama obavijena oblacima sumnje i greha u jednoj izolovanoj sredini na kvebečkoj obali, zaslužilo četiri nominacije. Nula prema trinaest — to je bio konačan skor za Simonoa (i njegove saradnike), koji je ušao u istoriju Genija kao jedan od najvećih gubitnika svih vremena.

Nagrada Er Kanada za izvanredan doprinos filmskom stvaralaštvu u zemlji dodeljena je Gartu Drabinskom (Garth Drabinsky), čelniku i suosnivaču „Sinepleks Odeon korporacije” (*Cineplex Odeon Corporation*), najvećeg lanca multipleksa u Severnoj Americi. On je bio jedan od najuticajnijih ljudi u filmskom biznisu toga doba, producent šest igranih ostvarenja, među kojima su i dva kanadska filma godine: „Tihi partner” (1978) i „Zamena” (1980).

Specijalna nagrada za dostignuće dodeljena je delu „Kroćenje demona” (*The Taming of the Demons*) češkog reditelja u egzilu Emila Radoka. Napravljena specijalno za „Svetsku izložbu” 1986. godine (*EXPO 1986*) u Vankuveru i prikazana u kanadskom paviljonu, to je zadržljiva audio-vizuelna prezentacija, putovanje kroz vreme koje prikazuje evoluciju čovekove komunikacije od primitivnog doba do satelitske tehnologije.

Prenošen uživo na CBC-u, ovaj šou je prvi put imao čak tri domaćina: glumice — osvajače Genija Helen Šejver i Lindu Sorensen, te popularnu zvezdu sapunske tv-opere Žana Le Klerka (Jean LeClerc).

Predsedavajući Akademije Ron Koen (Ron Cohen) u svom obraćanju je istakao da „kanadska kultura ne može biti predmet pregovaranja”, što je izazvalo bučno odobravanje prisutnih u dvorani.

Centralna tema osme dodele Genija je bila: „Kako se filmovi prave”, kao vrsta edukacije za tv-gledaoce. „Sve počinje od scenarija, a odatle je potrebno mnogo elemenata da se zajedno uklope” — rekla je Helen Šejver. Kristofer Plamer, uručilac nagrade, kazao je: „Reditelj je srce filma”, dok je dvostruki laureat Deni Arkan u svom

ironičnom stilu primetio: „Ja nemam nijedan od atributa da budem reditelj, dakle ove nagrade mora da su slučajan pogodak!”

On će taj „slučajan (dvostruki) pogodak” ponoviti na dodela-ma Genija u još dva navrata (1990. i 2003).

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Le déclin de l'empire américain* (producenti Roger Frappier, René Malo)

Najbolja režija: Denys Arcand (*Le déclin de l'empire américain*)

Najbolji originalni scenario: Denys Arcand (*Le déclin de l'empire américain*)

Najbolji adaptirani scenario: Leon Marr (*Dancing in the Dark*)

Najbolja muška glavna uloga: Gordon Pinsent (*John and the Missus*)

Najbolja ženska glavna uloga: Martha Henry (*Dancing in the Dark*)

Najbolja muška sporedna uloga: Gabriel Arcand (*Le déclin de l'empire américain*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Louise Portal (*Le déclin de l'empire américain*)

Najbolja montaža: Monique Fortier (*Le déclin de l'empire américain*)

Najbolja fotografija: Pierre Mignot (*Anne Trister*)

Najbolja scenografija: Lillian Sarafinchan (*Dancing in the Dark*)

Najbolja kostimografija: Wendy Partridge (*Loyalties*)

Najbolja muzika: Michael Conway-Baker (*John and the Missus*)

Najbolja originalna pesma: Danielle Messia („De la main gauche” u filmu *Anne Trister*)

Najbolji zvuk: Richard Besse, Adrian Croll, Jean-Pierre Joutel (*Le déclin de l'empire américain*)

Najbolja montaža zvuka: Diane Boucher, Paul Dion, Andy Malcolm (*Le déclin de l'empire américain*)

Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Dads and Kids* (Christian Bruyere)

Najbolji kratki igrani film: *I Need a Man like You to Make My Dreams Come True* (Kalli Paakspuu, Daria Stermac)

Najbolji kratki animirani film: *Get a Job* (Brad Caslor, Derek Mazur, Michael Scott)

Nagrada Zlatna rolna: *Le déclin de l'empire américain* (producenti Roger Frappier, René Malo)

Specijalna nagrada: *Taming of the Demons* (producent Paul Kravicky, reditelj Emil Radok)

Nagrada Er Kanada: Garth H. Drabinsky

Deveta dodela Genija

NEPODNOŠLJIVA TEŽINA POSTOJANJA

Posle „Pada američkog carstva” članovi Akademije za kanadski film i televiziju proveli su jednu nezaboravnu „Noć u zoološkom vrtu!” Na devetoj dodeli nagrada, održanoj 22. marta 1988. godine u „Metro Toronto Konvenšn centru”, nadmoćno je pobedio debitantski film mladog montrealškog autora Žana-Kloda Lozona (Jean-Claude Lauzon), koji je nastavio dominaciju frankofske produkcije na ceremoniji Genija.

Umesto dokazanog veterana Denija Arkana, „producent nad producentima” Rože Frapije ovog puta je otkrio i angažovao novu kvebečku autorsku veličinu. Bio je to totalni trijumf Žana-Kloda Lozona, neviđeni uspeh koji dosad još niko nije ponovio, ni prestigao. Njegov film „Jedne noći u zoološkom vrtu” (*Un zoo la nuit*) te večeri je bio nezaustavljiva sila, osvojivši sve nagrade za koje je bio kandidovan. Stoprocentni učinak! Od 14 nominacija dobio je 13 nagrada (za najbolji film, režiju, scenario, glavnu mušku ulogu, sporednu mušku ulogu, montažu, kinematografiju, scenografiju, kostimografiju, muziku, pesmu, zvuk i montažu zvuka). Jedina nominacija koju nije realizovao zapravo je bila u istoj kategoriji — za najbolju glavnu mušku ulogu, gde su se za jednu nagradu nadmetala dva glumca iz istog filma (Rože Le Bel i Žil Mau).

Nestašni dečko kanadskog filma – Žan-Klod Lozon

„Jedne noći u zoološkom vrtu” je svojim konkurentima ostavio samo mrvice — dve nagrade u ženskim glumačkim kategorijama, koje su pripale još jednom debitantskom delu „Čula sam kako sirene pevaju” (*I've Heard the Mermaids Singing*), autorke iz Toronta Patriše Rozeme (Patricia Rozema).

Supremacija na Genijima bila je samo krajnja tačka u pobićničkom pohodu Lozonovog dela, koje je pokorilo filmsku Kanadu. „Jedne noći u zoološkom vrtu” premijerno je predstavljen, uz ovacije publike, na glamuroznoj kanskoj smotri, 1987. godine, gde je otvorio program „Petnaest dana autora”, da bi potom na „Festivalu svetskog filma” u Montrealu osvojio nagradu za najbolji kanadski film, a na Međunarodnom festivalu u Torontu je dobio nagradu žirija međunarodne kritike (FIPRESCI).

Za razliku od „Pada američkog carstva” Denija Arkana, u ostvarenju Žana-Kloda Lozona ljudi ne meditiraju o smislu bivstvovanja, nego se bore za goli opstanak. „Jedne noći u zoološkom vrtu” se ne odigrava u visokim, privilegovanim akademskim slojevima, izolovanim od surove relnosti života, nego na opasnim montrealškim ulicama, po mračnim kucima „Kineske četvrti”, u uskim prolazima, skladištima, ispod mostova i pored lučkih dokova i teretnih vozova. Junaci ovog filma ne uče lekcije u fakultetskim amfiteatrima nego u „džungli na asfaltu”, gde pohađaju Univerzitet života.

„Jedne noći u zoološkom vrtu” portretiše ambivalentni (polu)svet malih kriminalaca i nepoštenih policajaca, kojima njihov bedž daje imunitet za nedela koja čine. Ovo delo, čiji je produkcioni budžet iznosio 1,9 milion dolara, urbani je triler, teška krimipriča i emotivna porodična drama istovremeno. Glavni lik filma je Marsel (mačo rola Žila Maua — Gilles Maheu), sitni rasturač droge koga pritiska nepodnošljiva težina postojanja. Nakon odležane dvogodišnje robije, gde je bio silovan, uz asistenciju čuvara, on izlazi na slobodu rešen da se pomiri sa svojim ekscentričnim, teško bolesnim ocem Albertom (osećajna performansa Rožca Le Bela — Roger Le Bel, nagrađena Genijem), strasnim lovcom na losove (kanadska vrsta krupnog jelena).

Međutim, Marselu je konstantno za vratom pokvareni policajac Šarl (drugi „Genije” za sporednu ulogu Žermenu Udu — Germain Houde), čiji novi partner je seksualno zlostavljao Marsela nakon puštanja iz zatvora. Oni mu prete da će ga ubiti ako im ne da novac (200.000 dolara) koji im duguje od prodaje droge zaple-

njene u njihovim akcijama! Marsel nalazi načina da ispliva iz vrtloga u koji je upao, postići slatku osvetu (na nasilje se odgovara nasiljem!) i u završnoj sceni filma „kidnapuje” iz bolnice svog oca koji je na izdisaju i, ispunjavajući njegovu želju, vodi ga u poslednji zajednički „lov” na losove — u obližnji zoološki vrt! Umesto losa odstreljuje — slona!

Obavijen mračnom atmosferom, sa scenama brutalnog nasilja i sirovog seksa, film odiše stilskom energijom. To je potresna drama čiji je prvi deo hladan a drugi sentimentaln, sa kratkim sekvencama divnih kvebečkih krajolika (izvanredna fotografija Gija Difo — Guy Dufaux), u kojima Albert odlazi u ribolov, koji su simboličan kontrast Marselovom kriminalnom podzemlju. Smešten u italijanski milje Montreala, u ovom filmu malu ulogu igra Deni Arkan, kao posetilac striptiz-bara u kojem nastupa Marselova otuđena devojka Žuli (Lin Adams — Lynne Adams).

Premda je do tada imao skromno iskustvo na filmu (prethodno je snimio dva kratka dela — *Super Marie* 1979, i *Piwi* 1981, i prvenstveno se afirmisao kao autor tv-reklama, među kojima je posebno bio efektan njegov propagandni spot za Er Kanadu), Žan-Klod Lozon je u dugometražnom igranom prvencu iskazao zavidnu rediteljsku veštinu, uz приметnu nekonzistentnost i nekonzistentnost u građenju dramske tenzije filma, što je bilo razumljivo za jednog debitanta.

Napravio je samo dva igrana filma (1992. godine vratio se Genijima sa svojim remek-delom „Leolo”), ali i to je bilo dovoljno da bude zauvek upamćen. Žan-Klod Lozon je istinski genije kvebečkog i kanadskog filma koga je prerana smrt sprečila da u potpunosti iskaže svoj bujni autorski talenat. Ako ikada na Genijima bude pokrenuta specijalna Nagrada za autorsku odvažnost, izazovnost i beskompromisnost trebala bi da nosi njegovo ime!

Turobna i opasna strana života nije bila nepoznanica za Lozona, koji je odrastao u sirotinjskom getu Montreala. Napustivši srednju školu, bio je radnik u fabrici i taksi vozač, a njegovi pajtaši su bili bajkeri, članovi bandi i sitni kriminalci. On je izbegao sudbinu da postane jedan od njih kroz „božansku” intervenciju Andrea Petrovskog (Andre Petrowski), tadašnjeg šefa distribucije frankofonskih filmova u „Nacionalnom filmskom odboru”, koji ga je sa dna društva u kojem se obreo u mladosti, usmerio ka profesiji sineaste, ubedivši ga da se prijavi na Univerzitet u Montrealu, gde je on počeo da eksperimentiše sa pravljenjem filmova. Svoj drugi igrani film „Leolo” Lozon je posvetio upravo njemu.

Misao da se jedan čovek ne pamti po dužini svog životnog puta, nego po tragu koji iza sebe ostavi, kao da je skrojena po meri Žana-Kloda Lozona. Zasjao je meteorski, iznenada nestao, ali njegov bleštavi odsjaj je i dalje vidljiv na kanadskom filmskom nebu. Poginuo je 10. avgusta 1997. u 44. godini života dok je pilotirao malim privatnim avionom. Zajedno sa njegovom devojkom, popularnom tv-glumicom Marie Solej Tuga (Marie Soleil Tougas), udario je u planinski lanac u severnom Kvebeku.

Kako je živio tako je i umro! „Ja uvek moram da budem u pokretu. Bilo da ‘jašem’ na svom ‘Harli-Dejvidsonu’ prema jugu ili letim mojom ‘Cesnom’ na sever, jedino tada ne osećam uznemirenost” — kazao je Lozon.

Sa reputacijom čoveka od ekstrema, on je bio kontrast spoljašnjosti i unutrašnjosti. Bio je nežnog izgleda, ženske lepote, ali je istovremeno bio „divlji u srcu” — eksplozivan, provokativan, buntovan i nekonvencionalan, i u javnom govoru često je upotrebljavao nepristojne i vulgarne reči.

Ovu impulsivnu i neobuzdanu stranu prirode iskazao je javno već nakon premijere njegovog filma na Kanskom festivalu, gde su novinari željni senzacija dobili ono što su tražili — arogantnog, drskog, gotovo samodestruktivnog stvaraoca sa kontroverznim delom. Bio je „netašan dečko” (*enfant terrible*) kanadskog filma!

„Ne možete zamisliti kako to izgleda kada sedite na pres-konferenciji, sa novinarima iz celog sveta. Neko me je upitao kakva je moja seksualna orijentacija i ja sam kazao prvu stvar koja mi je pala na pamet: ‘Kada mi se ‘digne’, ja bih je... sve, čak i telefonski stub. Je... bih i dabra!’” — izjavio je Žan-Klod Lozon.

Na dodeli Genija, gde je primio dve nagrade (za najbolju režiju i scenario) on je, kao echo Arkanovog govora od pre godinu dana, dao „političku” izjavu, zahvaljujući se na podršci koju je dobio u Torontu: „Putovao sam sa svojim filmom širom sveta i nigde nisam bio tako dobro primljen kao ovde. Ovo nije baleganje!” (*bullshit*) — u svom tipičnom stilu kazao je Žan-Klod Lozon.

On je bio nebrušeni dragulj kanadske kinematografije, čiji život i delo su izdignuti na nivo legende. Izabel Eber (Isabelle Herbert) i Luj Belanže (Louis Belanger) 2001. godine snimili su 90-minutni dokumentarni film „Lozon, Lozone” (*Lauzon, Lauzone*), lični portret ovog harizmatičnog sineaste, čija je reputacija bila u skladu sa njegovim kontroverznim filmovima.

Kada mu je iz Holivuda, posredstvom Normana Džuisona, ponuđena finansijski primamljiva šansa da režira triler sa Džinom

Hekmanom (Gene Hackman), Lozon je to glatko odbio rečima: „Ne želim da napravim mali komad go... kako bih onda bio u stanju da napravim veliku gomilu gov...!”

Kao da je predosećao svoju preranu smrt, jednom prilikom je rekao: „Moje telo na Zemlji nije veoma važno”. Mali, ali zato važan opus od dva sjajna filma sve je što je ostalo od ovog izuzetnog filmskog umetnika, kao primer onoga što je još mogao da uradi i postigne.

Spala knjiga na dva slova! Tako je prošla deveta dodela Genija, na kojoj je ostatak nagrada (za najbolju žensku glavnu i sporednu ulogu) pokupio dugometražni igrani privenac Patriže Rozeme, pod nazivom „Čula sam kako sirene pevaju”, koji je imao 9 nominacija. I ovaj film je bio prikazan na Kanskom festivalu 1987. godine, gde je osvojio nagradu za najbolje delo mladog autora — *Prix de la jeunesse*. Snimljena na 16-milimetarskoj traci, za samo 360.000 dolara, ova fantazmogorična romantična komedija prodana je širom sveta i ostvarila je prihod od preko 4 miliona zelenih novčanica! Mali film — veliki biznis! Primer kako treba praviti filmove u Kanadi.

Šila Mak Karti u ovom delu osvojila je srca publike i članova Akademije kao živahna i naivna sekretarica u jednoj maloj, sofisticiranoj art-galeriji u Torontu. Ona je amater-fotograf, sebe naziva „organizaciono neveštom” i beži u svoj svet snova, leteći na krilima fantazije, sanjajući o nekom drugom, idealnom životu. Uz pomoć simpatične vlasnice galerije (nagrada za sporednu ulogu za Pol Bajaržon — Paule Baillargeon, koja je 1985. godine osvojila Genija za originalnu pesmu), ona će na kraju otkriti pravi svet i njegove hipokrizije. Upotrebljavajući isprekidanu naraciju, rediteljka Rozema znalački koristi različite popularne tehnike — video, fotografije, kolor i crno-beli film, kompaktno ih uklapajući, na ekperimentalni i kontrolisani način istovremeno.

„Sve što mogu da kažem jeste da mi je drago što iz filma ‘Jedne noći u zoološkom vrtu’ nije bilo nominovanih za najbolju žensku glavnu ulogu” — kazala je Šila Mak Karti kojoj je uručen još jedan Genije — mala kopija statuete za njenu bebu-devojčicu, rođenu samo šest dana ranije!

Bilo je to veće autorskog filma, koji je karakterističan produkcionim modelom kanadske kinematografije. Jedan stvaralac je pokretački motor, mozak, srce i duša celog filma. Prvi put na dodelama Genija svih pet dela, koja su nominovana za najbolji film, napisali su njihovi reditelji.

Posle pauze od tri godine Atom Egojan se pojavio sa novim ostvarenjem „Porodični prizori” (*Family Viewing*), provokativnim

istraživanjem raspada jedne porodice, koje je zaslužilo 8 nominacija. Kao prvi film proizveden u Novoj Škotskoj koji je nominovan za Genije (u pet kategorija), među kandidatima je bilo i delo „Životne klase” (*Life classes*) reditelja iz Halifaksa Vilijema Mek Gilivrija (William MacGillivray), o jednoj devojci iz malog mesta u Kejp Bretonu koja odlaskom u veliki grad izrasta u umetnicu, istovremeno otkrivajući sebično i licemerno tehnološko društvo u kojem se obrela. Listu kandidata za najbolji film (ukupno 4 nominacije) zaokružio je „Voz snova” (*Train of Dreams*) autora Džona N. Smita (John N. Smith), u produkciji „Nacionalnog filmskog odbora”, još jedna socijalna drama urađena u dokumentarnom stilu, o mladom prestupniku sa ulica Montreala koji završava u kazneno-popravnim domu.

Atom Egojan je sumirao devetu dodelu nagrada kao godinu definitivnog sazrevanja Genija i kanadskog filma: „Bio sam ovde pre tri godine i tada nije bilo tako sofisticirano kao što je sada. Neke od nominovanih filmova u prošlosti su izazivali zbunjenost i nelagodnost među ljudima iz industrije. Sada, ima filmova na koje možete biti ponosni!”

Šila Mak Karti delila je isto mišljenje: „Bila je to jedna đavoljski dobra godina” — kratko je prokomentarisala kvalitet kanadske filmske produkcije u 1987. godini.

Specijalna nagrada za dostignuće uručena je kanadskom autoru visokog internacionalnog ugleda Normanu Džuisonu (Norman Jewison), ne samo za njegov izuzetno plodotvoran stvaralački opus, nego i za rad na osnivanju „Kanadskog centra za napredne filmske studije” (*Canadian Centre for Advanced Film Studies*), kasnije preimenovanog u „Kanadski filmski centar” (*Canadian Film Centre*), koji će postati poligon za obuku i početnu afirmaciju mnogih ovdašnjih stvaralaca. „Ove godine, naš san je realizovan. Lepo je biti opet kod kuće!” — rekao je Džuison koji je samo mesec dana ranije na Berlinskom festivalu osvojio Srebrnog medveda za najbolju režiju za njegov filmski dragulj „Opčinjena mesecom” (*Moonstruck*) u kojem su docnije Šer

Specijalna nagrada uspešnom Kanadjaninu u Holivudu — Norman Džuison

(Cher) i Olimpija Dukakis (Olympia Dukakis) osvojile holivudskog Oscara za najbolju žensku glavnu i sporednu ulogu.

Nagrada Er Kanada za izvanredan doprinos filmskom biznisu u Kanadi pripala je producentskom veteranu Roku Demersu (Rock Demers), koji je za proteklih 25 godina bio vodeća snaga razvoja filmske industrije u Kvebeku. On je bio suosnivač „Kvebečke kinoteke“ (*Cinematheque quebecoise*) i arhitekta „Kvebečkog instituta za film“ (*Institut quebécois du cinema*), te utemeljivač i čelnik jedine kompanije u Kanadi koja je producirala filmove isključivo za decu (*Les Productions La Fete*), čiji je serijal „Priče za sve“ (*Tales for All*) imao široku međunarodnu distribuciju.

Primajući nagradu, on je održao emotivni govor u kojem je pozvao nadležne državne institucije da investiraju više novca u kulturu. Kada je tražio da federalna vlada „posveti veću finansijsku pažnju kulturi, a ne kupovini nuklearnih podmornica i drugog oružja“, oči prominentne glumice Marte Henri bile su ispunjene suzama. Njegov strastven govor, najduži te večeri, kritikovao je vladu u Otavi zbog Ugovora o slobodnoj trgovini sa SAD, te za njenu podršku „arhaičnom i retrogardnom“ zakonskom nacrtu C-54, koji ograničava umetničke slobode. Kada je napustio podijum, uz bučne ovacije prisutnih, ko-voditeljica šoua, mlada Megan Folovs (Megan Follows), junakinja najpopularnije kanadske tv-serije svih vremena „Ana iz Grin Gebla“ (*Anne Of Green Gables*) zaključila je: „Tako je!“

Razmišljanja i osećanja Roka Demersa našla su odjeka i u govoru njegovog kvebečkog kolege, Rožea Frapijea, producenta pobeđničkog filma „Jedne noći u zoološkom vrtu“, koji je izrazio bojazan „da bi Ugovor o slobodnoj trgovini mogao da znači da se niko od prisutnih filmadžija večeras neće vratiti ovde sledeće godine“.

Da i ova dodela Genija ne prođe bez ironije zaslužna je nagrada Zlatna rolina za najkomercijalniji film, koja je u godini velikih međunarodnih uspeha i kreativnog uspona kanadske kinematografije pripala stupidnom hororu „Kapija“ (*Gate*) u režiji Tibora Takača (Tibor Takacs), o tinejdžerima koji otkrivaju ulaz u pakao kroz dvorište jedne kuće u predgrađu. Uspuh ovog filma (u *Can-Am* produkciji) na boks-ofisima je doveo do još stupidnijeg nastavka – „Kapija 2“ (1992).

Gala-ceremonija je uživo prenošena putem CBC-a, uz „vruć“ koktel video-klipova iz nominovanih filmova u kojima se čula i reč sa početnim slovom „j“. Domaćini šoua su bili legendarni Gor-

don Pinsent i izuzetno omiljena Megan Folovs, koja se mnogo starijem kolegi obratila pitanjem: „Da li znate da je Sorel Etrog dizajnirao Genija iste godine kada sam ja rođena“, na šta je joj je Pinsent duhovito replicirao: „U godini kada sam ja rođen, dizajniran je ‘Stenli kup!’“ (*Stanley Cup*, najstariji trofej u severno-američkom profesionalnom sportu, koji se od 1893. godine dodeljuje pobeđničkom timu u kanadsko-američkoj hokejaškoj ligi – *National Hockey League*).

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Un zoo la nuit* (producenti Roger Frappier, Pierre Gendron)

Najbolja režija: Jean-Claude Lauzon (*Un zoo la nuit*)

Najbolji originalni scenario: Jean-Claude Lauzon (*Un zoo la nuit*)

Najbolja muška glavna uloga: Roger Le Bel (*Un zoo la nuit*)

Najbolja ženska glavna uloga: Sheila McCarthy (*I've Heard the Mermaids Singing*)

Najbolja muška sporedna uloga: Germain Houde (*Un zoo la nuit*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Paule Baillargeon (*I've Heard the Mermaids Singing*)

Najbolja montaža: Michel Arcand (*Un zoo la nuit*)

Najbolja fotografija: Guy Dufaux (*Un zoo la nuit*)

Najbolja scenografija: Jean-Baptiste Tard (*Un zoo la nuit*)

Najbolja kostimografija: Andree Morin (*Un zoo la nuit*)

Najbolja muzika: Jean Corriveau (*Un zoo la nuit*)

Najbolja originalna pesma: Jean Corriveau, Jean-Pierre Bonin, Daniel de Shames, Robert Stanley („Lost in a Hurricane“ u filmu *Un zoo la nuit*)

Najbolji zvuk: Yvon Benoit, Adrian Croll, Hans Peter Strobl (*Un zoo la nuit*)

Najbolja montaža zvuka: Diane Boucher, Viateur Paiement, Marcel Pothier (*Un zoo la nuit*)

Najbolji dugometražni dokumentarni film: *God Rides a Harley* (Andreas Erne, Stavros Stavrides)

Najbolji kratki igrani film: *George and Rosemary* (David Fline, Alison Snowden)

Nagrada Zlatna rolina: *The Gate* (producenti: Andras Hamori, John Kemeny)

Specijalna nagrada: Norman Jewison

Nagrada Er Kanada: Rock Demers

Deseta dodela Genija

KRUNISANJE PRINCA HORORA

zanci" (*Dead Ringers*). Sve ono što je prethodilo ovoj jubilarnoj gala-ceremoniji ličilo je na napet triler sa primesama strave, stavljajući njene organizatore pred velika iskušenja i izazove.

Prvo je dve nedelje pre zakazanog datuma šou morao da bude premešten iz „Metro Toronto konvenšn centra“, jer se ispostavilo da se tu u isto vreme održava dodela vrlo popularnih kanadskih muzičkih nagrada Džuno (*Juno*). Nova kriza sa kojom se suočila Akademija za kanadski film i televiziju izbila je sedmicu pre dodele, kada je deo radnika državne televizije CBC, ko-producen-ta ceremonije, stupio u štrajk, čime je onemogućen pristup već pripremljenim elementima za pozornicu i scenografiju šoua.

Našavši na brzinu zamenu za oko 100 članova produkcione ekipe, Akademija je odlučila da sama organizuje dodelu Genija sa najjednostavnijim rešenjima oko postavljanja improvizovane pozornice, na čijoj pozadini je postavljena samo velika panel ploča izlepljena sa posterima filmova – prethodnih dobitnika nagrada.

Jedan glumac, dva lika – Ženevjev Bižo okružena Džeremijem Ajronsom

Godina straha (*The Year of the Fear*)! Tako je u istoriji Genija ostala upamćena deseta dodela nagrada, ne samo zbog činjenice da je na njoj ubedljivo trijumfovao Dejvid Kronenberg, princ filmske strave, sa cerebralnim hororom „Ukleti bli-

Parola nepokolebljivih organizatora bila je: *The show must go on!*

Kada se činilo da su sve nedaće nekako prebrođene, 45 minuta pre početka ceremonije došlo je do nove drame. Stigla je telefonska pretnja da

je na pozornicu postavljena bomba, pa su specijalni timovi policije pozvani da pročešljaju mesto održavanja. Ispostavilo se da je pretnja bila lažna.

Nakon svih tih peripetija i neizvesnosti, koje su kidale živce organizatora, deseta dodela Genija, uprkos svim preprekama i izazovima, održana je 22. marta 1989. godine u novom, prisilno izabranom domu, u zdanju hotela *Westin Harbour Castle* u Torontu.

Sve ovo što je prethodilo bila je zapravo adekvatna uvertira za jubilarni šou, pretvoren u krunisanje „princa horora“ Dejvida Kronenberga, koji se nakon petogodišnjeg odsustva u velikom stilu vratio na kanadsku filmsku scenu. Njegov horor-triler „Ukleti blizanci“, mračna studija o ginekolozima blizancima koji poniru u ludilo, najstravičniji je film koji je do tada postao laureat Genija! Ovom ostvarenju od 12 nominacija pripalo je deset nagrada, a sam Kronenberg je postigao ono što nikome pre na dodeli Genija nije uspelo – osvojio je tri nagrade: za najbolju režiju, za produkciju (zajedno sa Markom Bojmanom – Marc Boyman) i za adaptirani scenario (zajedno sa Normanom Snajderom – Norman Snider). Bio je to prvi *het-trik* Dejvida Kronenberga, koji je definitivno ustoličen kao kanadski kralj filmske strave i užasa!

„Ukleti blizanci“ istovremeno su afirmisali Kronenbergov pobednički tim stalnih saradnika, koji će ga pratiti i tokom njegovih docnijih filmskih trijumfa: Piter Sušicki (Peter Suchitzky) je dobio Genija za najbolju fotografiju, Ronald Sanders za montažu, Karol Špir (Carol Spier) za scenografiju, Hauard Šor (Howard Shore) za muziku, a Don Vajt (Don White) i Brajan Dej (Brian Day) za zvuk.

Scenario za ovaj film baziran je na noveli „Blizanci“ (*Twins*), autora Barija Vuda (Bari Wood) i Džeka Gislanda (Jack Geasland). Iako Kronenbergov film slobodno interpretira istiniti slučaj dvojice ginekologa blizanaca Stjuarta i Sirila Markusa (Stewart i Cyril Marcus), britanski reditelj Piter Grinavej (Peter Greenaway) tvrdi da je njegov film *A Zed and Two Noughts* (1985) zapravo izvor za „Uklete blizance“!

To je fascinatna, ali krajnje onespokojavajuća priča o braći blizancima, renomiranim ginekolozima koji propadaju u ambis umne poremećenosti i depresije nakon što doživljavaju romansu sa jednom istom ženom. Britanski glumački as Džeremi Ajrons (Jeremy Irons) u ovom filmu je izveo nezaboravnu bravuru igrajući oba lika – Eliota i Beverlija Mantla, blizance-hirurge iz Toronta, stručnjake za otklanjanje ženske neplodnosti, koji operišu u ekskluzivnoj ginekološkoj klinici.

Oni dele reputaciju briljantnih medicinskih inovatora, ali i u privatnom životu međusobno dele svoje ljubavnice! Agresivniji i samopouzdaniji Eliot zavodi žene i, kada ih se zasiti, prepušta ih i prosleđuje stidljivijem i pasivnijem Beverliju. Naravno, žene nisu ni svesne ovakve zamene!

Stvari se iznenada komplikuju kada Beverli postane emotivno vezan za jednu pacijentkinju — poznatu glumicu Kler Nivo (koju odlično igra Ženevjev Bižo), što narušava postojeći skladni odnos i ravnotežu između braće blizanaca. Beverli otkriva da Kler ima nesvakidašnju ginekološku deformaciju i abnormalan reproduktivni sistem, čije stanje joj on pojednostavljeno opisuje rečima „kao da imate tri ulaza”, što znači da ona verovatno neće biti sposobna da ima decu.

On se zaljubljuje u nju i postaje opsednut, posesivan i manijakalno ljubomoran, pogrešno zaključujući da je Klerin muški asistent njen ljubavnik. To ga sve vodi u kliničku depresiju, prekomernu upotrebu lekova i halucinacije o ženama mutantima. On dizajnira komplet zastrašujućih ginekoloških instrumenata koji bi trebalo da otklone njihove genitalne deformacije. U ovom filmu Kronenberg retko proliva krv i najuznemiravajući momenti dolaze kroz sugestiju, poput prikaza ovih monstruoznih hirurških naprava, kreiranih u Beverlijevom ludilu.

Eliot oseća bratovljev brzi pad u ovisnost, rastrojstvo i paranoju i pokušava da ga spase, ali i on postaje žrtva istih poriva, shodno njihovom tesnom uzajamnom psihološkom odnosu.

„Ukleti blizanci” su hladna saga, psihološki horor i užasavajuća drama, neprijatno putovanje u dubinu mentalnog sloma, koja je od jednog dela kanadske kritike ocenjena kao „najprehvaljeniji film godine”. Za razliku od prethodnih dela, Dejvid Kronenberg u ovom ostvarenju više je zainteresiran emocionalnim defektima njegovih likova nego fizičkim manifestacijama njihove devijacije. Klinički stil koji upotrebljava deluje pomalo iznenađujuće za reditelja koji je u nekim krugovima smatran „autorom vulgarnosti”, ne samo zbog često bizarnog karaktera njegovih ostvarenja nego i zbog tendencije da prekomerno upotrebljava specijalne efekte, do krajnjih limita, namerno ih čineći kulturnim i apsurdnim.

U „Ukletim blizancima”, međutim, on koristi mnogo suptilnije efekte, kreirajući blizance od glavnog glumca Džeremija Ajronsa kroz kompjuterski razdvojen ekran, tehniku koja je od tada postala široko korišćena. Uz veliku pomoć direktora fotografije Pitera Sušickog, Kronenbergova ekspertiza sa specijalnim efektima

potvrdila se ključnom, uspevajući da bez „šavova”, neprimetno kombinuje dve uloge na način na koji blizanci nisu nikad ranije bili prikazani na velikom ekranu. Maestralna glumačka performansa Džeremija Ajronsa (ili bolje rečeno performanse!) čini da ova tehnika ne izgleda kao trik i obmana, jer postiže da potpuno zaboravimo da jedan čovek igra dve uloge.

Domaćin šoua, prenošenog uživo na CBC-u, bio je (po drugu put) komičar Dejv Tomas (Dave Thomas), koji je svojim govornim improvizacijama i šalama ličio na imitaciju Boba Houpa.

Deseta dodela nagrada zabeležila je povratak još jednog renomiranog stvaraoca, Fransisa Mankieviča, autora „Velikog olakšavanja”, laureata Genija iz 1981. godine. Premda njegov novi film „Pokretna vrata” (*Les portes tournantes*) nije dobio epitet klasika, lepršavo je, šarmantno i osećajno delo, nostalgičan esej o traganju mladog čoveka za korenima kroz dnevnik njegove majke, umetnice i žene nemirnog duha. Snimljen po istoimenom romanu Žaka Savoia (Jacques Savoie), film je zaslužio 10 nominacija, ali je dobio samo dve nagrade — za sporednu mušku ulogu (Remi Žirar — Remy Girard) i za kostimografiju (Fransoa Barbo — Francois Barbeau).

Pet nominacija (uključujući i za najbolji film) imalo je delo „Zimska preplanulost” (*Winter Tan*), zasnovano na pismima jedne Amerikanke o njenim seksualnim aktivnostima i osećanjima koje je imala prema muškarcima sa kojima je imala afere. Ovo jetko istraživanje žene koja „na odmoru od feminizma” traga za nikada dostignutim seksualnim ispunjenjem i trajnom ljubavi, režirala je, po svom scenariju, eminentna glumica Džeki Barouz (Jackie Burroughs). Za izvrsno odigrani lik ove usamljene i nesrećne žene ona je dobila nagradu za najbolju žensku ulogu. (To je bio treći glumački Genije koji je Džeki Barouz osvojila.)

U kategoriji za najbolji film trka je dosad obično imala kandidatice iz kvebečke i istočno-kanadske anglofonske produkcije. Prvi put u ovoj konkurenciji sada se nadmetalo i jedno ostvarenje iz zapadne Kanade, iz provincije Britanska Kolumbija. To je bio film „Vanjska šansa Maksimilijana Glika”

Treći Genije za glumicu Džeki Barouz

(*The Outside Chance of Maximillian Glick*) reditelja Alana Goldstajna (Allan Goldstein), o dvanaestogodišnjem dečaku kod koga dolazak novog rabina (uloga Saula Rubineka) učvršćuje pokoleban jevrejski identitet. Film je dobio 5 nominacija i ostao je bez ijedne nagrade, ali čast zapadno-kanadske produkcije spaslo je ostvarenje „Kauboji ne plaču“ (*Cowboys Don't Cry*), scenaristkinje i rediteljke En Viler (Anne Wheeler) iz Alberte, koje je dobilo utešnu nagradu za najbolju pesmu, čiji tekst je napisala upravo autorka ovog filma. Snimljeno po istoimenom romanu Marilyn Halvorson (Marilyn Halvornson), ovo sentimentalno delo je portret kanadskog Zapada kroz lik nekadašnjeg jahača rodea.

Filmu „Med i mleko“ (*Milk and Honey*), oporog priči o kanadskoj imigrantskoj odiseji porodice sa Jamajke, pripao je Genije za najbolji originalni scenario, dok je Kolin Djuharst (Colleen Dewhurst) nagrađena za sporednu žensku ulogu u filmu „Opsednuta“ (*Obsessed*), potresnoj priči o neutešnoj majci koja je frustrirana neuspešnim dugotrajnim pokušajima da vozača koji je automobilom usmrtio njenog sina i pobjegao sa mesta nesreće dovede iz SAD-a pred lice pravde u Kanadi.

Inače, u konkurenciju za Genije ušlo je rekordnih 35 igranih filmova i 38 dokumentarnih i kratkih ostvarenja. Delu Rona Mana (Ron Mann) pod nazivom *Comic Book Confidential*, o počecima i progresu stripa, vrlo popularnog medija u Severnoj Americi, uručena je nagrada za najbolji dugometražni dokumentarni film. Genija za najbolji kratki igrani film dobio je Brus Mek Donald (zajedno sa Kolinom Bruntonom – Colin Brunton) za „Misteriozne kanadske mesečeve ljude“ (*The Mysterious Moon Men of Canada*). Njihova saradnja će se nastaviti i iduće godine kada se reditelj Brus Mek Donald pojavio sa prvim dugometražnim igranim „rokenrol“ filmom „Ubištvena cesta“ (*Roadkill*), za koji će njegov novi kreativni partner i pajtaš Don Mek Kelar (Don McKellar) dobiti nominacije za najbolji originalni scenario i mušku sporednu ulogu.

Nagradu za najbolji kratki animirani film dobila je „Mačka se vratila“ (*The Cat Came Back*) Kordela Barkera (Cordell Barker), snimljena po pesmi staroj sto godina, koja pripoveda priču o ostarelom gospodinu Džonsonu, uznemirenom upornim povratkom jedne male žute mačke. Ovo animirano ostvarenje u produkciji „Nacionalnog filmskog odbora“ bilo je nominovano i za Oskara.

Nagrada Zlatna rolina za najkomercijalniji film uručena je legendarnom producentu Roku Demersu za film „Žaba i kit“ (*La grenouille et la baleine*), dirljivu sagu o veoma senzitivnoj devojčici

koja je umela da peva sa kitovima, iz popularne dečije filmske serije „Priče za sve“ (*Tales for All*).

U znak priznanja za pedesetogodišnjicu postojanja i dragocen doprinos razvoju fmskog stvaralaštva u Kanadi, „Nacionalnom filmskom odboru“ (*National Film Board of Canada*), koji je decenijama bio kičma kanadske kinematografije, dodeljena je specijalna nagrada Akademije.

Nagrada „Er Kanada“ za izvanredan doprinos razvoju filmskog biznisa u zemlji uručena je kompaniji „Kodak Canada“, koja je u proteklih šest decenija obezbeđivala kvalitetne proizvode (filmsku traku) i pružala tehničku pomoć i usluge laboratorijama, producentima i prikazivačima filmova.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Dead Ringers* (producenti: Marc Boyman, David Croneneberg)
Najbolja režija: David Cronenberg (*Dead Ringers*)
Najbolji originalni scenario: Trevor Rhone, Glen Salzman (*Milk and Honey*)
Najbolji adaptirani scenario: David Cronenberg (*Dead Ringers*)
Najbolja muška glavna uloga: Jeremy Irons (*Dead Ringers*)
Najbolja ženska glavna uloga: Jackie Burroughs (*A Winter Tan*)
Najbolja muška sporedna uloga: Remy Girard (*Les portes tournantes*)
Najbolja ženska sporedna uloga: Colleen Dewhurst (*Obsessed*)
Najbolja montaža: Ronald Sanders (*Dead Ringers*)
Najbolja fotografija: Peter Suschitzky (*Dead Ringers*)
Najbolja scenografija: Carol Spier (*Dead Ringers*)
Najbolja kostimografija: Francois Barbeau (*Les portes tournantes*)
Najbolja muzika: Howard Shore (*Dead Ringers*)
Najbolja originalna pesma: Louis Natale, Anne Wheeler („Cowboys Don't Cry“ u filmu *Cowboy's Don't Cry*)
Najbolji zvuk: Bryan Day, Andy Nelson, Don White (*Dead Ringers*)
Najbolja montaža zvuka: Terry Burke, Rick Cadger, David Evans, David Giammarco, Wayne Griffin (*Dead Ringers*)
Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Comic Book Confidential* (Ron Mann)
Najbolji kratkometražni dokumentarni film: *The World is Watching* (Peter Raymond, Harold Crooks, Jim Monro)
Najbolji kratki igrani film: *The Mysterious Moon Men of Canada* (Bruce McDonald, Colin Brunton)
Najbolji kratki animirani film: *The Cat Came Back* (Cordell Barker, Richard Condie)
Nagrada Zlatna rolina: *La grenouille et la baleine* (producent Rock Demers)
Specijalna nagrada: National Film Board of Canada
Nagrada Er Kanada: Kodak Canada

Jedanaesta dodela Genija

KVEBEČKI MESIJA

Oko dve hiljade godina nakon Isusa iz Nazareta pojavio se „Isus iz Montreala“ (*Jésus de Montréal*)! Arkanov kvebečki filmski Mesija stigao je tri godine posle „Pada američkog carstva“ i prosto pomeo nagrade na jedanaestoj održanoj 20.

marta 1990. godine (tačno 10 godina nakon prve ceremonije Genija!) u „Metro Toronto Konvenšn centru“.

Isus iz Judeje bio je razapet, a „Isus iz Montreala“ bio je slavljen! Spiritualna satira Denija Arkana, zasnovana na Jevanđelju i savremenom kvebečkom životu, osvojila je (od rekordnih 16 nominacija) čak 12 Genija (za najbolji film, režiju, originalni scenario, glavnu mušku i sporednu ulogu, fotografiju, montažu, scenografiju, kostimografiju, muziku, zvuk i montažu zvuka)! Bila je to još jedna velika noć za dvostrukog pobjednika Denija Arkana, koji je ovim filmom potvrdio reputaciju vodećeg kanadskog filmskog mislioca i autora-provokatora.

U svemu tome bila je neka tajna „mesijanska“ veza. Baš kao što je Isus Hrist bio spasilac napaćenih i grešnih duša, tako je i Deni Arkan postao preporoditelj kvebečkog filma, pod čijim vođstvom su probijene provincijske barijere, i obreo se u žiži interesovanja ne samo kanadske nego i svetske filmske javnosti, uz svesrdnu podršku super-producenta Rožea Frapijea (Roger Frappier), koji je u poslednje četiri godine čak tri puta trijumfovao sa svojim filmovima na Genijima!

I ovo njihovo ostvarenje započelo je svoju „misiju“ na Kanskom festivalu gde je, prikazano u takmičarskom programu, do-

Tvorci pobjede – sineasta Deni Arkan sa producentima Pjerom Zandronom i Rožeo Frapijeom

bilo Specijalnu nagradu žirija i Ekumensku nagradu. „Isus iz Montreala“ potom je osvojio još dvadesetak nagrada na internacionalnim filmskim smotrama i bio je nominovan za Oskara u kategoriji za najbolji strani film, koji je pripao divnom, elegičnom ostvarenju „Novi bioskop Paradizo“ (*Nuovo Cinema Paradiso*) italijanskog reditelja Đuzepea Tornatorea (Giuseppe Tornatore). „Isus iz Montreala“ pokazao se isto tako popularan kao što je to bio njegov uzor! Imao je svetsku distribuciju, a u Kanadi je postao najkomercijalniji film godine, sa zaradom od 2,5 miliona dolara (od čega je 1,5 miliona dolara zaradio izvan Kvebecka), i osvojio je nagradu Zlatna rolna. Deni Arkan i Rože Frapije još jednom su pokazali da je moguće napraviti visokoumni film (uz to još i na francuskom jeziku) koji će celokupna kanadska publika voleti!

S obzirom na to da se očekivala (još jedna) nadmoćna pobjeda Denija Arkana i frankofonske produkcije, kanadska filmska kolonija u Holivudu, zvana *Canadawood*, ovoga puta nije uzela „Američki ekspres“ za Toronto i kratku posetu kući!

„Isus iz Montreala“ je bio imaginativan Arkanov odgovor na kontroverzno „Poslednje Hristovo iskušenje“ (*The Last Temptation of Christ*) reditelja Martina Skorsezea (Martin Scorsese), oko koga se 1988. godine digla velika buka. Lucidno zamišljeno, Arkanovo delo prati grupu montrealških glumaca koji na pozorišnoj sceni, u bašti svetilišta, postavljaju provokativnu dramaturgiju Hristovih muka. Njih su angažovali katolički sveštenici koji žele da ažuriraju godišnju gradsku predstavu Hristovog raspeća, koja je tokom perioda od 40 godina postala staromodna i prevaziđena za sadašnje pojmove.

Izvanredan Loter Blito (Lothaire Bluteau) osvojio je Genija za najbolju mušku ulogu kao mladi, žudni glumac Danijel Kulomb koji sa svojim kolegama-sledbenicima osmišlja izuzetno avangardnu pozorišnu predstavu koja doslovno preuzima Hristova buntovna učenja. Film je vešto struktuisan, tako da je priča o Danijelu paralelno povezana sa Hristovom. Ova nekonvencionalna teatarska postavka nije tradicionalna rekonstrukcija događaja već revizionističko delo koje inkorporiše bogohulničke ideje o svom subjektu, postavljajući pitanja o njegovoj pravoj prirodi (između ostalog, u predstavi se tvrdi da je otac Isusa Hrista bio rimski senator, koji je potom otišao za svojom vojničkom službom).

Njihova izazovna i neobuzdana interpretacija Biblije dobila je hvalospeve kritike i hipnotisala oduševljenu publiku, ali duboko

uznemireni crkveni zvaničnici raspuštaju glumačku ekipu i zastavljaju dalja izvođenja predstave. Stvarni život zatim počinje da imitira događaje iz Biblije jer ovi glumci bivaju odbačeni i Danijel ljutito prekida jednu audiciju u kojoj pohotljivi producent zahteva od glumice koja je igrala Mariju Magdalenu (Katerin Wilkening – Catherine Wilkening) da sa sebe kompletno skine odeću. Danijel, poput samog Isusa Hrista, postaje mučenik koji se opire iskušenjima slave i umire za svoju iskonsku čistotu.

Potekavši iz katoličko-jezuitske porodične sredine, Deni Arkan je u ovom filmu izrazio nezadovoljstvo i buntovni stav kvebečkog stanovništva prema crkvi, koja je vekovima upravljala njihovim životima, da bi osamdesetih godina 20. veka došlo do „tihe revolucije“ koja je dovela do toga da su mnogobrojni crkveni objekti bili pretvoreni u stambene zgrade, jer je mali broj vernika dolazio na „mise“ da sluša dogmatske propovedi.

„Isus iz Montreala“ jedan je od najoriginalnijih i najintelektualnijih ostvarenja kanadske kinematografije. U njemu je Arkan na vispren i često duhovit način izneo svoje britke, sarkastične, duboko misaone komentare o religioznoj hipokriziji, osionom komercijalizmu, medijskoj senzacionalnosti i bahatoj birokratiji.

Pokazujući da je i dobar glumac, Deni Arkan se pojavio u manjoj ulozi sudije, a u roli Renea – Pontija Pilata – u filmu zapaženo igra i Rober Lepaž (Robert Lepage), kvebečki multi-talентовani umetnik, koji će šest godina kasnije sam postati laureat Genija sa svojom religioznom dramom, debitantskim igranim filmom „Ispovedaonica“ (*Le confessionnal*).

Pored „Isusa iz Montreala“, na Kanskom festivalu je 1989. godine bio predstavljen, u uglednom pratećem programu „15 dana autora“, još jedan kanadski film – „Govorni delovi“ (*Speaking Parts*), autora Atoma Egojana, naišavši na topao prijem i pohvalne kritike. Urađeno u već prepoznatljivom Egojanovom stilu, uz upotrebu različitih medija (video, televizija), ovo sofisticirano delo je priča o ambicioznom glumcu, honorarnom kućepazitelju u hotelu, koji zavodi jednu ožalošćenu i ranjivu scenaristkinju kako bi dobio privatnu audiciju za ulogu u njenom delu.

Ovaj, treći po redu, Egojanov igrani film je bio kandidovan za Genije u šest kategorija, ali nije osvojio nijednu statueta! Atom Egojan, koji je sa ovim delom imao nominacije za najboljeg reditelja, scenaristu i producenta, moraće da sačeka još naredne četiri godine kada će sa „Egzotikom“ (*Exotica*) napokon postići svoju prvu (i to trostruku!) pobedu.

Ispostavilo se na kraju da je jedini ozbiljniji konkurent neprikosnovenom „Isusu iz Montreala“ bio film „Zbogom tugo“ (*Bye Bye Blues*) autorke iz Alberte En Viler (Anne Wheeler), koji je od 13 nominacija realizovao tri – za najbolju žensku glavnu (Rebeka Dženkins – Rebecca Jenkins) i sporednu ulogu (Robin Stevan – Robyn Stevan), te za najbolju originalnu pesmu (Bil Henderson). To je sentimentalna saga iz vremena Drugog svetskog rata o ženi vojnog lekara (Rebeka Dženkins), koja se sa dvoje dece vraća u roditeljsku kuću u mali grad u Alberti pošto joj je muž pozvan na dužnost u Singapur, koji ubzo pada u ruke Japana. Sa izraženim osećajem lojalnosti ona se „lomi“ šta da uradi, nemajući nikakve vesti od muža, a ni dovoljno sredstava da izdržava svoju porodicu. Konačno, njen muzički dar je usmerava da počne da peva i svira na klaviru za lokalni plesni orkestar, gde pronalazi sebe, svoju nezavisnost i novu ljubav, u vidu zgodnog tromboniste.

Verno dočaravajući istorijski period, uz živahnu džez pozadinu, sa divnim slikama prerije i odličnom glumom, ovo je najbolji film scenaristkinje i rediteljke En Viler, kojim je kompletirala svoju zapadno-kanadsku trilogiju („Lojalnosti“ i „Kauboji ne plaču“).

Jedina preostala nagrada u sferi dugometražnog igranog filma pripala je Eliotu Simsu (Elliot Sims) i Ričardu Bitiju (Richard Beattie), za adaptirani scenario (po Simsovom pozorišnom komadu) za film „Hladni komfor“ (*Cold Comfort*), dramu o surovom zimskom životu u kanadskoj preriji koja se pretvara u horor, uz izvrsnu glumačku kreaciju Morija Čajkina (Maury Chaykin). Ovo je bilo debitantsko igrano ostvarenje renomiranog direktora fotografije Vika Sarina (Vic Sarin), koji je svoju umešnost pokazao upravo u filmu „Zbogom tugo“.

„Telefilm Kanada“ dodelio je novčane nagrade pobednicima u glavnim kategorijama. Producentu najboljeg filma pripala je nagrada od 200.000 dolara, najboljem reditelju – 25.000 dolara, a autorima najboljeg originalnog i adaptiranog scenarija – po 5.000 dolara!

Specijalna nagrada za izvanredno dostignuće uručena je Pjeru Sendonu (Pierre Saindon) i Žaku Lafleru (Jacques Lafleure) za šminku (*make-up*) u filmu *Cruising Bar*, u kojem popularni kvebečki glumac Mišel Kote (Michel Cote) igra četiri različita karaktera u četiri različite priče o muškarcima koji odlaze u bar, „tržnicu mesa“ (što sugerise podnaslov ovog filma *Meat Market*) i prilaze ženama sa ciljem da ih zavedu, sa različitim uspesima i reakcijama.

Nagrada Er Kanada za multimedijskog magnata Harolda Grinberga

Nagrada Er Kanada uručena je Haroldu Grinbergu (Harold Greenberg) osnivaču, predsedniku i generalnom direktoru kanadskog multimedijskog giganta *Astral Bellevue Pathe Inc.* Započevši sa samo jednom kamerom Grinberg je malu firmu pretvorio u integrisanu komunikacionu kompaniju (u sferi videa, filma i televizije), koja je finansirala i proizvela preko 80 igranih filmova i postala ključni igrač u svetu kanadske televizije, sa mrežom specijalizovanih kablovskih kanala (*The Movie Network*).

Nakon drame i neizvesnosti koje su pratile prošlogodišnju dodelu, jedanaesta gala-ceremonija protekla je u atmosferi obnovljenog optimizma i velikih nadanja. Poučena prethodnim gorkim iskustvom, Akademija za kanadski film i televiziju formirala je vlastitu pridružnu kompaniju *ACCTV Productions*, sa ciljem da ubuduće sama, nezavisno od drugih, producira šou Genija.

Takođe, mnogo vere i pouzdanja ulivala je i uspostavljena saradnja sa najvećom kanadskom privatnom televizijskom stanicom – CTV, sa kojom je postignut dogovor o direktnom prenošenju šoua, čiji domaćin je opet bio popularni tv-voditelj Brajan Linchan. To je otvorilo vrata ka svežim načinima promocije Genija i novom gledalištu. Ovu ceremoniju krasio je bilingvizam. Kvebečki pobednici primali su nagrade na svom maternjem francuskom jeziku, uz simultani prevod na engleski.

Ali, kako to često biva, od velikih očekivanja na kraju su se iznedrila samo velika razočarenja. CTV nije uspeo da ubedi pridružene tv-stanice da prenose dodelu nagrada, što je imalo poražavajuće posledice na rejting gledanosti. To je definitivno nagnalo Akademiju da detaljno razmotri i proceni stanje u kojem su se našli Geniji i preduzme kompletnu rekonstrukciju nagradnog šoua.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Jésus de Montréal* (producenti Roger Frappier, Pierre Gendron)

Najbolja režija: Denys Arcand (*Jésus de Montréal*)

Najbolji originalni scenario: Denys Arcand (*Jésus de Montréal*)

Najbolji adaptirani scenario: Richard Beattie, L. Elliot Simms (*Cold Comfort*)

Najbolja muška glavna uloga: Lothaire Bluteau (*Jésus de Montréal*)

Najbolja ženska glavna uloga: Rebecca Jenkins (*Bye Bye Blues*)

Najbolja muška sporedna uloga: Remy Girard (*Jésus de Montréal*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Robyn Stevan (*Bye Bye Blues*)

Najbolja montaža: Isabelle Dedieu (*Jésus de Montréal*)

Najbolja fotografija: Guy Dufaux (*Jésus de Montréal*)

Najbolja scenografija: Francois Seguin (*Jésus de Montréal*)

Najbolja kostimografija: Louise Jobin (*Jésus de Montréal*)

Najbolja muzika: Yves Laferriere (*Jésus de Montréal*)

Najbolja originalna pesma: Bill Henderson („When I sing“ u filmu *Bye Bye Blues*)

Najbolji zvuk: Jocelyn Caron, Adrian Croll, Patrick Rousseau, Hans Peter Strobl (*Jésus de Montréal*)

Najbolja montaža zvuka: Diane Boucher, Laurent Levy, Antoine Morin, Marcel Pothier (*Jésus de Montréal*)

Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Strand, Under the Dark Cloth* (John Walker)

Najbolji kratkometražni dokumentarni film: *Stunt People* (Lois Siegel)

Najbolji kratki igrani film: *In Search of the Last Good Man* (Peg Campbell, Peggy Thompson)

Najbolji kratki animirani film: *Juke Bar* (Martin Barry)

Nagrada Zlatna rolna: *Jésus de Montréal* (producenti Roger Frappier, Pierre Gendron)

Specijalna nagrada za izvanredno dostignuće za šminku: Pierre Saindon, Jacques Lafleur (*Cruising Bar*)

Nagrada Er Kanada: Harold Greenberg

Dvanaesta dodela Genija

MISIJA PROSVEĆIVANJA

Geniji vole religiozne teme! Nakon što su prethodne godine izdašno nagradili „Isusa iz Montreala” za njegov revolt prema licemerstvima katoličke crkve (i savremene zapadne civilizacije), oni su na dvanaestoj dodeli za film godine izabrali „Crnu odoru” (*Black Robe*), epsku priču o stoičkom jezuitskom svešteniku koji se sa krstom u ruci otisnuo u misiju prosvećivanja urođenika i njihovih duša, u divljinama Nove Francuske (sadašnjeg Kvebeka) u 17. veku.

Poput junaka ovog dela, i Akademija za kanadski film i televiziju 1991. godine preduzela je misiju prosvećivanja domaće publike. Bila je to godina iscrpnih analiza i velikih promena, sa ciljem da kanadski gledaoci konačno postanu svesni postojanja Genija i domaćih filmova, čiji kvalitet je dostigao svetske standarde. Niski tv-rejting gledanosti dodeljivanja najviših kanadskih filmskih nagrada uključio je alarmno zvono, upozoravajući da su izmene neophodne i neodložne.

Geniji su bili na produženom odmoru, punih 18 meseci, kako bi rukovodeći ljudi Akademije sagledali kompletno stanje, ponovo razmotrili svaki aspekt ovih nagrada, njihov produkcioni format i vreme održavanja, i o tim gorućim pitanjima konsultovali članove i ostale predstavnike kanadske filmske industrije.

Ustanovljeno je da dotadašnji tradicionalni martovski termin održavanja nagrada nije više pogodan i nimalo ne služi interesima Genija i kanadske kinematografije. Praksa prikazivanja većine kanadskih filmova u međuvremenu je izmenjena, jer su sada dolazili u bisokope u jesen, sledeći njihove strategijski održane premijere na popularnim domaćim, kasnim letnjim i jesenjim festivalima (Montreal, Toronto, Vankuver, Halifaks). Do marta meseca samo par od tih (najpopularnijih) filmova i dalje je bio na bioskopskom repertoaru i interes publike za njih je, logično, bio nizak.

Geniji nisu samo vodili svoju bitku za televizijske gledaoce, nego su takođe nastojali da pruže kanadskim filmovima vrednu promocionu podršku za vreme njihovog (često kratkog) prikazivanja

u bioskopima. To je dovelo i do izmene u konceptu televizijske prezentacije šoua. Umesto da se, kao na prethodnim ceremonijama, koncentrišu samo na pet ostvarenja nominovanih u kategoriji za najbolji film, odlučeno je da se naprave video-spotovi za sve filmove u konkurenciji, da se tokom dodelivanja nagrada prikažu tv-gledaocima i da ih predstave najpoznatiji kanadski glumci.

Ovo je budilo nadu da će na taj način kanadski gledaoci biti mnogo bolje upoznati sa domaćim filmovima i njihovim protagonistima, od čije je dobre promocije direktno zavisila i zainteresovanost Kanađana za same Genije. Zašto pratiti dodelu ovih nagrada ako ne znate ništa o filmovima koji se za njih takmiče!?

Prebacivši termin održavanja ceremonije sa proleća na jesen, Akademija je, u nastojanju da učvrsti integritet i validnost glasačkog sistema za Genije, napravila i fundamentalne proceduralne izmene na tom planu. Odlučeno je da će nominacije ubuduće određivati žiri sastavljen od članova Akademije, koji predstavljaju svaku filmsku branšu, dok će članovi Akademije izabrati konačnog pobednika po kategorijama, glasajući u svojim individualnim branšama. Princip glasanja po branšama prethodno je bio primenjen samo na inicijalni selekcion proces, dok je svim članovima Akademije bilo dozvoljeno da izaberu pobednike u svim kategorijama u kojima se dodeljuju Geniji.

Konačno, nakon izuzetno duge pauze i vremenskog jaza od čak godine i po, obnovljeni, osveženi i osnaženi Geniji ponovo su izašli na pozornicu. Dvanaesta dodela nagrada održana je 26. novembra 1991. godine u Torontu. Za ovu priliku Geniji su pronašli novu (privremenu) rezidenciju — prestižni i restaurisani „Teatar Pantaž” (*Pantages Theatre*) sa 2200 sedišta. Za majstora ceremonije ponovo je izabran popularni sedokosi komičar Lesli Nilsen, koji je izjavio: „Za svoj uspeh mnogo dugujem svojoj kosi!” Predsedavajući Akademije za kanadski film i televiziju, Al Vaksman, obratio se auditorijumu na oba zvanična jezika.

Te večeri članovi Akademije su „Crnu odoru” obasuli zlatom! Ovoj drami o jezuitskoj kolonizaciji urođenika uručeno je šest nagrada (od 10 nominacija): za najbolji film, režiju, sporednu mušku ulogu, adaptirani scenario, fotografiju i scenografiju. Pre same dodele jedina dilema bila je koliko će Genija osvojiti ovaj film, koji je dobio odlične kritike i istovremeno bio odlično primljen i od publike. „Crna odora” je prodana u 45 zemalja i postala je najkomercijalniji kanadski film 1992. godine, sa prihodom od 3 mi-

Producent Robert Lantos prima nagradu iz ruke Kristofera Plamera

liona dolara na ovdašnjim boks-ofisima, za šta joj je na 13. dodeli Genija uručena nagrada Zlatna rolna.

Ovo delo je autentična kanadska priča realizovana uz pomoć stranaca!

Bio je to prvi trijumf producenta Roberta Lantosa (Robert Lantos) na Genijima, koji je za ovaj film udružio finansijske snage sa australijskim partnerom. „Crna odora“ je bila prva zvanična kanadsko-australijska filmska koprodukcija, za koju je prvi (i dosad jedini) put jedan stranac nagrađen Genijem za najbolju režiju – holivudski Australijanac Brus Beresford (Bruce Beresford).

S obzirom na rediteljski profil kanadskih autora, okrenutih malim, kamernim filmovima, epsko ostvarenje kao što je „Crna odora“, u stvari, je mogao da režira samo sineasta iz inostranstva! Izbor je pao na Beresforda kojem, međutim, epovi takođe nisu bili specijalnost. Samo dve godine ranije Brus Beresford („Prestupnik Morant“ – *Breaker Morant*, 1979, „Nežna milosrđa“ – *Tender Mercies*, 1983) je režirao dirljivi oskarovski film „Vozeći gospođicu Dejzi“ (*Driving Miss Daisy*) o neobičnom prijateljstvu između stare tvrdoglave Jevrejke (uloga Džesike Tandi – Jessica Tandy) i njenog prostodušnog šofera crnca (Morgan Friman – Morgan Freeman).

Premda je „Crna odora“ po temi i stilu suprotna onome što je Beresford dotad snimao, to je delo u kojem je on pokazao da poseduje i rediteljsku raznovrsnost, dajući monumentalnoj dimenziji filma i pečat minuciozne studije karaktera glavnog lika. Film je snimljen prema istoimenom romanu irsko-kanadskog pisca Brajana Mura (Brian Moore), koji je za adaptirani scenario nagrađen Genijem. Glavnu ulogu nepokolebljivog sveštenika u ovom

delu tumači izvršni Loter Blito, koji je samo godinu dana ranije otelotvorio buntovnog Isusa iz Montreala, punog sumnji.

Smeštena u negostoljubivu sredinu novoosnovane severno-američke kolonije Nova Francuska (*La Nouvelle-France*), preteče današnjeg Kvebecka, to je fascinantna priča o tvrdokornom, ambicioznom, mladom jezuitskom svešteniku, ocu La Forgu koji vođen verskom fanatičnošću pokušava „da spase duše divljaka“. On se po nalogu Samuela de Šamplejna (Samuel de Champlain), oca frankofonske civilizacije u Severnoj Americi, 1630. godine otiskuje u odiseju kroz divljinu, u pratnji vodiča urođenika iz plemena Algonkin (nagrada za sporednu mušku ulogu Augustu Šellenbergu – August Schellenberg), sa ciljem da stigne u udaljenu katoličku misiju, u selu na teritoriji plemena Huron. Noseći na sebi crnu sveštenu odoru i krst u ruci, on na svom putu pokušava da urođenike preobrati u katoličanstvo, ali je od lokalnih plemenskih vračeva okarakterisan kao Zlo.

Suočavajući se sa nebrojenim teškoćama, nadvladavajući nadljudskim naporima sve prepreke, preživljavajući surovu zimu, napuštenost i napade „Indijanaca“, otac La Forg konačno stiže na svoje odredište, gde otkriva da su sve francuske misionare (osim jednog) ubili Huroni. Oni su ih okrivili da su im doneli epidemiju velikih boginja koja ih je brojčano desetkovala. Otac La Forg nudi spasenje umirućim Huronima tako što će ih krstiti, i oni konačno prihvataju hrišćanstvo. Film se završava tekstem da su 15 godina kasnije Hurone masakrirali Irokezi, rivalsko ratničko pleme i da je francuska katolička misija uništena.

Epski u svom konceptu i realizaciji, „Crna odora“ je intiman i introspektivan film u isto vreme, koji delimično priziva u sećanje kanadskog slavodobitnika „Misiju“ (*The Mission*, 1986) britanskog reditelja Rolanda Džofea (Roland Joffe). Glumačke performanse su na visokom nivou, a veličanstvena fotografija australijskog majstora Pitera Džejmsa (Peter James), nagrađena Genijem, zarobljava oči zasenečnim krajolicima devičanske lepote i nedirnute divljine koji ovoj priči udahnjuju notu zloslutnosti. Film je sniman na lokacijama u Kvebeku, u regionu Sagene Lak Sen-Žan (Saguenay-Lac Saint-Jean).

„Crna odora“ je u svakom aspektu sjajan film, pri vrhu top-liste ostvarenja nagrađenih Genijem u proteklih 30 leta. To je opora priča o tome kako je osvojen severno-američki kontinent: ono što nisu mogli pokoriti mačem i puškom, kolonizatori su činili sa – krstom! Kroz lik oca La Forga to je priča o snazi (i zaslepljeno-

sti) vere, a kroz prikaz urođenika to je saga o nesreći i „sudnjem danu” koje su im doneli evropski došljaci.

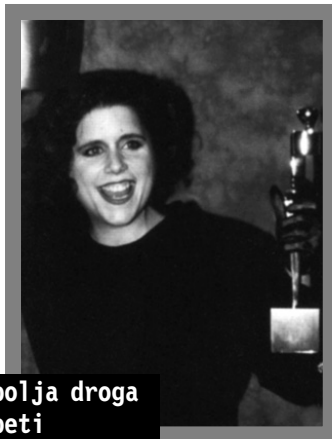
Reditelj Beresford pridao je maksimalnu pažnju i najsitnijem detalju u ovom delu, koje sadrži konverzacije urođenika na jezicima plemena Kri, Mohouk i Algonkin. Latinski je upotrebljen za katoličke molitve, jedino francuski likovi u filmu govore – engleski. To je i razumljivo zbog lakšeg prodora filma na američko tržište (Amerikanci ne vole da gledaju filmove sa titlovanim prevodom!), a osim toga ne treba zaboraviti da je ovo kanadsko-australijska produkcija, film iz dve predominantno anglofonske zemlje, bivše engleske prekomorske kolonije-dominiona kojima je i danas zvanični suveren engleska kraljica!

Zbog neuobičajeno dugog vremenskog razmaka između dve dodele u konkurenciji za Genije bilo je prijavljeno čak 39 igranih fimova i 36 kratkih i dokumentarnih ostvarenja.

Tri od četiri glumačke nagrade otišle su u ruke kvebečkih umetnika. Remi Žirar je ostvario svoju treću uzastopnu pobeđu na Genijima, ovog puta prvu u kategoriji za najbolju mušku glavnu ulogu, u filmu „Ludo zaljubljeni” (*Amoureux Fou*), u kojem je nagradu za sporednu žensku ulogu osvojila Danijel Pru (Danielle Proulx). Ovaj film (6 nominacija) reditelja Robera Menara (Robert Menard) bolna je priča o strasnoj ljubavi između sredovečnog muškarca i žene, koji oboje imaju svoje bračne partnere, što ih vodi u ponore posesivnosti, ljubomore i samodestrukcije.

Genija za najbolju žensku glavnu ulogu dobila je montrealaska glumica Paskal Monpeti (Pascale Montpetit), kao teška ovisnica o heroinu u debitantskom ostvarenju scenariste i reditelja Darila Vasika (Darrel Wasyk), pod kratkim nazivom „H” (što je prvo slovo za *Heroin & Hell* – „Heroin i pakao”, alternativni naziv filma). To je melodrama sa samo dva lika, koja prikazuje njihovu dezintegraciju u nastojanju da se, zaključani u turobnoj podrumskoj sobi, odviknu od droge.

Tri nagrade (za najbolju pesmu, zvuk i zvučne efekte) osvojio je film „Trg anđela” (*Angel Square*), u kojem

**Uspeh je najbolja droga
– Paskal Monpeti**

Film počinje od priče – scenaristi Pol Kvorington i Judzin Lipinski

igra holivudski glumac Ned Biti (Ned Beatty), poznat po filmovima „Oslobođenje” (*Deliverance*, 1972) i „TV mreža” (*Network*, 1976). „Trg anđela” je komična drama, šarmantna priča o dečaku iz Vinipega u provinciji Manitoba, koji se za Božić 1945. godine daje u poteru za napadačem na oca njegovog najboljeg druga. Reditelj filma je En Viler koja je, paradoksalno, ponovo osvojila Genija kao ko-autorka (pisac teksta) za pobeđničku pesmu „Takva magija” (*Such Magic*).

Film „Savršeno normalan” (*Perfectly Normal*) nagrađen je Genijem za najbolji originalni scenario koji su zajedno potpisali Judzin Lipinski (Eugene Lipinski) i Pol Kvorington (Paul Quarrington). Ovo delo, u kanadsko-britanskoj produkciji, zabavna je saga o šarlatanu-preduzetniku, ljubitelju hrane i opere, koji postaje prijatelj sa stidljivim mladićem koji radi u jednoj maloj provincijskoj pivari u Ontariju. Film je režirao Iv Simono (Yves Simoneau), koji je potom napravio karijeru u Holivudu.

Ostvarenju „Društvo stranaca” (*The Company of Strangers*), rediteljke Sintije Skot (Cynthia Scott), od 6 nominacija (uključujući i za najbolji film) pripala je samo nagrada za montažu. To je nestvarna priča o ostarelim damama koje, zaglavljene u autobusu u nedodžji, uče da preživljavaju dok se istovremeno međusobno upoznaju.

Nagrada Zlatna rolina je drugu godinu zaredom pripala producentu Rožeu Frapijeu, ovoga puta za film „Ding i Dong” (*Ding et Dong*), koji je u kanadskim bioskopima ostvario zaradu od 2,6 miliona dolara. To je vulgarno smešno ostvarenje, sa tandemom kvebečkih klovnovskih komičara Seržom Terijeom (Serge Theriault) i Klodom Menijeom (Claude Meunier). Oni igraju dva siromašna glumca koji iznenada nasleđuju trideset miliona dolara i otvaraju vlastito pozorište sa namerom da na scenu postave prefinjenu predstavu u kojoj će oni tumačiti glavne uloge.

Specijalna nagrada za dostignuće dodeljena je Džonu Keme-
nu (John Kemeny), televizijskom i filmskom producentu mađar-
skog porekla, koji stoji iza mnogostruko nagrađivanih ostvarenja
kao što su „Šegrtovanje Dadija Kravica“, „Atlantik Siti“, „Dečak iz
zaliva“, „Plufovi“, „Rat za vatru“ i „Zločin Ovidija Plufa“.

Nagrada Er Kanada za izvanredan doprinos filmskom biznisu
uručena je Roberu Lantošu, još jednom producentu mađarskog po-
rekla, koji je iste večeri primio i Genija za pobeđnički film „Crna
odora“. Ovaj harizmatični osnivač, predsednik i generalni direktor
Alliance Communications Corporaton, najveće filmske i televizijske
produkciono-distributerske kompanije u zemlji, u svom zahvalnom
govoru kritikovao je upravo „Er Kanadu“ zbog toga što na svojim le-
tovima ne prikazuje putnicima kanadske filmove! Takođe, pozvao
je kanadske medije da podrže domaću kulturu i, sledeći sam vlasti-
to uputstvo, on je kasnije donirao 200.000 dolara dobijenih od „Te-
lefilma Kanada“ kao nagradu za produkciju najboljeg filma, „Kanad-
skom filmskom centru“, koji obučava mlade stvaraocce.

Ni ovoga puta nisu izostale kontroverzice. Premda je ostvario
hipnotičnu glumačku kreaciju u filmu „Čisti rez“ (*Clear Cut*), po-
pularni glumac Grejem Grin (Graham Greene) nije bio nomino-
van za Genija. Samo osam meseci ranije on je bio kandidovan za
Oskara za sporednu ulogu, u filmu „Ples sa vukovima“.

Ovo socijalno angažovano ostvarenje imigrantskog poljskog
reditelja Ričarda Bugajskog bavi se zahtevima urođenika za vra-
ćanjem uzurpirane zemlje i njihovim (bezuspešnim) naporima
da spreče kompanije za seču drva da ogoljuju šume. Grejem Grin
igra buntovnog i militantnog urođenika koji dolazi u sukob sa svo-
jim advokatom i vlasnikom pilane. Bes vodi ka nasilju, pa je poli-
cija pozvana da smiri zaraćene strane.

Možda je tema filma „Čisti rez“ bila suviše teška i nepriklad-
na za članove Akademije, koji su gotovo prevideli i tehnički sja-
jan film „Procenjivač“ (*Adjuster*), dodeljujući mu samo jednu no-
minaciju reditelju Atomu Egojanu.

Paradoksalno, u očima nekih posmatrača ovi previdi su bili
upravo rezultat izmene nominacionog procesa, po kojem je izbor-
no glasačko telo sada suženo na „elitni klub“ od 130 članova Aka-
demije.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Black Robe* (producenti Robert Lantos, Sue Milliken,
Stephane Reichel)
Najbolja režija: Bruce Beresford (*Black Robe*)
Najbolji originalni scenario: Eugene Lipinski, Paul
Quarrington (*Perfectly Normal*)
Najbolji adaptirani scenario: Brian Moore (*Black Robe*)
Najbolja muška glavna uloga: Remy Girard (*Amoureux Fou*)
Najbolja ženska glavna uloga: Pascale Montpetit (*H*)
Najbolja muška sporedna uloga: August Schellenberg (*Black Robe*)
Najbolja ženska sporedna uloga: Danielle Proulx (*Amoureux Fou*)
Najbolja montaža: David Wilson (*The Company of Strangers*)
Najbolja fotografija: Peter James (*Black Robe*)
Najbolja scenografija: Gavin Mitchell, Herbert Pinter (*Black Robe*)
Najbolja kostimografija: Olga Dimitrov (*Bethune: The Making of a Hero*)
Najbolja muzika: Jean Corriveau (*La demoiselle sauvage*)
Najbolja originalna pesma: George Blondheim, Anne Wheeler
(„Such Magic“ u filmu *Angel Square*)
Najbolji zvuk: Garrell Clark, Paul Sharpe (*Angel Square*)
Najbolja montaža zvuka: Anke Bakker, Alison Grace, Gael Maclean,
Irving Mulch, Debra Rurak (*Angel Square*)
Najbolji dugometražni dokumentarni film: *The Famine Within*
(Katherine Gilday)
Najbolji kratkometražni dokumentarni film: *The Colours of My Father*
(Sally Bochner, Richard Elson)
Najbolji kratki igrani film: *Saeed* (Mehra Meh)
Nagrada Zlatna rolna: *Ding et Dong* (producent Roger Frappier)
Specijalna nagrada: John Kemeny
Nagrada Er Kanada: Robert Lantos

Trinaesta dodela Genija

VREME ŠIZOFRENIJE

Gledati filmove znači sanjati otvorenih očiju! Mentalna sposobnost čoveka da fantazira, zamišlja i prihvata fikciju pokretnih slika kao alternativnu stvarnost je u samoj osnovi sedme umetnosti i filmske industrije.

Kao nijedna ranije, 13. dodela Genija, održana 22. novembra 1992. godine u „Metro Toronto konvenšn centru“, za slavodobitnike je odabrala filmove čiji likovi obitavaju u nadrealnom svetu fantazmogoričnih snova i košmarnih halucinacija. Bila je to godina filmske šizofrenije koju su obeležili Kronenbergov „Goli ručak“ i Lozonov „Leolo“, dva krajnje originalna i kontroverzna dela oprečnih autorskih stilova i afiniteta.

Trinaesta dodela nije bila nimalo nesrećna za Dejvida Kronenberga, koji se nakon pauze od tri godine ponovo popeo na pobjednički podijum. Njegov film „Goli ručak“ (*Naked Lunch*) priredio je veliku „gozbu“ i pobrao mnogobrojne nagrade. Ova filmska adaptacija istoimenog literarnog klasika iz šezdesetih godina 20. veka osvojila je, od ukupno 11 nominacija, osam Genija

– za najbolji film (producenti Gabriella Martinelli – Gabriella Martinelli i Džeremi Tomas – Jeremy Thomas), za režiju i adaptirani scenario (Dejvid Kronenberg), za žensku sporednu ulogu (Monik Merkur – Monique Mercure), za fotografiju (Piter Sušicki), scenografiju (Karol Špir), te za najbolji zvuk i montažu zvuka.

Nimalo loš učinak za delo bazirano na romanu za koji se do tada verovalo da ga je nemoguće „preto-

Velika gozba nagrada
– Goli ručak

čiti“ na filmsku traku! Sa ovim dvostrukim trijumfom Dejvid Kronenberg, neosporni miljenik članova Akademije za kanadski film i televiziju, broj osvojenih Genija povećao je na šest!

„Goli ručak“ je adaptacija novele američkog pisca Vilijema S. Barouza (William S. Burroughs), snimljena u tronacionalnoj kanadsko-britansko-japanskoj koprodukciji. Ovaj sinematičko-literarni hibrid fuzioniše motive iz Barouzovog nadrealnog romana sa elementima iz piščeve biografije i karakterističnom cerebralnom alijenacijom i biomorfičnim specijalnim efektima kulturnog reditelja Dejvida Kronenberga.

Uzimajući u obzir da Barouzov „Goli ručak“ i nije klasična novela, već skup literarnih fragmenata koji kritikuju korporacijsku kulturu, ljudsku izopačenost i seksualne bahanalije, dok istovremeno filtriraju autorov stvarni život kao biseksualca i izgnanog ovisnika o drogi, Kronenbergova adaptacija još više dobija na vrednosti. On nije ostao potpuno dosledan sadržajima i duhu Barouzovog košmarnog mizantropskog remek-dela, ali je uspeo da transformiše elemente iz knjige i Barouzovu mitologiju u jednu koherentnu celinu, na svoj prepoznatljivi način hladne stilizovanosti.

U upečatljivom tumačenju popularnog „Robokopa“ Pitera Velera (Peter Weller), glavni junak filma je Vilijem Li (pseudonim Barouza kojim je potpisao prvi roman „Drogeraš“ – *Junky*) koji želi da bude pisac, ali radi kao istrebljivač buba kako bi mogao da plaća račune. On otkriva da njegova žena Džoan (rola Džudi Dejvis – Judy Davis) krade njegove insekticide i koristi ih kao drogu. Ubrzo, i on joj se pridružuje u svetu halucinogena i uzima dozu narkotika zvanog „crno meso“, napravljenog od utrobe gigantske akvatičke brazilske stonoge!

U nadrealnom svetu mutanata – Piter Veler

Odjednom, monstruozi insekti počinju da nastanjuju njegov univerzum i šapuću mu teorije o zaveri. Li veruje da je on tajni agent i gigantska buba koja ga kontroliše daje mu zadatak da ubije svoju ženu, koja je, navodno, špijun organizacije „Interzon“. Odbacivši prvobitno ovu instrukciju, on dolazi kući i zatiče suprugu u krevetu sa njegovim drugom. Vilijem je ubija i potom se upušta u odiseju na krilima droge. Kroz paranoidni pejzaž stiže u Interzon, mediteranski grad pun insektoidnih pisacih mašina koje pričaju, mutanata, dvostrukih agenata, najraznovrsnijih čudaka i otkačenjaka. Mašine za kucanje, koje Li koristi, daju mu uputstva za njegovu misiju, a izveštaje koje on šalje njegov prijatelj sakuplja u novelu pod nazivom „Goli ručak“.

Bez i najbleđeg zračka ljudskosti, ovo delo nije za svakoga, treba zaista imati stomak za ovaj film! Ovo nije „jelo“ po svačijem ukusu: morate da imate ukus za estetiku odvratnosti! Dejvid Kronenberg, bez sumnje, bio je prava autorska ličnost za ovaj film.

Dajući prednost perverzijama i košmarima, članovi Akademije za kanadski film i televiziju u drugi plan su potisnuli osećajno nadrealno delo „Leolo“ (*Léolo*) autora Žana-Kloda Lozona, koji se nakon dotad nezapamćenog trijumfa sa igranim prvencem „Jedne noći u zoološkom vrtu“ posle četiri godine vratilo na pozornicu Genija. Za razliku od beživotnog i bezosećajnog „Golog ručaka“, „Leolo“ ima srce i dušu! Sa ovim filmom, Žan-Klod Lozon je dokazao da je, kao autor, moguće biti različit od drugih, a ostati pri tom čovečan!

Ovo ostvarenje premijeru je doživelo u takmičarskom programu Kanskog filmskog festivala 1992, gde mu je po nekim tvrdnjama izmakla Zlatna palma samo zato što je neobuzdani Žan-Klod Lozon javno pokazivao razvratničke namere prema članici žirija – prisatjoj i prevrtljivoj „Ribi zvana Vanda“ Džejni Li Kertis (Jamie Lee Curtis), koja je glumačku karijeru počela kao kraljica horora – *Queen of The Scream*. (Zlatnu palmu je osvojio švedski film „Najbolje namere“ – *Den goda viljan*, reditelja Bila Augusta – Bille August.)

Potom je na Međunarodnom festivalu u Torontu „Leolo“ proglašen za najbolji kanadski film, a na Internacionalnom festivalu u Vankuveru dobio je nagradu za najbolji scenario, da bi postao i zvanični kanadski kandidat za Oskara u kategoriji za najbolji strani film.

Lozonovo dečaštvo bilo je nalik čamcu u moru ludila, koji su pokretali vetrovi psihoze. „Leolo“ je eho njegovog nimalo lakog de-

Najbolji kanadski film koji nije osvojio glavnu nagradu – *Leolo*

tinjstva. Skoro svi članovi Lozonove porodice, osim njegove majke, bili su institucionalizovani u duševnoj bolnici! Utonuvši duboko u bolne uspomene, on je našao inspiraciju za svoj film

koji pripoveda nesvakidašnju storiju o Leolu, kroz čiji lik je prikazana i njegova porodica ludaka-šizofreničara.

Snimljen u kanadsko-francuskoj koprodukciji, „Leolo“ je film o dečaku koji odrasta u sirotinjskoj četvrti Montreala, u porodici čiji članovi su pogođeni mentalnom disfunkcijom. Da se ophrva i pobegne od takvog haosa, on se povlači u svet imaginacije, gde pokušava da nađe stazu prema sreći, bilo tako što se zaljubljuje u lepu komšinicu Bjanku ili što želi da ubije svog dedu, koga krivi za genetičku grešku u celoj svojoj familiji. Što više Leolo uranja u svoj zamišljeni univerzum, za njega stvarni svet počinje da izvirne na površinu u svoj ružnoći i sumornosti.

Prateći poniranje dečaka, okruženog umobolnicima u vrtlog ludila, „Leolo“ je na momente i poetičan i sirov, divan i groteskan. Postoji izvesna šizofrenija, takođe, i u vizuelnoj kompoziciji filma, gde se bešavno smenjuju scene snimljene stalnim zumiranjem kamere, u stilu MTV muzičkih video-spotova, sa dugim statičnim kadrovima, u tradiciji evropske kinematografije. Lozonov stalni saradnik Gi Difo (Guy Dufaux) kao direktor fotografije bio je apsolutno na visini svog zadatka, naizmenično se poigravajući upotrebom svetlosti i senki.

Muzička podloga za film veoma je efektna sa setnim instrumentalnim lajt-motivom *The Lady of Shalott*, kanadske kompozitorke i pevačice Lorine Mek Kenit (Loreena McKennitt), koji se provlači kroz ceo film i naprosto zarobljava i razgaljuje dušu, ističući melanholični ton ovog dela.

Glumačka ekipa je sjajna, a posebno trinaestogodišnji Maksim Kolin (Maxime Collin), koji se perfektno uvukao „pod kožu“

Leola. Žan-Klod Lozon majstorski uspeva da ispreplete humor i dramu i poveže ih u kohezivnu, čudesnu celinu. Momenti šokantne realnosti, kao uljezi, povremeno prekidaju pretežno laku pripovedačku notu ovog filma. Neke scene su uznemirujuće, poput one u kojoj Leolov školski drug, za opkladu, seksualno zlostavlja mačku! Možda zbog te mračne i katkad surove strane, ovaj film nikada nije zadobio masovnu pažnju publike, mada ga krasi pastoralna lepota koja izbija iz svakog kadra.

Leolo (Maksim Kolin) ima veoma uvrnutu familiju i premda njegova majka (osećajna uloga popularne kvebečke pevačice Žinet Reno — Ginette Reno, kojoj je ovo bio debi na filmu) tvrdi da je on (mentalno) najjači od sve njene dece, ni on nije pošteđen nekih ekstremnih osobina. Da bi izbegao sivilo svakodnevnice, on je kreirao svet snova u kojem nalazi privremeno utočište. Što više posmatra život oko sebe, sve više je uveren da egzistencija unutar njegove porodice nije ničega vredna. Rezultat toga je da njegova zavisnost od snova raste iz dana u dan.

„Leolo” posmatra svet kroz oči dvanaestogodišnjaka, pa mnoge stvari koje odrasli smatraju datim njemu izgledaju apsurdne. Leolo je okružen porodicom čudaka. Njegov stariji brat Fernan (rola Iva Monmarketa — Yves Montmarquette), nakon što ga je prebio jedan siledžija, stalnim vežbanjem „napumpava” svoje telo do gargantuanskih proporcija. Međutim, kada mu se docnije ukaže prilika da vrati „milo za drago”, on ponovo doživljava ponižavajući poraz, uprkos evidentnoj fizičkoj prednosti. Leolove dve sestre, Rita (Ženevjev Samson — Genevieve Samson) i Nanet (Mari Elen Monpeti — Marie-Helene Montpetit) jednostavno rečeno su lude! Njegov deda (Žilijen Gvimar — Julien Guiomar) uživa da mu polunaga Bjanka za novac zubima reže nokte na nožnim prstima!

Da bi izbegao turobnu realnost koja ga okružuje Leolo je izumeo svet fantazije. Snovi su njegova vrata za drugačiji svet. Film često zamagljuje liniju između toga šta je stvarno a šta nije, dajući mu sanjiv izgled. „Leolo” je mračna komedija koja sadrži letove u visine lepote i padove u ponore odvratnosti. Leo Lozon sneva fikcije o sebi i svojoj familiji i zapisuje neke od svojih bizarnih fantazija. Njegove odbacene zabeleške pronalazi ostareli učitelj (uloga Pjera Burgoa — Pierre Bourgault), koji kao narator u filmu čita Leolove note.

„Leolo” je zapravo serija epizoda koje su tematski povezane u celinu. Dečak daje sebi ime Leolo, jer zamišlja da ga je njegova

majka začela nakon što je na pijaci pala na uvozni paradajz iz Italije, nad kojim je masturbirao nadničar na farmi! Leolov otac (Roland Bluen — Roland Blouin) je radnik opsednut redovnim pražnjenjem creva, koji svoju decu prisiljava da uzimaju laksative. On im ne dozvoljava da idu na spavanje dok ne isprazne creva, objašnjavajući da je to važno za dobro zdravlje. S obzirom na to da Leolo ne želi da uzima laksativ, njegov svakodnevni život pretvara se u nadrealnu prevaru. On, za teglu sakupljenih insekta koje debe-ljuškasta Nanet obožava, „posuđuje” od nje „ekstra” izmet, stavlja ga u klozetsku šolju i potom poziva oca da ga „pregleda” kako bi dobio njegovo odobrenje i pohvalu.

Leolov deda za sitne pare seksualno eksploatiše lepu komšinicu Bjanku (Đijudita Del Vekio — Giuditta Del Vecchio), ojačanu bedom, u koju je tajno zaljubljen. Jedna od Leolovih čistih povratnih fantazija u filmu predstavlja njegovo bekstvo sa Bjankom na Siciliju. Postajući seksualno svestan, on masturbira u rasečeni komad jetre koji njegova majka potom priprema za večeru! Sa bratom, bodibilderom „sa velikim telom i malim umom”, Leolo odlazi biciklom u lokalnu luku, gde roneći prikuplja vredan materijal sa podvodnog otpada, koji zatim za sitniš prodaje švercerima. Nakon što bezuspešno pokuša da ubije dedu (koji je pokušao da ubije njega!), u sceni koja podseća na neuspešno vešanje lika Mire Furlan u „Ocu na službenom putu” (1985) Emira Kusturice, poslat je u psihijatrijsku bolnicu gde njegove sestre provode najveći deo vremena. On privremeno izlazi iz bolnice i druži se sa uličnim skitnicama, ali konačno neminovno završava sa ostatkom porodice — u ludnici.

„Leolo” je miks autobiografije i nadrealne psihodrame. Film nije lak za gledanje, sa bolnim visceralnim scenama mentalne degradacije i patnje.

Kao ogledalo šizofreničnog ludila od kojeg Leolova porodica pati, film je istovremeno tragičan, smešan, sentimentaln, brutalan — i jednostavno čudesan. To je fascinantno delo izuzetne, potresne snage i nestvarne sirove lepote.

Slike iz ovoga filma, bilo da su divne ili odvratne, dugo ne izlaze iz glave i gledaocu ne daju mira. Neke sekvence, naročito Leolove ronilačke ekspedicije, dostižu nivo halucinantne transcendentnosti, dok druge donose istinski psihički teror. Scena u kojoj Leolov brat Fernan, suočivši se sa istom bitangom, ponovo kapitulira paralizovan kukavičlukom, tako je upečatljiva i govori više o tom rvanju sa unutrašnjim demonima nego hiljadu holivudskih priča!

Francuski filozof sa kraja 16. veka Rene Dekart (Rene Descartes) kazao je: „Mislim, dakle postojim” (*Je pense donc je suis*), ili na latinskom: *Cogito ergo sum*. Leolo, međutim, ima svoj moto koji u filmu stalno ponavlja: *Parce que moi je revê, moi, je ne le suis pas* — Zato što sanjam, ja nisam (taj). On nije Leo Lozon nego je Leolo Lozone, koji romantično žudi za toplom Italijom i njegovom voljenom komšinicom Bjankom: *Bianca, mon amour, mon bel amour, mon seul amour, mon Italie!* (Bjanka, moja jedina divna ljubavi, moja Italijo!) Dok recituje ove reči, on otvara prozor i pred njim se pojavljuje sunčani, živopisni krajolik Sicilije na obali mora, koji izgleda kao raj prema Leolovom čemernom obitavalištu. Samo zbog pomenute scene vredi videti ovaj film, jer se duboko urezuje u pamćenje!

Ako bih napravio komparaciju između „Golog ručka” i „Leola”, služeći se pojednostavljenom, nefilmskom terminologijom, uporedio bi ih sa deonicama autoputa od Otave do Montreala. Na engleskom delu, u Ontariju, put je prav i gladak kao staklo, ali čim se stigne do provincijske granice sa tablom *Bonjour, Bienvenue au Quebec* (Dobar dan, dobro došli u Kvebek) cesta momentalno postaje neravna, puna izbočina i počinje da krivuda! To bi, uopšteno, mogla da bude i slika dva različita mentaliteta — anglofonskog (WASP) i frankofonskog (latinskog).

Nedovoljno poznat široj filmskoj javnosti, „Leolo” je skriveno blago kanadske kinematografije. To je remek-delo Žana-Kloda Lozona, koji je kvebečki Federiko Fellini ili Emir Kusturica. Kao izraz poštovanja prema ocu-ikoni savremenog frankofonskog kanadskog filma, i u „Lelolu”, kao što je to bilo i u njegovom debitantskom delu „Jedne noći u zoološkom vrtu”, Lozon u manjoj ulozi (školskog savetnika) angažuje Denija Arkana.

Umesto da ubedljivo pobedi „Leolo” je na trinaestoj dodeli Genija dobio (od devet nominacija) samo tri nagrade — za najbolju originalni scenario (Žan-Klod Lozon), montažu (druga pobeda Mišela Arkana) i kostimografiju (drugi trijumf Fransoa Barboa). Zapoostavljanje „Leola”, čiji producenti su Liz Lafonten (Lyse Lafontaine) i Emi Dani (Aimée Danis), bio je samo dodatni argument i prilog tvrdnjama jednog dela kvebečkih sineasta da Geniji, predominantno anglofonski, svesno zanemaruju frankofonske filmove i stvaraoce.

Na trinaestoj dodeli nagrada čak četiri kvebečka ostvarenja su bila nominovana u kategoriji za najbolji film, ali su sva ostala „kratkih rukava”. Istorijskoj drami „Saracen” (*La Sarrasine*), au-

tora Pola Tane (Paul Tana), snimljenoj u kanadsko-italijanskoj produkciji, od deset nominacija pripala je samo jedna nagrada — za glavnu mušku ulogu, koju je dobio Tony Nardi (Toni Nardi). Ovaj film je rekonstrukcija događaja iz 1904. godine u Montrealu, kada je izbio konflikt između italijanskih imigranata i domaćih francuskih Kanadana, nastao pošto je neki italijanski krojač pogrešno okrivio za ubistvo jednog vlasnika radnje iz Kvebeka.

Genija za najbolju žensku glavnu ulogu osvojila je Dženet Rajt (Janet Wright) za lik harizmatične i društvene vlasnice porodične kafane na granici između provincije Manitoba i SAD, u komičnoj drami „Granična kafana” (*Bordertown Café*) rediteljke debitantkinje Norme Bejli (Norma Bailey).

Nagrada za najbolju mušku sporednu ulogu dodeljena je Majklu Haganu (Michael Hogan) u filmu „Usamljen” (*Solitaire*), autora Fransisa Damberžea (Francis Damberger), osećajnoj priči o tri stara druga koji se na božićno veče, posle 25 godina, nalaze u baru i prisećaju se šta su želeli da postanu, reflektujući ono što su sad.

Nagrada Er Kanada za izvanredan doprinos razvoju filmskog biznisa u Kanadi uručena je Majklu Spenseru (Michael Spencer), koga je predsedavajući Akademije En Medina (Ann Medina) nazvala „čovekom koji nam je dao šematski plan kanadske filmske industrije”. On je bio pionir ovdašnje kinematografije, koji je svoju pedesetogodišnju karijeru započeo kao producent u „Nacionalnom filmskom odboru” i bio je jedan od osnivača „Telefilma Kanada”, državne agencije stvorene da pruža materijalnu podršku nezavisnoj filmskoj produkciji u Kanadi.

Nagrada Zlatna rolina za najkomercijalniji film pripala je „Crnoj odori”, prošlogodišnjem laureatu Genija.

Voditelj ceremonije opet je bio Lesli Nilzen. On je dočekan ovacijama i postao je junak večeri kada je pristao da u zadnji čas zameni popularnog buc mastog komičara Džona Kendija (John Candy) iz Holivuda. Naime, Kendi se našao uvređen serijom televizijskih najava na CBC-u, u kojima su ga predstavljali kao „najveću kanadsku zvezdu”, smatrajući da zapravo prave šalu na račun njegove veličine (debljine)!

Na predlog Akademije Radio-Kanada (frankofonski ogranak CBC- a) je proizvela i na svom programu emitovala specijalnu emisiju o dodeli Genija, sa intervjuima autora i glumaca pobednika, uz video-klipove nagrađenih filmova. To je bio važan korak u nastojanju da domaća celuloidna ostvarenja budu promovisana i među frankofonskom populacijom u Kanadi.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Naked Lunch* (producenti Gabriella Martinelli, Jeremy Thomas)

Najbolja režija: David Cronenberg (*Naked Lunch*)

Najbolji originalni scenario: Jean-Claude Lauzon (*Leolo*)

Najbolji adaptirani scenario: David Cronenberg (*Naked Lunch*)

Najbolja muška glavna uloga: Tony Nardi (*La Sarrasine*)

Najbolja ženska glavna uloga: Janet Wright (*Bordertown Café*)

Najbolja muška sporedna uloga: Michael Hogan (*Solitaire*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Monique Mercure (*Naked Lunch*)

Najbolja montaža: Michel Arcand (*Leolo*)

Najbolja fotografija: Peter Suschitzky (*Naked Lunch*)

Najbolja scenografija: Carol Spier (*Naked Lunch*)

Najbolja kostimografija: Francois Barbeau (*Leolo*)

Najbolja muzika: Richard Gregoire (*Being at Home with Claude*)

Najbolja originalna pesma: Ron Hynes („Final Breath" u filmu *Secret Nation*)

Najbolji zvuk: David Appleby, Bryan Day, Peter Maxwell, Don White (*Naked Lunch*)

Najbolja montaža zvuka: Rick Cadger, Tony Currie, David Evans, Wayne Griffin, Andy Malcolm, Jane Tattersal (*Naked Lunch*)

Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Deadly Currents* (Simcha Jacobovici, Ric Esther Bienstock, Elliott Halpern)

Najbolji kratkometražni dokumentarni film: *A Song for Tibet* (Anne Henderson, Kent Martin, Abbey Neidik)

Najbolji kratki igrani film: *Battle of the Bulge* (Arlene Hazzan Green)

Najbolji kratki animirani film: *Strings* (Wendy Tilby)

Nagrada Zlatna rolna: *Black Robe* (producenti Robert Lantos, Sue Milliken, Stephane Reichel)

Nagrada Er Kanada: Michael Spencer

Četrnaesta dodela Genija

REKVIJEM ZA GENIJA

Prvi put Geniji su se otišnuli na put od kuće (Toronto)! Četrnaesta dodela nagrada organizovana je u Montrealu, 12. decembra 1993. godine, u Studiju 42 Radio-Kanade (*Societe Radio-Canada*), frankofonskog servisa državne radio-televizije CBC.

Bila je to dugo očekivana promena, koja se pokazala kao pun pogodak.

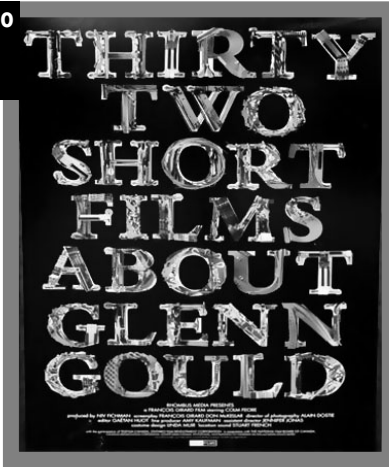
„Ovo se dešava na mom jeziku. Zabavno je!" — kazao je otvarajući ceremoniju njen domaćin, popularni kvebečki komičar Mark Labreš (Marc Labreche), koristeći pomalo u svom govoru takozvani *frangle* (kombinaciju francuskog i engleskog).

Bio je to jedan od najinteresantnijih i najburnijih šoua u dosadašnjoj istoriji Genija. Dodela nagrada direktno je prenošena na programu Radio-Kanade, da bi potom na CBC-u usledila jednočasovna specijalna emisija na engleskom jeziku u kojoj su prikazani najzanimljiviji momenti i intervjui sa pobednicima posredstvom satelitskog linka između Montreala, Toronta i Vankuvera.

Umesto filmova i stvaralaca iz Toronta i Montreala, kao što je dotad bila tradicija, listu kandidata za Genije ovog puta su predvodile celuloidne produkcije iz Vankuvera, grada koji je (uz posrednu pomoć Holivuda!) za kratko vreme izrastao u veliki filmski centar. Dva ostvarenja sa zapadne obale dobila su po 11 nominacija: „Lotosojedci" (*The Lotus Eaters*), šarmantna priča o porodici koja gubi svoju nevinost, reditelja Pola Šapira (Paul Shapiro), te „Harmonične mačke" (*Harmony Cats*), romantična komedija o muzičaru simfonijskog orkestra koji zamenjuje svoju violinu za bas gitaru u folk grupi, kojom se Sendi Vilson (pobednica iz 1986. sa „Mojim američkim rođakom") ponovo vratila na veliku scenu. Ovog puta usledilo je veliko razočarenje: njen film nije realizovao nijednu od nominacija, pa je tako svrstan u krug najvećih gubitnika na dosadašnjim dodelama Genija.

Pobednik večeri ipak je postao jedan film o muzičaru, delo koje je smatrano „pritajenim" kandidatom (sedam nominacija), pošto je prikazano samo u izvesnom broju art-bioskopa i tako praktično bilo nepoznato publici. Glasaci-članovi kanadske Akademije za film i televiziju za laureata 14. ceremonije izabrali su kamernu sagu „Trideset dva kratka filma o Glenu Guldu" (*Thirty-Two Short*

**Seriya povezanih vinjeta o
ekscentricnom klavirskom
virtuoazu**

Films about Glenn Gould). Ovom ostvarenju, majstorski osmišljenoj dokumentarnoj drami posvećenoj kanadskoj muzičkoj ikoni, pripala su četiri Genija – za najbolji film (prva od tri do sad osvojene nagrade za producenta Niva Fičmana – Niv Fichman), režiju (Fransoa Žirar – Francois Girard), montažu (Gaetan Iot – Gaetan Huot) i fotografiju (Alen Dosti – Alain Dostie). Pomenuto delo proglašeno je za najbolji kanadski film na Međunarodnom festivalu u Torontu.

Ovo nesvakidašnje istraživanje života kanadskog klavirskog genija Glenna Gulda izbacilo je u prvi plan novo kvebečko rediteljsko čudo – Fransoa Žirara, kojem je ovo bio drugi igrani film u karijeri. On je scenario napisao zajedno sa Donom Mek Kellarom iz Toronta, koji je dotad bio poznat po saradnji sa rediteljem Brusom Mek Donaldom. Žirar i Mek Kellar obrazovali su pobjednički tandem, koji će se sa producentom Nivom Fičmanom trijumfalno vratiti Genijima pet godina kasnije sa epskom „Crvenom violinom“.

Miks dramatizacije i dokumentarnosti, „32 kratka filma o Glennu Guldu“ predstavlja idiosinkratični celuloidni portret ovog uvažavanog i veoma ekscentričnog kanadskog klasičnog pijaniste. Kao što i sam naslov sugeriše, Guldov život je prikazan kroz seriju od 32 samosvojne, ali međusobno povezane vinjete, što je pripovedačka struktura inspirisana „Goldbergovim varijacijama“ Johana Sebastijana Baha, kompozicijama koje su bili osnova za jednu od Guldovih najčjuvenijih klavirskih izvedbi.

Ovo igrano biografsko-dokumentarno ostvarenje, čija se muzička podloga gotovo u potpunosti sastoji od originalnih snimaka iz Guldovog bogatog opusa, zapravo nema klasičnu naraciju nego predstavlja skup filmskih segmenata koji traju od jednog do šest minuta. Žirarovo delo sadrži dokumentarne materijale (pet intervju sa Guldovim prijateljima i saradnicima), fiktionalne rekonstrukcije momenata iz njegovog života, te slobodne umetnič-

ke varijacije, kao što je „Guld sreće Mecklarena“ (*Gould Meets McLaren*), čiji animacijski stil uklopljen u Guldovu muziku predstavlja reminiscenciju jedinstvene autorske tehnike i stvaralačkog izraza Normana Mecklarena.

„S obzirom na to da je Guld bio tako kompleksan karakter, najveći izazov i problem je bio da nađem pravi način kako da predstavim njegov život, delo i vizije. Film je izgrađen od fragmenata i svaki od njih pokušava da uhvati jedan od Guldovih aspekata. Nije bilo moguće staviti Gulda u jednu kutiju! Ovaj film daje gledaocima 32 impresije o njemu. Ja nisam želeo da Gulda reduciram i svedem ga na jednu dimenziju“ – obasnio je svoj originalni scenarističko-rediteljski pristup Fransoa Žirar.

Struktura i stil njegovog inovatorskog filma, koji u 32 dela istražuje um i dušu velikog umetnika, inspirisali su jednu od epizoda-klasika popularne animirane tv-serije „Simpsonovi“ (*The Simpsons*), pod nazivom „22 kratka filma o Springfieldu“ (*22 Short Films About Springfield*).

Fiktionalni prikaz Guldovog lika (otetelovorenog magnetskom snagom Kolma Feorea – Colm Feore, glumca iz Toronta sa hollywoodskim pedigreeom) sadrži najintrigantnije biografske detalje, poput njegovog iznenadnog povlačenja sa koncertne scene, te njegove ovisnosti od prekomernog uzimanja lekova, ali jednaka pažnja je posvećena i Guldovim teoretičkim stavovima i idejama. Žirarovo delo prati ovog muzičara-čudaka od detinjstva, kao prerano sazrelog dečaka, do njegove rane smrti u pedesetoj godini života.

Reditelj Fransoa Žirar odbija da da pojednostavljena objašnjenja za Guldove pikanterije i umesto toga upotrebljava nekonvencionalnu filmsku formu da pruži uvid u njegovu psihu i lik, pri tom sugerišući da pravi Guld suštinski ostaje nerešiva enigma za sve. Primajući nagradu za najbolju režiju Žirar se zahvalio u ime oko stotine glumaca, muzičara i ostalih saradnika koji su kreirali ovaj „omaž“ pijanisti i nije se izvinio domaćem frankofonskom auditorijumu što je snimio ovaj film na engleskom jeziku.

Ovo veće pamtiće se i po izvanrednoj predstavi koju je priredio kvebečki multimedijiski artista Rober Lepaž u svom apelu političarima u Otavi da pruže materijalnu podršku kanadskom filmu. Obučen kao Sirano de Beržerak, Lepaž je, koristeći najnoviju kompjutersku animaciju montrealске kompanije „Softimage“ (*Softimage*), koja je kreirala dinosauruse u Spielbergovom „Parku iz doba Jure“ (*Jurassic Park*, 1993), simultano generisao svoj lik na velikom ekranu, da bi ga potom postepeno doveo do stanja kolap-

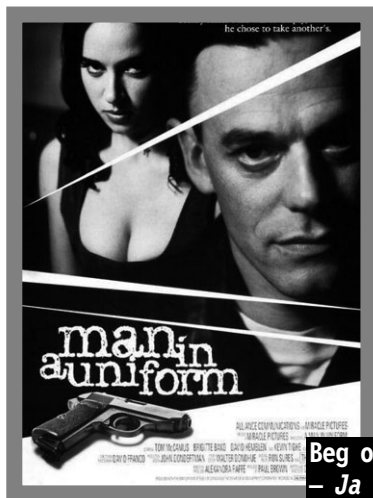

sa, simbolično prikazujući nezavidnu finansijsku poziciju u kojoj se nalazila kanadska kinematografija.

Predstavljajući Toma Mek Kamusa (Tom McCamus), kandidovanog za najbolju mušku ulogu, voditelj šoua Mark Labreš ga je upitao da li je ikad čuo za „Oratorij Sen Žozef“ (*Oratoire Saint-Joseph*) u Montrealu (čuvveno svetilište gde je Deni Arkan zapravo smestio svoj „Pad američkog carstva“), i potom šeretski objasnio zbunjenom glumcu: „To je mesto gde možete da se penjete uz stepenice – na svojim kolenima!“

Mek Kamus nije znao da je to način na koji se Kvebečani mole za božansko posredovanje i pomoć, ali to ga nije sprečilo da osvoji nagradu, za ulogu frustriranog bankarskog činovnika sa glumačkim ambicijama, koji gubi osećaj za realnost kada dobije ulogu policajca u tv-seriji i poistovećuje se sa tim likom u stvarnom životu! Ovom ciničnom filmu o ispraznosti svakodnevice i nastojanju da se iskoči iz vlastite kože pod nazivom „Ja volim čoveka u uniformi“ (*I Love a Man in Uniform*), scenariste i reditelja Dejvida Velingtona (David Wellington), pripala je i nagrada za najbolju sporednu mušku ulogu (Kevin Taj – Kevin Tighe u ulozi „prljavog“ žace). „Ja volim čoveka u uniformi“ ukupno je dobio šest nominacija za Genije i imao je zapažen prijem na premijeri na Kanskom festivalu.

Glumica sa sve-kanadskom pojavom Šila Mak Karti osvojila je drugog Genija za najbolju žensku ulogu, u zabavnom filmu „Lotsojedci“ (*The Lotus Eaters*) o domaćim, porodičnim zavrzlama, za lik simpatične majke i supruge koja, zbog dobrobiti cele porodice, tolerantno oprašta svom mužu ljubavnu aferu sa novodošlom učiteljicom francuskog jezika (i mnogo čega drugog!). Ovom filmu razoružavajućeg naturalizma, koji je lociran na divnom, grebenastom ostrvu na pacifičkoj obali Britanske Kolumbije, pripale su još dve nagrade – za najbolji originalni scenario (Pegi Tomson – Peggy Thompson) i za montažu zvuka.

Beg od činovičke svakodnevice – Ja volim čoveka u uniformi

Šila Mak Karti je na pozornici predstavila svoje „ko-zvezde“, dve svinje – Mortimera i Ogilvija. „Oni su dvojezični, ja nisam“ – rekla je ona, ali je ipak bila jedna od retkih anglofonskih glumaca (pored Kolma Feorea) koja se elokventno obratila gledalištu na francuskom jeziku.

Dve nagrade u tehničkim kategorijama – za najbolju scenografiju (druga pobeda Volfa Kregera) i kostimografiju (drugi trijumf Olge Dimitrov) – dodeljene su istorijskoj arktičkoj dramitrileru „Agaguk“, visoko-budžetskom filmu u kanadsko-francuskoj koprodukciji, u režiji Žaka Dorfmana (Jacques Dorfman). Ovo je bio do tada najskuplji film u istoriji kanadske kinematografije (koštao je 32 miliona dolara!), sa mladim holivudskim zvezdama Luom Dajamondom Filipsom (Lou Diamond Phillips) i Dženifer Tili (Jennifer Tilly), te domaćim veteranom Donaldom Saterlendom. „Agaguk“ je još jedan dokaz da kao i u životu ni na filmu nije sve u novcu!

Frankofonski filmovi praktično su bili ostavljeni po strani prilikom dodele nagrada, što deluje krajnje ironično s obzirom na to da su oni ranije imali prilično uspeha i da se ceremonija prvi put održavala u Montrealu. Utešnu nagradu za najbolji zvuk dobila je misaona studija o konfuzijama odrastanja „Seks među zvezdama“ (*Le sexe des étoiles*), fokusirana na mladu tinejdžerku koja najveći deo vremena provodi gledajući u zvezde na nebu, željno iščekujući povratak svog oca. Ovo delo (sa 8 nominacija) režirala je Pol Bajaržon, koja je 1988. godine dobila Genija za sporednu žensku ulogu u filmu „Čula sam kako sirene pevaju“.

Osam nominacija imala je i burna komedija „Florida“ (*La Florida*) reditelja Džordža Mihalka (George Mihalka), o „ljubavnoj aferi“ Kvebečana sa sunčanom Floridom, koja je ostala bez ijednog Genija. To je gorko-smešna priča o vozaču autobusa (uloga nezaobilaznog Remija Žirara) koji napušta posao u Montrealu i ulaže sav svoj teško stečeni novac u kupovinu motela na Floridi, za svoje zemljake – „snežne ptice“ sa Severa. Ovom delu pripala je samo

Najkomercijalniji film godine – komedija Florida

nagrada Zlatna rolna za najgledaniji kanadski film godine i zaradio je samo 1,6 miliona dolara u domaćim bioskopima.

Petom igranom ostvarenju Atoma Egojana – „Kalendar” (*Calendar*), malom ličnom filmu o traganju za etničkim korenima u Jermeniji (sa njegovom suprugom Arsini Kandžijan u glavnoj ulozi), dodeljene su dve nerealizovane nominacije – za najbolji scenario i režiju.

Nagradu za najbolji dugometražni dokumentarni film osvojila je „Zabranjena ljubav” (*Forbidden Love*), saga o lezbejskom životu, autorki Lin Ferni (Lynne Fernie) i Erlin Vajsman (Aerlyn Weissman), dok je statuetu za najbolji kratki dokumentarni film dobilo ostvarenje Ester Valiket (Esther Valiquette) *Le single bleu*, lirična meditacija o čovečanstvu i ugroženosti životnoj sredini.

Četnaesta dodela ostaće zabeležena i po pokretanju nagrade Klod Žutra, u znak sećanja na umetničku zaostavštinu jednog od najuticajnijih kanadskih sineasta svih vremena, koja se dodeljuje najboljem reditelju debitantu. Čast da prvi primi ovu nagradu pripala je mladom vankuverskom scenaristi i režiseru Džonu Pozeru (John Poser) za „Bakalinovu ženu” (*The Grocer's Wife*). To je nekonvencionalna niskobudžetska komedija, snimljena u crno-beloj tehnici, o stidljivom radniku čijim životom upravljaju tri žene – njegova autoritativna majka, „pohabana” striptizeta i prostodušna supruga bakalina, za čiju interperataciju je Nikola Kavendiš (Nicola Cavendish) nagrađena Genijem za najbolju žensku sporednu ulogu.

Nagrada Er Kanada za izuzetan doprinos filmskom biznisu u Kanadi dodeljena je Džonu Daningu (John Dunning) i Andreu Linku (Andre Link), osnivačima jedne od najprofilisanijih i najkomercijalnijih domaćih produkciono-distributerskih filmskih kompanija koja je, između ostalih, lansirala karijere Ivana Rajtmana i Dejvida Kronenberga.

Održavanjem ceremonije u Montrealu, na francuskom jeziku, udovoljeno je tražnjama kvebečke filmske zajednice da nakon 13 godina postojanja Genija bude domaćin godišnje priredbe kanadske kinematografije, imajući u vidu i velike uspehe frankofonskih dela i stvaralaca na ranijim dodelama nagrada. Sa druge strane, anglofonska filmska zajednica nije baš sa puno entuzijazma prihvatila ovakvu promenu, jer nije htela da izgubi i ono malo tv-prostora i vremena za promociju svojih ostvarenja na ceremoniji prenošenoj uživo na engleskom jeziku za celu Kanadu.

Uprkos opštem dobrom raspoloženju, neki producenti su izrazili skepsu da će dodela nagrada na francuskom jeziku pomoći

boljem plasmanu njihovih filmova. „Siguran sam da će sada doći do stampe gledalaca na blagajnama” – ironično je prokomentarisao Niv Fičman iz Toronta, producent pobeđničkog ostvarenja „Trideset dva kratka filma o Glenu Guldu”, koji je imao problema da obezbedi kratki termin prikazivanja ovog filma u jednom sinepleksu u Montrealu. Ostali anglofonski filmovi u konkurenciji za Genije nisu uopšte ni bili prikazani u Montrealu, a slična sudbina zadesila je i frankofonska ostvarenja u engleskom delu Kanade. Ista stara, poznata priča, samo novi priloz!

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Thirty-Two Short Films about Glenn Gould* (producent Niv Fichman)

Najbolja režija: Francois Girard (*Thirty-Two Short Films about Glenn Gould*)

Najbolji originalni scenario: Peggy Thompson (*The Lotus Eaters*)

Najbolja muška glavna uloga: Tom McCamus (*I Love a Man in Uniform*)

Najbolja ženska glavna uloga: Sheila McCarthy (*The Lotus Eaters*)

Najbolja muška sporedna uloga: Kevin Tighe (*I Love a Man in Uniform*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Nicola Cavendish (*The Grocer's Wife*)

Najbolja montaža: Gaetan Huot (*Thirty-Two Short Films about Glenn Gould*)

Najbolja fotografija: Alain Dostie (*Thirty-Two Short Films about Glenn Gould*)

Najbolja scenografija: Wolf Kroeger (*Agaguk*)

Najbolja kostimografija: Olga Dimitrov (*Agaguk*)

Najbolja muzika: Simon Kendall (*Cadillac Girls*)

Najbolji zvuk: Richard Besse, Jocelyn Caron, Hans Peter Strobl (*Le sexe des étoiles*)

Najbolja montaža zvuka: Anke Bakker, Alison Grace, Ellen Gram, Gael Maclean, Maureen Wetteland (*The Lotus Eaters*)

Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Forbidden Love* (Lynne Fernie, Aerlyn Weissman)

Najbolji kratkometražni dokumentarni film: *Le single bleu* (Esther Valiquette)

Najbolji kratki igrani film: *The Fairy Who Didn't Want to Be a Fairy ANYMORE* (Laurie Lynd)

Najbolji kratki animirani film: *Pearl's Diner* (Lynn Smith)

Nagrada Klod Žutra: John Poser (*The Grocer's Wife*)

Nagrada Zlatna rolna: *La Florida* (producenti Claude Bonin, Pierre Sarrazin)

Specijalna nagrada: Ken Heeley-Ray

Nagrada Er Kanada: John Dunning, Andre Link

Petnaesta dodela Genija

KO ČEKA, DOČEKA!

Nakon devet godina bez trofeja i 11 uzastopnih nerealizovanih nominacija, Atom Egojan se na sceni Genija konačno našao pod reflektorima slave i uspeha. Ko čeka taj dočeka! Tridesetčetvorogodišnji Egojan je pre toga snimio pet igranih filmova, koji su dobili

visoke ocene kritike i svi od reda su bili nominovani za Genije. Ali još od šeste dodele nagrada (1985) on je ostajao praznih ruka, premda je u međuvremenu na svetskoj sceni zadobio reputaciju najpoznatijeg kanadskog filmskog autora svoje generacije.

Sve se to korenito izmenilo 7. decembra 1994. godine, kada je na petnaestoj dodeli Genija, održanoj u „Metro Toronto konvenšn centru“, njegova voajeristička drama „Egzotika“ (*Exotica*) osvojila 8 nagrada (od 13 nominacija). Pri tome, Atom Egojan je postigao svoju prvu, i to trostruku pobedu: dobio je Genije za produkciju najboljeg filma (zajedno sa stalnim ortakom Kamelijom Friberg – Camelia Frieberg), za režiju i za originalni scenario. Bio je to ubedljiv trijumf koji je Egojan, ne samo sa ovim filmom, nego i svojim minulim radom apsolutno zaslužio.

Kanadska anglofonska kinematografija je, pored Dejvida Kronenberga, u Atomu Egojanu dobila još jedan stub. Njih dvojica će u godinama koje slede još više učvrstiti svoj visoki renome i postati neprikosnoveni šampioni Genija. Sadašnji rezultat (2010. godine) u broju osvojenih nagrada je devet prema osam u korist Kronenberga.

Posle duge suše stigla je — olujna bujica! Baš kao što je ranije te godine Stiven Spielberg (Steven Spielberg) sa potresnom „Šin-

derovom listom“ (*Schindler's List*) napokon osvojio holivudskog Oskara, tako je sad i Egojan konačno zadobio punu naklonost njegovog kanadskog brata Genija.

„Vau!“ — uspeo je kratko da izusti Egojan na pobedničkom podijumu, očevidno potresen i ushićen velikim uspehom. „Veoma sam uzbuđen što sam dobio ovu nagradu“ — rekao je primajući statueta za najbolju režiju. Prethodno osvojivši Genija i za najbolji originalni scenario, izjavio je: „Ovo je izuzetno važno za mene. Ja sam počeo karijeru kao pisac i uvek sam sanjao da budem pisac.“

Ovo večer donelo je takođe satisfakciju članovima proverene Egojanove saradničke ekipe: Polu Sarosiju (Paul Sarossy) je pripala nagrada za fotografiju, Lindi Del Rozario (Linda Del Rosario) i Ričardu Parizu (Richard Paris) za scenografiju, Lindi Muir (Linda Muir) za kostimografiju, te Majklu Dani (Mychael Danna) za muziku. Od sada Egojan i njegov tim više nikad neće gledati unazad!

„Egzotika“ je premijerno prikazana na glavnom takmičarskom programu Kanskog festivala, 1994, uz mnoštvo hvalospeva, osvojivši nagradu Međunarodnog žirija kritike — FIPRESCI. (Te godine u Kanu su trijumfovale Tarantinove „Petparačke priče“ — *Pulp Fiction*). Između mnogobrojnih priznanja, film je proglašen i najboljim kanadskim ostvarenjem na Internacionalnom festivalu u Torontu.

Moćna kompanija „Miramaks“ (*Miramax*) otkupila je prava za distribuciju filma u SAD, gde je zaradio 5 miliona dolara na blagajnama. U kanadskim bioskopima film je inkasirao milion dolara, a u svetu je ostvario prihod od oko 12 miliona dolara, šest puta više nego što je bio njegov produkcionni budžet. „Egzotika“ je bila prvo Egojanovo art-delo koje je i šira publika volela da gleda.

Zanimljivo, ovo ostvarenje je osvojilo i nagradu za „Najbolji alternativni film za odrasle“ u 1996. godini, po izboru *Adult Video News*, priznanje koje je sigurno iznenadilo i samog Egojana. Verovatno je to bio rezultat agresivne reklamne kampanje filma u SAD, gde je najavljivan kao erotski triler. Ali u „Egzotici“ nema ni pornografije ni seksa, niti je to film o erotici, već prevashodno o onome šta se zbiva u „zbrkanim“ glavama njegovih protagonista. Jedina „akcija“ koja se u ovom kompleksnom delu dešava je psihološke prirode.

Priča „Egzotike“ nije prezentovana hronološkim redom i mnoge važne činjenice otkrivaju se tek kasnije u filmu. Upotrebljavajući retrospektivnu naraciju, koja skače iz sadašnjosti u prošlost i obrnuto, što je prepoznatljivi manir Egojanovog pripovedanja,

Pobednik nakon niza sušnih godina
— Atom Egojan sa timom saradnika

drama filma se razvija sporo, do konačnog otkrivanja svih relevantnih fakata koji ovoj razlomljenoj sagi daju pečat hipnotišuće hronike o pačeničkim dušama i prekinutim, nesrećnim životima. Kompletna priča postaje jasna tek u završnoj sceni filma!

Radnja se odvija u noćnom klubu „Egzotika”, kvazi-tropskog imena i izgleda, gde mlade striptizete svojim telima „hrane” oči mušterija. Osnovno pravilo kuće je: dozvoljeno je gledati, ali je strogo zabranjeno dirati! Film predstavlja grupu likova, sasvim različitih karaktera, čiji putevi su, na najbizarnije načine, međusobno povezani kroz ovaj striptiz-bar. Bez obzira na mesto gde se film odigrava, u njemu nema opscenosti niti ekscesivnosti. Golo-tinja i erotika u „dugim rukavicama”!

Jedan od redovnih posetilaca „Egzotike” je Fransis (uloga Brusa Grinvuda — Bruce Greenwood), revizor državne poreske službe koji svake noći traži da mu samo Kristina (Mia Kiršner — Mia Kirshner), u odeći učenicke, izvede privatni ples za njegovim stolom. Njihov međusoban čudan odnos postepeno postaje sve jasniji, spajajući, spletom okolnosti, živote jednog gej vlasnika radnje za kućne ljubimce (Genije za sporednu mušku Donu Mek Kлару), trudnice-vlasnice „Egzotike” (Arsini Kandžijan), njenog ljubomornog disk-džokeja, bivšeg Kristininog momka (Elajas Koteas) i „bebisiterke” (Sara Poli) koja zapravo čuva bolne uspomene iz Frensisove prošlosti.

Na kraju, inicijalno neprozirni likovi skidaju svoju ljušturu i smisao cele priče postaje jasan. Pokazuje se da Fransisova opsesija Kristinom ima mnogo složenije i dublje korene nego što je to pojavno izgledalo. On tuguje zbog gubitka svoje ćerke i žene, pokušavajući da sa njima održi čudnu vrstu veze, posmatrajući mladu plesačicu u noćnom klubu Kristinu, koja je nekad bila „bebisiterka” njegove ćerkice. Finalna sekvenca filma, koja se odigrava godinama ranije, drastično rekonfigurira gledaočevu razumevanje likova, posebno Kristine.

Kao i sva prethodna Egojanova dela, „Egzotika” je takođe filmska zagonetka-slagalica, čiji odgovori zapravo podstiču dodatna pitanja. Egojanove povratne teme o porodičnom raspadu, voajerizmu, opsesiji, seksualnoj frustraciji, bolu i gubitku, sve zajedno su lucidno izmešane u ovom filmu, ispričane sa opčinjavajućom mistikom i magnetskom snagom njegove vizije.

Najbliži konkurent „Egzotici” bila je „Kitovska muzika” (*Whale Music*), debitantski film Ričarda C. Luisa (Richard C. Lewis), koji je imao devet nominacija i osvojio je četiri nagrade (za najbolju mušku glavnu ulogu, pesmu, zvuk i montažu zvuka). Adaptirani sce-

nario za ovo delo napisao je Pol Kvorington (Paul Quarrington) na osnovu svog romana za koji je dobio najviše kanadsko književno priznanje — Nagradu Generalnog guvernera (*Governor General Award*).

To je romantična komedija o zaboravljenoj rok zvezdi koja kao pustinjač živi u opskurnosti, u kući pored mora, na kanadskoj pacifičkoj obali. On upoznaje mladu devojkicu iz Toronta, „pobegušu”, koja postaje njegov spasilac i inspirativna muza za remek-delo koje komponuje — simfoniju za kitove! Performansa Morija Čajkina (Maury Chaykin) u liku vaskrslog muzičara predstavlja glumačku bravuru, za koju je zaslužen nagrađen Genijem posle pedesetak filmova u kojima je prethodno igrao.

Grupa iz Toronta „Reostatiks” (*The Rheostatics*) na pozornici je izvela pobeđničku pesmu iz ovoga filma — „Kler” (*Claire*). Među muzičkim izvođačima na petnaestoj ceremoniji bila je i pevačica-glumica Rebeka Dženkins, Genijem nagrađena junakinja filma „Zbogom tugo” iz 1990.

Sedam nominacija imao je još jedan film sa Zapadne obale, takođe debitantsko ostvarenje — „Dvostruka sreća” (*Double Happiness*), vankuverske rediteljke i scenaristkinje Mine Šam (Mina Shum). To je savremena, intimna drama o jednoj mladoj glumici, kineskoj Kanadanki, koja bezuspešno pokušava da balansira na tankoj liniji između tradicionalnih očekivanja njene kineske porodice i vrednosti današnjeg kanadskog društva. U ovom šarmantnom i komičnom filmu, u kojem jedna Kineskinja postaje moderna žena sa Zapada, oduševila je Sandra O (Sandra Oh), nagrađena Genijem za najbolju žensku glavnu ulogu. U emotivnom govoru prilikom primanja nagrade ona je kazala: „Džejd je ostvarila svoj san!” — misleći pri tom na heroinu koju je u filmu tumačila. Nagradu za montažu u ovom ženskom filmu dobila je takođe jedna žena — Alison Grejs (Alison Grace).

Genija (svog četvrtog po redu) za sporednu žensku ulogu osvojila je kanadska glumačka primadona Marta Henri u filmu Derila Vasika *Mustard Bath*. Ona igra ekscentričnu

Egojanova celuloidna zagonetka slagalica — *Egzotika*

ženu na izmaku najboljih godina i pokušava da zavede i pruži utehu mladom studentu medicine, koji se nakon smrti majke vraća u Gvajanu i uzaludno traži unutrašnji mir i psihološku stabilnost.

U nadmetanju za najbolji adaptirani scenario, pozorišni pisac iz Edmontona Brejd Frejzer (Brad Fraser) je pobedio romanopisca Pola Kvoringtona! Film „Ljubav i ljudski ostaci“ (*Love and Human Remains*) ekranizacija je Frejzerove teatarske predstave koju je potpisao Deni Arkan. To je bio njegov prvi film na engleskom jeziku i ujedno prvo delo za koje on lično nije bio nominovan za Genija! „Ljubav i ljudski ostaci“ je crna komedija o dva prijatelja — o duhovitom i ciničnom glumcu koji je, silom prilika, postao konobar i optimističnom i romantičnom književnom kritičaru. Oni tragaju za smislom ljubavi i istovremeno otkrivaju da je neko koga oni znaju — serijski ubica!

Kao pobednici u scenarističkim kategorijama, i Egojan i Frejzer su uz statuetu primili i nagradni ček od 10.000 dolara.

Premda su dobili značajan broj nominacija, uključujući i za najbolji film (poput „Mog prijatelja Maksa“ — *Mon Amie Max*, osećajne flešbek drame veterana Mišela Broa o mladoj koncertnoj pijanistkinji čiji život je uništen kada je prisiljena da se odrekne svoje bebe), frankofonska ostvarenja su na petnaestoj dodeli Genija ostala bez ijedne nagrade u 18 kategorija stvaralaštva. Čudo neviđeno! A samo nekoliko godina ranije Deni Arkan i Žan-Klod Lozon na Genijima su prosto harali sa svojim filmovima.

Ipak, čast i obraz kvebečke kinematografije spasao je jedan debitant! Mladi montrealški sineasta Mišel Pulet (Michel Poulette) postao je senzacija godine sa svojim dugometražnim igranim prvencom pod nazivom „Luj XIX, kralj etera“ (*Louis XIX, le roi des ondes*). Ovo je inovativna, satirična komedija o suvoparnom malom čoveku, tv-ovisniku (upečatljiva uloga Martena Drenvila — Martin Drainville) koji, nakon što pobedi na konkursu, postaje slavna ličnost i kvebečki pop-heroj, prvi čovek na svetu čiji je svaki minut života prenošen uživo na lokalnom Kanalu 19. Film na zabavan i lak način parodira manipulativnu moć televizije i ispraznost *reality show*-a.

Puletovo delo imalo je 3 nominacije (uključujući i za najbolji film i najboljeg glumca), ali je dobilo samo dve specijalne nagrade — za najboljeg reditelja debitanta (nagrada Klod Žutra), te Zlatnu rolnu — nagradu za najkomercijalniji kanadski film u 1994. godini, sa ukupnim prihodom od 1,9 miliona dolara na domaćim blagajnama. „Luj XIX, kralj etera“ jedini je film koji je do tada istovremeno osvojio obe ove nagrade.

Holivud je 1999. godine snimio rimejk ovog filma pod nazivom „ED TV“, u režiji oskarovca Rona Hauarda, a ovu temu je na osoben autorski način obradio i australijski reditelj Piter Vir (Peter Weir) u delu „Trumanov šou“ (*The Truman Show*, 1998).

Nagrada Er Kanada za izuzetan doprinos filmskom biznisu u Kanadi dodeljena je kvebečkom mogulu-veteranu Reneu Malou (Rene Malo), koji je između ostalog bio i ko-producent „Pada američkog carstva“. Nagradu mu je uručio takođe veteran kanadske filmske industrije — omiljeni glumac Al Vaksman, jedan od osnivača i predsednika Akademije.

Slaveći petnaestogodišnjicu postojanja nagrada, Akademija za kanadski film i televiziju je na ceremoniji, koju je duhovito vodio indo-kanadsko-holivudski glumac Grejem Grin, prikazala velike momente iz istorije ovih nagrada, a tim povodom je pripremila i specijalne emisije na engleskom i francuskom jeziku, emitovane na CBC-u i Radio-Kanadi.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Exotica* (producenti Atom Egoyan, Camelia Frieberg)
Najbolja režija: Atom Egoyan (*Exotica*)
Najbolji originalni scenario: Atom Egoyan (*Exotica*)
Najbolji adaptirani scenario: Brad Fraser (*Love and Human Remains*)
Najbolja muška glavna uloga: Maury Chaykin (*Whale Music*)
Najbolja ženska glavna uloga: Sandra Oh (*Double Happiness*)
Najbolja muška sporedna uloga: Don McKellar (*Exotica*)
Najbolja ženska sporedna uloga: Martha Henry (*Mustard Bath*)
Najbolja montaža: Alison Grace (*Double Happiness*)
Najbolja fotografija: Paul Sarossy (*Exotica*)
Najbolja scenografija: Linda Del Rosario, Richard Paris (*Exotica*)
Najbolja kostimografija: Linda Muir (*Exotica*)
Najbolja muzika: Mychael Danna (*Exotica*)
Najbolja originalna pesma: The Rheostatics („Claire“ u filmu *Whale Music*)
Najbolji zvuk: Dean Giammarco, Daryl Powell, Paul Sharpe, Bill Sheppard (*Whale Music*)
Najbolja montaža zvuka: Eric Hill, Irving Mulch, Marti Richa, Shane Shenko, Isaac Stozberg (*Whale Music*)
Najbolji dugometražni dokumentarni film: *In the Gutter and Other Good Places* (Christine Richey)
Najbolji kratki igrani film: *Arrowhead* (Peter Lynch, Emmet Sheil)
Nagrada Klod Žutra: Michel Poulette (*Louis XIX, le roi des ondes*)
Nagrada Zlatna rolna: *Louis XIX, le roi des ondes* (producenti Jacques Dorfmann, Richard Sadler)
Nagrada Er Kanada: Rene Malo

Šesnaesta dodela Genija

HIČKOKOVE SENKE

metropoli, koja je posle Pariza najveći frankofonski grad na svetu.

Godišnji sastanak kanadskih filmadžija zakazan je na istom mestu. Šesnaesta dodela nagrada održana je u skućenom prostoru „Studija 42” Radio-Kanade, 14. januara 1996, da bi nakon završetka ceremonije bio organizovan bleštavi prijem u zdanju hotela „Westin” (*Westin Hotel*). Bila je to prva dodela Genija kojoj sam lično prisustvovao i gde sam upoznao Mariju Topalović, dugogodišnju predsednicu i generalnu direktorku Akademije za kanadski film i televiziju.

Nakon što je na prethodne dve ceremonije frankofonska kinematografija bila potisnuta u zapećak, opet se vratilo doba njenog trijumfa. Te večeri promovisana je još jedna kvebečka autorska veličina. Posle Denija Arkana, Žana-Kloda Lozona i Fransoa Žirara, svoje ime među pobednicima upisao je i Rober Lepaž (Robert Lepage). On je genijalni „renesansni čovek”, multitalentovani umetnik — glumac, pisac, pozorišni reditelj, vizionar i mislilac, koji je sada iskazao i svoj raskošni filmski talenat.

Njegovo debitantsko igrano ostvarenje „Ispovedaonica” (*Le confessionnal*) na šesnaestoj dodeli Genija osvojilo je tri nagrade: za najbolji film (producent Deniz Rober — Denise Robert, supruga Denija Arkana), za režiju (Lepaž) i scenografiju (Fransoa Laplant — Francois Laplant). Rober Lepaž je istovremeno dobio i nagradu Klod Žutra za najboljeg redi-

Preskočivši 1995. godinu, Geniji su bili veoma aktivni u 1996, organizujući dve ceremonije! S obzirom na to da se „ekskurzija” u Montreal 1993. godine mnogima dopala, Geniji su ponovo došli u posetu kosmopolitskoj kvebečkoj

telja debitanta, uz ček na 250.000 dolara koji je direktno namenjen produkcijom budžetu njegovog novog filma („Poligraf”), koji je već bio snimio!

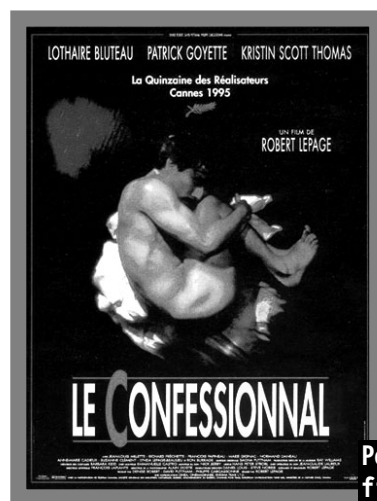
Od pokretanja 1993. godine ova nagrada je sada prvi put donela istinsko veliko otkrovenje, jer njena dva prethodna dobitnika — Džon Pozer i Mišel Pulet nisu posle potvrdili svoj nagoveštavani talenat i volšebno su nestali sa radara kanadske filmske scene. Za Robera Lepaža, međutim, ovo je bio samo početak sudelovanja na Genijima. Bio je višestruko nominovan za filmove „Poligraf” (*Le polygraphe*, 1997), „Ne” (*No*, 1998), „Mogući svetovi” (*Possible Worlds*, 2001) i „Udaljenu stranu meseca” (*La face cachée de la lune*, 2003), za koji je osvojio nagradu za adaptirani scenario.

Rober Lepaž je već bio zaslužio renome jednog od najvizuelnijih pozorišnih reditelja kada je snimio svoj prvi igrani film, koji deluje kao ostvarenje iskusnog, zrelog sineaste. „Ispovedaonica” je izvanredno filmsko dostignuće koje zadivljuje lucidnom narativnom strukturom, elegantnom fotografijom i prvoklasnom glumom.

Radnja filma odvija se u Kvebeku (Kvebek Sitiju), rodnom Lepažovom gradu (gde i danas živi i stvara), i razlomljena je u dva vremenska perioda sa razmakom od 37 godina. To je fascinantna drama-misterija nad kojom su se nadvile senke Alfreda Hičkoka! Upotrebljavajući „dekonstruisani” način filmskog pripovedanja, sa mnoštvom flešbekova, Lepažov nadahnuti scenario sadrži dva rukavca jedne priče koji se međusobno prepliću i zajedno ulivaju u sablasnu reku sumnji i zagonetki.

U Kvebeku se 1952. godine nalazi niko drugi do „kralj saspensa” Alfred Hičkok (Alfred Hitchcock), koji tu snima svoj crno-beli film „Ispovedam se” (*I Confess*). I dok prisustvo čuvenog reditelja (uloga Rona Baridža — Ron Burrage) ubrizgava ovom obično uspavanom gradu veliku dozu holivudskog uzbuđenja, za šesnaestogodišnju Rašel (rola Suzan Klement — Suzanne Clement), koja radi u crkvi koja je upotrebljena kao scena za film, život se pretvara u košmarni metež. Ona je trudna, ali ne sme to nikome da kaže i nikome da se obrati, pa tražeći oprost za svoj greh u ispovedaonici poverava svoju tajnu i nevolju svešteniku, koga obavezuje zavet ćutanja.

Godine 1989. Pjer (uloga sveprisutnog Lotera Blitoa, koji je u kratkom vremenskom razdoblju igrao glavne junake u tri filma nagrađena Genijima) se vraća kući u Kvebek nakon trogodišnjeg

Potruga za ocem —
film *Ispovedaonica*

boravka u Kini kako bi prisustvovao sahrani svoga oca, na kojoj se ne pojavljuje njegov usvojeni brat, homoseksualac Mark (Pjer Gojet — Pierre Goyette). On se daje u potragu za njim i potom saznaje da je Mark zapravo dete koje je Rašel rodila u šesnaestoj godini. Pjer žudi da otkrije identitet svog pravog oca i braća zajedno kreću da saznaju istinu, koja će obelodaniti neke duboko zakopane i vrlo neprijatne porodične tajne.

U ovom visoko promišljenom delu Lepaž metaforično obrađuje dominantnu temu kvebečkih filmova — traganje za ocem, odnosno identitetom. Po mišljenju samog Lepaža to nije isključivo lična stvar, nego složeno društveno pitanje u Kvebeku koji je u svojoj osnovi — matrijarhat! Žene su te koje imaju dominantnu ulogu u porodici, dok su muškarci „negde između.“

Majstorska narativna tranzicija, gde se sadašnjost reflektuje u prošlosti, i obrnuto, drži pažnju gledaoca od prvog do zadnjeg kadra filma. U momentu kad se Pjer i Mark suočavaju sa bolnom porodičnom istinom koju su iskopali iz prošlosti, priča filma se „odmotava“ unazad i prebacuje se na mladu i napaćenu Rašel koja je primorana da donese tešku odluku kako bi sakrila identitet svog ljubavnika.

Uz prigušenu fotografiju, atmosferu napetosti i uporednost događaja, u „Ispovedaonici“ je primetljiv paralelni simbolizam sa Hičkokovim trilerom. Kontrastna vizuelna fluidnost i narativna isprekidanost daju ovom filmu dimenziju inovatorskog dela, u kojem je Rober Lepaž iskazao rediteljski stil sličan Atomu Egojanu.

Snimljena u kanadsko-francusko-britanskoj koprodukciji (jedan od producenata je i slavni Dejvid Patnem — David Puttnam), „Ispovedaonica“ je doživela premijeru na Kanskom festivalu, u programu „15 dana autora“.

Lepažova visoko intelektualna personalnost i imaginativna stvaralačka snaga tako su duboko urezani u ovaj film da su ostali njegovi saradnici bili potisnuti u — drugi plan! „Ispovedaonica“ je autorski film Lepaža, za koji je on dobio gotovo sve nagrade (od ukupno 12 nominacija).

To je dalo priliku njegovom glavnom konkurentu, filmu „Margaretin muzej“ (*Margaret's Museum*) da u ostalim kategorijama pokupi lavovski deo nagrada — duplo više, čak šest Genija (od 11 nominacija). U režiji veterana Morta Ransena (Mort Ransen), koji je u saradnji sa Džeraldodom Vekslerom (Gerald Wexler) napisao Genijem nagrađeni scenario, na osnovu kratkih priča Šeldona Keri-

Genije za britansku leđi — Helena Bonem Karter

ja (Sheldon Currie), to je potresna hronika o jednoj mladoj ženi čvrste volje koja za kratko vreme prelazi put od devojaštva do udovištva u maloj rudarskoj sredini u Kejp Bretonu, u Novoj Škotskoj. Ova uzmemirujuća, kroz smeh i suze lirično ispričana saga, koja se svojom originalnošću izdiže iznad drugih ostvarenja na sličnu (rudarsku) temu, dobila je sve četiri glumačke nominacije i osvojila je tri nagrade! Britanska glumica Helena Bonem Karter (Helena Bonham Carter) dobila je Genija za najbolju žensku glavnu ulogu za naslovni lik Margarete, ćerke rudara i neveste, čiji sumuški članovi porodice poginuli u rudarskoj nesreći. Simbolično ukazujući na danak koji rudnici uzimaju, ona seče genitalije nastradalog muža i brata i izlaže ih u svom „muzeju“!

„Lik Margarete je za mene bio istinska inspiracija. Uloge jakih žena danas je teško naći na filmu. Ovo je bio pravi poklon za mene, rola kakvu sam odavno želela“ — izjavila je Helena Bonem Karter, „engleska ruža“, koja je odlučila da kaže zbogom svojim tipiziranim „korzet“ ulogama („Lejdi Džejn“ — *Lady Jane*, 1985, „Soba sa pogledom“ — *A Room with a View*, 1986. i „Hauardov kraj“ — *Howards End*, 1992).

Nagrada za najbolju žensku sporednu ulogu pripala je afirmisanoj glumici Kejt Neligan (Kate Nelligan) za portret majke mučenice, a Genija u istoj kategoriji među muškim glumcima osvojio je Kenet Velš (Kenneth Welsh), kao ozlojeđeni ujak koji pokušava da spreči Margaretinog brata da siđe u rudarsko okno.

„Margaretinom muzeju“ dodeljene su i nagrade za kostimografiju (Nikolet Masone — Nicolette Massone) i muziku (Milan Kimlička — Milan Kymlicka). Jedino je britanski glumac Klajv Rasel (Clive Russell), u ulozi Margaretinog gorostasnog muža sa srcem romantičara, ostao bez statuete. Njega je u konkurenciji za najbolju mušku ulogu nadvisio montrealški glumac David La Ej (David La Haye) u filmu Robera Menara (Robert Menard) „Dečak vode“ (*L'en-*

fant d'eau), za lik mentalno hendikepiranog mladića koga je nakon avionske nesreće okean izbacio na obalu malog karipskog ostrva, zajedno sa jednom mladom devojkom. Pomažući jedno drugom da oteraju svoje strahove, oni postaju ljubavnici u ovoj delikatnoj priči o potrebi za ljubavlju i drugarstvom. Ovo delo deluje kao duhovno oplemenjeni rimejk „Plave lagune“ (*The Blue Lagoon*, 1980).

Avanturističkom filmu za decu „Magija u vodi“ (*Magic in the Water*), debitantskom ostvarenju reditelja Rika Stivenzona (Rick Stevenson) o porodici čije je mirno letovanje na obali jezera Okanagan prekinuto pojavljivanjem bajkovitog legendarnog čudovišta Ogopogo (kanadska verzija priče o škotskom čudovištu iz Loh Nesa), dodeljene su dve nagrade (za dve osnovne komponente filma): za fotografiju i zvuk.

Dva Genija u istorodnim tehničkim kategorijama (za filmsku montažu i montažu zvuka) pripala su Majklu Pejsiku (Michael Paček) u filmu Brusa Mek Donalda „Zaplešimo vani“ (*Dance Me Outside*), po scenariju Dona Mek Kelara. To je socijalno angažovana omladinska drama, sa primesama komedije, o grupi tinejdžera urođenika (na čelu sa lepuškastim Adamom Bičom — Adam Beach) koji se, svako na svoj način, bore protiv nepravde kada ubica (belac) jedne njihove drugarice olako izmiče ruci zakona.

Uporedo sa pojavom Robera Lepaža, šesnaesta dodela biće zapamćena i po dolasku još jednog izuzetno talentovanog kvebečkog sineaste — Žana-Marka Valea (Jean-Marc Vallee). Njegov debitantski dugometražni igrani film „Crna lista“ (*Liste Noire*) je triler o prostitutki koja ucenjuje svoje mušterije — sudije, advokate političare, „krem“ kvebečkog establišmenta, koji se ne libe da preduzmu sva (ne)dozvoljena sredstva da zaštite svoje pozicije. Ovo je bio prvi kvebečki film koji je kasnije snimljen i na engleskom jeziku, sa američkim novcem, glumcima i radnjom premeštenom u SAD. Film je nazvan „Lista“ (*The List*, 2000), režirao ga je Silvano Gij (Sylvain Guy), a glavne uloge su igrali isluženi holivudski starovi Rajan O' Nil (Ryan O' Neal) i Ben Gazara (Ben Gazzara).

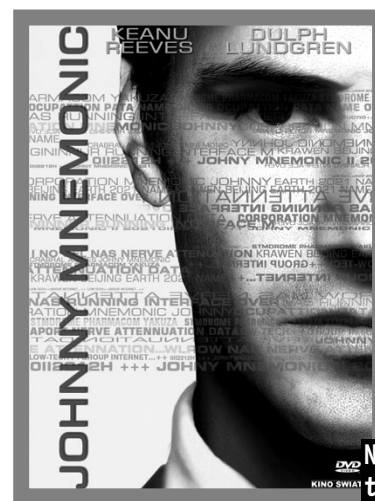
Valeova „Crna lista“ nije osvojila nijednog Genija (od 9 nominacija), ali će to kasnije nadoknaditi ubedljivo trijumfujući sa filmom „C.R.A.Z.Y.“ (2005), koji je osvojio ukupno 10 nagrada, a sam Vale čak četiri! Ipak, Žan-Mark Vale se na šesnaestoj dodeli upisao u listu dobitnika Genija sa kratkim igranim filmom „Magično cveće“ (*Les fleurs magiques*). Skromni početak je uvek pravi put do punog uspeha!

Dva društveno angažovana filma, debitantska dela koja su imala po osam nominacija, potpuno su zaobiđena prilikom dodele nagrada, što je bilo najneprijatnije iznenađenje večeri. To su bili „Eldorado“, eksperimentalna drama Šarla Binamea (Charles Biname) o grupi mladih ljudi sa montrealških ulica koji pokušavaju da nađu neki smisao života, te „Grub“ (*Rude*) autora Klementa Virgoa (Clement Virgo), opora priča smeštena u turobni milje Torontoa u kojem žive imigranata sa Jamajke. Oba filma se bave očajničkim životima nezaposlene i marginalizovane mlade generacije u njihovim dvadesetim godinama, i oba su usvojila nervozan, avangardan stil prezentacije priča.

Jedna od gubitnica večeri bila je i vrlo cenjena montrealaska glumica Paskal Bisije (Pascale Bussieres) koja je sa kolegom Reneom Omijeom-Roatom (Rene Homier-Roy) bila voditeljica šoua. *Madmasele* Bisije je imala dvostruku nominaciju — bila je kandidovana za nabolju glumicu u „Eldoradu“, te u međurasnoj lezbejskoj sagi „Kad noć pada“ (*When Night is Falling*) autorke Patriše Rozeme, ali nije joj se posrećilo da osvoji nagradu.

Zlatna rolna za najkomercijalniji domaći film u 1995. godini, sa zaradom od 3 miliona dolara u kanadskim bioskopima, dodeljena je futurističkom *haj-tek* ostvarenju „Džoni Mnemonik“ (*Johnny Mnemonic*) nalik video-igri, u kojem holivudska zvezda Kianu Rivs (Keanu Reeves) igra lik koji za velike pare „iznajmljuje“ svoju glavu kao banku za skladištenje i prenošenje velike količine dragocenih podataka.

Šesnaesta dodela Genija nije bila direktno prenošena, već su nakon održane ceremonije na programima Radio-Kanade i CBC-a bile emitovane dve specijalne devedesetominutne emisije, na francuskom i engleskom jeziku, sa svim najzanimljivijim momentima. Domaćica engleskog šoua u studiju CBC-a u Torontu bila je poznata televizijska glumica Meri Volš (Mary Walsh).

Nalik video igri – futuristički triler *Džoni Mnemonik*

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Le Confessional* (producent Denise Robert)
Najbolja režija: Robert Lepage (*Le Confessional*)
Najbolji scenario: Mort Ransen, Gerald Wexler (*Margaret's Museum*)
Najbolja muška glavna uloga: David La Haye (*L'enfant d'eau*)
Najbolja ženska glavna uloga: Helena Bonham Carter (*Margaret's Museum*)
Najbolja sporedna uloga: Kenneth Welsh (*Margaret's Museum*)
Najbolja ženska sporedna uloga: Kate Nelligan (*Margaret's Museum*)
Najbolja montaža: Michael Pacek (*Dance me outside*)
Najbolja fotografija: Thomas Burstyn (*Magic in the Water*)
Najbolja scenografija: Francois Laplante (*Le Confessional*)
Najbolja kostimografija: Nicolette Massone (*Margaret's Museum*)
Najbolja muzika: Milan Kymlicka (*Margaret's Museum*)
Najbolji zvuk: Kelly Cole, Dean Giammarco, Michael McGee, Paul Sharpe (*Magic in the Water*)
Najbolja montaža zvuka: Andy Malcolm, Steven Munro, Michael Pacek, Michael Werth, Peter Winniger (*Dance me outside*)
Najbolji dugometražni dokumentarni film: *The Champagne Safari* (George Ungar)
Najbolji kratkometražni dokumentarni film: *Fiction and Other Truths: A Film About Jane Rule* (Lynne Fernie, Rina Fraticelli, Aerlyn Weissman)
Najbolji kratki igrani film: *Les Fleurs Magiques* (Jean-Marc Valée)
Nagrada Klod Žutra: Robert Lepage (*Le Confessional*)
Nagrada Zlatna rolna: *Johnny Mnemonic* (producent Don Carmody)

Sedamnaesta dodela Genija

SEKS, DROGA I ROKENROL

Nastojeći da nadoknade izgubljeno vreme u 1995. godini i uhvate uobičajeni ritam, Geniji su u 1996. radili „prekovremeno"! Samo deset meseci nakon prethodne ceremonije, 27.

novembra 1996. godine, održana je sedamnaesta dodela nagrada.

Seks, droga i rokenrol – to bi mogao da bude podnaslov gala-priredbe na kojoj su dominirali krajnje provokativni filmovi, sa etiketama kao što su kontroverzni, ekscentrični i alternativni. Da sve bude u skladu sa duhom ovih nekonvencionalnih ostvarenja, dodela je održana u jednom od najekstravagantnijih noćnih klubova u Torontu – *The Government*, kojem će se Geniji ponovo vratiti na tridesetogodišnjicu svog postojanja, 2010. godine.

Vremena se brzo menjaju, a samim tim i ukus članova Akademije za kanadski film i televiziju, koji su se „emancipovali" i „stisnuli petlju" da kandiduju filmove koji bi ranije završili negde u zapećku! Definitivno je prošlo doba kada su Geniji za svog miljenika mogli da prigrlje „Mog američkog rođaka", šarmantnu i bezazlenu omladinsku komediju čija idiličnost i naivnost nemaju nikakve veze sa stvarnim svetom. Ovo je hladan, opak i perverznan univerzum!

Geniji su na 17. dodeli u svoj fokus doveli i do tada zaobiđenu i potisnutu tabu temu o homoseksualnosti. Biti gej nije više bila sramota koja treba da se skriva, nego je to bilo „kul", stvar ličnog izbora alternativnog načina života. Homoseksualna ljubav je okosnica filma „Ljiljani" (*Lilies*) reditelja iz Toronta Džona Grejsona (John Greyson), koji je sa 14 nominacija predvodio odabranu grupu kanadidata za Genije. Ovo ostvarenje prethodno je osvojilo nagradu publike za najbolji kanadski film na Svetskom filmskom festivalu u Montrealu.

Još veću prašinu među nominovanim filmovima podiglo je Kronenbergovo delo „Sudar" (*Crash*), izazovan autoerotičan triler o povezanosti seksa i automobilskih nesreća(!), kojem je u Velikoj Britaniji pretela zabrana javnog prikazivanja.

Konačno, u centru pažnje na 17. dodeli našao se i reditelj Brus Mek Donald sa filmom *Hard Core Logo*, o istoimenoj pank-rok grupi, u kojem odzvanja onaj čuveni hedonistički moto: Pijem, pušim, drogiram se, čini mi se popravljam se!

Na meti cenzora – film *Sudar*

Te večeri Džon Grejson je pokvario „žurku“ Dejvida Kronnberga u noćnom klubu! Premda je „Sudar“ osvojio najviše nagrada, za film godine su izabrani „Ljiljani“. Ovom delu, u ontarijsko-kvebečkoj koprodukciji (dve privremeno zbližene „usamljene duše“), pripala su četiri Genija – za najbolji film, scenografiju (Sandra Kibartas – Sandra Kybartas, koja je istovremeno osvojila i nagradu kao rediteljka najboljeg kratkog igranog filma „Dom za slepe žene“ – *The Home for Blind Women*), kostimografiju (druga nagrada za Lindu Muir) i zvuk.

Bazirano na pozorišnom komadu „Cvetiće“ (*Les fleurettes*) Mišela Marka Bušara (Michel Marc Bouchard), koji je napisao i filmsku adaptaciju, ovo je visoko stilizovano delo o tragičnom ljubavnom gej trouglu, u kojem uzavrele strasti dovode do ljubomore i ubistva. Saga o romantičnoj homoseksualnoj ljubavi tri mladića, koji poniru u ambis izdajstva i osvete, prikazana je serijom flešbekova, popularnom tehnikom koja je u prethodne dve godine korišćena u Egojanovoj „Egzotici“ i Lepažovoj „Ispovedaonici“.

„Ljiljani“ su, u stvari, pozorišna predstava unutar filma! Priča počinje 1952. godine u Kvebeku kada ostareli biskup Bilodo (uloga Marsela Saburina – Marcel Sabourin) dolazi u zatvor da ispovedi umirućeg zatvorenika Duseta (Ober Palaskio – Aubert Pallascio), osuđenog na 40 godina robije za ubistvo ljubavnika koje nije počinio. Ali, uloge iznenada bivaju zamenjene! Čim uđe u ispovedaonicu zatvorske kapele, biskup shvata da je zaključan i primoran da na improvizovanoj pozornici gleda kažnjenike koji igraju ljubavne gej scene iz pozorišnog komada „Smrt svetog Sebastijana“.

Ova predstava zapravo donosi rekonstrukciju događaja od pre četiri decenije, kada su biskup i ispovednik, u danima svog dečaštva u malom kvebečkom gradiću, bili ljubavnici, čiju sreću i doba nevinosti je poremetio dolazak trećeg dečaka, što dovodi do tragičnog ishoda. Ceo ovaj komad, koji otkriva da je biskup taj koji je počinio

zločin i ubistvo, a ne ispovednik, zamišljen je tako da od biskupa izvuče ispoved i pokajanje o krivici i grehu, a ne od zatvorenika!

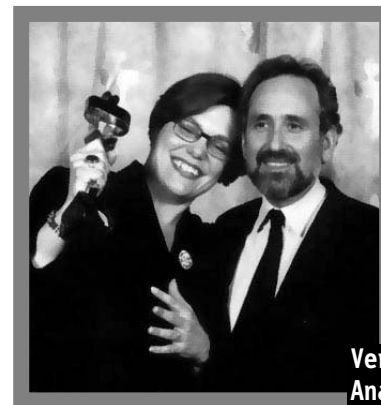
U ovom delu naizmenično se smenjuju i nadopunjuju prošlost i sadašnjost, a sve likove igraju muškarci, što je u skladu sa homoseksualnom temom filma i činjenicom da se radnja održava u zatvoru za pripadnike „jačeg pola“. Sa par scena vođenja ljubavi između dva mladića, „Ljiljani“ su u osnovi film o suočavanju sa tajnama, ideja koja se proširuje i na tajne koje su u sebi morali da nose homoseksualci, u vremenu i sredini koja ih je žigosala i izbegavala.

Džon Grejson, vodeći gej autor kanadskog filma, u rediteljskom postupku koristi brehtovska sredstva, pripovedajući priču koja po svojim dijalozima i načinu glumačke prezentacije ima naglašenu teatarsku notu. Pozorište na filmu! To je prvo kanadsko delo sa homoseksualnom tematikom koje je nagrađeno Genijem za najbolji film godine, nešto što se njegov holivudski brat Oskar još nije usudio da učini, a bio je tome blizu sa „Planinom Broukbeč“ (*Brokeback Mountain*, 2005) reditelja Anga Lija (Ang Lee).

„Prvo smo bili iznenađeni brojem nominacija za naš film, a ovom pobedom smo prosto ošamućeni! Ovo je gej film, ali mi smo ga snimili jer smo smatrali da priča prevazilazi tu temu. Mislili smo da će film napraviti proboj i to se i desilo“ – kazao je Arni Gelbart (Arnie Gelbart), jedan od producenata „Ljiljana“ (pored Robina Kasa – Robin Cass i Ane Straton – Anna Stratton).

Gledaoci za koje „Ljiljani“ nisu bili dovoljno šokantno iskustvo, veću količinu uzbuđenja (i bizarnosti!) mogli su da nađu u filmu „Sudar“ Dejvida Kronenberga, koji je na Kanskom festivalu za ovo delo dobio Specijalnu nagradu za odvažnost, originalnost i

smelost. Ovo je bez sumnje bilo Kronenbergovo najintrigantnije i najeksplozivnije ostvarenje u dotadašnjoj karijeri. To je ekranizacija istoimene novele Džejsa Grejema Balarda (James Graham Ballard) iz 1973. godine, za čiju filmsku adaptaciju je Dejvid Kronenberg nagrađen Genijem.

Verovali u *Ljiljane* – producenti
Ana Straton i Arni Gelbart

Baveći se i ovog puta omiljenom temom o povezanosti tehnologije i seksa, ljudske psihe i mašina, Kronenberg se u „Sudaru” otisnuo do ekstrema umetničke slobode, rušeći sve konvencionalne barijere filmskog stvaralaštva. Ovo delo počinje sa tri uzastopne scene seksa, što je bilo dovoljno nekim čistuncima da ga etiketiraju kao *soft-porno*.

Ljudska fascinacija tehnologijom i seksualnošću dobila je u njegovom delu do tada neviđenu dimenziju i seksu je dala novi smisao. On je stvorio novu vrstu senzualnosti i erotizma, prikazujući likove koji postižu perverzno seksualno uzbuđenje i zadovoljstvo kroz automobilske sudare! Ljudi u ovom filmu su „tehnoidi” koje krasi strast za odvratnošću i kojima opasnost i blizina smrti daju dodatni erotski stimulans!

Sa produkcionim budžetom od 15 miliona dolara, glavne uloge tumače holivudske zvezde Džejms Spejder (James Spader), oskarovka Holi Hanter (Holly Hunter), Rozana Arket (Rosana Arquette), te kanadski glumci Debora Kara Unger (Deborah Kara Unger) i Elajas Koteas (Elias Koteas), inače junak mnogih Egojanovih ostvarenja.

„Sudar” je osvojio pet Genija. Kronenberg je ostvario još jednu dvostruku pobjedu u autorskim kategorijama (za najbolju režiju i adaptirani scenario), a njegovi stalni saradnici su nagrađeni za montažu (Ronald Sanders), fotografiju (Piter Sušicki) i za montažu zvuka. Povrh toga, Kronenbergu je kao producentu (zajedno sa Robertom Lantošom i Džeremijem Tomasom) pripala i Zlatna rolna za najkomercijalniji kanadski igrani film, sa skromnim prihodom od 1,3 miliona dolara u ovdašnjim bioskopima. To je bio i dokaz izvesne promene afiniteta domaće publike, koja je prihvatila jedno ovako inovativno ostvarenje, ali i rezultat medijske halabuke koja je „Sudaru” dala atribut filmske senzacije godine. U Velikoj Britaniji Kronenbergovom filmu je pretila zabrana prikazivanja u bioskopima, a američki medijski magnat Ted Tarner (Ted Turner) javno je diskvalifikovao ovo delo.

„Ne doživljam osvajanje Genija kao vrstu oslobađanja od optužbi i odbrane časti. Ali, stvarno me zabavlja kada pomislim da sada u Ujedinjenom Kraljevstvu češu glave nastojeći da shvate šta ti ljudi Kanađani zapravo smeraju, kada daju mnogobrojne nagrade filmu koji su nazvali izopačenim i nepodesnim za prikazivanje” — izjavio je Dejvid Kronenberg.

Ipak, članovi Akademije nisu išli do kraja u prkosnoj podršci Kronenbergu, njihovom ljubimcu, nego su stali na pola puta — nje-

govom filmu nisu dodelili Genija za najbolji film, što je trofej koji obično dolazi „u paketu” sa nagradama za najbolju režiju i scenario.

Njegov reditelj kolega iz Toronta Brus Mek Donald, još jedan nestašan dečko kanadske kinematografije, prošao je opet „kao bos po trnju”. Film *Hard Core Logo*, finalno poglavlje njegove *road movie* rokenrol trilogije („Ubistvena cesta” — *Road Kill*, 1990. i „Autoput 61” — *Highway 61*, 1992), snimljen po noveli pisca Majkla Tarnera (Michael Turner), žestoka je gorko-smešna hronika zlosrećne zapadno-kanadske turneje istoimene (fiktivne) vankuver-ske pank-rok grupe, koja se nakon perioda razlaza ponovo okuplja. Ovaj film bio je ljubimac i kritike i publike, imao je šest nominacija za Genije (uključujući i za najbolji film i režiju), ali je zaslužio samo jedan izlazak na pobjednički podijum — za najbolju pesmu pod nazivom „Ko, do đavola, misliš da si ti?” (*Who the Hell Do you Think You Are?*).

Ovo pitanje članovi Akademije za kanadski film i televiziju kao da su uputili Roberu Lepažu, jedinom kvebečkom autoru koji se te večeri sa filmom „Poligraf” (*Le Polygraph*) nadmetao protiv četiri reditelja iz Toronta. Ovo delo, zadržavajuća sinematička adaptacija nagrađivane pozorišne predstave, zasnovano na istinitom događaju, sadrži „film u filmu” u kojem jedna žena reditelj (uloga Lepažove glumačke „muze” Mari Brasar — Marie Brassard) nastoji da razjasni nerazrešeni slučaj ubistva njene prijateljice. To je još jedna Lepažova drama-misterija, poput „Isповeдаонice”, koja je samo deset meseci ranije postala laureat Genija. Ali ovoga puta Akademija je Lepaža „spustila na zemlju”, potpuno ga je ignorisala i nije mu dodelila nijednu nagradu za film koji je imao devet nominacija.

Iskazujući posebnu sklonost ka pozorištu, kao nikad ranije, članovi Akademije su na 17. gala-ceremoniji svoje glasove zato dali drugom teatarskom komadu — „Dugom putovanju u noć” (*Long Day's Journey Into Night*), čuvenog pisca Judžina O' Nila, nagrađenog Pulicerovom nagradom za ovo delo.

„Dugo putovanje u noć” je „filmovano pozorište”, ekranizacija predstave koja je originalno izvedena na najznačajnijem kanadskom pozorišnom festivalu u gradu Stratfordu, u provinciji Ontario. U režiji Dejvida Velingtona (David Wellington), ova filmska adaptacija pozorišnog komada o irsko-američkoj porodici prognojenoj senkama prošlosti, dobila je sedam nominacija i osvojila je četiri Genija, sve od reda u glumačkim kategorijama! Marta Henry (Marta Henry) i Vilijem Hat (William Hutt), dva najpoštovanija

Marta Barns – Dugo putovanje u noć sa Genijem

kanadska glumica, osvojili su nagrade za najbolju glavnu žensku i mušku ulogu, a Marta Barns (Martha Burns) i Peter Donaldson (Peter Donaldson) za najbolju sporednu žensku i mušku ulogu. Ovaj film je imao još jednu nominaciju za najbolju mušku glavnu ulogu (Tom Mek Kamus, osvajač Genija 1993).

Skinuvši šešir izvanrednim glumačkim kreacijama, članovi Akademije su zapravo odali priznanje za njihov obostrani rad i u pozorištu i na filmu. Bio je to prvi i jedini put do tada da film osvoji sve glumačke nagrade.

Reditelj filma Dejvid Velington nije bio nominovan za Genije (što je i razumljivo jer je ovo bila samo „preslikana” predstava), ali je čast porodice spasio njegov brat Peter Velington (Peter Wellington), koji je dobio nagradu Klod Žutra za najbolji debitantski film. Njegovo autorsko ostvarenje „Džo je tako zao prema Džozefini” (*Joe's So Mean to Josephine*) je savremena priča o mladačkoj ljubavi i manipulativnoj moći. Sara Poli igra znatiželjnu i naivnu studentkinju koledža koja ne može da se otarasi momka-klipana koga je upoznala u jednom „rokenrol” baru.

Nagradu za originalni scenario dobio je Pjer Ganž (Pierre Gang) za film „Podrum” (*Sous-sol*), koji je i režirao. To je efektna studija o gubitku nevinosti i sazrevanju jedanaestogodišnjeg dečaka, veoma vezanog za majku, koji jedne noći gleda kako njegovi roditelji vode ljubav i ono što vidi i čuje doživljava kao akt nasilja i surovosti, što ostavlja posledice na njegovu emocionalnu percepciju.

Voditelji 17. gala-priredbe bili su pevačica-glumica Rebeka Dženkins i komičar Mark Farel (Mark Farrell). Sama dodela nije bila direktno prenošena, nego je umesto toga na CBC-u uživo emitovana specijalna emisija, uz intervjue sa nominovanim i pobednicima. TV-rejting Genija još više je krenuo silaznom putanjom.

Lista dobitnika nagrada:

- Najbolji film: *Lilies* (producenti Robin Cass, Arnie Gelbart, Anna Stratton)
- Najbolja režija: David Cronenberg (*Crash*)
- Najbolji originalni scenario: Pierre Gang (*Sous-sol*)
- Najbolji adaptirani scenario: David Cronenberg (*Crash*)
- Najbolja muška glavna uloga: William Hutt (*Long Day's Journey Into Night*)
- Najbolja ženska glavna uloga: Martha Henry (*Long Day's Journey Into Night*)
- Najbolja muška sporedna uloga: Peter Donaldson (*Long Day's Journey Into Night*)
- Najbolja ženska sporedna uloga: Martha Burns (*Long Day's Journey Into Night*)
- Najbolja montaža: Ronald Sanders (*Crash*)
- Najbolja fotografija: Peter Suschitzky (*Crash*)
- Najbolja scenografija: Sandra Kybartas (*Lilies*)
- Najbolja kostimografija: Linda Muir (*Lilies*)
- Najbolja muzika: Mark Korven (*Curtis's Charm*)
- Najbolja originalna pesma: Michael Turner, Swamp Baby, Peter J. Moore („Who the Hell Do You Think You Are?” u filmu *Hard Core Logo*)
- Najbolji zvuk: Don Cohen, Keith Elliott, Scott Purdy, Scott Shepherd, Don White (*Lilies*)
- Najbolja montaža zvuka: Tom Bjelic, David Evans, Wayne Griffin, John Laing, Andy Malcolm, Dale Shelldrake, John Smith (*Crash*)
- Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Bones of the Forest* (Heather Frise, Velcrow Ripper)
- Najbolji kratkometražni dokumentarni film: *Maman et Eve* (Paul Carriere, Daniele Caloz)
- Najbolji kratki igrani film: *The Home for Blind Women* (Sandra Kybartas, Christina Jennings)
- Nagrada Klod Žutra: Peter Wellington (*Joe's So Mean to Josephine*)
- Nagrada Zlatna rolna: *Crash* (producenti David Cronenberg, Robert Lantos, Jeremy Thomas)

Osamnaesta dodela Genija

SLATKI UKUS USPEHA

ko i na svetskoj sceni, prešavši put od Kana preko Toronta do Holivuda. Ovo delo je postalo jedno od najnagrađivanijih filmova u istoriji ovdašnje kinematografije, što je tridesetosmogodišnjem Egojanu, inače jermenskog porekla, rođenom u izbeglištvu u Kairu, donelo reputaciju najjementnijeg kanadskog sineaste u drugoj polovini devedesetih godina 20. veka. Bio je to vrhunac njegove karijere.

Sve je počelo u maju te godine, na Kanskom festivalu, filmskoj olimpijadi, gde je „Slatka sutrašnjica” dobila čak tri nagrade. Egojanovo delo nije osvojilo Zlatnu palmu (pobedio je film „Ukus trenšnje”, iranskog autora Abasa Kijarostamija (Abbas Kiarostami), ali mu je dodeljena druga nagrada po vrednosti — Gran Pri (*Grand Prix*), što nijednom kanadskom filmu nije ranije uspelo. To je, ujedno, i najviša nagrada koju je jedan kanadski igrani film ikad osvojio. Pored toga, ovom filmu u Kanu je pripala i nagrada Međunarodnog žirija kritičara — FIPRESCI, te nagrada Ekumenskog žirija za humanost i duhovnost.

Pobednici večeri – tim
Slatke sutrašnjice

Distributeri su se otimali da otkupe prava za prikazivanje „Slatke sutrašnjice”, koja je prodata u 70 zemalja. Napokon, jedno Egojanovo delo je postalo mejnstrim! U znak priznanja za stvaralaštvo, vlada Francuske je Egojanu dodelila zvanje „Viteza umetnosti”.

Kod kuće, na Međunarodnom festivalu u Torontu, koji se posle Kana smatra najvećom i najvažnijom filmskom

Godina 1997. je pripala Atomu Egojanu! Njegov osmi po redu igrani film „Slatka sutrašnjica” (*The Sweet Hereafter*) doneo mu je slatki ukus uspeha, kako na domaćoj ta-

smotrom u svetu, „Slatka sutrašnjica” je izabrana za najbolji kanadski film. Potom je u konkurenciji za Genije Egojanovo ostvarenje dobilo rekordnih 16 nominacija i na dodeli, 14. decembra 1997. godine u kongresnom centru „Hotela Vestin Harbur kastl” (*The Westin Harbour Castle*) u Torontu, osvojilo 8 nagrada.

Samo tri meseca kasnije Atom Egojan se obreo u Holivudu, na 70. dodeli Oskara. Prosto neverovatno! Majstor eksperimentalnih, inovatorskih filmova postao je i miljenik Oskara. Egojan je dobio dve nominacije za ovu najprestižniju filmsku nagradu — za najbolju režiju i adaptirani scenario.

Iste godine njegov zemljak — „kralj sveta” Džejms Kameron je počistio Oskare sa svojim „Titanikom”. Egojan nije dobio nagradu američke Akademije filmskih umetnosti i nauka, ali ni u Holivudu nije ostao praznih ruka. On je osvojio alternativnog Oskara — Nagradu nezavisnog duha (*Independent Spirit Award*) za najbolji strani film, koju su mu dodelile njegove kolege iz američke nezavisne filmske produkcije. To je svakako bila nagrada po Egojanovoj meri!

Indikativno je da je „Slatka sutrašnjica” bio prvi igrani film za koji on nije napisao originalni scenario, i ta promena se pokazala izuzetno plodonosnom. Njegovi prethodni autorski filmovi, sa galerijom inertnih, uvrnutih likova, gledaocima su delovali strano i otuđeno i kao takvi nisu pozivali na komunikaciju i identifikaciju. „Slatku sutrašnjicu”, međutim, nastanjuju živi likovi od krvi i mesa, sa kojima je publika mogla da se poistoveti, što je rezultiralo entuzijastičnim prijemom filma. To je bilo prvo Egojanovo delo za masovnu gledalačku konzumaciju.

Ujedno, to je i njegov prvi „klasičan” film u kojem nije upotrebljavao različita tehnička sredstva i pomagala (8-mm i 16-mm kameru, crno-belu sliku, video), što je ranije stilu ovog reditelja davalo osoben autorski pečat. Jedino što je i ovog puta zadržao bila je njegova omiljena pripovedačka tehnika, sa konstantnom upotrebom flešbekova i interkonekcijom sadašnjosti i prošlosti (u filmu ima čak 32 promene vremena radnje!).

„Slatka sutrašnjica”, čiji je produkcijski budžet iznosio 5 miliona dolara, snimljena je po istoimenom romanu Rasela Benksa (Russell Banks), na osnovu koga je Egojan znalački napisao filmsku adaptaciju. Restrukturisana tako da pristaje Egojanovom prepoznatljivom mozaičnom narativnom stilu, priča filma se bavi posledicama saobraćajne nesreće školskog autobusa, potonulog u

smrznuto jezero, u kojoj je poginulo mnogo dece iz jednog malog mesta u Britanskoj Kolumbiji. I dok duboko ožalošćeni roditelji pokušavaju da se nekako nose sa ovom tragedijom i gubitkom najvoljenijih, u njihovu sredinu stiže pohlepni advokat iz velikog grada (izvršna rola britanskog glumačkog veterana Jana Holma — Ian Holm, nagrađena Genijem), koji pokušava da ih nagovori da zajednički pokrenu sudsku parnicu za materijalno obeštećenje zbog smrti svoje dece u školskom autobusu, što bi im, navodno, donelo duševno smirenje i umno rasterećenje.

Međutim, makijavelističko manevrisanje ovog advokata samo doprinosi razjedinjavanju nesrećnih roditelja i ove male zajednice, otvara stare rane i gasi nade o skorom emocionalnom oporavku. Njihovo pravo da tuguju u miru brani paralizovana tinejdžerka (uloga Sare Poli), jedini preživeli svedok nesreće, koja na sudu iskrivljuje istinu, okrivljujući šoferku školskog autobusa za prebrzu vožnju, što ona čini i kao akt besa prema svom ocu (Tom Mek Kamus), sa kojim je imala dugogodišnji incestuozni odnos. Ona nalazi dovoljno hrabrosti da zaštiti izmanipulisane roditelje od agresivnog i prepredenog advokata-grabljivca i održi njihovo zajedništvo.

Adaptirajući Benksovu novelu, Atom Egojan je radnju filma iz severnog dela države Njujork prebacio u Kanadu. Takođe, on je u svoju priču lucidno inkorporirao reference iz dečije poembajke „Frulaš iz Hamelina“ (*The Pied Piper of Hamelin*) Roberta Brauninga (Robert Browning), koja ovom ostvarenju daje dimenziju mračne basne.

Kao i mnogi drugi Egojanovi filmovi, i ovo delo je istraživanje porodičnog bola, gubitka i praznine. Niko od likova nije imun na osećaj neizrecive duševne opustošenosti koja obavlja ovaj film, čak ni alavi advokat, čiji interes je delimično motivisan i pokajanjem zbog zlosrećne sudbine njegove ćerke, narkomanke zaražene SIDOM. Egojanov vizuelni talenat u ovom melanholičnom filmu u punom je razmahu: hladni kanadski pejzaž je lik sam za sebe! On prikazuje ovu tragediju u svôj svojoj kompleksnosti na nemanipulativni način, kao delikatnu studiju tuge, žalosti i duhovnog isceljenja.

Na osamnaestoj dodeli Genija Atom Egojan je ostvario dvostruku pobjedu — kao producent najboljeg filma (drugi put zajedno sa Kamelijom Friberg) i kao najbolji režiser. Te godine nije dodeljivana nagrada za najbolji adaptirani scenario, koju bi Egojan

sigurno zaslužio. Janu Holmu je pripao Genije za najbolju mušku glavnu ulogu (zbog snimanja drugog filma nije prisustvovao ceremoniji), a nagrade su ponovo dobili i Egojanoviiskusni saradnici — Pol Sarosi (za fotografiju), Majkl Dana (za muziku) i Suzan Šipton (za montažu). Filmu su pripale i nagrade za najbolji zvuk i montažu zvuka.

„Kanadski film se nalazi usred renesanse koja mu je donela internacionalnu pažnju i pohvale. Ovo je uzbudljivo vreme. Svet čeka na sledeći film iz ove zemlje koji će napraviti proboj, kao što su to već drugi učinili” — ushićeno je kazao Atom Egojan.

Tri Genija, od 11 nominacija, osvojio je film „Viseći vrt“ (*The Hanging Garden*), debitantsko ostvarenje scenariste i reditelja iz Halifaksa Toma Ficdžeralda (Thom Fitzgerald). Nakon prošlogodišnjih „Ljiljana“ to je bila još jedna gej priča koju su nagradili članovi Akademije, koji izgleda vole filmove o zabranjenoj ljubavi.

Prikazana često u komičnom stilu, to je storija o mladom čoveku homoseksualcu koji se deset godina nakon pokušaja samoubistva vraća kući u Novu Škotsku, u svoju disfunkcionalnu porodicu, kako bi prisustvovao venčanju svoje sestre koja se udaje za biseksualca koji je zapravo njegov bivši ljubavnik! Za uloge prostopodstusnih roditelja, Šona Mek Kena (Seana McKenna) i Piter Mek Nil (Peter MacNeill) nagrađeni su za najbolju sporednu žensku i mušku ulogu.

Tom Ficdžerald je primio Genija za najbolji scenario, a dodeljena mu je i nagrada Klod Žutra za najboljeg reditelja debitanta.

„Mislio sam da pravim film za par urbanih, šik homoseksualaca u Torontu i to bi bilo sve! Ali ne, i bake su volele ovaj film. To je stvarno cool!” — izjavio je Tom Ficdžerald.

Internationalna autorska veličina Egojan i reditelj debitant Ficdžerald su na ceremoniji međusobno izmenili veoma tople reči, koje nisu zvučale samo kao akt kurtoazije.

Komična drama o disfunkcionalnoj porodici – Viseći vrt

Genije za ulogu nekrofilicarke – Moli Parker

„Egojan je ‘lutka’! Bio mi je od velike pomoći. Da nisam gledao njegove filmove u poslednjih deset godina, ovaj film ne bih nikad napravio” – kazao je Ficdžerald.

I Egojan je bio jednako veliku dušan prema mlađem kolegi i glavnom konkurentu na 18. dodeli Genija: „Lepo je što imam priliku da kažem da sam istinski uživao u filmu drugog autora. U ovom slučaju, to je stvarno lako da se kaže!”

U konkurenciji za najbolju glavnu žensku ulogu Saru Poli je nadmašila vankuverska glumica Moli Parker (Molly Parker), kao mlada žena koja, istražujući svoju seksualnost, otkriva da je privlače mrtvi muškarci! Desilo se to u provokativnom filmu „Ljubljani” (*Kissed*), debitantskom ostvarenju vankuverske rediteljke i scenaristkinje Lin Stopkevič (Lynne Stopkewich), koja je ideju o autorskoj različitosti dovela do ekstrema. Ovaj film (osam nominacija) o devojci koja radi u pogrebnom zavodu i koja oseća vreću seksualnu strast prema hladnim, mrtvim muškarcima sa kojim potom „ima” seks, za jedne je odvažno ostvarenje, a za druge samo grozno delo izopačenosti! „Ljubljani” su premijerno prikazani na Kanskom filmskom festivalu.

„Zahvaljujem mom bliskom prijatelju Najdželu koji me je naučio da se ne bojim smrti i još više od toga – da volim život!” – izjavila je kada je primila nagradu Moli Parker, koja će nakon ove uloge nekrofilicarke napraviti uspešnu internacionalnu karijeru i završiti u Holivudu.

Vizuelno očaravajućem filmu „Karmina”, kvebečkog reditelja Gabrijele Peltijea (Gabriel Pelletier), čudesnoj komediji sa dođirom gotskog horora o 140-godišnjoj vampirici iz Transilvanije koja nalazi utočište u današnjem Montrealu, pripale su dve nagrade (od 11 nominacija) u tehničkim kategorijama: za najbolju scenografiju (Norman Sarazen – Normand Sarrazin) i kostimografiju (Deni Sperdukliis – Denis Sperdoukliis). Majstoru šminke u ovom filmu Pjeru Sendonu (Pierre Saindon) uručena je Specijalna nagrada za izvanredno dostignuće za šminku, koju je dobio i 1990. godine (*Cruising Bar*).

Godine 2001. snimljen je i nastavak filma – „Karmina 2” sa istim rediteljem i istom glumačkom ekipom, ali ne tako zabavan kao prvi.

Genija za najbolji kratki animirani film osvojio je Silven Šome (Sylvain Chomet) za ostvarenje „Starica i golubovi” (*The Old Lady and The Pigeons*). On će docnije režirati i „Trojke iz Belvila” (*Les Triplettes de Belleville*), koje će na 25. dodeli nagrada dobiti Genija za najbolji film godine.

Nagradu Zlatna rolina osvojila je komedija *Air Bud*, o usvojenom psu litalici koji pokazuje izvanredan talenat za košarku. Ovaj porodični diznjevski film, snimljen u kanadsko-američkoj koprodukciji, od prodatih ulaznica na domaćim boks-ofisima inkasirao je 1,6 miliona dolara. Po scenarijskoj zamisli Kevina Di Čika (Kevin DiCicco), 1998, 2000. i 2002. godine snimljena su još tri nastavka o ovom psu super atletici, koji je postao as američkog i evropskog fudbala i bejzbola!

Specijalna nagrada Akademije dodeljena je „Telefilmu Kanada” povodom tridesetogodišnjice postojanja ove državne kulturne agencije, čiji mandat je da materijalno podržava i promovira kanadsku filmsku industriju, kao i televizijsku, video i multimedijску produkciju. Reditelji Dejvid Kronenberg, Džon Grejson i Lea Pul pred kamerama su govorili koliko je „Telefilm” bio važan za njihove karijere.

Prvi put voditelji ceremonije su bili filmski kritičari – Džef Pever (Geoff Pevere) i crnputi Kameron Bejli (Cameron Bailey). Zbog niskog rejtinga gledanosti, CBC je odbio da uživo prenosi dodelu nagrada i umesto toga je emitovao jednočasovnu emisiju koja je dala pregled nominovanih filmova i stvaralaca. Šou je u celosti bio emitovan dan kasnije, na specijalizovanom art-kanalu Bravo!, koji je „uskočio” kao zamena.

Atom Egojan je bez uvijanja kritikovao ovakvu odluku CBC-a: „Ironično je da se dodela nagrada ne prenosi uživo u godini kada su sve oči uprte u kanadski film. Mislim da je ovo dobar šou i da bi ga trebali vratiti na nacionalni program” – kazao je on, uz aplauz prisutnih u kongresnom centru „Hotela Vestin”.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *The Sweet Hereafter* (producenti Atom Egoyan, Camelia Frieberg)
Najbolja režija: Atom Egoyan (*The Sweet Hereafter*)
Najbolji originalni scenario: Tom Fitzgerald (*The Hanging Garden*)
Najbolja muška glavna uloga: Ian Holm (*The Sweet Hereafter*)
Najbolja ženska glavna uloga: Molly Parker (*Kissed*)
Najbolja muška sporedna uloga: Peter McNeill (*The Hanging Garden*)
Najbolja ženska sporedna uloga: Seana McKenna (*The Hanging Garden*)
Najbolja montaža: Susan Shipton (*The Sweet Hereafter*)
Najbolja fotografija: Paul Sarossy (*The Sweet Hereafter*)
Najbolja scenografija: Normand Sarrazin (*Karmina*)
Najbolja kostimografija: Denis Sperdouklis (*Karmina*)
Najbolja muzika: Mychael Danna (*The Sweet Hereafter*)
Najbolja originalna pjesma: Francois Dompierre, Luc Plamondon („L'homme idéal" u filmu *L'homme idéal*)
Najbolji zvuk: Keith Elliott, Peter Kelly, Daniel Pellerin, Ross Redfern, Tony Van Den Akker (*The Sweet Hereafter*)
Najbolja montaža zvuka: Sue Conley, David Drainie Taylor, Goro Koyama, Andy Malcolm, Steven Munro (*The Sweet Hereafter*)
Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Tu as crie let me go* (Anne-Claire Poirier, Joanne Carriere, Paul Lapointe)
Najbolji kratkometražni dokumentarni film: *Unveiled: The Mother/Daughter Relationship* (Maureen Judge, Janis Lundman)
Najbolji kratki igrani film: *The Hangman's Bride* (Naomi McCormack)
Najbolji kratki animirani film: *The Old Lady and the Pigeons* (Sylvain Chomet, Didier Brunner, Bernard Lajoie)
Nagrada Klod Žutra: Thom Fitzgerald (*The Hanging Garden*)
Nagrada Zlatna rolina: *Air Bud* (producenti Michael Strange, Robert Vince)
Specijalna nagrada za izvanredno dostignuće za šminku: Pierre Saindon (*Karmina*)

Devetnaesta dodela Genija

ZVEZDANO VEČE DONA MEK KELARA

sagi, predgrađu Toronta. Ovo prostrano, moderno zdanje pokazalo se kao idealan ambijent za jednu od najbolje organizovanih i najbleštavijih ceremonija, sa „žurkom" kanadskih filmadžija koja je trajala do sitnih sati.

Bilo je to zvezdano veče Dona Meka Kelara, koje će on pamtiti do kraja života. Ovaj svestrani umetnik iz Toronta napokon je dočekao svojih pet minuta slave i iskrao se iz senke starijih, svetski renomiranih kolega Dejvida Kronenberga i Atoma Egojana. Od te noći, koja je pripala njemu, on više nije bio samo simpatičan momak, lokalni heroj, nego je postao uvažavana ličnost kanadske kinematografije. Ranije poznat samo kao glumac (osvajajući nagrade za najbolju mušku sporednu ulogu u filmu „Egzotika",

1994), i scenarista (za filmove Brusa Meka Donalda), Don Mek Kelar je sada urezao svoje ime i na rediteljskoj mapi filmske Kanade. „Genijalac" koji je definitivno izašao iz anonimnosti!

On će u analima ostati zapamćen kao artista koji je na jednoj dodeli Genija do sada imao najviše no-

Sve godine omalovažavanja su se isplatile – Don Mek Kelar

minacija (ukupno četiri) u različitim kategorijama. Mek Kelar je istovremeno bio kandidovan u tri kategorije, za tri filma – za najbolju režiju („Poslednja noć” – *Last Night*), dva puta za najbolji scenario, takmičio se protiv samog sebe („Poslednja noć” i „Crvena violina”), te za najbolji kratki igrani film „Eliminacijski ples” (*Elimination Dance*).

Filmovi u kojima je on kao stvaralac učestvovao imali su 22 nominacije i te večeri su osvojili 10 od ukupno 19 uručenih Genija! Od toga su Mek Kelaru pripala dva trofeja – za najbolji originalni scenario (za film „Crvena violina”), te nagrada Klod Žutra za najboljeg reditelja debitanta („Poslednja noć”).

„Sve one godine ismejavanja, poruga i sarkastičnih komentara konačno su se isplatile!” – sa pobedničkog podijuma Don Mek Kelar je poručio svojim roditeljima, prisutnim u dvorani, i svim drugim nevernicima i sumnjičavcima. Bila je to jedna od najiskrenijih izjava na dodelama Genija, koja ilustruje položaj i tretman ovdašnjih sineasta i glumaca od strane većine običnih ljudi, kojima je to čudno zanimanje i nestvaran način da se zaradi za život.

Na 19. dodeli Genija kao predstavljači i uručioici nagrada sudelovali su vodeći kanadski reditelji Dejvid Kronenberg, Atom Egojan, Deni Arkan i Rober Lepaž, ali oni, osim u slučaju ovog poslednjeg, ove godine nisu imali filmove u konkurenciji. To je svakako olakšalo put ka trijumfu „Crvenoj violini” (*The Red Violin* – *Le violon rouge*), čije su fino naštimovane strune od strane reditelja Fransoa Žirara proizvele muziku koja je opčinila članove kanadske Akademije za film i televiziju.

Ovom ostvarenju je od 10 nominacija pripalo osam Genija – za najbolji film (producent Niv Fičman), režiju (Fransoa Žirar), scenario (Don Mek Kelar), fotografiju (druga pobeda Žirarovog saradnika Alena Dostija – Alain Dostie), scenografiju (Fransoa Segen – Francois Seguin), kostimografiju (Rene April – Renee April), muziku (Džon Koriljano – John Corigliano), te za zvuk. Na dodeli kvebečkih filmskih nagrada, koje su te godine pokrenute, „Crvena violina” je bila prvi laureat sa ukupno devet osvojenih Žutri.

„Crvena violina” je okupila isti pobednički trio iz „32 kratka filma o Glenu Guldu” (1993): Niva Fičmana, vlasnika male producerske kuće iz Toronta „Rombus Medija” (*Rhombus Media*), zatim sineaste Fransoa Žirara i Dona Mek Kelara. Iskazujući ponovo sluh za muziku, oni su sada tipke klavira zamenili žicama

**Druga pobeda tandem
Niv Fičman – Fransoa Žirar**

violine, a umesto kamernе priče ovog puta su napravili filmski ep čija priča se proteže kroz tri veka i odvija na tri kontinenta i u pet zemalja. Ovo je bila multinacionalna kanadsko-italijansko-britanska koprodukcija sa budžetom od 15 miliona dolara, u kojoj igraju holivudska zvezda Semjuel L. Džekson (Samuel L. Jackson), seksipilna britansko-italijanska diva Greta Skaki (Greta Scacchi), kineska glumčica ikona Silvija Čeng (Sylvia Chang), kao i kanadski starovi Sandra O i Don Mek Kelar.

Film prati putešestvije famozne crvene violine koja svojim vlasnicima donosi zadovoljstvo, ali i nesreću. Priča započinje aukcijom u današnjem Montrealu, da bi se potom prebacili tri stoleća unazad, u Italiju, otkrivajući istoriju i odiseju ovog „ukletog” instrumenta i tragične sudbine ljudi koji su je posedovali. Radnja je predstavljena kroz gatanje jedne proročice, koja čitanjem tarot karata predskazuje sudbinu.

Daleke 1681. godine, u Kremoni, kao izraz htenja da održi živim duh njegove supruge, preminule prilikom porođaja, jedan italijanski majstor u radionici premazuje crvenim lakom, napravljenim od ženine krvi, svoju savršenu violinu, koja proizvodi perfektni ton, ali koja sa sobom nosi i prokletstvo. U rasponu od 300 godina ona menja svoje vlasnike. Violina se 1792. godine nalazi u jednom katoličkom samostanu u austrijskim Alpima, odakle jedno siročić – muzičko čudo od deteta putuje u kraljevski Beč da svira po aristokratskim dvorovima. Pošto su je uzeli Cigani, ona potom u 19. veku dolazi u ruke ekcentričnog i strastvenog engleskog violiniste i kompozitora iz Oksforda. Posle putovanja brodom do Šangaja, 1966. godine, biva skrivana tokom kineske Kulturne revolucije, da bi se krajem 20. stoleća našla u Kanadi, na aukciji u Montrealu, gde je zapala za oko jednom vrhunskom američkom ekspertu za violine koji po svaku cenu (i prevaru!) želi da je sa sobom ponese u Njujork.

Ovaj film je inspirisan jednom od Stradivarijusovih violina iz 1721. godine, nazvanom „Crveni Mendelson” (*The Red Mendel-*

ssohn), jer ima jedinstvenu crvenu prugu na gornjoj desnoj strani, za koju nikad nije ustanovljeno iz kojih razloga je postavljena.

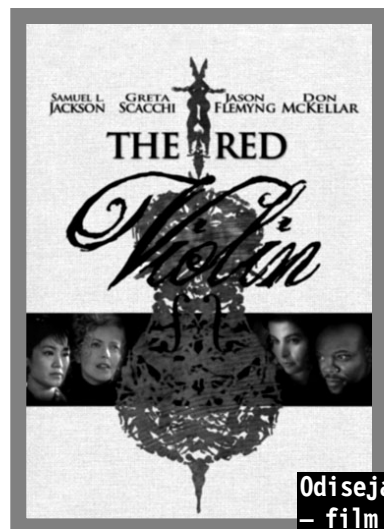
Dijalozi u filmu odvijaju se na francuskom, italijanskom, nemačkom, engleskom i kineskom jeziku, shodno zemlji i miljeu u kojem se radnja dešava. Blistavo elegantna fotografija Alena Dostija izvanredno oslikava živopisnu scenografiju Fransoa Segena i raskošnu kostimografiju Rene April, kao rezonantni cho različitih vremenskih razdoblja obuhvaćenih filmom, podjeljenih u pet segmenata koji su povezani strunama neobične violine. Osećajna muzika Džona Koriljana, krunisana i holivudskim Oskarom, koju izvodi violinski virtuoz Džoša Bel (Joshua Bell), daje filmu istovremeno potresni i melanholični ton.

Premda sadrži pet odvojenih priča koje osciliraju u dramatskom naboju, Fransoa Žirar uspeva da održi ritam homogene priče o legendarnoj violini sa večnom dušom, u kojoj se smenjuju ljubav i bol, izdajstvo i privrženost, egocentričnost i požrtvovanost. „Crvena violina” je svakako korak napred u Žirarovoj rediteljskoj karijeri, jer se on ovde uspešno uhvatio u koštac sa mnogo zahtevnijim i složenijim filmskim poduhvatom nego što je bilo njegovo prethodno intimističko delo „32 kratka filma o Glenu Guldu”.

Fransoa Žirar je jedan od retkih kvebečkih autora koji se tada nije vezao za montrealškog producentškog mogula Rožea Frapijea, nego je bio više okrenut saradnji sa anglofonskim filmadžijama. To je bio njegov lični doprinos zblizavanju „dve usamljene duše”, što

je i Akademija znala da prepozna i nagradi. Žirar je na 19. dodeli ostvario dvostruku pobeđu, osvojivši Genije za najbolju režiju i za originalni scenario, nagradu koju je bratski podelio sa drugim članom tandema Donom Mek Kellarom, koji se tako prvi put upisao u listu pobednika.

„Verujem da smo večeras postavili rekord. Nisam mogao zamisliti da bi jedna produkciona kompanija mogla dobiti 22 nominacije u jednoj noći. Producent

Odiseja kroz vekove i kontinente
– film *Crvena violina*

Fičman je 47 puta stavljao primedbe na naš scenario! Veoma je lepo pobediti, ali nisam se previše nadao. Naučio sam da od ovakve vrste takmičenja ne treba puno očekivati. Za mene je najveća nagrada stigla od publike, koja ide u bioskope da vidi „Crvenu violinu” — kazao je Fransoa Žirar. (Film je na severno-američkim blagajnama ostvario prihod od oko 6,5 miliona dolara.)

Kao vodeći favorit na 19. dodeli Genija stigla je Mek Kellarova „Poslednja noć” (takođe u produkciji „Rombus Medija”), koja je imala najviše nominacija — 12. Za ovaj autorski film Mek Kellar je dobio nagradu Klod Žutra za najboljeg reditelja debitanta, što je ekvivalent priznanju sa Kanskog festivala, gde je prethodno osvojio *Prix de la jeunesse* za najboljeg mladog stvaraoca. Dotadašnja „prva violina” u orkestru Fransoa Žirara i Brusa Mek Donaldalda promovisana je — u dirigenta!

„Poslednja noć” je Mek Kellarova gorko-smešna meditacija o poslednjem danu milenijuma, koji je on pretvorio u propast sveta! Kataklizma u filmu ne stiže u vidu usijane vatrene kugle nego sa zaslepljujućom belinom. Protagonista njegove planetarne apokalipse jeste grupa ljudi u Torontu koji, u stanju kontrolisanih emocija, izvode svoje poslednje životne rituale. Suočeni sa „sudnjim danom” oni provode poslednjih šest časova na Zemlji u intimnim prostorima u kojima su dotad obitali.

Introvertni lik, koga tumači Don Mek Kellar, odlučuje da kraj sveta dočeka sam, sa bocom hladnog šampanjca, uz klasičnu muziku. Dejvid Kronenberg, u ulozi savesnog i pedantnog službenika kompanije za distribuciju gasa, telefonom poziva svoje mušterije, zahvaljuje im na ukazanom poverenju, uveravajući ih da će dotok gasa biti osiguran do samog kraja. Notorni hedonista, u tumačenju Kaluma Kita Renija (Callum Keith Rennie), osvajača nagrade za najbolju mušku epizodnu ulogu, nastoji da ispuni neostvarene seksualne fantazije i vodi ljubav sa bivšom profesorkom francuskog jezika, u izvođenju legendarne Ženevjev Bižo, koja će mu nakon kratkog „randevua” kazati: *Bon Voyage!* (Srećan put!).

U upečatljivoj performansi, koja filmu daje emocionalnu dubinu, Sandra O (dobitnica Genija za najbolju žensku glavnu ulogu) kreira lik odane žene koja pokušava kroz opustošeni grad da stigne kući i sa mužem provede poslednje trenutke na Zemlji.

U „Poslednjoj noći” se oseća uticaj Egojanovih filmova, sa izolovanim izgubljenim dušama koje nastoje da uspostave komunikaciju sa vanjskim svetom.

Kvebečka veteranka Monik Merkur (Monique Mercure) dobitnica je svog drugog Genija za najbolju žensku sporednu ulogu u nadrealnoj romansi u malom saskačevanskom prerijskom mestu zvanom *Conquest* (Osvajanje), čije ime ovaj film i nosi. *Madame Merkur* je 1977. godine, kao prva Kanadanka, osvojila nagradu za najbolju glumicu na Kanskom festivalu, za izvanredan portret žene fotografa sa kraja 19. veka, u art-filmu reditelja Žana Bodena (Jean Beaudin) „J. A. Marten, fotograf“ (*J. A. Martin, Photographe*), koji je iste godine osvojio i sedam Kanadskih filmskih nagrada.

Na 19. dodeli dvanaest nominacija je zavredio i snažan ep „Tako dugo putovanje“ (*Such a Long Journey*), snimljen u kanadsko-britansko-indijskoj koprodukciji, u režiji Sturle Gunarsona (Sturla Gunnarsson), inače dobitnika Genija za najbolji dugometražni dokumentarni film 1986. godine. Zasnovana na knjizi Rohintona Mistryja (Rohinton Mistry), to je priča koja se odigrava u Bombaju 1971. godine, u praskozorje rata između Indije i Pakistana oko stvaranja nezavisne države Bangladeš. Film prikazuje dan u životu jednog poštenog bankarskog činovnika, posvećenog porodičnog čoveka, čiji su životni principi kompromitovani terorističkim aktivnostima. Za ovaj izvanredno odigrani lik indijsko-britanska glumačka zvezda Rošan Set (Roshan Seth) zaslužio je Genija za najbolju mušku glavnu ulogu.

Ovom ostvarenju pripale su još dve nagrade: za montažu Džef Voren (Jeff Warren), kao i za montažu zvuka.

Internacionalniji nego ikad pre, Geniji su na 19. ceremoniji iskazali svoj kosmopolitski imidž. Bila je to godina u kojoj su čak četiri dela, od pet nominovanih ostvarenja za najbolji film, nastala u saradnji domaćih producenata sa stranim partnerima (koji nisu američki!). Kanada ima potpisane ugovore o koprodukciji sa čak pedeset dve zemlje, što ovdašnjim sineastama olakšava snimanje filmova jer udružuju artistske, tehničke i finansijske resurse sa kolegama širom planete. Taj dvojni status kanadskog filma neizostavno je u jednom delu kulturnih krugova pokrenuo pitanja o identitetu i autohtonosti ovdašnje kinematografije, koja je u sve globalizovanijem svetu izrasla u cenjenog timskog igrača.

Plod kanadsko-britanske filmske saradnje bila je i „Regeneracija“ (*Regeneration*) škotskog reditelja Džilisa Mekinona (Gillies Mackinnon), potresna studija o užasima i ludilu rovovskog Prvog svetskog rata, koja je prikazana kroz likove četvorice vojnika lečenih zbog psiholoških trauma i rana na duši. Ovo delo, čiju real-

nost je na momente teško podneti, uprkos 11 nominacija ostalo je bez ijedne nagrade!

Po „scenariju“ glasača članova Akademije za kanadski film i televiziju, uloga gubitnika (ponovo) je bila dodeljena i Roberu Lepažu. Njegov film „Ne“ (*No*), lucidna politička satira čija priča se paralelno odvija u Montrealu, za vreme čuvene „Oktobarske krize“ 1970. godine, i u japanskom gradu Osaki, gde se održavala „Svetska izložba“, imao je tri nominacije (uključujući i za scenario), ali nije dobio nijednog Genija. Ovo ostvarenje, koje je od mnogih ocenjeno kao Lepažovo odbacivanje ideje o kvebečkoj nezavisnosti, prethodno je osvojilo nagradu za najbolji kanadski film na Međunarodnom festivalu u Torontu.

„Nisam iznenađen, ni razočaran! Za mene lično ‘No’ je veliki film i bilo je zabavno snimati ga. Ovog puta konkurencija je bila veoma jaka. U kreativnom smislu ovo je zaista bila veoma uspešna i plodotvorna godina u kanadskoj filmskoj produkciji, gde se pojavilo i nekoliko kvalitetnih ostvarenja iz anglofonske produkcije, prvenstveno ‘Crvena violina’, koju smatram remek-delom” – odmereno je prokomentarisao Rober Lepaž.

Njegove reči našle su refleksiju i u oceni Marije Topalović, predsednice Akademije: „Devetnaesta dodela nagrada pravo je ogledalo razvoja kanadske kinematografije! Ove godine stručni žiri Akademije nominovao je 16 dugometražnih igranih filmova (od ukupno 22 prijavljena dela), te 13 kratkih i dokumentarnih ostvarenja (od 28 prijavljenih). Ova dela dolaze iz svih regiona i filmskih sredina Kanade. Snaga ovdašnje kinematografije leži upravo u toj širokoj lepezi različitih kultura, vizija i talenata unutar zemlje.

Ono što posebno raduje jeste to što je kanadske filmove protekle godine veoma dobro prihvatila domaća publika, na šta smo veoma ponosni. Najgledaniji kanadski film ‘Momci’ (*Les boys*), kojem smo dodelili nagradu Zlatna rolna, u domaćim bioskopima ostvario je rekordnu zaradu od 6,1 milion dolara. Dosad nezabeleženo!” – kazala je Marija Topalović. Ona je bila i izvršni producent ovoga šoua, a voditelj je bio afirmisani pozorišni glumac Albert Šulc (Albert Schultz). Inače, Geniji su se opet vratili pod okrilje CBC-a koji je direktno prenosio 19. dodelu nagrada.

Kvebečka hit-komedija „Momci”, u režiji Luja Sale (Louis Salla), sa grupom od 11 simpatičnih likova, na čelu sa „šefom parade” Remijem Žirarom, koji se okupljaju svakog ponedeljka da igra-

ju hokej i pri tom se prisećaju prošlih slavnih dana na ledu, postala je filmski fenomen, čija su dva nastavka (1999. i 2002) takođe osvojila Zlatnu rolnu.

Ovaj film je imao više gledalaca i od „Titanika” Džejsma Kame-rona, u prvim sedmicama prikazivanja u kvebečkim bioskopima!

Primajući nagradu, čiji sponzor je bio „Blokbuster video” (*Blockbuster Video*), producent filma Rišar Gudro (Richard Goudreau) je kritikovao ovu kompaniju (a i državnu televiziju CBC) što ne čine puno da pomognu kanadskim filmovima: „Ima mnogo više što ‘Blokbuster’ može da uradi, na primer da na policama svojih radnji drži sve kanadske filmove” — sarkastično je izjavio Gudro.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *The Red Violin* (producent Niv Fihman)

Najbolja režija: Francois Girard (*The Red Violin*)

Najbolji scenario: Francois Girard, Don McKellar (*The Red Violin*)

Najbolja muška glavna uloga: Roshan Seth (*Such a Long Journey*)

Najbolja ženska glavna uloga: Sandra Oh (*Last Night*)

Najbolja muška sporedna uloga: Callum Keith Rennie (*Last Night*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Monique Mercure (*Conquest*)

Najbolja montaža: Jeff Warren (*Such a Long Journey*)

Najbolja fotografija: Alain Dostie (*The Red Violin*)

Najbolja scenografija: Francois Seguin (*The Red Violin*)

Najbolja kostimografija: Renee April (*The Red Violin*)

Najbolja muzika: John Corigliano (*The Red Violin*)

Najbolja originalna pesma: Suzie Ungerleider („River Blue” u filmu *The Fishing Trip*)

Najbolji zvuk: Jo Caron, Claude La Haye, Bernard Gariépy Strobl, Hans Peter Strobl (*The Red Violin*)

Najbolja montaža zvuka: Rick Cadger, David Evans, Donna Powell, Paul Shikata, Phong Tran, Clive Turner (*Such a Long Journey*)

Najbolji dugometražni dokumentarni film: *A Place Called Chiapas* (Nettie Wild, Betsy Carson, Kurk Tougas)

Najbolji kratkometražni dokumentarni film: *Shadow Maker: Gwendolyn Macewen, Poet* (Brenda Longfellow, Anita Herczeg)

Najbolji kratki igrani film: *When Ponds Freeze Over* (Mary Lewis)

Najbolji kratki animirani film: *Bingo* (Chris Landreth, Andy Jones, Kevin Tureski)

Nagrada Klod Žutra: Don McKellar (*Last Night*)

Nagrada Zlatna rolna: *Les Boys* (Richard Goudreau)

Dvadeseta dodela Genija

ZA SVAKOG PO NEŠTO

Obeležavajući jubilar- ni, dvadeseti rođendan, Geniji su iskazali svoju širokogrudost! Bili su veliku- kodusniji nego ikad pre. Slavljenička torta razdelje- na je na mnogo komada. Bilo je tu za svakoga po nešto! Čak 10 ostvarenja

podelilo je ukupno 16 nagrada u kategorijama igranog fima, što se nikad ranije nije desilo. Dodeljeno je parče slatkiša za gotovo sve koji su došli na rođendansku zabavu, održanu 30. januara 2000. godine u „Metro Toronto konvenšn centru”, kojem su se Ge- niji ponovo vratili nakon petogodišnjeg odsustva.

Na oproštaju od 20. veka i drugog milenijuma, članovi Aka- demije su za film godine izabrali jedan istorijski ep. „Sanšajn” (*Sun- shine*), monumentalna saga o tri generacije mađarskih Jevreja, koja reflektuje i burnu evropsku povest, postala je laureat 20. do- dele Genija. Ovom ostvarenju proslavljenog mađarskog reditelja Ištvana Saboa (Istvan Szabo) pripale su, od 14 nominacija, (samo) tri nagrade: za najbolji film (producenti Robert Lantoš i Andraš Hamori), za zvuk i montažu zvuka. Mnogi su smatrali da je ovo vrlo čudna odluka Akademije za kanadski film i televiziju.

Bilo kako bilo, Robert Lantoš (mađarskog porekla), dotadašnji šef najveće kanadske filmske kompanije „Alajens” (*Alliance Com- munications Corporation*), trijumfom je „krstio” osnivanje svoje no- ve producenstke kuće *Serendipity Point*. „Ovo je veliko veče za ka- nadski film. Pre svega, zahvaljujem se mojoj usvojenoj zemlji što mi je dala priliku, sredstva i vešte saradnike da napravim film o mojoj rodnoj zemlji!” — izjavio je Lantoš na pobeđničkom podiju-

mu, ali je posle, iza pozornice, novina- rima rekao šta ga „kopka”: „ Izgleda mi da se tu nešto ne slaže! Bio sam iznenađen što smo dobili nagradu za

Reditelj Ištvan Sabo i producent Robert Lantoš sa ekipom filma *Sanšajn*

najbolji film, imajući u vidu da nismo pobedili u većini drugih kategorija". Inicijalno, Robert Lantoš je sa ovim filmom nameravao da krene i u pohod na holivudske Oskare, ali se na kraju morao zadovoljiti sa tri Genija osvojena kod kuće.

Ipak, pobeđi se ne „gleda u zube“, što je svojom izjavom potvrdio i reditelj Istvan Sabo: „Srećan sam što su ovaj film prihvatili ljudi širom sveta.“

Ovo grandiozno 180-minutno delo prati iskušenja i patnje tri generacije jevrejske porodice Zonenšajn, čiji članovi pokušavaju da se prilagode promenljivoj društveno-političkoj klimi u njihovoj rodnoj zemlji Mađarskoj. Priča filma počinje u vreme Austrougarske monarhije i prati Zonenšajne kroz pad habsburškog carstva, uspon fašizma, strahote holokausta, do uspona i pada komunizma.

„Sanšajn“ je istorijska lekcija ispričana kroz različite sudbine članova ove porodice. Emocije i konflikti, bilo da su lični ili globalni, eruptiraju vulkanskom snagom. Likovi u ovom filmu se ne zaljubljuju, oni ključaju od strasti, i prigrjavaju stare i nove ideologije sa istom vatrenošću. To je saga o ljubavi i mržnji, hrabrosti i kukavičluku, vernosti i izdajstvu, patriotizmu i oportunističnosti.

Da bi jačali na finansijskom, socijalnom i političkom planu, Zonenšajni menjaju prezime u Sorš (čije jedno značenje je „sudbina“), kako bi ljudima izgledali „mađarski“, a ne „jevrejski“. To je bio prvi od mnogih kompromisa koji donose slavu jednim, a tragediju drugim članovima porodice. Da bi opstali i izbegli zverstva antisemitizma koji se kao kuga širi Evropom, Soršovi se preobraćaju u katoličanstvo i postaju voljne marionete, prvo fašista, a potom i komunista. Među njima jedino njihova rođaka, usvojena sestra (u tumačenju kanadske glumice Rozmari Haris — Rosemary Harris i njene ćerke Dženifer El — Jennifer Ehle), snažna nezavisna žena, odbija da joj duh bude slomljen od bilo kog režima ili osobe, nadživljavajući ih sve i postavši očevidac mađarske revolucije iz 1956. godine.

„Sanšajn“ je multinacionalna koprodukcija između filmskih kompanija iz Kanade, Mađarske, Austrije i Nemačke. Ovo je nesumnjivo Sabov najbolji film još od njegove čuvene trilogije iz osamdesetih godina (oskarovski „Mefisto“ — *Mephisto*, 1981, „Pukovnik Redl“ — *Redl Erzredes*, 1985. i „Hanusen“ — *Hanussen*, 1988) u kojoj je opisao evropsku politiku u 20. veku kroz likove (u tumačenju njegovog omiljenog glumca Klause-Marije Brandauera) uhvaćene u zamke iskušenja koje donose ambicija, moć, egoizam i izdajstvo.

To je istorijska drama epskih proporcija, majstorski portret porodice koja, skrhan sudbinom i političkom filozofijom, ipak nalazi put prema svojim korenima. „Sanšajn“ je film koji oslikava neravnu stazu iz višedecenijskog evropskog meteža u periodu dugog mira.

Britanski glumac Ralf Fajns (Ralph Fiennes) briljantno igra u ovom ostvarenju tri različite uloge, tri generacije sinova porodice Zonenšajn/Sorš, koji oslikavaju porodičnu i evropsku istoriju u 20. veku. Fajns je posebno impresivan u sredini svog glumačkog triptiha, kao Adam Sorš, olimpijska mačevalačka zvezda i žrtva fašističkih svireposti. On kreira lik nesalomivog ponosa, koji mu donosi punu satisfakciju i „iskupljenje“ nakon što je u Spilbergovoj „Šindlerovoj listi“ (1993), na isto tako maestralan način, odigrao ulogu monstruoznog naciste.

Fajns koristi šminku da napravi starosnu razliku između dede, oca i sina, ali to sve nije samo stvar čiste kozmetike! Zadivljujuće je kako uspeva da iskaže koje nasledene osobine ovi ljudi dele i koje nove crte karaktera im je donela sredina koja ih u tom momentu okružuje. On se izdigao na nivo velikog izazova da kreira tri lika koja dele iste nasledene slabosti, ali i potencijale za veličinom.

Nominacije za Genije u ovom filmu zavredili su i oskarovac Vilijam Hart (William Hurt), te britanski glumci Rajčel Vajz (Rachel Weisz) i Džejms Frejn (James Frain).

Integrišući globalna događanja sa individualnim životima, ovaj film nosi u sebi rediteljski duh jednog Dejvida Lina (David Lean). „Sanšajn“ je dete ljubavi Istvana Saboa, koji je zamislio priču i napisao je u saradnji sa afirmisanim američkim pozorišnim piscem Izraelom Horovicem (Israel Horowitz). U filmu su utkani događaji iz stvarnosti. Lik Adama delimično je zasnovan na mađarskom olimpijcu Atili Pečaueru (Attila Petschauer), ali i drugim poznatim mađarskim Jevrejima koji su bili izloženi nacističkom progonu i zlostavljanju tokom Drugog svetskog rata.

Sjajna muzika Morisa Žara (Maurice Jarre) podseća na njegov kompozitorski rad nagrađen Oskarom za film „Doktor Živago“ (*Doctor Zhivago*, 1965). Direktor fotografije Lajoš Koltai (Lajos Koltai) svojom kamerom znalački doslovno udahnuje sinematičku sunčevu svetlost imenu porodice koje nosi naslov ovoga filma.

Premda nominovani, ni reditelj Sabo, ni glumac Ralf Fajns, niti kompozitor muzike Žar nisu osvojili nagrade koje su zaslužili,

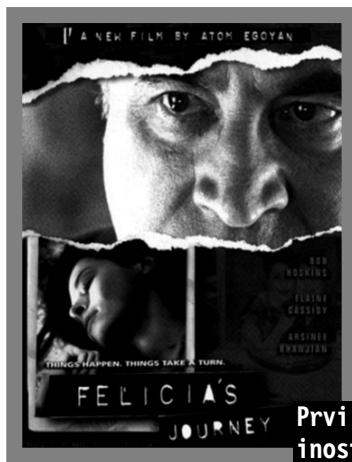
a to potvrđuje i činjenica da je njihov zajednički trud u „Sanšajnu“ nagrađen Genijem za najbolji film. Verovatno je to bila posledica bojazni glasača članova Akademije da će stranci dominirati dode-lom nagrada.

Naime, te godine Akademija je eliminisala staro pravilo koje je sprečavalo strane talente da u manjinskoj kanadskoj koprodukciji budu kandidovani za Genije. To je omogućilo da 21 inostrani umetnik bude nominovan na 20. dodeli, što u odnosu na ukupno 152 nominovana na prvi pogled ne predstavlja sporno pitanje. Ali činjenica da je većina ovih nominacija bila u glumačkim kategorijama nije naišla na odobravanje članova Akademije i postavljeno je pitanje o (često oprečnoj) dvojnoj ulozi i karakteru Genija – da promovišu kanadske talente i da istovremeno nagrađuju najbolja kreativna dostignuća.

Ovo će ubrzo dovesti do nove izmene pravila Akademije, po kojima ako reditelj filma nije Kanađanin onda su za Genije podobni samo Kanađani, a ako je reditelj filma Kanađanin onda su svi stvaraoci, glumci i članovi ekipe, podobni bez obzira na nacionalnu pripadnost.

Ipak, umesto Ralfa Fajnsa za najboljeg muškog glumca te večeri je proglašen britanski izvođač Bob Hoskins, za ulogu naizgled dobronamernog sredovečnog čoveka – predatora na mlade, izgubljene devojke u filmu „Felišino putovanje“ (*Felicia's Journey*) Atoma Egojana. Ovo je bio prvi film koji je on snimio u inostranstvu, za studio „Ajkon prodakšn“ (*Icon Production*) holivudske super-zvezde Mela Gibsona, reditelja Oskarom nagrađenog „Hrabrog srca“ (*Braveheart*, 1995). Ovo

je mračna saga o naivnoj devojci iz Irske (nominacija za Elen Kesidi – Elaine Cassidy) koja je u potrazi za svojim momkom u Engleskoj. „Pomoć“ joj nudi manipulativni kulinarski ekspert i serijski ubica, koji doživljava svoj momenat pokajanja. Film je snimljen po noveli Vilijema Trevora (William Trevor), za čiju je scenarističku adaptaciju Egojan nagrađen Genijem.

Prvi Egojanov film snimljen u inostranstvu – *Felišino putovanje*

„Felišino putovanje“ je imalo ukupno 10 nominacija i dobilo je još nagrade za najbolju fotografiju (treća pobeda Pola Sarosija) i muziku (treći trijumf Majkla Dane).

Osvojene četiri nagrade, više nego što je ijedan drugi film dobio na 20. dodeli, bile su kolika-tolika satisfakcija za Egojana koga je Genije za najboljeg reditelja ovog puta zaobišao. On je te godine, za izuzetan stvaralački rad i opus, dobio najviše kanadsko odlikovanje – *Officer of the Order of Canada*.

Nagradu za režiju nisu dobili ni stranac-veteran Sabo, niti prominentni domaći autor Egojan, nego jedan neafirmisan mlađ autor iz Toronta – Džeremi Podezva (Jeremy Podeswa), koji je te večeri priredio veliko iznenađenje. „Pet čula“ (*The Five Senses*), njegov drugi igrani film, za koji je napisao scenario, artistički je ukomponovana studija o petoro ljudi u Torontu, koji reperezentuju jedno od čula (vida, sluha, ukusa, mirisa i dodira), u čijoj dramskoj pozadini je nestanak jednog deteta u parku. Ovo autor-sko delo imalo je čak devet nominacija, a za najbolju glavnu žensku ulogu bila je kandidovana holivudska glumica Meri-Luiz Parker (Mary-Louise Parker).

Najzapaženiji prodor na kanadskoj filmskoj sceni u 1999. godini napravio je montreal-ski sineasta Luj Belanže (Louis Bélanger) sa svojim izazovnim debitantskim ostvarenjem „Post mortem“. U ovom filmu Gabrijel Arkan (Gabriel Arcand) igra lik asistenta u mrtvačnici koji ima sklonost prema bluzu i nekrofiliji. Njegov objekat žudnje je jedna privlačna samohrana majka (tumači je Silvi Moro – Sylvie Moreau) koja zarađuje za život tako što pljačka muškarce sa kojima ima sastanke! Za ovu ulogu ona je nagrađena Genijem za najbolju žensku glumicu, dok je Luj Belanže dobio nagradu Klod Žutra za najboljeg reditelja debinenta. „Post mortem“ je imao pet nominacija, sve u glavnim kategorijama: za najbolji film, režiju, scenario, glavnu mušku i žensku ulogu.

U konkurenciji za najbolji film bio je i „Existenz“, novo delo Dejvida Kronenberga, ali on nije bio nominovan za režiju. Film je imao tri nominacije, a stalnom članu Kronenbergovog pobedničkog tima Ronaldu Sandersu pripala je nagrada za montažu (njegova treća). „Existenz“ je futuristički triler, sa svetski poznatim glumcima Dženifer Džejson Li (Jennifer Jason Leigh) i Džudom Louom (Jude Law), o društvu u kojem su dizajneri igara virtualne stvarnosti obožavani kao superstarovi i u kojima igrači mogu organski da uđu u igru, što je idejni koncept koji su na svoj način razradila braća Vašovski (Wachovski) u trilogiji „Matriks“ (*Matrix*,

1999. i 2003), te Džejms Kameron u „Avataru”, 2009, najkomercijalnijem filmu svih vremena.

Na 20. dodeli Genija, međutim, potpuno su zaobišli slavnog britanskog sineastu ser Ričarda Atenboroua (Richard Attenborough), reditelja oskarovskog epa „Gandi” (*Gandhi*, 1982), čiji je film „Siva sova” (*Grey Owl*) dobio samo jednu utešnu nominaciju za najbolju kostimografiju, što je donelo drugu uzastopnu pobeđu (treću ukupno) Rene Aprilu (Renee April). Ovo veoma osećajno delo zasnovano je na jednoj od najomiljenijih istinitih priča u kanadskoj istoriji. Heroj filma je Englez Arčibald Belani (Archibald Belancy), koga odlično otelotvoruje agent 007 Pirs Brosnan (Pierce Brosnan), koji je došavši u Kanadu transformisao svoj život i identitet tako što se pretvarao da je jedan od urođenika, koje je zavoleo još kao dečak čitajući „Hijavatu”. On je postao slavna ličnost u Engleskoj i Kanadi objavivši knjige i održavši mnogobrojna predavanja o očuvanju prirode i životu u saglasju sa njom. Bio je primljen na dvor kod engleskog kralja i na skup svih poglavica urođeničkih plemena u Kanadi. Dvojni život Belanija/Sive Sove nije otkriven sve do njegove smrti 1938. godine.

Nagrada za najbolju mušku sporednu ulogu uručena je poznatom komičaru Marku Mek Kiniju (Mark McKinney) za lik ekcentričnog trenera pasa u komediji Brusa Meka Keloha (Bruce McCulloch) „Pseći park” (*Dog Park*). Genija za najbolju žensku sporednu ulogu dobila je Katerin O' Hara (Catherine O' Hara), iz hollywoodskog komičnog hit-serijala „Sam u kući” (*Home Alone*, 1990. i 1992), koja u filmu „Život pre ovog” (*The Life Before This*), reditelja Džerija Čikoritija (Jerry Ciccoritti), igra nesrećno zaljubljenju ženu koja se sa drugim slučajnim posetiocima zatiče u kafeu u kojem dolazi do pucnjave i gde strada mnogo nedužnih ljudi. Priča filma se vraća unazad, pre ovog krvavog događaja, i istražuje alternativnu realnost — šta bi se dogodilo da su gosti kafea tog fatalnog dana doneli drugačije odluke.

Fransoa Segen (Francois Seguin) je osvojio nagradu za najbolju scenografiju, drugi put uzastopno, a svoju treću ukupno, u duhovitom filmu Žana Bodena (Jean Beaudin) „Intimne uspomene” (*Souvenirs Intimes*) o slikaru koji je izgubio obe noge u saobraćajnoj nesreći, ali koji nastavlja da radi u svom stanu-ateljeu, okružen prijateljima i ženama koje voli.

Genija za najbolji dugometražni dokumentarni film dobila je Katrin Ano (Catherine Annau) za ostvarenje „Samo me gledajte: Trudo i generacija '70-tih” (*Just Watch Me: Trudeau and the '70s Ge-*

neration), o politici dvojezičnosti iz sedamdesetih i njenim efektima na društvene običaje u devedesetim godinama 20. veka.

Nagrada Zlatna rolina za najkomercijalniji film uručena je „Momcima II” (*Les boys II*), nastavku popularne komedije koja je u kanadskim bioskopima zaradila 5,9 miliona dolara.

Dvadeseta dodela bila je direktno prenošena na nacionalnoj televiziji CBC, a voditelj šoua je bio komičar Patrik Mek Kena (Patrick McKenna). U isto vreme održavana je finalna utakmica američkog profesionalnog fudbala, čuveni *Super Bowl*, pa je na Genije malo ko od gledalaca obratio pažnju.

Lista dobitnika nagrada:

- Najbolji film: *Sunshine* (producenti Robert Lantos, Andras Hamori)
- Najbolja režija: Jeremy Podeswa (*The Five Senses*)
- Najbolji originalni scenario: Louis Belanger (*Post Mortem*)
- Najbolji adaptirani scenario: Atom Egoyan (*Felicia's Journey*)
- Najbolja muška glavna uloga: Bob Hoskins (*Felicia's Journey*)
- Najbolja ženska glavna uloga: Sylvie Moreau (*Post Mortem*)
- Najbolja muška sporedna uloga: Mark McKinney (*Dog Park*)
- Najbolja ženska sporedna uloga: Catherine O' Hara (*The Life Before This*)
- Najbolja montaža: Ronald Sanders (*Existenz*)
- Najbolja fotografija: Paul Sarossy (*Felicia's Journey*)
- Najbolja scenografija: Francois Seguin (*Souvenirs Intimes*)
- Najbolja kostimografija: Renee April (*Grey Owl*)
- Najbolja muzika: Mychael Danna (*Felicia's Journey*)
- Najbolja originalna pesma: Glenn Coulson, Joe Heslip, Marty Beecroft, Peter Luciano („One Thing to Say” u filmu *Jacob Two-Two Meets the Hooded Fang*)
- Najbolji zvuk: Keith Elliott, Peter Kelly, Daniel Pellerin, Glen Gauthier (*Sunshine*)
- Najbolja montaža zvuka: Andy Malcolm, Dina Eaton, David McCallum, Fred Brennan, Jane Tattersal (*Sunshine*)
- Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Just Watch Me: Trudeau and the '70's Generation* (Catherine Annau, Yves Bisailon, Gerry Flahive)
- Najbolji kratkometražni dokumentarni film: *Hemingway: A Portrait* (Erik Canuel, Bernard Lajoie, Tatsuo Shimamura)
- Najbolji kratki igrani film: *Moving Day* (Chris Deacon, Tina Goldlist)
- Najbolji kratki animirani film: *When the Day Breaks* (Amanda Forbis, Wendy Tilby, David Verrall)
- Nagrada Klod Žutra: Louis Belanger (*Post Mortem*)
- Nagrada Zlatna rolina: *Les Boys II* (producent Richard Goudreau)

Dvadeset prva dodela Genija

SMENA GENERACIJA

strom" (*Maelstrom*), kojoj je od 10 nominacija pripalo pet ključnih nagrada: za najbolji film (producenti Rože Frapije i Lik Vandal – Luc Vandal), režiju i scenario (Denis Vilnev – Denis Villeneuve), glavnu žensku ulogu (Mari-Žoze Kroz – Marie-Josée Croze) i fotografiju (Andre Turpen – Andre Turpin). Nakon dvogodišnjeg bojkota, alfa i omega kvebečke kinematografije Rože Frapije trijumfalno se vratio Genijima, osvojivši svoj četvrti trofej, što je rekord među kanadskim producentima. Takođe, Frapije je na velikoj sceni predstavio novog štićenika, Denisa Vilneva, koji će u prvoj deceniji dvadesetog prvog veka postati jedna od vodećih autorskih ličnosti ne samo kvebečke nego i celokupne kanadske kinematografije.

„Nisam ovo očekivao. Veoma sam ponosan. Ne pitajte me ništa o toj ribi večeras. Ovo je moja noć!” – ovako je prokomentarisao svoju dvostruku pobjedu tridesettrogodišnji montrealški sineasta Denis Vilnev, koji je pomenutoj ribi na kraju „balade” odsekao glavu!

Ne pitajte me ništa o toj ribi – Denis Vilnev

Na 21. ceremoniji, održanoj 29. januara 2001. godine u „Metro Toronto konvenšn centru”, u središtu pažnje bila je riba koja govori! Ona je narator priče u savremenoj drami-fantaziji pod nazivom „Mel-

Legendarni Rože Frapije izrazio je želju da „Melstrom” bude prikazan širom Kanade, a ne samo u malom broju art-bioskopa, kao što je uobičajeno za kanadske filmove: „Nadam se da će sada domaća publika biti dovoljno znatiželjna da vidi ‚Mel-

Želela sam da uradim nešto na šta bih bila ponosna – Mari-Žoze Kroz

strom’. Ako Kanadani nisu zainteresovani, kako onda možemo očekivati od inostrane publike da gleda naše filmove?” – pitao je najuspešniji kanadski proizvođač filmova svih vremena.

Poseban razlog za zadovoljstvo imala je dobitnica Genija za glavnu žensku ulogu, tridesetogodišnja Mari-Žoze Kroz, koja je prvobitno odbila ponudu da igra u „Melstromu”, jer u početku nije razumela priču filma i lik koji je tumačila: „Sada mogu da umrem! Moj san se ostvario. Želela sam da uradim nešto na šta bih bila ponosna. Ovu nagradu ću dati mojoj pomajki Dolores, koja me je usvojila kada sam imala tri godine. Da nije bilo nje ja ne bih večeras bila ovde. Moja majka je svetica” – rekla je u svom izlivu emocija Mari-Žoze Kroz, kojoj je ovo zapravo bio samo prvi od mnogih uspeha koji će uslediti u njenoj glumačkoj karijeri.

Većina od oko tri i po hiljade članova Kanadske akademije za film i televiziju dala je svoje glasove „Melstromu”, pošto su bili „upećani” intrigantnom pričom u kojoj je glavni pripovedač – riba! To je urbana, fantazmogorična moralistička priča o osećanju odgovornosti, u kojoj se sebična i depresivna japi devojkica (izvršila abortus), sklona alkoholu i drogi, suočava sa svojim posrnućima. Ipak, ona nalazi izlaz iz životnog vrtloga, izbavljenje i iskupljenje za počinjene grehe, u romantičnoj vezi sa sinom čoveka koga je prethodno usmrtila u saobraćajnoj nesreći, pobečavši pri tom sa mesta događaja.

Dvadeset prva dodela Genija pretvorila se u veće kvebečkih filmskih stvaralaca, koji su pokupili gotovo sve glavne nagrade, što će postati scenario koji će se u prvoj dekadi trećeg milenijuma često ponavljati. Po jutru se dan poznaje!

„Na filmsku scenu u Kvebeku stupila je mlada generacija koja je donela novi dah, novi pristup, nove teme i nove izazove. Sve više dobijamo i značajnu finansijsku podršku od kulturnih i filmskih institucija u Kvebeku” – objasnio je tajnu uspeha svestrani

kvebečki filmski autor Andre Turpen, jedan od predvodnika „kvebečkog novog vala“, nagrađen Genijem za najbolju fotografiju u „Melstromu“.

Žan-Nikolas Vero (Jean-Nicholas Verreault), partner Mariže Kroz u ovom filmu, nije uspeo da realizuje nominaciju za mušku sporednu ulogu. Ova nagrada pripala je vankuverskom glumcu Martinu Kaminsu (Martin Cummins) u filmu „Ljubav dolazi“ (*Love Come Down*), drami o disfunkcionalnoj međurasnoj porodici. Ovom ostvarenju reditelja Klementa Virgoa iz Toronta dodeljena su još dva Genija: za najbolji zvuk i montažu zvuka.

Svoje trenutke sentimentalnosti imao je i Kamins, što je prilično uštirkanoj gala-priredbi udahnuo ljudsku dimenziju i dozu neposrednosti. Primajući statueta, on je briznuo u plač, posvetivši nagradu svojim roditeljima, koji su umrli kada je imao 18 godina. „Prvi put u petnaestogodišnjoj karijeri mogu da budem ponosan na ono što sam uradio“ — kazao je on. Martin Kamins je te večeri imao još razloga za zadovoljstvo, gledajući kako veteranka Helen Šejver (Helen Shaver) prima Genija za najbolju žensku sporednu ulogu u filmu „Mi svi padamo“ (*We All Fall Down*), za koji je on napisao scenario i režirao ga.

Ovo delo je snimljeno za samo 13 dana, sa 300.000 dolara, a sve troškove su snosili autor i glavni protagonisti filma. U ovoj poluautobiografskoj drami, smeštenoj na opasnim ulicama Vankuvera, Helen Šejver je upečatljivo odigrala rolu prostitutke-narkomanke. Bio je to njen povratak na pobjednički podijum. Ona je 1978. godine osvojila Etroga za glavnu ulogu u filmu „U pohvalu starijih žena“.

„Imala sam dosta padova u životu. Stvarno je divno da na ovoj sceni upotrebim svoje iskustvo sa dna“ — iskreno je kazala Helen Šejver koja je iskoristila priliku da ohrabri svoje kolege iz filmske industrije:

„Kanadske filmadžije ne bi trebalo ničega da se stide. Naš talenat je priznat širom sveta! Zahvaljum se Bogu za Pjera Trudoa (bivšeg predsednika kanadske vlade), koji je zdušno pomagao kanadsku kulturu

Hvala Pjeru Trudou – veteranka Helen Šejver

i umetnost. Od sedamdesetih godina nastale su velike promene u odnosu prema kanadskim sineastama, sa većim priznanjem od ostalog sveta i većom podrškom Kanadana, iako oni ne idu često da gledaju domaće filmove. Mi nismo pojeli vlastitu decu, premda smo ih ponekad ostavljali da izgladne“ — izjavila je Helen Šejver.

Filozofski, nadrealni triler „Mogući svetovi“ (*Possible Worlds*), scenariste i reditelja Robera Lepaža, po mnogim predviđanjima glavni favorit 21. dodele, dobio je od šest nominacija samo dva Genija u tehničkim kategorijama: za najbolju montažu (drugi trijumf Suzan Šipton) i scenografiju (treća uzastopna pobjeda Fransoa Segena, koju je podelio sa Danijelom Rulo — Daniele Rouleau). Ovaj Lepažov film, prvi snimljen na engleskom jeziku, dubokoumna je adaptacija kompleksnog pozorišnog komada Džona Majtona (John Mighton) koja postavlja pitanja o prirodi stvarnosti, dok istovremeno prikuplja i sastavlja delove misterije jednog ubistva.

Nagrada za najbolju mušku glavnu ulogu pripala je (drugi put) Toniju Nardiju (Tony Nardi), u filmu „Anđeo moga oca“ (*My Father's Angel*), sarajevsko-vankuverskog reditelja Davora Marjanovića, kojim odzvanja eho građanskog rata u BiH. U ovoj teškoj drami o mržnji, besu i nasilju između muslimanskih i srpskih imigranata u Vankuveru, koji su u novu zemlju sa sobom doneli stare običaje i predrasude, Nardi igra lik muslimana koji, uprkos svemu, nalazi pomirenje sa jednim Srbinom.

Od džungle na asfaltu do afričke džungle! To su miljei i teme kojima su se bavili filmovi kandidovani za 21. Genije. „Specijalni Žiri od devedeset članova Akademije ove godine je u 18 kategorija filmskog stvaralaštva nominovao ukupno 154 stvaraoca, u 18 igranih filmova, te 13 kratkih i dokumentarnih ostvarenja. To su dela koja dolaze iz svih regiona Kanade i koja istražuju široki spektar tema, prevazilazeći kulturne granice i predstavljajući iskusne i dokazane reditelje ali i mlade, talentovane stvaraoce i glumce“ — sumirala je ovogodišnju dodelu Marija Topalović, agilna predsednica kanadske Akademije za film i televiziju.

Ona je na ceremoniji odala poslednju poštu Alu Vaksmanu, jednom od osnivača Akademije koji je preminuo dve nedelje ranije: „On je bio kanadska ikona, talentovan i slavan glumac“ — kazala je Marija Topalović.

Kanadsko-britanski film „Šetati sa lavovima“ (*To Walk With Lions*), o posvećenom konzervatoru u Keniji (u izvrsnom tumačenju Ričarda Harisa — Richard Harris), koji nastoji da zaštiti svoj

rezervat od grabljivih lovokradica, uprkos pet nominacija ostao je bez ijedne nagrade. Još gore je prošla „Devojka iz Novog Votforda“ (*New Waterford Girl*), komična socijalna drama koja se odigrava u Kejpr Bretonu, Nova Škotska, koja od sedam nominacija nije realizovala nijednu! Među najveće gubitnike večeri svrstala se i komedija „Nazdravimo životu!“ (*Here's to Life!*), u kojoj mladog upravnika jednog staračkog doma ucenjuju njegova tri klijenta da ih besplatno odvede na izlet u Vankuver. Ovaj film režisera Arnea Olsena, u kanadsko-američkoj koprodukciji, imao je osam nominacija, a dobio je samo nagradu za najbolju muziku (Patrik Kerd – Patric Caird).

Gotovo neprimetno iz dvorane se „išunjao“ i čuveni Deni Arkan sa svojim engleskim filmom „Svet zvezda“ (*Stardom*), koji kroz ambijent modnih pista žigoše sveprisutnu fascinaciju slavom, popularnošću i televizijom. Ovo je bio najskuplji kanadski film u 2000. godini (sa budžetom od preko 11 miliona dolara), urađen u tipičnom sarkastičnom maniru Arkana, ali nije impresionirao članove Akademije, koji su mu dodelili od pet nominacija (uključujući i za najbolji scenario) samo jednu nagradu – za najbolju kostimografiju (Mišel Robidas – Michel Robidas), što je s obzirom na temu filma sasvim logičan izbor.

Umesto uvaženog veterana Denija Arkana, na filmsku scenu su stupili „neki novi klinici“. Pored Denisa Vilneva, prirodnu „smeću garde“ u kvebečkoj kinematografiji nagovestio je i mladi montrealški autor Filip Falarido (Philippe Falardeau), koji je osvojio nagradu Klod Žutra za najboljeg reditelja debitanta, za drski sinematički komentar o nezaposlenosti mladih i manipulativnoj prirodi *reality* tv-šoua, u filmu „Leva strana frižidera“ (*La moitié gauche du frigo*). To je zapravo bio najbolji kvebečki film godine!

Obazirući se na akutni problem neprikazivanja kvebečkih filmova u engleskom delu Kanade i obratno, tridesetdvođodišnji Falarido je dao jednu od najcitanijih izjava na dodelama Genija: „Mislim da su kanadski filmovi kao kanadska piva. Oni su lepi lokalni produkti, ali ih je teško izvoziti izvan granica provincija!“

Kanadski filmovi su kao piva – debitant Filip Falarido

Kao i obično, veoma mali broj nominovanih filmova našao je put do bioskopskih dvorana. Bilo je komentara da se bolje i ne može očekivati kada se za film godine izabere hladan, nekomunikativan „Melstrom“. Pri tome se kao primer filma koji bi mogao da zainteresuje publiku navodi „Mentalna eksplozija“ (*Waydowntown*), reditelja i scenariste Garija Barnsa (Gary Burnsa) iz Kalgarija.

Ovo lucidno ostvarenje članovi Akademije su gotovo prevideli, dajući mu samo jednu nominaciju (za režiju), premda je prethodno proglašeno za najbolji kanadski film na festivalima u Torontu i Halifaksu, a na smotri u Vankuveru je izabran za najpopularniji film, dobivši i nagradu za scenario. Obrađujući savremenu kanadsku temu, to je duhoviti pogled na svakodnevni rad u hermetički zatvorenim poslovnim tornjevima i molovima, koji zaposlenima „ispijaju“ mozak i dušu. Kao i „Melstrom“, i „Mentalna eksplozija“ je fantazija, ali ona ne ostavlja publiku da se posle gledanja nemo češe po glavi. To je veoma zabavan film, koji omogućava gledaocima da se približe likovima u njihovoj divnoj nesavršenosti.

Nagrada Zlatna rolina za najkomeričalniji igrani film dodeljena je akciono-političkom trileru „Umetnost rata“ (*The Art Of War*), montrealškog reditelja Kristijana Dugeja (Christian Duguay), sa holivudskom zvezdom Veslijem Snajpsom (Wesley Snipes) u glavnoj ulozi. Ovaj kanadsko-američki film nije dobio nijednog Genija, iako je bio nominovan u šest kategorija, ali je zato u kanadskim bioskopima zaradio 4,5 miliona dolara (ukupno 30 miliona širom sveta), što je više nego svi ostali dobitnici Genija zajedno! „Ovo je vrsta filma kakav bi publika volela da gleda. Morate prepoznati šta se traži na tržištu“ – izjavio je distributer filma Stiven Grinberg (Stephen Greenberg).

Sineasta iz Toronta Ron Man (Ron Mann) sa delom „Trava“ (*Grass*), o društvenom tretmanu upotrebe marihuane, osvojio je Genija za najbolji dokumentarni film. On je dobio topao aplauz kada je na pozornici „Metro Toronto konvenšn centra“ izjavio: „Mislim da je vreme da prestanemo da hapsimo pušače marihuane!“ Iza scene, on je novinarima priznao da su se vremena značajno promenila od šezdesetih godina 20. veka, kada se počeo baviti ovom temom. Sada niko ni ne trepne okom kada obilazi festivale širom sveta, uz materijalnu podršku „Telefilma Kanade“, sa filmom koji praktično agituje slobodnu upotrebu marihuane. „Ovo je sjajna zemlja u kojoj vlada Kanade pomaže da se promoviše dekriminalizacija marihuane“ – rekao je Ron Man, šeretki se smejući.

Prva dodela nagrada u novom milenijumu simbolično je donela i smenu generacija u kanadskoj kinematografiji. Pojavili su se novi autorski talenti — Denis Villeneuve, Filip Falardo i Andre Turpen među kvebečkim stvarateljima, dok je u anglofonskoj produkciji, u odsustvu Dejvida Kronenberga i Atoma Egojana, koji nisu imali filmove u konkurenciji, crnopusi sineasta Klement Virgo napokon izašao iz višegodišnje senke.

Dvadeset prva ceremonija Genija, čiji je voditelj bio Brajan Linchan, prenošena je direktno na nacionalnoj televiziji CBC, od istočne do zapadne obale.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Maelstrom* (producenti Roger Frappier, Luc Vandal)

Najbolja režija: Denis Villeneuve (*Maelstrom*)

Najbolji scenario: Denis Villeneuve (*Maelstrom*)

Najbolja muška glavna uloga: Tony Nardi (*My Father's Angel*)

Najbolja ženska glavna uloga: Marie-Josée Croze (*Maelstrom*)

Najbolja muška epizodna uloga: Martin Cummins (*Love Come Down*)

Najbolja ženska epizodna uloga: Helen Shaver (*We All Fall Down*)

Najbolja montaža: Susan Shipton (*Possible Worlds*)

Najbolja fotografija: André Turpin (*Maelstrom*)

Najbolja scenografija: Francois Séguin, Daniele Rouleau (*Possible Worlds*)

Najbolja kostimografija: Michel Robidas (*Stardom*)

Najbolja muzika: Patric Caird (*Here's to Life!*)

Najbolja originalna pesma: Francois Dompierre („La Suite-Fortuna" u filmu *Laura Cadieux*)

Najbolji zvuk: Daniel Pellerein, Paul Adlaf, Peter Kelly, Brad Thornton, Brad Zoern (*Love Come Down*)

Najbolja montaža zvuka: David McCallum, Fred Brennan, Susan Conley, Steven Hammond, Garrett Kerr, Jane Tattersall, Robert Warchol (*Love Come Down*)

Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Grass* (Ron Mann)

Najbolji kratki igrani film: *Le p'tit Varius* (André Theberge, Alain Jacques)

Najbolji kratki animirani film: *Village of Idiots* (Eugene Fedorenko, Michael Scott, Rose Newlove, David Verrall)

Nagrada Klod Žutra: Philippe Falardeau (*La moitié gauche du frigo*)

Nagrada Zlatna rolna: *The Art of War* (producent Nicolas Creumont)

Dvadeset druga dodela Genija

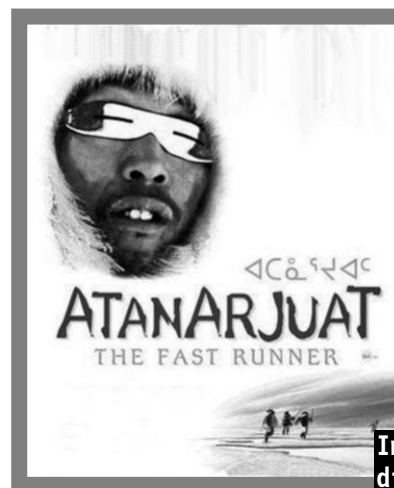
PAŽNJA, ESKIMI DOLAZE!

Dvadeset druga dodela Genija pretvorila se u događaj istorijskih proporcija, ne samo za kanadski film nego i za celokupnu ovdašnju kulturu. Gala-ceremonija, održana 7. februara 2002. godine u „Metro Toronto konvenšn centru", protekla je u znaku velikog belog Severa. Arktička epska drama „Atanaržuat" (*Atanarjuat*), prvi dugometražni igrani film ikada snimljen na jeziku Inuita,

postao je laureat Genija! Ovom izuzetnom ostvarenju, baziranom na staroj inuitskoj legendi, dodeljeno je pet Genija (od 7 nominacija): za najbolji film, režiju, scenario, montažu i muziku. Dodatne stranice nezaborava ispisao je Zaharijas Kunuk (Zacharias Kunuk), vodeća stvaralačka ličnost ovog filma, kome su lično pripale tri nagrade — kao reditelju, ko-producentu i ko-montažeru. Ali, to nije bilo sve! On je, takođe, dobio statueta Genija kao osvajač nagrade Klod Žutra za najbolji debitantski igrani film. Kao četvorostruki pobjednik na jednoj dodeli, multi-talentovani Zaharijas Kunuk postavio je rekord koji u tridesetogodišnjoj povesti Genija niko nije nadmašio!

Osamdeset godina nakon „Nanuka sa Severa" (*Nanook of the North*, 1922) američkog autora Roberta Flaertija (Robert Flaherty), nemog etnografskog eseja o životu Eskima koji se smatra prvim dokumentarnim filmom u istoriji „sedme umetnosti", pojavio se i prvi inuitski dugometražni igrani film koji je potom za sobom pokrenuo niz ostvarenja posvećenih bivstvovanju u arktičkoj tundri. Pažnja, Eskimi dolaze!

„Atanaržuat", što u prevodu znači „Brzi trkač" (*The Fast Runner*) poput sprinterskog šampiona zadivio je ceo svet. Na 54. Kanskom festivalu, osvojio je

Inuitska drama šekspirijanskih dimenzija – *Atanaržuat*

nagradu Zlatna kamera (*Camera d'Or*) za najbolji debitantski igrani film, a potom je dobio petnaestak priznanja na tridesetak filmskih smotri širom planete (uključujući i nagradu za najbolji domaći film na festivalu u Torontu), što ga je učinilo jednim od najuspešnijih kanadskih filmova svih vremena. „Atanaržuat” je istovremeno bio i kanadski kandidat za Oskara u kategoriji stranog filma.

Trijumf na Genijima bio je samo kruna dostignuća odvažnih i talentovanih sineasta iz malog sela Iglulik (Igloodik), u kanadskoj arktičkoj teritoriji Nunavut, koje je stavljeno na filmsku mapu sveta.

„Ništa se u mom životu nije promenilo, nakon svih ovih priznanja. Kada se vratim kući u Iglulik prva stvar koju ću da uradim je da sednem u motorne saonice i odem u lov! 'Brzi trkač' je univerzalna priča, puna emocija, koju mogu da razumeju ljudi širom sveta. Ona pokazuje kako su naši preci živeli, kako su se smejali i svađali, kako su se borili i suprotstavljali zlu. Hvala im što su svoja usmena predanja i priču ovog filma preneli na nas, koju mi prenosimo na nove generacije. Takođe, zahvaljujem se i scenaristi Polu Apaku Angilirku (Paul Apak Angilirq) koji je umro (od raka) za vreme pravljenja ovog filma” — izjavio je skromni i tihi Zaharijas Kunuk, koga iznenadni „poljubac slave” nije izbacio iz cipela.

Krista Utak (Krista Uttak), ćerka preminulog scenariste, odatla je poštu svom ocu, primajući nagradu u njegovo ime: „On je pisao 24 časa, non-stop! Bio je tako strastven, voleo je ovu priču koja reflektuje ljudskost. Hteo je da pokaže šta svako ljudsko biće oseća, bez obzira na to da li je Inuit, beo, crn ili bilo ko drugi. Znam da je njegov duh prisutan sa mnom večeras!”

Jedan Genije za tri producenta – Norman Kon, Žermen Jing-Dži Vong i Zaharijas Kunuk

Ko-producent, ko-montažer i direktor fotografije Norman Kon (Norman Cohn), jedan od retkih članova filmske ekipe koji nije ponikao iz Nunavuta, naglasio je da je najveći uspeh ovog filma što je uopšte snimljen! „Da li je film napravljen sa teškoćama i otporima sada više nije ni važno. Gde god da je film stigao, promenio je sistem! 'Atanaržuat' je prvi inuitski film ikad prikazan na Kanskom festivalu, a sada je, evo, promenio i Genije i celokupan kanadski filmski sistem.”

Ipak, ovom filmu je trebalo skoro godinu dana da nakon premijere u Kanu stigne i na redovan repertoar domaćih bioskopa! Zvanično najbolji kanadski film prethodno je videla samo odabrana grupa Kanađana. Malo je nedostajalo da „Atanaržuat” postane simbol sramote za kanadsku filmsku industriju i da bude prikazan samo na državnoj televiziji CBC (koja je za to ponudila 300.000 dolara), a ne na velikim ekranima megapleksa. Film je bio prodat u SAD, Engleskoj i Francuskoj, ali nije bio dovoljno atraktivan za kanadsko tržište!

Među distributerima je prevladavalo mišljenje da je „Atanaržuat” suviše dugačak i da je prevashodno kulturni a ne komercijalni produkt. Na kraju, nakon dugog pregovaranja i cenkanja sa producentom Normanom Konom, „Odeon Films”, ogranak „Alajens Atlantisa” (*Alliance Atlantis*), najvećeg kanadskog distributera, otkupio je filmska prava, premijerno ga prikazujući u 15 gradova na ukupno 25 ekrana.

„Osnovno pitanje je bilo kako probiti distributersku maglu i stići do gledalaca. Da nismo dobili 60.000 dolara novca od nagrade za kansku Zlatnu kameru i 25.000 dolara za *Toronto CITY Award* za najbolji kanadski film na Međunarodnom festivalu u Torontu, mi bismo bankrotirali!” — jadao se Norman Kon o domaćim filmskim (ne)prilikama.

Zamišljen prvobitno kao televizijski film, finansijska sredstva za „Atanaržuat” obezbedili su „Telefilm Kanada” i „Nacionalni filmski odbor”. Cena filma, snimljenog u razmaku od nekoliko godina, iznosila je 1.960.000 dolara.

U carstvu američke *pop-corn* supkulture, čiji deo je i Kanada, nema mesta za antičke arktičke priče, ma koliko one bile jedinstvene i univerzalne! Slučaj „Atanaržuat” samo je još jedan prilog za uvek goruću temu o teškoćama uspostavljanja i definisanja kanadskog kulturnog identiteta.

Po značenju i ukupnim dometima ovaj film predstavlja mnogo više od dugometražnog prvenca snimljenog, napisanog, režira-

nog i odglumljenog na Inuktitutu, maternjem jeziku kanadskih Eskima. To je, pre svega, veličanstveno ostvarenje sedme umetnosti, remek-delo bez granica koje je celom svetu otkrilo jednu daleku i drevnu civilizaciju.

Poput svakog istinskog klasika, saga ovog filma ima svestremani pečat, ona je bazirana na hiljadu godina staroj inuitskoj legendi koja je usmenim putem prenošena sa pokolenja na pokolenje. Radnja „Brzog trikača“ smeštena je u mitsku prošlost velikog, ledenog Severa, u region ostrva Bafin, u praskozorje prvog milenijuma gde noga Južnjaka, belog čoveka, nikada nije kročila, ni ostavila traga. *True North, Strong and Free!*

Gotovo tri časa dug i epski monumentalan, film pripoveda priču o dugogodišnjem tinjajućem rivalstvu dve porodice, čiji sinovi žele da ožene istu devojkicu. To je drama šekspirijanskih proporcija u kojoj se preplicu ljubav i požuda, ljubomora i zavist, zločin i kazna, osveta i oprostaj.

Lepuškastu Atuat (Silvija Ivalu) roditelji su već obećali kavgadžiji Okiju (Piter-Henri Arnatsijak), ali njeno srce u celosti pripada lovcu-sprinteru Atanaržuatu (izvanredna uloga Natara Ungalaka). Ovaj ljubavni trougao ubrzo je uskomešao zle duhove u maloj eskimskoj zajednici, što je dovelo do tragičnih događaja. Ljubomorni Oki namerava da ubije Atanaržuata, ali glavni junak ove priče uspeva da umakne svojim progoniocima, trčeći bosonog i nag preko zamrznute arktičke tundre, pripremajući se potom za dan kada će im vratiti milo za drago. Sekvenca potere na obodima Severnog pola predstavlja jedan od najzbuđljivijih i najveličanstvenijih momenata u novijoj istoriji svetskog filma.

Kombinujući dokumentaristički stil u prikazivanju eskimskog miljea, uz bogatstvo etnografskih detalja, film u isto vreme nosi u sebi jednu intimističku crtu i univerzalnu dimenziju. „Atanaržuat“ otkriva običaje, verovanja, predanja i način života drevnih Inuita, ali i saopštava praiskonsku storiju o večnom sukobu dobra i zla, o opasnostima stavljanja ličnih želja iznad kolektivnih, u sredini gde je ljudski opstanak krhak koliko i plamen vatre na surovom arktičkom vetru.

To nije urođenički folk-art raritet nego očaravajuće i sofisticirano ostvarenje koje u potpunosti iskorišćava potencijale filma kao vizuelnog medija. Ovo delo deluje kao da nije rezultat glume, nego kao da se prosto događa pred našim očima. „Atanaržuat“ je film koji isijava fascinirajuću polarnu obojenu svetlost!

Dvadeset druga dodela Genija pamtiće se i po tome što je dvadesetogodišnji Brendan Flečer (Brendan Fletceher) iz Vankuvera postao najmlađi glumac u istoriji Genija koji je osvojio nagradu za najbolju mušku ulogu. Desilo se to u filmu *The Law of Enclosures*, reditelja Džona Grejsona (John Greyson). To je ekranizacija istoimene novele američkog pisca Dejla Pecka (Dale Peck) koja prikazuje prolaznost ljudskih veza, kroz portret jednog bračnog para sa vremenskim razmakom od 40 godina.

„Ovo je tapšanje po ramenu i podstrek za mene“ — izjavio je Brendan Flečer, poljubivši statueta Genija.

Doprinos povesti najviših kanadskih filmskih nagrada dala je i Bisa Ščekić, koja je postala prva žena koja je osvojila Genija u kategoriji za najbolji zvuk, u filmu „Zarobljen na drvetu“ (*Treed Murray*).

„Divan je osećaj dobiti ovu nagradu, koju doživljam kao potvrdu mog profesionalnog integriteta i kredibiliteta“ — rekla je Bisa Ščekić koja u Torontu živi i radi od 1988. godine, a karijeru ton-majstora je svojevremeno započela na Radio Beogradu.

„Zarobljen na drvetu“, debitantski igrani film scenariste i reditelja Viliijema Filipisa (William Phillips), socijalna je metafora o sukobu klasa, bogatih i siromašnih, gde se dobrota može naći među lošima, a zlo među dobrima. Glavni junak je sredovečni uspešni poslovni čovek koji se, nakon što ga presreću mladi huligani, penje na drvo da bi od njih pobegao! Ovaj film je bio nominovan u pet kategorija, uključujući i za najbolji film, a osvojio je još jednu srodnu nagradu — za montažu zvuka.

Eminentni sineasta iz Vinipega Gaj Meden (Guy Maddin), autor desetak ekstravagantnih dugometražnih igranih filmova koji nisu bili po ukusu članova Akademije, konačno je dobio prvog Genija za kratki film „Srce sveta“ (*The Heart of The World*), snimljenog u čast obeležavanja dvadeset petogodišnjice Međunarodnog filmskog festivala u Torontu.

Ovo je potvrda mog kredibiliteta – Bisa Ščekić

„Svi Geniji su iste veličine, bez obzira na to da li su dodeljeni za dugometražni ili kratki film. Prihvatiću ovu nagradu onakvu kakva je” – pragmatično je kazao Meden.

Ova dodela nije donela poseban uspeh kvebečkoj kinematografiji, čiji ugled i čast su donekle spasli Pjer Žil (Pierre Gill), koji je dobio nagradu za najbolju fotografiju u filmu „Izgubljene i delirične” (*Lost and Delirious*), montrealске rediteljke Lee Pul (Lea

Nagrada za damu koja pije – elegantna Eliz Gilbo

Pool), o lezbejskoj ljubavi u ženskom internatu, te prominentna pozorišna glumica Eliz Gilbo (*Elise Guilbault*) koja je osvojila Genija za najbolju žensku glavnu ulogu u filmu „Žena koja pije” (*La femme qui boit*), debitantskog reditelja i scenariste Bernara Emona (Bernard Emond). Ona je upečatljivo odigrala mračan lik alkoholičarke-ljubavnice korumpiranog kvebečkog političara, koja sa žaljenjem gleda na svoj život.

„Najteža stvar za mene bila je da povratim ravnotežu nakon svakog dana snimanja. Uspela sam u tome, zahvaljujući prijateljima i porodici” – izja-

vila je elegantna *madame* Gilbo.

„Žena koja pije” jedini je film na francuskom jeziku koji je na 22. ceremoniji dobio Genija. Premda je imao četiri nominacije (uključujući i za najbolji film), bez ijedne nagrade je ostalo od kritike veoma hvaljeno ostvarenje „Jastog u glavi” (*Un crabe dans la tete*) Frapijeovog pulena Andrea Turpena (Andre Turpin), o podvodnom fotografu koji nakon preživljene nesreće postaje kompulsivan zavodnik! Glavnu ulogu u ovom filmu tumačio je David La E (David La Haye), kojem je po mnogim ocenama nepravedno izmakla nagrada (pobedio je 1995), ali to nije umanjilo njegov smisao za šalu: „On uopšte nije kao ja. On nije siguran u sebe, a ja jesam. On je notorni ženskaroš, a ja sam još uvek nevin. Ali i on i ja smo lažljivci!” – duhovito je na sceni predstavio svoj lik (i sebe!) David La E.

Montrealški autor Andre Turpen bio je pun hvale za Kunukov „Atanaržuat”: „Ono što ovaj film čini tako uzbudljivim jeste to što otvara gledaocima jedan sasvim novi svet. To je nešto što film kao medij čini najbolje – predstavlja gledaocima jedan svet koji inače verovatno ne bi videli.”

Ono što pada u oči jeste to da su članovi kanadske Akademije za film i televiziju raspodelili svoje glasove po regionalnom ključu, vodeći, izgleda, računa da nikoga ne zapostave. Pri tom, nije ostala zaboravljena ni sve snažnija vankuverska filmska scena. Glumački dvojac iz tog grada – Moli Parker (Molly Parker) i Vincent Gejl (Vincent Gale), kao par konstantno prepričući arhitekata, osvojio je nagrade za najbolju žensku, odnosno mušku sporednu ulogu u žestokoj savremenoj komediji „Poslednje venčanje” (*The Last Wedding*). To je priča o kolapsu tri braka, čiji partneri izgovaraju reč sa početnim slovom „j” (odnosno „f” na engleskom) kao poštapalicu. Ipak, i ove dve nagrade pokazale su se kao nedovoljne za očekivanja protagonista ovog filma.

„Drago mi je da sam ovde, ali ova nagrada ima gorko-slatki ukus. Mi smo svi bili ljuti što ‘Poslednje venčanje’ nije bilo nominovano u kategoriji za najbolji film” – izneo je Vinsent Gejl razočarenje u ime cele ekipe filma, koji je režirao, po svom scenariju, afimisani vankuverski autor Brus Svini (Bruce Sweeney).

Ipak, drugom filmu sa zavrzlamama oko venčanja, sa mnogo romantičnijim ishodom, kvebečkoj komediji „Bračna noć” (*Nuit de nocés*), u produkciji hit-mejkera Deniz Rober (Denise Robert), uručena je nagrada Zlatna rolna za najgledaniji film u kanadskim bioskopima, sa ostvarenim prihodom od dva miliona i pedeset pet hiljada dolara.

Ovog puta nije bilo ostvarenja velikih autorskih imena, pa su čak četiri od pet nominovanih u kategoriji za najbolji igrani film bila dela reditelja debitanta. Među njima se našao i film „Ratna nevesta” (*The War Bride*), reditelja Lindona Čabaka (Lyndon Chubbuck), koji je pored „Atanaržuata” imao najviše nominacija, ukupno sedam (od toga četiri u glumačkim kategorijama), a na kraju je osvojio samo dve utešne nagrade u kategorijama za najbolju scenografiju i kostimografiju. Ovo delo, snimljeno u kanadsko-britanskoj koprodukciji, storija je o Engleskinji tek udatoj za kanadskog vojnika, koja nakon njegovog odlaska na front putuje na farmu muževljeve porodice u kanadskoj Alberti, gde shvata da je vazdušne napade na London zamenila patnjama, izolacijom, usamljenošću i negostoljubivom svekrvom i njegovom hendikepiranom sestrom (još jedna glumačka nominacija za Moli Parker, koja je „pobedila” samu sebe ulogom u filmu „Poslednje venčanje”).

Specijalna nagrada Akademije za izuzetnu podršku i podsticaj postizanju izvrsnosti u kanadskom filmu uručena je Džeraldou Pratlju (Gerald Pratley), veteranu među kanadskim filmskim kri-

tičarima i publicistima, osnivaču „Ontarijskog filmskog instituta“ (*Ontario Film Institute*) i autoru najsveobuhvatnije knjige o kanadskim igranim filmovima „Vek kanadskog filma“ (*A Century of Canadian Cinema*).

Miljenik Akademije Brajan Linehan bio je (peti i poslednji put) domaćin ceremonije, direktno prenošene na CBC-u, a šou je „ukrao“ kvebečki komičar Patrik Uar (Patrik Huard) svojim šalama na račun odnosa „dve usamljene duše“ (anglofonske i frankofonske). On je, između ostalog, rekao: „Otepevao bih deset puta 'Bog čuva kraljicu' (*God Save the Queen* – britanska himna) za samo jedan poljubac Neli Furtado (Nelly Furtado – portugalsko-kanadska muzička zvezda).

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Atanarjuat* (producenti Norman Cohn, Zacharias Kunuk, Paul Apak Angilirq, Germaine Ying-Gee Wong)

Najbolja režija: Zacharias Kunuk (*Atanarjuat*)

Najbolji scenario: Paul Apak Angilirq (*Atanarjuat*)

Najbolja muška glavna uloga: Brendan Fletcher (*The Law of Enclosures*)

Najbolja ženska glavna uloga: Elise Guilbault (*La femme qui boit*)

Najbolja muška sporedna uloga: Vincent Gale (*Last Wedding*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Molly Parker (*Last Wedding*)

Najbolja montaža: Norman Cohn, Zacharias Kunuk, Marie-Christine Sarda (*Atanarjuat*)

Najbolja fotografija: Pierre Gill (*Lost and Delirious*)

Najbolja scenografija: Ken Rempel (*The War Bride*)

Najbolja kostimografija: Howard Burden (*The War Bride*)

Najbolja muzika: Chris Crilly (*Atanarjuat*)

Najbolja originalna pesma: Ron Sexsmith („Love Is Free“ u filmu *The Art of Woo*)

Najbolji zvuk: Bisa Scekic, Todd Beckett, Christian Carruthers, Herwig Gayer, Todd Warren (*Treed Murray*)

Najbolja montaža zvuka: Joseph Bracciale, Kevin Banks, Stephen Barden, John Sievert, Virginia Storey (*Treed Murray*)

Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Westray* (Kent Martin, Paul Cowan)

Najbolji kratki igrani film: *The Heart of the World* (Guy Maddin, Jody Shapiro)

Najbolji kratki animirani film: *The Boy Who Saw the Iceberg* (Marcy Page, Paul Driessen)

Nagrada Klod Žutra: Zacharias Kunuk (*Atanarjuat*)

Nagrada Zlatna rolna: *Nuit de nocés* (producent Denise Robert)

Specijalna nagrada: Gerald Pratley

Dvadeset treća dodela Genija

DISKRETNII PRIZVUK POLITIKE

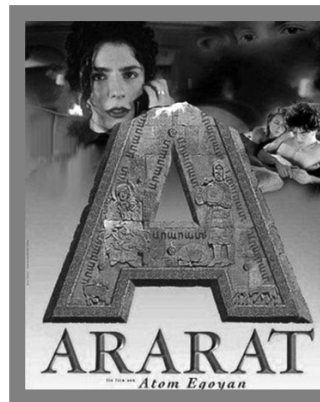
„Filmovi na NAŠ način.“ Ovo je bio zvučni (i pretenciozni) moto 23. dodele najviših kanadskih filmskih nagrada, koja, međutim, nije donela posebno impresivnu sliku o aktuelnoj domaćoj produkciji. Odsustvo uzbuđenja i zvezda bile su glavne karakteristike tročasovne cere-

monije održane 13. februara 2003. godine u zdanju „Metro Toronto konvenšn centra“. Najveća kanadska filmska svetkovina protekla je u prilično monotonj atmosferi, što je ujedno bila i refleksija osrednjeg kvaliteta ostvarenja snimljenih u 2002. godini.

Nakon odustva od pet-šest godina Genijima su se ponovo vratila dva vodeća anglofonska autora Dejvid Kronenberg i Atom Egojan, ali članovi Akademije za kanadski film i televiziju nisu prema njima iskazali veliki entuzijizam, kao što je to ranije bio slučaj.

Kao što se i očekivalo najviše nagrada, ukupno pet, pripalo je filmu „Ararat“, ličnom testamentu Atoma Egojana o genocidu nad Jermenima koji su počinili Turci za vreme Prvog svetskog rata. Od devet nominacija ovom ostvarenju, misaonoj studiji o sećanju, odgovornosti, istini i pomirenju, sa radnjom u kojoj se smenjuju prošlost i sadašnjost, dodeljeni su Geniji za najbolji film (producenti Robert Lantoš i Atom Egojan), žensku glavnu ulogu (Arsini Kandžijan – Arsinee Khanjian), mušku sporednu ulogu (Elajas Koteas – Elias Koteas), muziku (četvrti ta nagrada za Majkla Danu – Mychael Danna) i kostimografiju (Bet Pasternak – Beth Pasternak).

Upadljivo je bilo odsustvo samog Atoma Egojana, jer je u to vreme predsedavao žirijem Međunarodnog filmskog festivala u Berlinu, pa je nagradu u njegovo ime primio Robert Lantoš, inspirator ovoga fil-

Majka svih Egojanovih filmova – *Ararat*

ma, kojem je ovo bila treća producentska pobjeda: „Pre četiri godine, predložio sam Atomu da napravi film o tragičnoj sudbini njegovog naroda (Jermenaca). Hteo bih da mu se zahvalim što je na tako slavan i veličanstveni način odgovorio ovom velikom izazovu. Ovaj Genije je posebno važan jer 'Ararat' znači veoma mnogo za ljude koji su bili uključeni u njegovu realizaciju. Nakon što sam ja napravio film sa jevrejskom temom (*Sansajjn*), pozvao sam Egojana da i on snimi film o svom narodu i obećao mu da ću stati uz njega. Sada smo načinili pun krug!” – izjavio je Lantoš.

Ovo je bio Egojanov treći producentski trijumf i ukupno sedmi osvojeni Genije u karijeri. Međutim, pada u oči činjenica da ovog puta on nije ni bio nominovan u kategoriji za najboljeg reditelja, nego samo za najbolji originalni scenario, gde je ostao praznih ruku. Ispalo je da je Egojan bolji producent nego autor!

Porodičnu čast ipak je spasla njegova supruga Arsini Kandžijan, koja je nagrađena za najbolju žensku ulogu, za portret žene – istoričara umetnosti, koja se bori da nađe unutrašnji mir, opterećena bremenom gorkog istorijskog pamćenja. „Radom na ovom filmu želela sam da odam počast duhu mojih predaka” – rekla je Kandžijanova, koja je poput Egojana u ranom detinjstvu kao jermenski izbeglica stigla u Kanadu.

„Ararat” je, u stvari, „majka” svih Egojanovih filmova! Iza svog onog bola i patnje, koji su tako često prisutni u njegovim delima, stoji tragedija jermenskog naroda kojoj je posvetio ovaj film. „Ararat” se bavi veoma osetljivom istorijskom temom, masakrom preko milion Jermenaca od strane Turaka, počinjenim 1915. godine, koji je dugo bio zataškavan i porican.

Međutim, prikazujući kako je tragična sudbina njegovog naroda uticala na živote nekoliko generacija jermenskih iseljenika, Atom Egojan je i u ovom filmu ostao dosledan svom rediteljskom maniru. Jedno veoma emocionalno pitanje on obrađuje „hladnom glavom”, na relativno suzdržan i cerebralan način. Nelinearna struktura naracije, umereni ritam, neprozirne karakterizacije i teme o opsesiji i disfunkcionalnim porodičnim odnosima takođe su prisutni u ovom filmu.

Egojan drži emocionalnu distancu, pripovedajući ovu istorijsku dramu kroz upotrebu filma unutar filma, ispreplićući ga sa nekoliko sporednih radnji. Na izvestan način „Ararat” bi se čak mogao manje doživeti kao film o samom masakru, a više kao istraživanje prirode posredovanih slika koje ukazuju na teškoće

u otkrivanju prave istine, što su teme kojima se Egojan posvećivao i u njegovim ranijim delima.

Ovaj film labavo je zasnovan na opsadi Vana, u kojem je invaziona otomanska armija prisilno evakuisala jermensko stanovništvo, što je dovelo do genocida. Ovaj događaj i danas negira turska vlada. „Ararat” opisuje napore jermenskog reditelja Edvarda Sarojana (uloga slavnog Šarla Aznavura – Charles Aznavour) da snimi film o genocidu, u holivudskom stilu, sa uglavnom fikcionalne tačke gledišta.

Egojan je svoj film svesno napravio polu-referencijalnim. „Ararat” sadrži sekvence horora genocida, ali su one uklopljene kao scene Sarojanovog filma unutar filma. Glumci i stvaraoči prikazani su kako diskutuju o etičkim problemima koji nastaju prilagođavanjem spornih pitanja potrebama simplifikovanog filma: na primer, tursko-kanadskom glumcu (koga igra Elajas Koteas) postaje primetno sve nelagodnije u ulozi zlog turskog visokog oficira u Sarojanovom filmu.

Više kriptičniji a manje osećaj-niji, Atom Egojan zaslužuje priznanje što je napravio delo koje svetu ukazuje na ovaj važni i često zapostavljen deo istorije, dok istovremeno upozorava na teškoće da se u filmovima prikaže istorija. Apsolutnu istinu teško je dokučiti! Istražujući posledice koje je masakr nad Jermenima ostavio na ljude, „Ararat” se istovremeno bavi analiziranjem prirode istine i njene prezentacije kroz umetnost.

Na ceremoniji Genija ovaj film je iza scene neminovno izazvao komentare sa diskretnim političkim prizvukom. Arsini Kandžijan, koja je zajedno sa tv-komičarem Piterom Keleganom (Peter Keleghan) bila voditelj ceremonije, rekla je da je „Ararat” napravljen da provocira diskusije o jermenskom genocidu: „Ja ne mislim da je to stvar ubeđivanja ljudi nego, pre svega, njihovog prosvetavanja. Bilo bi važno da tursko društvo sazna, ako ništa drugo da ima mogućnost da vidi ovaj film, da započne neka vrsta svesnosti o tome. U tom smislu, žalim što ovaj film još nije viđen u Turskoj i možda neće nikad ni biti.”

Raditi sa Egojanom je blagoslov – Elajas Koteas

Producent Lantoš je izjavio da sumnja da će „Ararat” u bliskoj budućnosti biti prikazan u Turskoj: „Nijedan turski distributer nije nam poslao ponudu da kupi film. Ja viih voleo da se film prikaže u Turskoj, jer bi doneo informaciju o tome šta se dogodilo tamo gde je najvažnije. Očekivani protesti turskih grupa protiv ovoga filma nisu se materijalizovali jer je shvaćeno da nema ničega zbog čega bi protestovali. Ne možete protestovati protiv priče o događajima koji su se u stvarnosti desili!”

Posredna politička agitacija putem „Ararata” otvorila je oči javnosti u Kanadi. Kanadska Vlada je 2004. godine ove događaje iz 1915. zvanično okarakterisala kao genocid turske vojske nad jermenskim narodom. Bila je to satisfakcija za Atoma Egojana i njegove saradnike i ogromna moralna pobeda za ceo jermenski narod. Redigovana verzija „Ararata” prikazana je na turskoj tv-stanici Kanal Turk.

Svetski priznat autor Dejvid Kronenberg ovog puta je naišao na mlak prijem kod kuće. On je, doduše, osvojio Genija za najbolju režiju (rekordnog, petog dosad u ovoj kategoriji, ukupno njegov deveti), ali to je sve što je njegov film „Pauk” (*Spider*) uspeo da postigne te večeri. Iskazujući izuzetno poznavanje filmskog jezika, Kronenberg je sa „Paukom” promenio svoj rediteljski stil i tematska usmerenja. Ovo ostvarenje, psihološka drama o šizofreničaru otpuštenom iz mentalne institucije, čija sposobnost da se nosi sa stvarnim svetom ostaje dubiozna, imalo je ukupno šest nominacija, ali su ga zaobišli u kategoriji za najbolji film.

Nezadovoljan time što glavni glumci u njegovom filmu, Britanci Ralf Fajns (Ralph Fiennes), Miranda Ričardson (Miranda Richardson), Lin Redgrejv (Lynn Redgrave) i Džon Nevil (John Neville) nisu dobili nijednu nominaciju jer su tretirani kao stranci, Kronenberg je na svojevrstan način bojkotovao ovogodišnju dodelu Genija. On je odleteo za Mineapolis, nalazeći „preča posla” u promociji njegovog filma, koji je nakon prošlogodi-

Nepodoban za Genije jer je stranac – Ralf Fajns u filmu Pauk

šnje premijere na Kanskom festivalu tek krajem februara 2003. stigao u severno-američke bioskope. Kronenberg je delegirao svog strica Džefrija da u njegovo ime pročita tekst zahvalnosti.

Istovremeno, za kanadske medije je izjavio: „Ushićen sam što sam dobio nagradu za režiju, koja ima simboličan značaj za vrednost filma, na koji je cela stvaralačka ekipa veoma ponosna. Međutim, teško je bilo poverovati da nije bilo glumačkih nominacija. Verujem da je moguće doneti pravila i isključiti strance iz konkurencije za Genije, ako je to ono što se zaista želi. Ali, treba onda u tome biti direktan i otvoren” — poručio je Kronenberg, pažljivo birajući reči da izrazi svoje nezadovoljstvo i neslaganja.

Dvadeset treća dodela najavila je prestanak miljeničkog tretmana koji su Kronenberg i Egojan dotad uživali kada je reč o članovima-glasačima kanadske Akademije za film i televiziju. Bez nagrade je ostao i glumac veteran Kristofer Plamer, nominovan za glavnu mušku ulogu u filmu „Ararat”, koji se takođe nije pojavio uživo na ceremoniji.

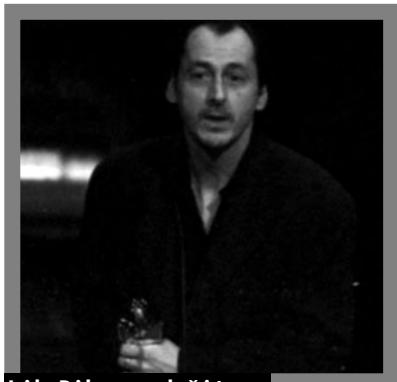
U odsustvu Plamera, Egojana i Kronenberga, u centru pažnje medija našao se glumac Elajas Koteas („Egzotika”, „Sudar”, „Tanka crvena linija”), koji se među prisutnim filmskim svetom jedini mogao pohvaliti međunarodnom reputacijom. „Osećao sam se kao da iskačem iz svoje kože, da mi se kidaju nervi” — rekao je on dok je čekao da se pročita ime pobednika u kategoriji za najbolju sporednu mušku ulogu. Kada je dobio nagradu za televizijski auditorijum izjavio je: „Nadao sam se zapravo da neće prozvati moje ime”! On je novinarima priznao da ga je pobeda ostavila u stanju ošamućenosti.

Koteas, jedna od najinteresantnijih ličnosti u kanadskim glumačkim krugovima, koji je prethodno igrao u nekoliko Egojanovih filmova, bio je pun hvale za ovog reditelja: „Raditi ponovo sa njim bilo je kao san. Ne može biti bolje od toga. To je blagoslov! Egojan je veliki reditelj-vizionar. Za mene, postojala je snažna univerzalna veza u priči ‘Ararata’. Nadam se da će nastaviti i dalje da radi u takvom stilu. On uvek traži da budete najbolji, želi da zna šta mislite i šta osećate i poziva vas da budete deo zajedničkog procesa stvaranja filma. Od jednog reditelja ne možete ništa više da tražite” — kazao je Elajas Koteas, koji u „Araratu” tumači ulogu turskog generala zločinca.

Koteas, inače grčkog porekla, nije se upuštao u objašnjavanje političkih kontroverzi oko filma, čijim autorima su turske vlasti

pretile sudskom tužbom, opovrgavajući da se genocid Jermena ikad desio. „Ja ne znam puno o tome, ima drugih koji su mnogo bolje upućeni u ovu temu” – diplomatski je on izbegao bilo kakve političke komentare.

Na 23. dodeli drugo mesto u pobjedničkom klubu zauzeo je „Divlji Mesija” (*Savage Messiah*), koji je od sedam nominacija (čak četiri u glumačkim kategorijama) dobio tri Genija – za najbolju mušku glavnu ulogu, žensku epizodnu ulogu i adaptirani scenario. Ovaj izuzetno potresan film, u kanadsko-britansko-nemačkoj koprodukciji, dokumentarna je drama o dijaboličnom vođi jedne sekte, religioznom fanatiku koji fizički, psihički i seksualno zlostavlja i teroriše svoje sledbenice. Film je inspirisan istinitom pričom o kvebečkom vođi sekte iz osamdesetih godina 20. veka Rochu Therieu (Roch Theriault).

Lik Pikar – držite se što dalje od lika koji tumačim

„Bio je veliki izazov za mene da igram ulogu jednog zastrašujućeg čoveka koji je bio harizmatičan. Bilo je teško igrati ovu rolu. Tumačio sam i pre psihopate, ali oni su bili fiktionalni likovi. Poruka ovog filma jeste: držite se što dalje od ljudi kao što je on!” – rekao je popularni montrealški glumac Lik Pikar (Luc Picard), koji je osvojio nagradu za najbolju mušku glavnu ulogu. Njegova sugrađanka Paskal Monpetit

(Pascale Montpetit) osvojila je svog drugog Genija, ovog puta u konkurenciji za najbolju žensku sporednu ulogu, kao jedna od žrtava vođe sekte. Iako je prvobitno snimljen na engleskom jeziku kao televizijski film, za čiji adaptirani scenario je Šaron Ris (Sharon Riis) nagrađena Genijem, priča je bila tako poznata Kvebečanima da je „Divlji Mesija” potom sinhronizovan na francuski i požen je veliki uspeh na kvebečkim blagajnama.

I ove godine članovi Akademije su vodili računa da zadovolje što više nominovanih stvaralaca, čineći srećnijim mnoge u kanadskom filmskoj industriji. Pored glavnih dobitnika, „Ararata” i „Divljev mesije”, čak osam filmova je dobilo pojedinačne Genije, što se ranije nije nikada desilo.

Važnu nagradu za najbolji originalni scenario Atomu Egojanu je preotela toronćanska autorica indijskog porekla Dipa Mehta (Deepa Mehta), čija je romantična trans-kulturna komedija „Bollywood/Holivud” (*Bollywood/Hollywood*), koja je imala četiri nominacije, bila jedno od retkih istinskih otkrovenja u kanadskoj kinematografiji u protekloj godini.

Primajući nagradu Dipa Mehta je sarkastično ukazala na koincidenciju da je Holivud u bioskope upravo lansirao veoma sličan film pod nazivom „Guru” (*The Guru*): „To je ono što Amerikanci rade. Oni vide ideju i odmah je ugrabe. Čak i njihova marketinška kampanja izgleda kao naša!”

Jedna od najpoznatijih kanadskih glumica Vendi Kruson (Wendy Crewson), sa karijerom na relaciji Torontno-Holivud („Predsednički avion” – *Air Force One*, 1997, „Šesti dan” – *The Sixth Day*, 2000) igrala je glavne uloge u dva nagrađena filma. U seksi-komediji „Iznenadno goli” (*Suddenly Naked*), veteranke En Viler, u kojoj je (od ukupno 6 nominacija) Genija za montažu dobila Lara Mazur, Krusonova je igrala spisateljicu koja se upušta u ljubavnu aferu sa dvostruko mlađim kolegom, dok je u filmu „Savršeni kolač” (*Perfect Pie*), debitantkinje Barbare Vilis Sviti (Barbara Willis Sweete), u kojem je Pol Sarosi osvojio svog četvrtog Genija za fotografiju, tumačila lik žene sa nimalo lakim životom na porodičnoj farmi u ruralnom Ontariju.

Koprodukcioni kanadsko-italijanski film „Između stranaca” (*Between Strangers*) imao je četiri nominacije i dobio je nagradu za najbolji zvuk. U ovoj drami, smeštenoj u italijanski milje Toronta, u kojoj se ukrštaju životi nekoliko emocionalno uznemirenih žena, glavnu ulogu je igrala Sofija Loren (Sophia Loren), pod dirigentskom rediteljskom palicom njenog sina Edoarda Pontija.

U još jednom kanadsko-italijanskom filmskom poduhvatu pod nazivom „Skoro kao Amerika” (*Almost America*), dirljivoj hronici o italijanskim emigrantima u Kanadi nakon Drugog svetskog rata, koju su režirali gostujući sineasti Andrea i Antonio Fraci (Andrea i Antonio Frazzi), kvebečki čuveni scenograf Fransoa Segen (Francois Seguin) osvojio je rekordnog petog Genija, četvrtog u poslednjih pet godina!

Među kandidatima za nagrade upadljivo je bilo odsustvo svetski popularnog hit-filma „Moja velika mrsna pravoslavna svadba” (*My Big Fat Greek Wedding*), scenaristkinje i glumice iz Vinipega Nije Vardalos (Nia Vardalos), koji nije mogao da se kvalifikuje za

Genije jer je snimljen u američkoj produkciji. Za ovu komediju Vardalosova je samo nekoliko dana pre dodele Genija bila nominovana za holivudskog Oskara, u kategoriji za najbolji originalni scenario.

Nagrada Klod Žutra dodeljena je Kitu Bermanu (Keith Behrman), sineasti iz Vankuvera, za debitantski igrani film, dramu o ljubavi i gubitku, nadi i teškoj tuzi. *Flower & Garnet* takođe je ljubavna poema skovana između brata i sestre, koji se nalaze na rubu životnih kriza.

Prvi puta sa Genijem
– Sara Polí

Na 23. dodeli dogodio se i trenutak ironije. Vodeća mlada kanadska glumica Sara Polí, koja je do sada dva puta bila nominovana za glavnu žensku ulogu („Slatka sutrašnjica“, *The Law of Enclosures*), konačno je osvojila Genija, ali za režiju kratkog igranog filma „Ja uzvikujem ljubav“ (*I Shout Love*).

„Veoma sam srećna i izbuđena. Ova nagrada za režiju više mi znači nego da sam je dobila za glumu! To je podstrek za moj dalji rediteljski rad jer upravo pišem scenario za prvi

dugometražni igrani film. Nalazim se na

50. strani druge verzije scenarija. Ovaj Genije definitivno će mi dati veliki podstrek. Svaki reditelj debitant misli: ‘Nisam kvalifikovan za to’. Bez obzira na sve, ja ću to uraditi” – izjavila je odlučna Sara Polí. (Njen dugometražni rediteljski prvenac „Daleko od nje” trijumfovaće na 28. dodeli nagrada.)

Duhovni vođa „Novog filmskog talasa” iz sredine osamdesetih godina 20. veka u Torontu, multi-talentovani sineasta Piter Metler (Peter Mettler), „čovjek iz senke”, napokon je takođe dobio svog prvog Genija, u kategoriji dokumentarnog filma, za tročasovni naturalistički ep „Kockanje, Bogovi i LSD” (*Gambling, Gods and LSD*), visoko artikulisanu sinematičku meditaciju o opsesiji, u kojoj on na svoj osoben eksperimentalni način spaja slike, misli, teme i životne sudbine ljudi iz različitih zemalja i kontinenata.

Specijalne nagrade Akademije za izvanredan doprinos kanadskoj filmskoj industriji uručene su Roberu Dodlenu (Robert Dau-

delin), osnivaču „Kvebečke kinoteke” (*Cinematèque quebecoise*), za njegov tridesetogodišnji rad na očuvanju kanadskog filmskog nasleđa, te federalnoj ministarki kulturne baštine Šili Kops (Sheila Copps), koja je svojim delovanjem na kreaciji nekoliko programa i fondova doprinela povećanju kvaliteta i raznovrsnosti kanadske kinematografije.

Nagrada Zlatna rolina za najkomercijalniji kanadski film u 2002. godini pripala je frankofonskoj komediji „Momci 3” (*Les Boys 3*), koja je ostvarila prihod od 5,3 miliona dolara, što je za ovdašnje pojmove impozantan finansijski rezultat jer je prikazan samo u kvebečkim bioskopima. Rišar Gudro (Richard Goudreau), producent ovog hokejaškog serijala koji je postigao *het-trik* na blagajnama, anglofonskom kolegi Robertu Lantošu, producentu romantične komedije o kuglanju na ledu pod nazivom „Ljudi sa metlama” (*Men With Brooms*), koja je zaradila 4 miliona dolara, duhovito (i dvosmisleno) je poručio: „Jedina stvar koju je Robert zaboravio jeste da je uvek bolje biti čovek sa štapom nego čovek sa metlom!”

Holivudski glumac Geri Sinis (Gary Sinise), koji je bio predstavljajući na ceremoniji, nahvalio je kanadsku filmsku industriju: „U poslednjih pet godina, u Kanadi sam snimio pet filmova. Svaki od njih mi je doneo sjajno iskustvo i veliko zadovoljstvo. Hteo bih da se zahvalim odličnim članovima filmskih ekipa sa kojima sam ovde radio” – kazao je on i bio ispraćen najburnijim aplauzom tokom večeri.

Ovaj topli prijem Sinisa ostavio je neke ljude iz kanadske filmske industrije u stanju kiptećeg besa: „U kakvoj zemlji mi to živimo kada je najveći aplauz i vatromet fleševa foto-reportera rezervisan za američku zvezdu, a ne kanadsku!?”

Dvadeset treća dodela bila je poslednja koja je prenošena na nacionalnoj televiziji CBC, koja se zbog niskog rejtinga gledanosti ovog sova definitivno rastala sa Genijima.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Ararat* (producenti Robert Lantos, Atom Egoyan)

Najbolja režija: David Cronenberg (*Spider*)

Najbolji originalni scenario: Deepa Mehta (*Bollywood/Hollywood*)

Najbolji adaptirani scenario: Sharon Riis (*Savage Messiah*)

Najbolja muška glavna uloga: Luc Picard (*Savage Messiah*)

Najbolja ženska glavna uloga: Arsinee Khanjian (*Ararat*)

Najbolja muška sporedna uloga: Elias Koteas (*Ararat*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Pascale Montpetit (*Savage Messiah*)
 Najbolja montaža: Lara Mazur (*Suddenly Naked*)
 Najbolja fotografija: Paul Sarossy (*Perfect Pie*)
 Najbolja scenografija: Francois Séguin (*Almost America*)
 Najbolja kostimografija: Beth Pasternack (*Ararat*)
 Najbolja muzika: Mychael Danna (*Ararat*)
 Najbolja originalna pesma: Carlos Lopes („Com Estas Asas" u filmu *Saint Monica*)
 Najbolji zvuk: Tom Hidderley, Todd Beckett, Keith Elliott, Mark Zsifkovitz (*Between Strangers*)
 Najbolja montaža zvuka: Fred Brennan, Roderick Deogrades, Barry Gilmore, Goro Koyama, Andy Malcolm, David McCallum, Jane Tattersall (*Max*)
 Najbolji dugometražni dokumentarni film: *Gambling, Gods and LSD* (Peter Mettler, Ingrid Veninger, Alexandra Rockingham Gill, Cornelia Seitler)
 Najbolji kratki igrani film: *I Shout Love* (Sarah Polley, Meredith Caplan, Jennifer Weiss)
 Najbolji kratki animirani film: *The Hungry Squid* (Marcy Page, John Weldon)
 Nagrada Klod Žutra: Keith Behrman (*Flower and Garnet*)
 Nagrada Zlatna rolna: *Les Boys 3* (producent Richard Goudreau)
 Specijalna nagrada: Sheila Copps, Robert Daudelin

Dvadeset četvrta dodela Genija

INVAZIJA ARKANOVIH VARVARA

Proslavljeni autorski veteran Deni Arkan bio je gotovo otpisan, ali je pokazao da je kao vino — što stariji, to bolji! Sedamnaest godina posle „Pada američkog carstva" došla je „Invazija varvara", sa kojom je Arkan postigao *het-trik* — treću dvostruku pobjedu koja ga je po broju ukupno osvojenih Genija (šest) svrstala na

treće mesto top-liste — iza Dejvida Kronenberga i Atoma Egojana.

Pred 24. dodelu nije bilo puno dilema. Unapred se znalo da će na gala-ceremoniji, održanoj 1. maja 2004. u „Metro Toronto konvenšn centru", sve glavne počasti pripasti frankofonskim autorima i ostvarenjima, koji su dominirali kanadskom filmskom scenom u 2003. godini. Određenu dozu neizvesnosti izazivalo je pitanje: da li će se članovi kanadske Akademije za film i televiziju predati „Velikom zavodjenju" ili će podleći „Invaziji varvara"?

Shodno odluci stručnog žirija Akademije, koji je selektovao nominovane filmove, na čelu liste kandidata neočekivano se našao film „Veliko zavodjenje" (*La grande seduction*), debitantsko ostvarenje sineaste Žana-Fransoa Puliota (Jean-Francois Pouliot), koje je prethodno osvojilo nagradu na prestižnom filmskom festivalu u Sandensu (*Sundance Film Festival*), takozvanom Kanu ne-

Samo jedna nagrada od 11 nominacija
 – film *Veliko zavodjenje*

zavisne filmske produkcije. To je šarmantna komedija o spletkama stanovnika malog i osiromašenog ribarskog mesta u Kvebeku koji na sve načine nastoje da privole jednog doktora da se trajno nastani među njima, što je uslov da se tu izgradi fabrika koja bi rešila problem nezaposlenosti. Ovom ostvarenju pripalo je 11 nominacija, uključujući i one najznačajnije: za najbolji film, režiju, originalni scenario, mušku glavnu i sporednu ulogu i fotografiju. „Veliko zavođenje” je ujedno bio drugi najgledaniji kanadski film prošle godine, sa zamašnom zaradom u bioskopima, u visini od 8 miliona dolara!

Sa ukupno devet nominacija sledio ga je film „Invazije varvara” (*Les invasions barbares*), tragikomedija o smrtnosti, prijateljstvu i porodici, renomiranog montrealškog autora Denija Arkana. I pored toga što je ovo delo imalo dve nominacije manje od Puliotovog „Velikog zavođenja”, u stvari, je bilo neprikosnoveni favorit na 24. dodeli Genija. Činjenica da je reč o intimističkom filmu, baziranom prevashodno na duboko smislenim meditacijama, visprenim dijalozima i zanimljivim likovima, umnogome je uticala da ovo ostvarenje Denija Arkana ostane bez nominacija u takozvanim tehničkim kategorijama (fotografija, scenografija, kostimografija).

Iznenadjenja nije bilo! Kao što se i očekivalo, u velikoj bici kvebečkog filma varvari su ubedljivo pobedili zavodnike (konačan rezultat: 6:1). Svaki drugi ishod bi bio čak ponižavajući za Denija Arkana, koji je sa svojim delom već ranije osvojio pregršt najprestižnijih svetskih nagrada: holivudskog Oskara za najbolji strani film (što nijednom kanadskom dugometražnom igranom ostvarenju nikad pre nije uspelo), tri francuska Cezara (za najbolji film, režiju i scenario) i nagradu za najbolji scenario i žensku glavnu ulogu na prošlogodišnjem Kanskom festivalu. Zanimljivo je da je dobitnica nagrade u Kanu, Mari-Žoze Kroz (Marie-Josée Croze), za istu kreaciju bila nominovana za Genija u kategoriji za najbolju žensku epizodnu ulogu. Takođe, ovo delo je osvojilo pet kvebečkih filmskih nagrada Žutra, kao i nagradu za najbolji kanadski film na Međunarodnom festivalu u Torontu.

Urađen u tipičnom maniru Denija Arkana, film „Invazije varvara” izuzetno je pronicljiv analitički portret savremenog kvebečkog, kanadskog i severno-američkog društva i zapravo predstavlja nastavak njegovog ranijeg kultnog filma „Pad američkog carstva” (1986). „Varvari” su na 24. dodeli pobrali skoro sve glavne Genije, osvojivši šest nagrada: za najbolji film (producenti Deniz Rober –

Pretesna vitrina za trofeje – supružnici Deniz Rober i Deni Arkan

Denise Robert, Danijel Lui – Daniel Louis i Fabijen Vonije – Fabienne Vonier), za režiju i scenario (Deni Arkan), glavnu mušku ulogu (Remy Girard – Remy Girard), te za sporedne uloge u ženskoj (Mari-Žoze Kroz) i muškoj konkurenciji (Stefan Ruso – Stephane Rousseau).

Ovo Arkanovo remek-delo, u čijem fokusu je grupa sredovečnih montrealških intelektualaca koji evociraju uspomene iz njihove hedonističke prošlosti, ušlo je u antologiju kanadske kinematografije i postalo, po broju osvojenih najprestižnijih nagrada i plasmanu na svetskom bioskopskom tržištu, najuspešniji kanadski film svih vremena, nadmašivši tako i svog prethodnika – „Pad američkog carstva”.

„Ovo je strašno lepo! Moja supruga (producent Deniz Rober) i ja trenutno imamo velikih problema kako da u našoj kući proširimo vitrinu za sve ove nagrade koje smo dobili!” – u svom duhovitom stilu izjavio je Deni Arkan nakon uručivanja nagrada.

„Tajna uspeha leži i u dobrom tajmingu. Ja sam napravio ‘Invaziju varvara’ u vreme kada Dejvid Kronenberg i Atom Egojan nisu snimali svoje filmove. Godina 2003. bila je ‘luda’ za kvebečku kinematografiju. To je neverovatno! Svi ovi odlični filmovi pojavili su se gotovo istovremeno, umesto u razmaku od nekoliko godina, što bi bilo normalno” – kazao je on.

„Promotivne aktivnosti oko ‘Invazije varvara’ i učešća na mnogobrojnim festivalima doneli su priznanja, ali u isto vreme su bili i veoma iscrpljujući za mene. Sve to vreme nisam uradio ništa kreativno, niti sam napisao ijednu reč novog scenarija. Već sutra se vraćam radu. Osećam se kao da sam izgubio godinu dana u životu. Čudno, ne znam da li je to sve bilo vredno napora!” – pomalo se jadao šezdesetdvogodišnji Deni Arkan, na šta je njegova životna saputnica i profesionalna saradnica, producentkinja Deniz Rober brzo replicirala: „Naravno da je bilo vredno! Mi nikad nismo umorni od osvajanja nagrada! Ovi Geniji nam znače veo-

ma mnogo." Učešće na 24. dodeli kanadskih Oskara za najslavniji kvebečki filmski par bio je svakako veoma uspešno odrađen „pородični posao“.

Niko od glumaca iz „Invazije varvara“ nije bio prisutan na ceremoniji da primi osvojene nagrade. Remi Žirar i Stefan Ruso poslali su snimljene poruke zahvalnosti, dok je Deni Arkan pročitao pismo koje je iz Pariza, gde se preselila da živi i radi, uputila Mari-Žoze Kroz. Prevodeći reči na engleski jezik, on je u šali rekao da pismo sadrži i njenu poruku da je „moja velika zahvalnost jednaka jedino veličini tvoje genijalnosti“. Takođe, Krozova je dala instrukcije Arkanu kako da najbolje izrazi njenu zahvalnost: „Bila bih srećna ako bi mogao da za mene poljubiš sve one koji su doprineli da se ovaj film snimi. Poljubi ih veoma strasno!“ Arkanov šeretski komentar na to je bio: „Očigledno, ovo je napisano u Parizu, a ne ovde!“

Po skromnom mišljenju autora ove knjige, Arkanovo delo „Invazije varvara“ najbolje je ostvarenje od trideset do tada proglašених za film godine, baš kao što je Lozonov „Leolo“ najbolji od svih filmova koji nisu dobili ovu nagradu! Koncipirano kao nastavak hita „Pad američkog carstva“, ovo ostvarenje je minuciozna socijalna studija severnoameričke civilizacije i izuzetno nadahnut crnohumorna komedija sa „mozgom i dušom“.

Kada smo ih pre 17 godina prvi put upoznali, cinici, narcisoidi i sebičnjaci iz „Pada američkog carstva“ su bili likovi koji teško da su mogli da izazovu simpatiju ili bilo kakvo dublje saosećanje, osim prezira ili zavidnosti. Oni su bili montrealški akademici, profesori u tridesetim godinama života, koji su u vikendici pored jezera beskonačno raspredali o hrani i seksu, kao da ih se ništa drugo na svetu nije doticalo. Glavni junak Remi (uloga Remi Žirara) bio je „senzualni socijalista“ koji je kritikovao sva zla kapitalizma, ali koji je istovremeno bez imalo griže savesti konzumirao sve povlastice i dobrobiti „društva koje lagodno živi od mrvica sa trpeze američkog carstva“, kako je to Arkan jednom prilikom protumačio. Okoreli ženskaroš Remi i njegove kolege Klod (Iv Žak – Yves Jacques), Pjer (Pjer Kurzi – Pierre Curzi) i njihove ljubavnice Dajan (Luiz Portal – Louise Portal) i Dominik (Dominik Mišel – Dominique Michel) već su odavno bili zamenili idealizam za hedonizam, a tihu revoluciju za seksualnu.

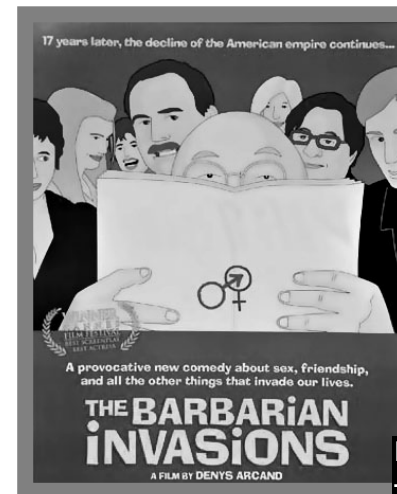
Vrativši se kao pedesetogodišnjaci na veliki ekran, oni u „Invazijama varvara“ neminovno plaćaju cehove za svoje grehe, ali

u isto vreme u sebi otkrivaju dugo zapostavljenu humanost, saosećajnost i solidarnost, zajedno okupljeni oko Remija koji umire od raka. Iskupljenje duše Remi nalazi i u konačnom pomirenju sa otuđenim sinom Sebastijanom (Stefan Ruso), makijavelističkim kapitalistom koji takođe doživljava transformaciju ličnosti u druženju sa narkomankom Natali (Mari-Žoze Kroz), koja od devojke-đavola postaje anđeo-čuvar. Na ovom svetu, koji se sve više gubi u spirali haosa, u duši je nada i spas!

U pozadini ove emocionalne porodične priče, prikazane kroz smeh i suze, Arkanov jetki scenario dotiče brojna filozofsko-politička pitanja o smislu i prolaznosti života, nihilizmu, ljubavi i seksu, feminizmu, humanom aspektu eutanazije, moći i prokletstvu novca, hipokriziji, korumpiranosti, uskogrudosti, crkvi, birokratiji, sindikatima... Pri tome, Arkan je posebno kritičan prema miljeu iz kojeg potiče, žigošući na tragikomičan način kvebečki bolničko-medicinski sistem koji je pred kolapsom, kao i indiferentnost policije u suzbijanju kriminala.

Na univerzalnom planu „Invazije varvara“ sugerišu da pad američkog carstva nije više samo predmet akademske debate na nekom simpozijumu, nego proces koji je već u toku. „Invazija varvara je počela! Pre su bili zaustavljani na kapijama, ovog puta su udarili u samo srce imperije“ – centralna je premisa Arkanovog gledišta iskazanog kroz jedan komentar o napadu na kule bliznakinje Svetskog trgovačkog centra u Njujorku. Ispunjeno citatima iz filozofskih dela i filmova klasika, Arkanovo ostvarenje ukazuje

na to da je ceo svet opasno skliznuo u varvarizam. „U razdoblju od Aristotela do Buša, inteligencija je erodirala“ – kaže jedan od protagonista filma, dok o permanentnom ciklusu varvarizacije planete još otvorenije govori sledeća misao istrgnuta iz Arkanovog scenarija: „Istorija čovečanstva je istorija horora i zločina. Sto pedeset miliona Latino-Indijana- ca je bilo iskasapljeno sekira-

Remek-delo Denija Arkana
– *Invazije varvara*

ma i mačevima, ne bombama, niti u gasnim komorama. Nakon toga su još pedeset miliona pobili Englezi i Amerikanci. Međutim, ovaj holokaust nema nijedan spomenik u Severnoj Americi!"

Uprkos upozoravajućim meditacijama o zastrašujućim posledicama navale varvara, kako uvoznih, tako i domaćih, Arkanov film zrači optimizmom! Svet se drastično promenio, ali i pored svog tog ludila ljudski duh još uvek nadvladava, nalazeći zadovoljstvo usred najapsurdnijih okolnosti. „To je paradoksalno, ali život raste u meni” – kaže umirujući Remi. Svrha umetnosti je da nađe svetlo na kraju mračnog tunela. U tome Arkan u potpunosti uspeva u filmu „Invazije varvara”, koji predstavlja dirljivu opservaciju humanosti.

**Debitantu od veterana –
Sebastijen Rouz prima
trofej od Denija Arkana**

Do tada nezabeležen trijumf kvebečkih filmskih „genijalaca” upotpunilo je svojim ostvarenjima još nekoliko stvaralaca. Sebastijen Rouz (Sebastien Rose) je osvojio nagradu Klod Žutra za najbolji debitantski igrani film „Kako me je mama rodila u vreme menopauze” (*Comment ma mere accoucha de moi durant sa menopause*). To je komedija o

čoveku koji kao tridesetogodišnji

adolescent živi u ženskom svetu,

uspevajući da izađe iz senke svoje dominantne majke i sestre i konačno postane svoj čovek.

Rober Lepaž, još jedan u svetu afirmisan kvebečki sineasta i pozorišni mag, za svoj filozofski film „Skivena strana meseca” (*La face cachée de la lune*) osvojio je nagradu za najbolji adaptirani scenario. U ovom delu, koje se bavi smislom postojanja i fundamentalnim pitanjem „Jesmo li sami u Univerzumu?”, on je izveo svojevrstan *one man show*. Pored toga što je bio reditelj i scenarista, tumačio je takođe glavnu ulogu, i za sve tri kreacije bio je nominovan za Genije!

Vodećem filmu po broju nominacija, bajkovitoj komediji „Veliko zavođenje” na kraju je pripao samo jedan Genije – za najbolju fotografiju Alen Smith (Allen Smith). Listu kvebečkih laureata zaokružio je „Serafin: jedan čovek i njegov greh” (*Seraphin: un homme et son peche*) autora Šarla Binama (Charles Binamea), koji je dobio nagradu Zlatna rolna za najkomercijalniji kanadski film

u prošloj godini, sa impozantnim prihodom od 9,6 miliona dolara na domaćim boks-ofisima. Ovo delo je imalo šest (nerealizovanih) nominacija i bazirano je na istoimenom romanu klasiku Kloda Anrija Grinjona (Claude-Henri Grignon), iz 1933. godine, koji je prvobitno bio pretvoren u popularnu radio-seriju u Kvebeku.

Ova ljubavna melodrama je smeštena u jedno zabačeno šumsko selo i govori o mladom zaljubljenom paru, Donaldu (igra ga popularni Roj Dupvi – Roy Dupuis) i Aleksis (Karin Vanas – Karin Vanasse). Oni su tajno vereni i planiraju da se venčaju kada se Donald vrati sa zimske smene iz kampa za seču drva. Ali, otac Aleksis upada u velike finansijske dugove i seoski prvak Serafin (Pjer Lebo – Pierre Lebeau), notoran škrtica i čovek sa srcem od kamena, nudi mu pomoć u zamenu za ruku njegove ćerke. Ne mogavši da se odreknu svoje ljubavi Donald i Aleksis nastavljaju da se tajno viđaju, uprkos ljubomori i okrutnosti Serafina i strogim moralnim konvencijama koje su vladale na kraju 19. veka u Kvebeku.

Najveći gubitnik večeri postala je polarna drama „Snežni šetač” (*The Snow Walker*), o pilotu koga, nakon pada aviona u udaljenom području kanadskog Arktika, putnica-bolesnica, mlada inuitska žena, uči kako da preživi. Ovaj film, reditelja Čarlsa Martina Smita (Charles Martin Smith), nije realizovao nijednu od devet nominacija! Četiri neuspešne nominacije imao je i film „Posedujući Mahonija” (*Owning Mahowny*), u režiji Ričarda Kvitnjovskog (Richard Kwietniowski). Ovo ostvarenje je zasnovano na istinitoj priči iz osamdesetih godina 20. veka u Torontu, o mladom bankarskom kreditnom direktoru sa nezasitim apetitom prema kockanju (u tumačenju holivudskog glumca Filipa Sejmura Hofmana – Philip Seymour Hoffman), koji raznim bankarskim mahinacijama troši tuđ, veliki novac na kladenja i igru po kazinima Atlantik Sitija i Las Vegasa.

U velikoj noći kvebečke kinematografije čast anglofonske produkcije donekle je spasio film „Najtužnija muzika na svetu” (*The Saddest Music in the World*), apsurdna drama ekscentričnog autora iz Vinipega Gaja Medina (Guy Maddin), kojem su od 4 nominacije pripale nagrade za najbolju montažu (Dejvid Varnsbi – David Wharnsby), muziku (Kristofer Dedrik – Christopher Detric) i kostimografiju.

Meg Mek Milan (Meg Mc Millan), dobitnica nagrade za kostimografiju, napravila je sarkastičnu šalu na račun primedbi producenta „Rombus medija” (*Rhombus Media*) da je utrošila puno

Izabela Roselini u filmu
Najtužnija muzika na svetu

novca na raskošnu odeću koju je u filmu nosila Izabela Roselini (Isabella Rossellini): „Rombus, ovo je bilo vredno svakog centa, zar ne!?” — rekla je ona, trijumfalno mašući statuetom Genija.

Političkoj trilerdrami „Izjava” (*The*

Statement), čuvenog holivudskog Kanađanina Normana Džuisona (*Norman Jewison*), dodeljena su oba Genija za koje je bio nominovan — za najbolji zvuk i montažu zvuka. Film je snimljen u kanadsko-francusko-britanskoj koprodukciji, prema romanu Brjana Mura (*Brian Moore*), a govori o francuskom nacističkom kolaboracionisti, ubici Jevreja, koji je pet decenija živio skrivajući se uz pomoć katoličke crkve.

Filmu „Pali anđeli” (*Falling Angels*), reditelja Skota Smita (*Scott Smith*), porodičnoj drami iz vremena hladnog rata (šest nominacija), pripale su nagrade za scenografiju i originalnu pesmu.

Specijalna nagrada Akademije za „nepokolebljivu predanost proizvodnji i distribuciji filmova u zemlji” uručena je Piteru Simpsonu (*Peter Simpson*), čelniku kompanije „Norstar” koji je, između ostalog, 1979. godine producirao horor-hit „Matursko veče” (*Prom Night*) i tako lansirao karijeru Džejni Li Kertis (*Jamie Lee Curtis*). „Matursko veče” se potom pretvorilo u četvorodelni finansijski lukrativni filmski serijal (1987, 1989. i 1992).

Sa izgledom kabaretskog šoua, 24. dodelu je prenosila CHUM Television, koja je postala nova medijska kuća Genija. Voditelj ove priredbe bio je mladi komičar Skot Tompson (*Scott Thompson*), koji je svojim duhovitim šalama zabavljao publiku, rekavši između ostalog: „Mogu da vam kažem da je bilo dosta zadivljujućih kanadskih filmova prošle godine i da nisu svi bili na francuskom!”

Na 24. dodeli Genija u centru medijske pažnje bila je Sara Poli, miljenica filmskih krugova u Torontu. Ona je iz trećeg puta konačno uspela da osvoji nagradu za najbolju žensku glavnu ulogu,

kao majka koja se suočava sa smrću, u potresnoj drami „Moj život bez mene” (*My Life Without Me*), autorke Izabel Koakset (*Isabel Coixet*). Poznata i kao žestoka politička aktivistkinja i neumorna propagatorka kanadskog filma, ona je iskoristila priliku da, uz bučno odobravanje, ukaže na to da distributeri i prikazivači izuzetno loše tretiraju domaća celuloidna ostvarenja.

„Mi pravimo sjajne filmove u ovoj zemlji, ali je sramota što kanadska publika ne može da ih vidi!” — izjavila je Sara Poli primajući nagradu, da bi potom iza pozornice akreditovanim novinarima u pres-centru kazala: „Tako mi je drago što sam dobila aplauz za to i nadam se da će svi oni koji su aplaudirali početi da se bore za bolji tretman kanadskih filmova.” Upadljivo optimističnijim i vedrijim tonom zračila je dugogodišnja predsednica kanadske Akademije za film i televiziju Marija Topalović:

„Polako, ali sigurno, kod kanadske publike raste informisanost i zainteresovanost za domaće filmove. Mi pravimo odlične filmove i kanadska publika je toga sve više svesna. U tom smislu, ova 24. dodela nagrada predstavlja novi početak. Mi se trudimo svim silama da ubrizgamo svežu energiju, osmislimo nove ideje i donesemo agresivniji pristup u promociji kanadskih filmova. Svesni činjenice da domaći filmovi teško dospevaju na redovni repertoar bioskopa, mi smo u vodećim kanadskim filmskim centrima organizovali za publiku specijalne projekcije svih ovogodišnjih nominovanih filmova za Genije.

Posvećenost i odlučnost Akademije da kod domaćih gledalaca podigne profil kanadskih filmskih umetnika već daje vidljive rezultate. U poslednjih šest sedmica u svim delovima Kanade, od atlantske do pacifičke obale, štampa, radio i tv-stanice stalno govore o Genijima, o nominovanim filmovima i autorima. Zahvaljujući takvoj medijskoj podršci gledaoci više znaju o našim filmovima, stvaraocima i glumcima. U prolazu, na ulici, bila sam u prilici da čujem dosta ljudi, koji doskora gotovo ništa nisu znali o tome, kako jedni drugima govore: O, dolaze Geniji! Svugde, kod publike i kod medija, može se osetiti taj novi, izuzetno pozitivan naboj i ja sa optimizmom iščekujem naš srebrni jubilej, 25. dodelu nagrada” — izjavila je gospođa Topalović.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Les Invasions barbares* (producenti Denise Robert, Daniel Louis, Fabienne Vonier)
Najbolja režija: Denys Arcand (*Les Invasions barbares*)
Najbolji originalni scenario: Denys Arcand (*Les Invasions barbares*)
Najbolji adaptirani scenario: Robert Lepage (*La Face cachée de la lune*)
Najbolja muška glavna uloga: Remy Girard (*Les Invasions barbares*)
Najbolja ženska glavna uloga: Sarah Polley (*My Life Without Me*)
Najbolja muška sporedna uloga: Stephane Rousseau (*Les Invasions barbares*)
Najbolja ženska sporedna uloga: Marie-Josée Croze (*Les Invasions barbares*)
Najbolja montaža: David Wharnsby (*The Saddest Music in the World*)
Najbolja fotografija: Allen Smith (*La Grande séduction*)
Najbolja scenografija: Rob Gray, Christina Kuhnigk (*Falling Angels*)
Najbolja kostimografija: Meg McMillan (*The Saddest Music in the World*)
Najbolja muzika: Christopher Dedrick (*The Saddest Music in the World*)
Najbolja originalna pesma: Ken Whiteley („Tell Me“ u filmu *Falling Angels*)
Najbolji zvuk: D. Bruce Carwardine, Todd Beckett, Michael O'Farrell, Don White (*The Statement*)
Najbolja montaža zvuka: Michael O'Farrell, Mark Gingras, Paul Intson, Goro Koyama, John Laing, Andy Malcolm, Jill Purdy, John Douglas Smith (*The Statement*)
Najbolji dokumentarni film: *Fix: The Story of an Addicted City* (Betsy Carson, Nettie Wild)
Najbolji kratki igrani film: *Noel Blank* (Christiane Ciupka, Jean-François Rivard)
Najbolji kratki animirani film: *Falling in Love Again* (Marcy Page, Munro Ferguson)
Nagrada Klod Žutra: Sébastien Rose (*Comment ma mère accoucha de moi durant sa ménopause*)
Nagrada Zlatna rolna: *Seraphin: un homme et son péché* (producent Lorraine Richard)
Specijalna nagrada: Peter Simpson

Dvadeset peta dodela Genija

FRANCUSKA VEZA

dodeli nagrada, održanoj 21. marta 2005. godine u zdanju „Metro Toronto konvenšn centra“, dominirala je „francuska veza“!

Na listi kandidata našlo se ukupno 13 kvebečkih filmova, a preko 80 stvaralaca, nominovanih u različitim kategorijama. Čak šest od sedam filmova koji su dobili najviše nominacija bili su iz Kvebeka. U glumačkim kategorijama Kvebečanima su pripale četiri nominacije za najbolju žensku glavnu ulogu, odnosno tri nominacije za najbolju mušku glavnu ulogu.

Bila je to još jedna zvezdana noć kvebečke kinematografije koja je prosto „počistila“ sve glavne nagrade, ostavljajući anglofonskoj produkciji u Kanadi samo mrvice.

„Ništa novo!“ – bio je zdušni komentar boljih poznavalaca aktuelnih prilika i stanja u kanadskoj kinematografiji, gde je frankofonska produkcija već godinama njen kreativniji, originalniji, vitalniji i uspešniji deo. Konstantan defile frankofonskih pobednika na pozornici Genija samo je još potcrtao jaz između cvetajuće kvebeč-

ke i paćeničke anglofonske filmske produkcije u Kanadi.

„Za mene je teško da konkretno govorim o razlikama između anglofonske i frankofonske filmske produkcije u Kanadi, ali zato veoma dobro znam koje su razlike između Kvebeka i Kanade. Teško je za (engleske) Kanadane da prate domaću filmsku scenu jer su zbog istog jezika lako 'zavedeni' od Holivuda i uvučeni u američko tržište.

Kvebečki glumački duet –
Roj Dupvi i Paskal Bisijer

U Kvebeku je francuski jezik vrsta štita koji pomaže filmskoj produkciji i čini da publika u bioskopima rado gleda domaće filmove. Kvebečani su veoma svesni činjenice da smo mi jedini koji govorimo francuski jezik na severno-američkom kontinentu.

Sve je to u stvari neka vrsta pitanja opstanka! Ako nekog staviš u situaciju da mora da opstane, uložiće silnu energiju u tom pravcu. Takva situacija je plodno polje za umetnost i filmsko stvaralaštvo. Naš film je jedan od načina da opstanemo. Mi u njega ulažemo puno napora jer smo svesni da, u protivnom, ostali deo Severne Amerike ne bi smatrao našu kulturu dovoljno vrednom” – kazao je Roj Dupvi (Roy Dupuis), kvebečki star, koji je nakon dva bezuspešna pokušaja konačno osvojio Genija za najbolju glavnu mušku ulogu u filmu „Osećajne memorije” (*Mémoires affectives*). Ovoj potresnoj drami o čoveku koji se iznenada budi iz duge kome i potom pati od amnezije, grozničavo pokušavajući da ponovo sastavi izgubljene deliće pamćenja i života, pripale su i važne nagrade za najbolju režiju i originalni scenario. Obe su otišle u ruke montreal-skog autora Fransisa Leklera (Francis Leclerc). „Loše je što mi u Kvebeku ne gledamo anglofonske kanadske filmove, a vi u engleskom delu Kanade ne gledate kvebečke filmove” – kazao je Lekler, čiji film je imao 6 nominacija za Genije, a na kvebečkim filmskim nagradama Žutra je dobio četiri trofeja.

Posle dve nerealizovane nominacije i eminentna kvebečka glumica Paskal Bisijer (Pascale Bussieres) je dobila nagradu za najbolju žensku glavnu ulogu, za impresivan portret tragične kvebečke pop-pevačice iz pedesetih godina 20. veka Alis Robitaj (Alice Robitaille), poznate pod skraćenim imenom Alis Robi (Alys Robi), u biografskom filmu „Moj život u sinemaskopu” (*Ma vie en cinémascope*)

Portret tragične kvebečke pevačice – Paskal Bisijer u filmu *Moj život u sinemaskopu*

rediteljke Deniz Filijatro (Denise Filiatrault). To je priča o slavi, trijumfu i padu prve velike kvebečke zvezde koja je osvojila ceo svet interpretacijom latino pesama, kao što su *Tico Tico* i *Besame Mucho*, i čak je stigla do Holivuda, gde je proglašena „bognjom”, ali je potom obolela od manijakalne depresije koja je zamračila njenu blistavu karijeru.

I Paskal Bisijer, koja je na Genijima ponovila raniju pobeđu sa Žutri, neizostavno se dotakla gorućeg problema kanadske kinematografije i kulture uopšte, govoreći o frankofonskoj i anglofonskoj produkciji kao o dva „razdvojena, usamljena entiteta”. „Iz godine u godinu, prisutno je isto pitanje: kako da publika iz dve kulture dobije mogućnost da vidi filmove snimljene u drugoj sredini? Možda će nagrada koju sam osvojila dati filmu šansu da ima svoj život i u anglofonskom delu Kanade” – kazala je elegantna *madame* Bisijer. „Moj život u sinemaskopu”, koji je imao sedam nominacija, u vreme dodele Genija još nije bio prikazan u bioskopima engleskog govornog područja u Kanadi, kao uostalom i mnogi drugi filmovi proizvedeni u Kvebeku.

Gorka ironija 25. dodele Genija bila je u tome što anglofonska publika ne samo što nije videla, nego gotovo ništa nije ni čula o frankofonskim filmovima laureatima, koje su gledaoci izvanredno primili u Kvebeku, ali su ih potpuno ignorisali distributeri i prikazivači u engleskom delu Kanade, gde čak nisu stigli na reper-toar bioskopa. Pored kulturoloških postoji i jedan prozaičan razlog zašto se frankofonska ostvarenja retko prikazuju u sinepleks bioskopima izvan Kvebeka. Ovdašnja publika, naime, nema naviku i ne voli da gleda filmove sa titlovanim prevodom.

Paradokasalno, na jubilarnoj ceremoniji je bilo malo poznatih imena iz kanadske filmske industrije. Kao retko kada među nominovanimima gotovo da nije bilo nijednog imena koje bi nešto značilo običnom gledaocu, izuzev Roja Dupvija, Paskal Bisijer i Dona Mek Kelara iz Toronta. U takvoj poplavi anonimnih glumaca i autora, jedan deo predstavnika sedme sile sugerisao je da bi nominovani trebalo da nose bedž sa natpisom „Zdravo, moje ime je...”, dajući 25. dodeli Genija sarkastičan podnaslov: Halo, ko ste vi?

Uprkos svemu, predsednica kanadske Akademije za film i televiziju Marija Topalović na proslavi četvrt veka nagrada sa razlogom je zračila zadovoljstvom zbog onoga što je učinjeno na promociji Genija, kao i zbog same kanadske filmske industrije, koja se od postanka suočava sa mnogim kompleksnim izazovima i problemima. „Tokom proteklih dvadeset pet godina prešli smo dug put! Od prve dodele Genija, 20. marta 1980, pa do danas Akademija je postigla mnogo i ja sam veoma ponosna na sve ono što smo učinili u cilju jačanja i afirmacije kanadske kinematografije kod kuće i u svetu. Mi smo svesni svih teškoća i izazova koje donosi dvodelnost naše filmske produkcije – anglofonske i frankofon-

ske. Nije nam lako, jer se naš film konstantno nalazi pod pritiskom Holivuda, koji je ispred našeg praga” – rekla je gospođa Marija Topalović, vodeća ličnost kanadske filmske industrije.

O radu Akademije i o Genijima veoma pozitivno mišljenje izrazio je Atom Egojan: „Ja stvarno mislim da bi delovanje Akademije trebalo da se valorizuje ukupno posmatrano kroz minulih 25 godina. Ako se na Genije gleda kao na kulturni događaj, filmovi koji su nagrađeni zaista imaju veliku vrednost. Ključno je da imamo nešto što se prepoznaje kao ono čemu težimo” – rekao je Egojan, dugogodišnji ljubimac Genija i Akademije.

Srebrni jubilej Genija ostaće upamćen po mnogim kuriozitetima. Prvi put nagradu za najbolji film osvojilo je jedno animirano dugometražno ostvarenje – „Trojke iz Belvila” (*Les triplettes de Belleville*). To je bila i jedina nagrada koju je ovaj film osvojio te večeri (imao je još samo jednu nominaciju, u kategoriji za najbolju pesmu), što se takođe nikada pre nije desilo u istoriji Genija.

Ovaj duhoviti dugometražni crtač, francuskog autora Silvena Šomea (Sylvain Chomet), stekao je slavu još prethodne godine kada je nominovan za holivudskog Oskara – za najbolji animirani film (pobedio ga je *Finding Nemo*) i najbolju originalnu pesmu (*Belleville Rendez-vous*), koju su napisali Benoa Šare (Benoît Charest) i Šome. Film je premijerno prikazan, van konkurencije, na Kanskom festivalu, i osvojio je francuskog Cezara za najbolju muziku.

„Trojke iz Belvila” su animirana nadrealna avantura, snimljena u multinacionalnoj kanadsko-francusko-belgijskoj koprodukciji. To je bio prvi Šomeov dugometražni film koji krase jedinstveni retro stil animacije. U ovom delu ima malo dijaloga i glavnina radnje je pripovedana kroz pesmu i pantomimu. To je priča o stariji, *madame Souzi*, koja se sa njenim debelim lovačkim psom Brunom otiskuje u potragu za unukom Šampionom, biciklistom na *Tour de France*, koga je kidnapovala francuska mafija jer hoće da kreira svoju mini–biciklističku trku za kockanje. *Madame Souzi* se u spasilačkom poduhvatu pridružuju trojke iz Belvila, ostarele i ekscentrične pevačice varijetea iz tridesetih godina 20. veka.

U filmu su prisutne reference na ostvarenja poznatog francuskog reditelja i glumca Žaka Tatija (Jacques Tati) – „Rođendan” (*Jour de fête*, 1949) i „Odmor gospodina Iloa” (*Les vacances de monsieur Hulot*, 1953), čija je kombinacija pantomime i zvučnih efekata imala uočljiv uticaj na „Trojke iz Belvila”. Muzika u Šomeovom filmu inspirisana je onom iz dvadesetih godina, sa reminiscencijom na likove Džozefine Bejker (Josephine Baker), Freda Astera (Fred Astaire), Đanga Rejnaharta (Django Reinhardt), te Glena Gulda (Glenn Gould), sa klavirskim izvođenjem Preludija broj 2 Johana Sebastijana Baha.

scencijom na likove Džozefine Bejker (Josephine Baker), Freda Astera (Fred Astaire), Đanga Rejnaharta (Django Reinhardt), te Glena Gulda (Glenn Gould), sa klavirskim izvođenjem Preludija broj 2 Johana Sebastijana Baha.

Ne dovodeći u pitanje kvalitet ovog ostvarenja, jedan deo filmske javnosti izrazio je čuđenje što je za laureata Genija izabrano dve godine staro delo francuskog autora koji živi u Škotskoj, „koje je isto toliko kanadsko koliko i sam predmet filma” – biciklistička trka *Tour de France*. Ono što ga jedino kvalifikuje kao kanadsko ostvarenje jeste to što je snimljen u Kvebeku. Bilo je sarkastičnih komentara da onaj ko je u stanju da dešifruje pravila o „državljanstvu” Genija takođe zaslužuje nagradu.

Među apsurdne 25. dodele spada i slučaj filma „Glava u oblacima” (*Head in the Clouds*). Ovo delo je te večeri osvojilo najviše nagrada, ukupno četiri (od sedam nominacija), ali isključivo u takozvanim tehničkim kategorijama – za najbolju montažu, fotografiju (peta pobjeda Pola Sarosija), kostimografiju i originalnu muziku. Film je snimljen na engleskom jeziku, ali je nastao u kvebečkoj produkciji, na lokacijama u Montrealu, u saradnji sa britanskim partnerom. „Glava u oblacima” je drama o ljubavnom troglu, u rasponu od dvadesetak godina, iz perioda španskog Građanskog rata i vremena francuskog Pokreta otpora tokom Drugog svetskog rata, u kojoj glavne uloge igraju velike holivudske zvezde Šarliz Teron (Charlize Theron) i Penelope Kruz (Penélope Cruz), koje nisu mogle biti kandidovane za Genije s obzirom na to da je reč o manjinskoj kanadskoj koprodukciji, u režiji stranca (Australijanca Džona Duigana – John Duigan). Akreditivi za Genije određeni su pravilima Akademije: ako reditelj filma nije Kanadanin onda su samo kanadski stvaraoci i glumci podobni za nominacije.

Iz istih razloga slična sudbina je zadesila i koprodukciju komediju „Kao Džulija” (*Being Julia*) koja, iako nominovana u kategoriji za najbolji film, nije dobila nominacije ni za najboljeg rediteља (mađarski veteran Ištvan Sabo), ni za naj-

Glava u oblacima – Šarliz Teron i Penelope Kruz

bolju glumicu – Anet Bening. Ona je za maestralan lik velike teatarske zvezde, koja na važnom raskršću života mora da izabere i odigra pravu ulogu na pozornici i van nje, bila kandidovana za hollywoodskog Oskara.

Prvi put se desilo da ostvarenje sa najviše nominacija ne bude kandidovano i u kategorijama za najbolji film ili režiju. Vodeći pretendent na 25. dodeli Genija je bio „Poslednji tunel” (*Le dernier tunnel*) reditelja Erika Kanuela (Erik Canuel), koji je imao osam nominacija. Ova drama o najvećoj pljački banke u Montrealu osvojila je samo dve nagrade – za najbolji zvuk i mušku sporednu ulogu, koja je pripala Žanu Lapoentu (Jean Lapointe), jednom od najpoznatijih umetnika u frankofonskoj kulturi – pevaču, komičaru i glumcu koji je 2001. godine imenovan za člana kanadskog Senata. „Bio sam veoma uzbuđen. Bio sam siguran da neću pobediti!” – kazao je iza scene *monseur* Lapoent, koji je za istu ulogu nešto ranije bio nagrađen Žutom.

Montrealском reditelju Danijelu Robiju (Daniel Roby) uručena je nagrada Klod Žutra za najbolji debitantski film. Njegovo delo „Bela koža” (*La Peau Blanche*) je mračan triler koji pripoveda ljubavnu priču o muškarcu i ženi različitim kao dan i noć i zloslutnim tajnama koje leže među njima.

Premda su kvebečki filmovi, autori i glumci gospodarili 25. delom, nije se ponovila prošla godina koja je protekla u znaku „Invazije varvara” Denija Arkana. Ovog puta, nije bilo apsolutnog pobednika. Čak šest ostvarenja je dobilo po jednu nagradu. Kvebečkoj verziji „Bonija i Klajda”, filmu „Monika mitraljez” (*Monica La Mitraille*), priči o neustrašivoj ženi iz siromašnog montrealškog geta koja uzima sudbinu u svoje ruke i sa ljubavnikom pljačka banke, dodeljena je (od sedam nominacija) nagrada za najbolji adaptirani scenario (Silven Gi – Sylvain Guy i Lik Dion – Luc Dionne).

Grandioznom epu „Nova Francuska” (*Nouvelle France*), koji je imao šest nominacija, pripala je nagrada za najbolju scenografiju (Žan-Baptist Tar – Jean-Baptiste Tard, pobednik 1988). Snimljena u kanadsko-francuskoj koprodukciji, to je tragična ljubavna saga iz burnih pedesetih godina 19. veka, inspirisana stvarnim činjenicama o siromašnoj seljančici i smelom avanturisti, čije sudbine reflektuju i istorijsku priču – francusko napuštanje Kvebeka, kolaps Nove Francuske i uspostavljanje britanskog režima u Kanadi.

Hollywoodska „odmetnica” Dženifer Džejson Li (Jennifer Jason Leigh) osvojila je Genija za najbolju žensku sporednu ulogu u ko-

mediji „Dete zvezda” (*Childstar*), autora Dona Mek Kelara. U ovom filmu, koji je na 25. dodeli Genija branio boje anglofonske filmske produkcije (5 nominacija), ona igra lik usamljene, raspamećene majke najslavnijeg dečijeg glumca na svetu, dvanaestogodišnje filmske zvezde i razmaženog derišta koje dolazi u Kanadu da snimi blok-baster akcionu komediju. U njeno ime, nagradu je primio reditelj, scenarista i glavni glumac ovog filma Don Mek Kelar, koji je pročitao pismo zahvalnosti Dženifer Džejson Li.

„Hvala Donu Mek Kelaru, mom briljantnom reditelju i prijatelju!”, istakao je on njene reči, upadljivo naglašavajući svoje ime svaki put kada bi se pomenulo u pismu.

Genija za najbolji dokumentarni film dobili su Dženifer Abot (Jennifer Abbott) i Mark Ahbar (Mark Achbar) za fascinantno delo „Korporacija” (*The Corporation*), koje predstavlja istoriju korporacija od vremena industrijske revolucije, kada im je na sudu data velika moć, do sadašnjosti, gde privatna industrija izgleda da ima više uticaja na funkcionisanje sveta nego vlade određenih zemalja. To je veoma ubedljiv film, sa mnoštvom utemeljenih fakata, koji sadrži i intervju sa Majklom Murom (Michael Moore), Noamom Čomskim (Noam Chomsky) i generalnim direktorom jedne korporacije kod koga se probudila savest i nastoji da ubedi kolege da ne unište životnu sredinu zbog profita. Zasnovano na knjizi Džocela Bejkana (Joel Bakan), ovo izvanredno ostvarenje otvara oči i ukazuje na pravu prirodu savremenog kapitalizma, koji se nalazi u čeljustima velikih korporacija.

U kategoriji kratkog animiranog filma autor iz Toronta Kris Landret (Chris Landreth), nakon ranije osvojenog Oskara, sada je dobio Genija za inovatorsko delo „Rajan” (*Ryan*), posvećeno montrealškoj legendi animacije Rajanu Larkinu (Ryan Larkin), koji se svojevremeno iznenadno otisnuo u beskućnike i klošare. Dugokosi Landret (pobednik u ovoj kategoriji i 1998) bivšem animatoru „Nacionalnog filmskog odbora”, Larkinu, zahvalio se rekavši: „To je zaista divan čovek koji me je podučavao, umiravao i razbešnjavao.”

Horor filmu baziranom na video-igri „Zlo u nama: Apokalipsa” (*Resident Evil: Apocalypse*), snimljenom u kanadsko-britansko-nemačkoj koprodukciji, pripala je nagrada za najbolju montažu zvuka, kao i nagrada Zlatna rolina za najkomercijalniji kanadski film u protekloj godini. Uprkos lošim kritikama ovo ostvarenje, čiji ko-producent je majstor horora Pol V. S. Anderson (Paul W. S. Anderson), je zaradilo 6 miliona dolara u ovdašnjim boskopima,

odnosno ukupno 200 miliona dolara u svetu. U ovom filmu, nastavku originala iz 2002. godine, glavnu ulogu tumači Mila Jovović (Mila Jovovich), kao biogenetički osnažena superdevojka koja se bori protiv opakih zombija.

Dvadeset peta ceremonija prenošena je na pridruženim tv-stanicama kompanije CHUM Television, a voditeljka je bila komičarka Andrea Martin, brodvejska glumica američkog porekla, dobitnica dva Emija (*Emmy* – američki tv-Oskari) i tri Džeminija (*Gemini* – najviše kanadske tv-nagrade). Ipak, po mnogim ocenama, to je bio jedan od najdosadnijih i najneduhovitijih šoua u istoriji Genija.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Les triplettes de Belleville* (producent Paul Cadieux)

Najbolja režija: Francis Leclerc (*Mémoires affectives*)

Najbolji originalni scenario: Francis Leclerc, Marcel Beaulieu (*Mémoires affectives*)

Najbolji adaptirani scenario: Luc Dionne, Sylvain Guy (*Monica la mitraille*)

Najbolja muška glavna uloga: Roy Dupuis (*Mémoires affectives*)

Najbolja ženska glavna uloga: Pascale Bussières (*Ma vie en cinémascope*)

Najbolja muška sporedna uloga: Jean Lapointe (*Le Dernier Tunnel*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Jennifer Jason Leigh (*Childstar*)

Najbolja montaža: Dominique Fortin (*Head in the Clouds*)

Najbolja fotografija: Paul Sarossy (*Head in the Clouds*)

Najbolja scenografija: Jean-Baptiste Tard (*Nouvelle-France*)

Najbolja kostimografija: Mario Davignon (*Head in the Clouds*)

Najbolja muzika: Terry Frewer (*Head in the Clouds*)

Najbolja originalna pesma: Ron Proulx, Jacob Tierney („Pantaloon in Black“ u filmu *Twist*)

Najbolji zvuk: Dominique Chartrand, Gavin Fernandes, Pierre Paquet (*Le Dernier Tunnel*)

Najbolja montaža zvuka: Craig Henighan, Stephen Barden, Tony Lewis, Nathan Robitaille – (*Resident Evil: Apocalypse*)

Najbolji dokumentarni film: *The Corporation* (Mark Achbar, Jennifer Abbott, Bart Simpson)

Najbolji kratki igrani film: *Capacité 11 personnes* (Gaël d'Ynglemare, Yves Fortin)

Najbolji kratki animirani film: *Ryan* (Chris Landreth, Steven Hoban, Marcy Page, Mark Smith)

Nagrada Klod Žutra: Daniel Roby (*La Peau Blanche*)

Nagrada Zlatna rolna: *Resident Evil: Apocalypse* (producenti Don Carmody, Jeremy Bolt, Paul. W. S. Anderson)

Dvadeset šesta dodela Genija

GENIJI POSTALI CRAZY

Dvadeset šesta dodela se pretvorila u ludu noć kvebečke kinematografije, koja je nastavila svoju vladavinu na kanadskoj filmskoj sceni. Geniji su postali *crazy!* Na gala-ceremoniji održanoj 13. marta 2006. godine u elegantnom ambijentu renoviranog teatra koncertne dvorane „Karlu“ (*The Carlu*), u srcu Toronta, čak 10 Genija pripalo je filmu „Ludi“ („C.R.A.

Z.Y.“) montrealskog autora Žana-Marka Valea (Jean-Marc Vallée). Ova crnohumorna porodična drama o odrastanju jednog dečaka tokom psihodeličnih sedamdesetih godina 20. veka, dobila je nagrade za najbolji film, režiju, originalni scenario, glavnu mušku ulogu, sporednu žensku ulogu, montažu, scenografiju, kostimografiju, zvuk i montažu zvuka. Deset nagrada za film na koji je Žan-Mark Vale utrošio deset godina da ga konačno napravi!

Geniji su sa filmom „Ludi“ učinili ono što se holivudski Oskari, samo sedmicu ranije, nisu odvažili da urade sa „Planinom Broukbek“ (*Brokeback Mountain*) – dodelili su sve glavne nagrade delu sa homoseksualnom temom.

Po broju osvojenih Genija „Ludi“ su se svrstali na treće mesto (zajedno sa Kronenbergovim „Ukletim blizancima“) u dosadašnjoj istoriji kanadskih Oskara, iza filmova „Jedne noći u zoološkom vrtu“ reditelja Žana-Kloda Lozona (13 nagrada) i „Isus iz Montreala“ Denija Arkana (12 nagrada).

Takođe, Valeovo ostvarenje je dobilo i nagradu Zlatna rolna za najkomercijalniji kanadski film u 2005. godini, sa zarađenih 6,3 miliona dolara, čime je postalo treće (posle Arkanovih ostvarenja „Pad američkog carstva“ i „Isus iz Montreala“) koje je u istoj godini ujedi-

Crnohumorna drama o odrastanju – C.R.A.Z.Y.

nilo mišljenja i ukuse članova kanadske Akademije za film i televiziju i ovdašnje publike. „C.R.A.Z.Y.” je mali film, ali je pokazao da i domaća celuloidna ostvarenja mogu steći veliku popularnost u svojoj zemlji!

Bio je to šou jednog filma i jednog autora. Žan-Mark Vale je, pored Zaharijasa Kunuka, ušao u anale Genija kao jedini autor koji je zabeležio četvorostruku pobjedu na jednoj ceremoniji: osvojio je nagrade za najbolji film, režiju i originalni scenario, te Zlatnu rolnu kao producent najgledanijeg kanadskog filma godine.

„Ludi” su imali ukupno 12 nominacija (dve u istoj kategoriji za najbolju glavnu mušku ulogu, gde su se jedan protiv drugog nadmetali Mark Andre Gronden – Marc-André Grondin i Mišel Kote – Michel Côté, koji je i pobjedio), prepustivši konkurentima samo nagradu za najbolju fotografiju. Ubedljiv trijumf filma Žana-Marka Valea predstavlja treću uzastopnu pobjedu ostvarenja iz frankofonske produkcije na najvećoj kanadskoj filmskoj svetkovini. *Merci* se kao refren ponavljalo i na 26. dodeli Genija!

Samo sedmicu kasnije, na dodeli najviših kvebečkih filmskih nagrada, „Ludi” su osvojili svih 14 Žutri za koje su bili nominovani, pobjedivši i velikog rivala, biografski film „Moris Rišar” (*Maurice Richard*), o čuvenoj hokejaškoj legendi, koji je takođe imao 14 nominacija ali je ostao bez ijedne nagrade!

„Ludi” su nadasve originalna, gorko-slatka priča o sazrevanju dečaka iz montrealске srednje klase u turbulentnom periodu kvebečkog društva od šezdesetih do osamdesetih godina 20. veka. To je portret jedne porodice i fabula o ljudskoj duši. Glavni junak filma je Zahari Bolije (igra ga Mark-Andre Gronden), koji odrasta u porodi-

ci sa četiri brata, konzervativnim ocem tvrdog srca Žervesom (Mišel Kote) i saosećajnom majkom Lorijan (Danijel Pru – Danielle Proulx, koja je osvojila Genija za najbolju žensku sporednu ulogu).

Kroz patnje jednog gej dečaka, film se bavi pitanjima homofobije i hetero-

Kolena su mi klecala od uzbuđenja – Danijel Pru

seksualnosti, a jedna od indirektno dotaknutih tema jeste i opadanje uticaja katoličke crkve u Kvebeku tokom takozvane Tihe revolucije.

Prikazujući živote običnih ljudi u potrazi za srećom, to je priča o buntovništvu, ludorijama, nesporazumima i tajnama. Metaforičan naslov ovog dela potiče od početnog slova imena petorice braće, po redu rođenja: Christian, Raymond, Antoine, Zachary, Yvan, a takođe upućuje i na pesmu *Crazy*, u izvođenju Patsy Klajn (Patsy Cline), koju njihov otac obožava.

Rođen prvih časova Božića 1960. godine, Zahari počinje svoju naraciju u filmu rečima: „Otkako znam za sebe, mrzeo sam Božić!”, žaleći se da je njegov rođendan uvek prošao nezapažen i da nikad nije dobio poklone koje je hteo. Kada je imao šest godina mama mu je kupila kolica za bebu koja je želeo, ali ju je otac naterao da ih vrati jer je verovao da „će ga to pretvoriti u homoseksualca”, što Zahari, kako kaže u svom pripovedanju, nikako nije želeo da postane.

Objavivši „rat” ocu u sedmoj godini života, čiji mezimac je za kratko bio, Zahari lomi u parampirčad njegovu omiljenu ploču Patsy Klajn, koja je bila uvozni kolekcionarski predmet. On opisuje svoja tri starija brata kao „morone”, a Rejmonda, rasturača i uživaoca droge, kao „zakletog neprijatelja”. Konfuzni Zahari se bori da pored četiri brata i oca koji, kako on kaže, „ima višak muških hormona”, definiše svoj identitet.

On upada u psihološki konflikt između homoseksualnosti koja preovladava u njemu i intenzivne želje da zadovolji očekivanja strogog oca preke naravi, koji je okrenut staromodnim, tradicionalnim shvatanjima sveta. Obeshrabren, Zahari nalazi utehu u muzici „Pink Flojda”, „Roling Stounsa” i Dejvida Bouvija, čija mu pesma *Space Oddity* pruža luksuz sanjanja.

Na konstataciju oca da se Zahari sve više ponaša kao žensko, Lorijan, koja ga je uvek majčinski branila, kaže: „On je nežan”, na šta joj Žerves replicira: „Ne, on nije nežan, nego mek!” Tvrdeći da je homoseksualnost naučena stvar i neprirodna, otac šalje Zaharija na reparativnu terapiju, ali bez uspeha. Prihvatajući deo odgovornosti za nevolje svojih sinova Rejmonda i Zaharija, Žerves ipak ostaje tvrdokoran u svojim stavovima: „Ako mislite da ste izgubljen slučaj, da se ne možete promeniti, ja to ne mogu da prihvatim.”

Pomirenje između njih će se desiti 1981. godine, nakon što je Rejmond umro od prekomerne doze heroina. „Ne znam da li je to

bilo zbog toga što je Rejmond preminuo ili zato što vreme leči sve rane, ali moj otac je ponovo postao moj otac! Ipak, trebalo mu je deset godina da dopusti da dođem u njegovu kuću sa svojim ljubavnikom i otada nikad više nismo spomenuli naše razlike, niti Petsi Klajn” — završava Zahari svoju naraciju u ovom filmu.

Pesma Šarla Aznavura „Povedite me” (*Emmenez-moi*) stalno se ponavlja u ovom delu koje je bilo i zvanični kanadski kandidat za Oskara u kategoriji stranog filma.

„Ganut sam. Kakvo ludo iskustvo!” — kazao je na pozornici Žan-Mark Vale, koji se akreditovanim novinarima posle požalio na neadekvatnu bioskopsku distribuciju njegovog filma u anglofonskom delu Kanade. „Ja sam pomalo frustriran! Voleo bih da smo imali na raspolaganju više ekrana izvan Kvebeka. Moj film je u anglofonskoj Kanadi igrao samo u 20 bioskopa i zaradio 300.000 dolara, što je razočaravajuće. Početkom aprila ‘Ludi’ izlazi na DVD-u i nadam se da će to dati šansu širem krugu gledalaca da vidi ovo ostvarenje.

Međutim, isti problem je i sa anglofonskim filmovima u Kvebeku, koji se tamo retko prikazuju. Film *ScaredSacred* (pobednik u kategoriji dokumentarnih ostvarenja), na primer, igrao je samo par sedmica u kvebečkim bioskopima. Voleo bih da su engleski filmovi znatno više vidljiviji. Bioskopsko tržište u Kanadi veoma je zatvoreno. Ima još puno toga da se na ovom planu uradi” — izneo je Žan-Mark Vale svoju zabrinutost, usred velike radosti.

Mnogo euforičniji je bio koproducent filma Pjer Even (Pierre Even): „Mi se osećamo kao deca u božićnoj noći sa puno dobijenih poklona!”

Veoma emotivna je bila dobitnica nagrade za sporednu žensku ulogu, renomirana kvebečka glumica Danijel Pru (pobednica u istoj kategoriji 1991): „Prilikom proglašenja pobednika bila sam toliko uzbuđena da su mi doslovno klecala kolena. Srećom, nosila sam dugu suknju pa se to nije moglo primetiti!” — iskreno je izjavila *madame* Pru, koja je bila dirnuta reakcijama bioskopske publike: „Toliko puno njih mi je reklo: ‘Ti si moja majka’. Ovo je priča o jednoj osobi, ali je ujedno i priča o mnogim drugim.”

Danijel Pru je istakla da je upotreba muzike popularnih grupa i pevača, koja evocira sedamdesete godine 20. veka, takođe pomogla da se film poveže sa gledaocima. Isto mišljenje je delio i Lik Budrija (Luc Boudrias), iz četvoročlanog pobedničkog tima za najbolji zvuk: „Mi smo znali ovu muziku iz naše mladosti. Pesme

su bile tako snažne, pomogle su da priču prihvate gledaoci. Muzika je uspostavila odnos filma sa publikom!”

U nadmetanju između filmskog oca i sina (Mark-Andre Gronden) za najbolju glavnu ulogu, veteran Mišel Kote je bio taj koji je (nakon dve nerealizovane nominacije) osvojio Genija: „Malo sam tužan zbog Marka, ali sam veoma srećan zbog sebe. On je mlad. Imaće drugu priliku.”

(Na dodeli Žutri oni se nisu takmičili jedan protiv drugog, jer su bili nominovani u različitim kategorijama. Gronden je dobio nagradu za najbolju glavnu, a Kote za najbolju sporednu ulogu.)

Jedina nagrada koju je „C.R.A.Z.Y.” na 26. dodeli Genija prepustio svojim rivalima dodeljena je Gajlu Natgensu (Giles Nuttgens) za najbolju fotografiju u filmu „Voda” (*Water*), koji je osvojio ukupno tri nagrade (od devet nominacija). To je završni deo elementarne filmske trilogije („Vatra” — *Fire*, 1996. i „Zemlja” — *Earth*, 1998) autorke indijskog porekla Dipe Mehte (Deepa Mehta) iz Toronta.

Radnja ovog filma odvija se kasnih tridesetih godina 20. veka u jednom indijskom domu za udovice, koje su tamo poslale njihove familije da žive izolovano od društva. Po starom Hindu verovanju, udovice su smatrane za „lošu sreću” i ponekad su ih čak krivili za smrt muževa. Na ponovnu udaju udovica gledalo se sa velikim neodobravanjem, dok za udovce nije bilo nikakvih socijalnih barijera. Ovakav običaj u nekim indijskim sredinama i do danas je neiskorenjen.

Kroz priču o jednoj osmogodišnjoj devojčici-udovici, ovo poetično delo sublimiše njihovu želju da žive slobodne od nametnutih predrasuda. Situiran u vreme uspona Mahatme Gandija, film istovremeno u pozadini prikazuje i borbu Indije za oslobođenje od kolonijalne britanske vlasti, tradicionalnih religioznih skrupula i zastarelih društvenih konvencija. Dobijanjem nezavisnosti 1947. godine dečiji brakovi u Indiji su proglašeni za nezakonite.

Snimanje „Vode”, koje je počelo 2000. godine, naišlo je na izuzetno oštru reakciju i nasilničke proteste nacionalista i desničarskih snaga u Indiji, koji su tvrdili da ovo delo predstavlja njihovu zemlju u lošem svetlu na Zapadu. Oni su čak uništili scenografiju za ovaj film u svetom gradu Varanasi. Scenaristkinja i rediteljka Dipa Mehta bila je primorana da prekine snimanje, a nastavila ga je tek pet godine kasnije na lokacijama u Šri Lanki.

„To što se dogodilo bilo je ružno i devastirajuće. Znao, videti sve spaljeno, scenografiju bačenu u reku, ljude sa mitraljezima,

doživeti pretnje smrću... Rekla sam samoj sebi da ću definitivno napraviti ovaj film, ali da neću to uraditi sve dok ne prestanem da budem ljuta. Trebalo mi je pet godina za to. Da 'istresem' ljutnju u scenario koji se bavi nečim što je zapravo veoma važno, bilo bi samo loša usluga filmu. Kada sam scenario ponovo uzela u ruke, u meni više nije bilo ljutnje i čak nisam ni mislila na ono šta se desilo. Jedna izreka kaže da 'ono što te ne ubije čini te jačim'. Na neki način, postala sam drugačija osoba" — rekla je Dipa Mehta o svojim traumama i nedaćama oko snimanja „Vode”.

Ovaj film je imao devet nominacija, a osvojio i nagrade za najbolju žensku glavnu ulogu (tamilsko-bolivudska zvezda Sima Bisvas — Seema Biswas) i originalnu muziku, koju je komponovao Majkl Dana (Mychael Danna).

„Ja sam oženjen južno-azijatkinjom, pa gledam puno bolivudskih filmova, hteo to ili ne” — u šali je prokomentarisao Dana inspiraciju za svoju muziku, koja je imala karakterističan indijski zvuk. Ovo je bio njegov peti trijumf u ovoj kategoriji i ujedno prvi za film koji nije režirao Atom Egojan, čiji je stalni saradnik. Ostajući mu veran, Dana je takođe bio nominovan za rad u novom Egojanovom delu „Tamo gde leži istina” (*Where the Truth Lies*), ali je ovog puta osvojio Genija u filmu Dipe Mehte. Inače, „Voda”, koja je snimljena na hindu jeziku, sledeće godine je kao kanadski kandidat ušla među pet nominovanih za holivudskog Oskara u kategoriji stranog filma (pobedilo je nemačko ostvarenje „Život drugih”) i bila je prikazana u indijskim bioskopima. Na kanadskim blagajnama Mehtin film je ostvario solidnu zaradu od 2, 2 miliona dolara.

Tamo gde leži istina
— Kevin Bejkon, Alison Loman i Kolin Firt

Dugogodišnji favorit Genija Atom Egojan je osvojio nagradu za najbolji adaptirani scenario, ali nije bio nominovan u kategoriji za najboljeg

reditelja, niti je njegovo delo „Tamo gde leži istina” bilo kandidovano za najbolji film. Ovo je bio njegov žanrovski izlet u *film noire*, sa holivudskim zvezdama Kevinom Bejkonom (Kevin Bacon) i Kolinom Firtom (Collin Firth) u glavnim ulogama, u kojem jedna mlada novinarka nastoji da otkrije istinu o lepoj devojci koja je nađena mrtva u hotelskoj sobi popularnog tandema zabavljača iz pedesetih godina 20. veka. Ovaj erotski triler Egojan je adaptirao prema romanu Ruperta Holmsa (Rupert Holmes), u kojem likovi dva šoumena veoma podsećaju na Dina Martina (Dean Martin) i Džerija Luisa (Jerry Lewis).

Drugi „dežurni” ljubimac Akademije Dejvid Kronenberg ovog puta nije dobio ni „vizu” za Genije! Naime, njegov film „Nasilnička prošlost” (*A History of Violence*), izvrstan dramski triler sa jakim seksualnim nabojem, nije se kvalifikovao za nagrade jer je po pravilima Akademije okarakterisan kao strana (američka) produkcija.

Sedam nominacija je imala „Audicija” (*L'Audition*), film u kojem se eminentni kvebečki glumac Lik Pikar (Luc Picard), osvajač Genija 2002. godine, potpisuje i kao reditelj i scenarista. U ovoj priči o uterivaču dugova, čiji život se okreće naopačke kada sazna da će postati otac i istovremeno bude pozvan na audiciju, Deni Bernar (Denis Bernard) je osvojio Genija za najbolju mušku epizodnu ulogu.

U prilog aktuelnoj superiornosti filmova, autora i glumaca iz Kvebeka govori i to što je montrealskoj sineastkinji Luiz Aršambo (Louise Archambault) uručena nagrada Klod Žutra za najboljeg reditelja debitanta. Njen dugometražni igrani prvenac „Familija” (*Familia*), poput filma „C.R.A.Z.Y.”, takođe se bavi disfunkcionalnim porodičnim odnosima. U središtu ovog ostvarenja, koje potvrđuje da je kvebečko društvo u osnovi matrijarhat, nalaze se dve samohrane majke sa ćerkama tinejdžerkama, različitih stilova života, koje sticajem okolnosti počinju da žive zajedno u jednoj kući u predgrađu. Ubrzo, iza kulisa ovog komfornog ambijenta razvija se drama sa dvostrukim životima junakinja ovog filma. One su primorane da preispitaju svoje vrednosne sisteme i doneću odluke koje će promeniti njihove živote. „Familija” je imala sedam nominacija, uključujući i za najbolji film, režiju i scenario, kao i tri u ženskim glumačkim kategorijama.

Bisa Šćekić, koja je 2001. godine dobila Genija u kategoriji za najbolji zvuk, ovaj put nije uspela da realizuje nominaciju za ton-ski rad u filmu „Spavaj sa mnom” (*Lie With Me*).

Na 26. dodeli poseban razlog za zadovoljstvo imao je Dejvid Ostri (David Ostry), koji je sa delom „Milo 55160” osvojio nagradu za najbolji kratki film. Nakon što su na Međunarodnom festivalu u Torontu njegovo ostvarenje, snimljeno pod okriljem „Kanadskog filmskog centra”, videli čelnici produkcione kompanije holivudskog stara Kevina Spejsija (Kevin Spacey), angažovali su ga da režira dugometražni igrani film „Gospodin Rib” (*Mr. Ribb*). Jedan mali, kratki film odškrinuo je Ostriju vrata velike scene!

Domaćini ceremonije bili su zanosan model i glumica Liza Rej (Lisa Ray), koja je igrala u Mehtinim filmovima „Bolivud/Holivud” i „Voda”, i tv-voditelj i glumac Teri Dejvid Maligan (Terry David Mulligan). Dvadeset šesta dodela nagrada trajala je 90 minuta i nije bila direktno prenošena, već je nakon što se završila na tv-stanicama CHUM-a emitovana jednočasovna emisija sa snimcima najinteresantnijih momenata i intervjuima sa stvaraočima i glumcima koji su pobedili.

U 2005. godini kanadski filmovi su na boks-ofisima napravili više novca nego ikad pre! Oko pet procenata od ukupne zarade u kanadskim bioskopima pripalo je domaćim filmovima, što je povećanje od oko 2 procenta u odnosu na ranije godine. Ipak, to je još uvek veoma skroman finansijski učinak, jer ogroman komad slatkog kolača tradicionalno odlazi u ruke holivudskih studija.

U Kvebeku je prodaja ulaznica za domaće (frankofonske) filmove porasla za čak 30 procenata u poređenju sa prethodnom godinom. Mega-hit „C.R.A.Z.Y.”, koji je prosto uništio konkurenciju na dodeli Genija, na boks-ofisima u „La Bel Provans” (*La Belle Province*) sam je ostvario prihod koji je gotovo ravan trećini ukupne zarade u kvebečkim bioskopima!

„Nažalost u anglofonskoj Kanadi mi nemamo razvijenu infrastrukturu u smislu izgradnje filmske kulture i privlačenja velikog broja gledalaca kao u Kvebeku. Istovremeno, na velikim i malim ekranima konstantno nas 'bombarduju' Amerikanci koji dominiraju industrijom zabave i šou-biznisa. Biti komšija Holivudu, toj mašini za pravljenje filmova, umnogome otežava napore da se promovišu domaći filmovi u Kanadi. Porediti naše filmove sa holivudskim jednako je poređenju jabuka sa narandžama, isto je i sa poređenjem ceremonija dodele Genija i Oskara” — kazala je predsednica Akademije za film i televiziju Marija Topalović, dajući presek stanja nacionalne filmske industrije.

„Kanadska kinematografija je jedinstvena, drugačija, prvenstveno mislim u odnosu na gigantsku holivudsku produkciju ko-

ja vlada svetom. Naši autori nastoje da otkinu delić tog tržišta za sebe i stoga moraju da istražuju na originalan način nove oblasti i teme koje Holivud ne dodiruje. Većina kanadskih filmova je prilično udaljena od američke mejnstrim produkcije. Holivudski filmovi imaju zvezde, specijalne efekte i gledaoce koji hrle u bioskope da ih gledaju. Ali, da li to stvarno znači da ste kulturna industrija? To je veoma komercijalno, vi pravite novac, ali gde je tu originalna priča i smisljena poruka?

Pošto su suočeni sa malim budžetima, prirodno je da su naši autori okrenuti ka pravljenju filmova koji nisu visoko komercijalni, ali su zasnovani na provokativnoj, zanimljivoj priči. Mi imamo sjajnu nacionalnu kinematografiju i možemo da budemo ponosni na sve naše uspehe!” — istakla je Marija Topalović.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *C.R.A.Z.Y.* (producenti Pierre Even i Jean-Marc Vallée)

Najbolja režija: Jean-Marc Vallée (*C.R.A.Z.Y.*)

Najbolji originalni scenario: Jean-Marc Vallée i Frannjois Boulay (*C.R.A.Z.Y.*)

Najbolji adaptirani scenario: Atom Egoyan (*Where the Truth Lies*)

Najbolja muška glavna uloga: Michel Côté (*C.R.A.Z.Y.*)

Najbolja muška sporedna uloga: Denis Bernard (*L'audition*)

Najbolja ženska glavna uloga: Seema Biswas (*Water*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Danielle Proulx (*C.R.A.Z.Y.*)

Najbolja montaža: Paul Jutras (*C.R.A.Z.Y.*)

Najbolja fotografija: Giles Nuttgens (*Water*)

Najbolja scenografija: Patrice Vermette (*C.R.A.Z.Y.*)

Najbolja kostimografija: Ginette Magny (*C.R.A.Z.Y.*)

Najbolja originalna muzika: Mychael Danna (*Water*)

Najbolja originalna pesma: Glenn Buhr i Margaret Sweatman („When Wintertime” u filmu *Seven Times Lucky*)

Najbolji zvuk: Yvon Benoît, Daniel Bisson, Luc Boudrias i Bernard Gariépy Strobl (*C.R.A.Z.Y.*)

Najbolja montaža zvuka: Martin Pinsonnault, Mira Mailhot, Simon Meilleur, Mireille Morin i Jean-Frannjois Sauvé (*C.R.A.Z.Y.*)

Najbolji dokumentarni film: *ScaredSacred* (producenti Velcrow Ripper, Tracey Friesen, Cari Green i Harry Sutherland)

Najbolji kratki igrani film: *Milo 55160* (producenti David Ostry i Matthew Cervi)

Najbolji kratki animirani film: *CNote* (producenti Chris Hinton i Michael Fukushima)

Nagrada Klod Žutra: Louise Archambault (*Familia*)

Nagrada Zlatna rolna: *C.R.A.Z.Y.*

Dvadeset sedma dodela Genija

KOMEDIJA APSURDA

najviše kanadskih filmskih nagrada, održana 13. februara 2007. godine u Torontu, imala je uzbudljivu završnicu. Dok je napolju bila snežna mećava, na minus 25 stepeni Celzijusa, u glamuroznom zdanju teatarsko-koncertne dvorane „Karlu” koje je nacionalno istorijsko znamenje, desio se dramatičan preokret. Kad su svi očekivali da će „Moris Rišar” (*Maurice Richard*), biografski film o kvebečkoj hokejaškoj legendi sa nadimkom „Raketa”, nakon već osvojenih devet nagrada dobiti i onu najvažniju, Genije za najbolji film je na sveopšte iznenađenje pripao dvojezičnoj akcionoj komediji „Dobar žaca, loš žaca” (*Bon Cop, Bad Cop*).

Bio je to nesvakidašnji obrt, iznenađan „poljubac smrti”, po uzoru na holivudskog Oskara. „Raketi” su uručene gotovo sve nagrade, ali je zato konačna pobjeda pripala „žacama”, koji su od gotovo etiketiranih najvećih gubitnika večeri na prečac postali slavo-dobitnici. Bio je to još jedan primer kontradiktornosti Genija tokom njihove neduge istorije.

Gala večer se pretvorilo u svojevrsnu komediju apsurdna. Svi su bili zatečeni kontroverznom odlukom članova kanadske Akademije

za film i televiziju, čak i sami članovi ekipe „Dobrog žace, lošeg žace”. Teško je bilo shvatiti nelogičnost da „Moris Rišar” (13 nominacija) nije proglašen i za najbolji kanadski film u 2006, kada je već prethodno osvojio devet nagrada: za najbolju režiju, mušku glavnu i sporednu ulogu, glavnu žensku ulogu, montažu, fotografiju, scenografiju, kostimografiju i montažu zvuka.

„Dobar žaca, loš žaca” imao je deset nominacija, a realizo-

vao je samo dve — za najbolji film i zvuk. Ovom delu ujedno je pripala i nagrada Zlatna rolna za najkomercijalniji film, sa prihodom od 12,5 miliona dolara, nadmašivši dotadašnji rekord koji je držala lascivna tinejdžerska komedija „Kod Porkija” (*Porky's*) iz 1983. godine, sa zarađenih 11,2 miliona dolara. Ipak, kad se uzme u obzir inflacija, „Kod Porkija” je još uvek najuspešniji domaći film na blagajnama, čija preračunata zarada iz 2006. godine danas iznosi 24,2 miliona dolara.

Nikad se još u istoriji Genija nije dogodilo da pobjednički film osvoji tako malo nagrada u odnosu na najbližeg konkurenta. „Raketi” trofeji, a „Žacama” trijumf! — to je bio protivrečni ishod 27. ceremonije. Dodeljujući „Žacama” Genija za najbolji film čini se da je preko četiri hiljade članova kanadske Akademije sledilo i uvažilo izbor publike, ali zapravo u svemu tome ima i primesa politike.

„Dobar žaca, loš žaca” je dvojezični film koji poručuje da uprkos različitom jeziku, kulturi, tradiciji, temperamentu, pristupu i načinu života, anglofonska i frankofonska populacija mogu zajednički delovati i prosperitetno koegzistirati u Kanadi. Razlike ne razdvajaju nego ujedinjuju, one nisu nedostatak nego bogatstvo!

Snimljeno u kvebečko-ontarijskoj koprodukciji, ovo delo povezuje „dve usamljene duše” i ukazuje na uspešan model anglofonsko-frankofonskog filma, prijemčivog za najširu publiku. (Od ukupno ostvarenog prihoda film je u bioskopima engleskog dela Kanade inkasirao 1,3 miliona dolara.)

„Dobar žaca, loš žaca”, reditelja Erika Kanuela (Erik Canuel), koji je 1999. godine osvojio Genija za najbolje kratko dokumentarno stvaranje, prvi je kompletno dvojezični kanadski film. To je duhovito i zabavno delo o dva policajca koji su potpuno suprotnih karaktera. Oni su kanadska verzija Denija Glovera i Mela Gibsona iz serijala „Smrtonosno oružje” (*Lethal Weapon*). Prvi (uloga Kolma Feorea — Colm Feore) je anglofon iz Toronta, tih i smiren, koji svoju dužnost obavlja po pravilima službe, drugi (Patrik Uar — Patrick Huard) je frankofon iz Kvebeka, bučan i naprasit, koji voli da izvrđava propise i kroji ih prema svojoj meri.

Oni moraju da prevaziđu međusobne profesionalne i kulturološke razlike, netrpeljivost i predrasude. Ovaj čudan tandem, kao led i vatra, prisiljen je da radi zajedno i upravo različitosti između njih pomažu im da zajedno reše misteriju zločina (sa hokejaškom pozadinom) na granici između Ontarija i Kvebeka.

Shodno dvojezičnom naslovu, ovaj komični policijski triler okreće se oko koncepta miksovanih kultura i jezika, u kojem ve-

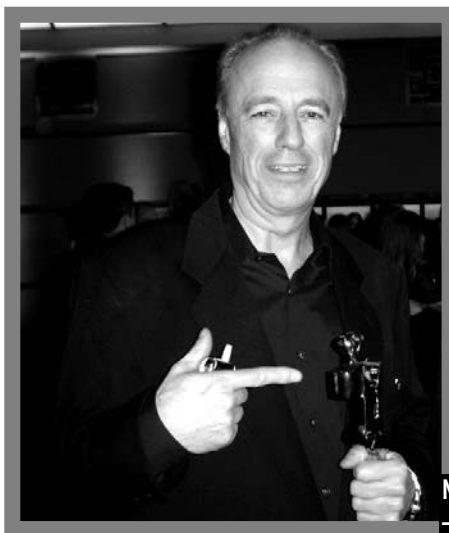

Spojio dve usamljene duše – film *Dobar žaca, loš žaca*

čina scena predstavlja mešavinu dijaloga na engleskom i francuskom, sa likovima koji se brzo prebacuju sa jednog na drugi jezik. Ocu zvaničnog bilingvizma u Kanadi, dugogodišnjem predsedniku vlade Pjeru Trudou sigurno bi se dopalo ovo celuloidno ostvarenje! Čitav film je snimljen tako da sledi i francuski i engleski scenario, a jezik koji je upotrebljen u određenom momentu izabran je tokom montaže, nakon čega su napravljene dve verzije, sa titlovanim prevodima dijaloga na francuskom, odnosno engleskom jeziku.

„Smatram da je Akademija glasala za kolektivnost u našem filmu, koji u celosti govori o nama Kanađanima i to je zapravo ono što ga je učinilo toliko popularnim“ – izjavio je harizmatični kvebečki glumac Patrik Uar, „loš žaca“ i ujedno ko-scenarista i idejni tvorac filma. Takođe je najavio da se priprema nastavak ove hit komedije.

U prikazivanju anglofonsko-frankofonskih odnosa u Kanadi, film „Moris Rišar“ (preko 5 miliona dolara zarade u ovdašnjim bioskopima) donosi mnogo oporiju sliku. Opisujući životnu odiseju čuvenog hokejaša slavnih montrealških „Kanadijensa“ (*Canadiens*), zvanog „Raketa“, koji je tokom četrdesetih i pedesetih godina 20. veka pretrpeo mnogo maltretiranja i omalovažavanja od anglofona, da bi konačno bio priznat i slavljn od svih kao najbolji i najbrži strelac u severnoameričkoj profesionalnoj ligi, reditelj Šarl Biname (Charles Binamé) je sačinio snažno dramsko delo dubokih emocija.

Najbolji reditelj
– Šarl Biname

„Raketa“ je i na dodeli Genija bio „MVP“, najdragoceniji igrač večeri, postigavši trostruki *het-trik*. U svemu tome bilo je i simbolike: broj osvojenih nagrada istovetan je broju dresa koji je on nosio na leđima.

To je potresna biografska saga koja govori o Rišarovom usponu do slave, ali i o rastu kvebečkog na-

cionalizma. Zahvaljujući teškom radu, nepokolebljivom duhu i velikoj strasti prema hokeju, on je nadvladao sve tegobe i prepreke, postavši heroj i inspiracija milionima ljudi. „Moris Rišar“ je storija o sportskoj ikoni, čiji uticaj je prevazišao okvire igre, i istovremeno univerzalna priča o istrajnosti volje.

Zanimljivo, ovaj film je prikazan u Kvebeku još u 2005. godini, ali se tek godinu dana kasnije kvalifikovao za Genije jer je u anglofonskom delu Kanade stigao u bioskope u aprilu 2006. Tu je ostvario prihod od 800.000 dolara, što je solidna zarada za titlovan film.

„Moris Rišar je bio jednostavan čovek koji je postao najbolji u onome čime se bavio. Bilo je važno prikazati novim generacijama Kanađana priču o čoveku koji je mnogo značio Kvebečanima, ne samo zbog svog majstorstva na ledu već i zbog toga šta je zapravo predstavljao.

U to vreme postojala je nejednakost između anglofona i frankofona, a Moris Rišar je probudio ljude. On je postao simbol slobode, dao je ljudima snagu. Moris Rišar je za mene očinska figura. On nije mrtav, on i dalje pobeđuje!“ – kazao je maestralni tumač njegovog lika na velikom ekranu, kvebečki super-star Roj Dupvi, jedva zadržavajući suze dok je govorio o prijateljstvu sa legendarnim hokejašem (umro je 2000) koji je nadahnuo generacije mladih Kvebečana.

„Za mene će ostati misterija zašto nismo dobili nagradu za najbolji film, ali zaista sam srećan što je ona pripala filmu ‘Dobar žaca, loš žaca’. Napravili su sjajno delo i mislim da je važno priznati komediju kao legitimnog konkurenta za nagrade“ – diplomatski je izjavio veteran Šarl Biname, dobitnik Genija za najbolju režiju.

„To što nismo osvojili nagradu za najbolji film neće pokvariti naše veselje. Nisam razočarana, i ovo je dobro. Skoro cela naša filmska ekipa je nagrađena, dobili smo Genije u gotovo svakoj kategoriji“ – rekla je razdragana Žuli Le Breton (Julie Le Breton), koja je za ulogu žene-pačenice, odane i požrtvovane supruge Morisa Rišara, zasluženno osvojila statueta za najbolju glavnu žensku ulogu.

Svojom gracioznošću, rafiniranošću i elegancijom, *madame* Le Breton je plnila pažnju svih prisutnih. Jedinu suparnicu za titulu najslikanije dame večeri imala je u zemljakinji, mladoj sekspeilnoj glumici Lusi Larije (Lucie Laurier), voditeljki ceremonije (zajedno sa prošlogodišnjim domaćinom Terijem Dejvidom Maliganom) i protagonistkinji filma „Dobar žaca, loš žaca“, koja je zaista zavela publiku. Njih dve su pokazale da i Geniji mogu da se u

Veliko zavodenje publike – voditeljka ceremonije Lusi Lorije

glamuru i lepoti takmiče sa Oskarom. Jedina razlika, i to važna, bila je ta što njih nije pratio publicitet holivudskih zvezda i što su umesto crvenim tepihom koračale onim belim, snežnim! Ceremoniju je i ove godine pokrivaio CHUM Television, sa „kišobranom“ tv-stanica i specijalizovanim kanalima širom zemlje.

Dvadeset sedma dodela Genija protekla je u odmeravanju snaga između „Rakete“ i smešnog para „Žaca“, dok su ostali nominovani praktično bili samo statisti i posmatrači. Kao i prethodne tri godine, kvebečki filmski stvaraoци i glumci i ovaj put su „opustošili“ Genije. Primera radi, sve glumačke nagrade pripale su filmu „Moris Rišar“, osim za žensku sporednu ulogu koja je uručena holivudskoj Kanađanki Keri-En Mos, poreklom iz Vankuvera, široj publici poznatoj iz lukrativne naučno fantastične trilogije „Matriks“. Njoj je Holivud bio preči (i topliji) nego Toronto, pa je zahvalila putem snimljene video-poruke. Keri-En Mos (Carrie-Anne Moss) nagradu je zavredila u gorko-slatkoj ljubavnoj priči pod nazivom „Snežni kolač“ (*Snow Cake*), kao rivalka slavnoj Sigurni Viver (Sigourney Weaver), koja je u ovom filmu bila nominovana za najbolju glavnu ulogu.

Dve scenarijske nagrade pripale su kvebečkim autorima. Rober Favro (Robert Favreau) je dobio Genija za najbolji adaptirani scenario u filmu „Jedna nedelja u Kigaliju“ (*Un dimanche a Kigali*), koji je i režirao. To je ljubavna priča usred užasa genocida u Ruandi, čiji protagonisti su jedan strani novinar i žena iz plemena Hutu. Ovaj film je imao sedam nominacija i u kvebečkim bioskopima je zaradio milion dolara.

Filipu Falardou (Philippe Falardeau), dobitniku nagrade Klod Žutra 2000. godine, uručen je trofej za najbolji originalni scenario u njegovom autorskom filmu „Kongorama“ (*Congorama*), suptilnoj drami o dva čoveka – Belgijancu i Kvebečaninu, koji su u

potrazi za porodičnim korenima. Ova kanadsko-belgijsko-francuska koprodukcija premijerno predstavljena, uz velike ovacije, na Kanskom festivalu, na dodeli kvebečkih Žutri je osvojila najviše nagrada, ukupno pet – za najbolji film, režiju, scenario, glavnu mušku i epizodnu ulogu.

„U ovom filmu ima humora, ali to nije komedija. Ima i drame, čak i malo melodrame, ali je film isto tako i vragolast. Bilo je teško osmisлити plakat za film zbog kompleksnosti ovoga dela“ – kaže Filip Falardo, jedan od vodećih i najoriginalnijih montreal-skih sineasta nove generacije.

„Pokušavati da pronađete temu za jedan film slično je nastojanju da nađete devojkicu – ne dešava se tako lako. Kada ne tražite temu, nešto se iznenada pojavi i shvatate da će to biti sjajan film!“ – iznosi scenarijska iskustva Falardo, koji je našao mnogo paralela između Belgije i Kvebeka, koji ponekad imaju zategnute odnose sa Francuskom. „Za vreme boravka na festivalima sreo sam mnogo belgijskih sineasta, u čijim filmovima sam uživao u poslednjih 15 godina. Belgija je frankofonska zemlja, ali nije francuska. Humor je tamo mnogo drugačiji. Oni umeju da se smeju na svoj račun, što Francuzi veoma nerado čine.

Belgijanci imaju interesantne poglede na život, politiku i siromaštvo. Osećao sam određene afinitete prema njima. Proveo sam tamo neko vreme, i ono što me je iznenadilo bilo je to što su, poput Kvebečana, i Belgijanci isto tako uvek upleteni u pitanja oko svog identiteta. Oni imaju čudna osećanja prema Francuzima, ali su im takođe i potrebni!“ – veli Falardo, čiji film je koračao istraženom teritorijom kvebečke kinematografije – neusklađenim i nesređenim odnosima između sinova i njihovih očeva. „‘C.R.A.Z.Y.’ i ‘Invazije varvara’ to su uradili na veoma dobar način. Ja sam pokušao ovu temu da obradim stilski sasvim drugačije“ – ističe Filip Falardo, čiji je film, sa mnogo zapleta u maniru noveliste Čarlsa Dikensa (Charles Dickens), proniciljiva crnohumorna meditacija o porodičnom i kulturnom identitetu, jedno od najboljih kanadskih celuloidnih ostvarenja u 2006. godini.

Nagrada Klod Žutra prvi put je istovremeno uručena dvojici reditelja debitanta – Džuliji Kvon (Julia Kwan), vankuverskoj autorki kineskog porekla, za film „Eva i vatreni konj“ (*Eve and the Fire Horse*), i kvebečkom sineasti Stefanu Lapoentu (Stephane LaPointe) za film „Tajni život srećnih ljudi“ (*La vie secreete des gens heureux*), za koji je takođe bio nominovan za Genije u kategorijama za najboljeg reditelja i originalni scenario.

Šest nominacija (uglavnom u tehničkim kategorijama) imao je horor „Zemlja plime” (*Tideland*), ekstravagantnog britanskog reditelja Terija Gilijama (Terry Gilliam). Ova kanadsko-engleska koprodukcija, sa referencama na „Alisu iz zemlje čuda” (*Alice in Wonderland*) literarnog klasika Luisa Kerola, fantazmogorična je filmska bajka koja je istovremeno užasavajuća i zadivljujuća. Dvanaestogodišnja devojčica iz Vankuvera, Džodel Ferland (Jodelle Ferland), nominovana je u ovom filmu za najbolju glavnu žensku ulogu, čime je postala najmlađi kandidat za Genija u ovoj kategoriji. Kanadska Širli Templ! Inače, Ferlandova je već u svojoj četvrtoj godini života bila najmlađi kandidat za američku tv-nagradu Emi (*Emmy*), igrajući lik devojčice pogođene smrću roditelja, u tv-filmu „Sirena” (*Mermaid*).

Pet godina nakon kolosalnog trijumfa sa filmom „Atanaržuat” (2001), inuitski autor Zaharijas Kunuk, četvorostruki osvajač Genija, realizovao je novo epsko ostvarenje pod nazivom „Dnevnici Knuda Rasmusena” (*The Journals of Knud Rasmussen*). To je priča o maloj grupi Eskima koja se suočava sa promenama u svom mikro-svetu, uzrokovanim menjanjem klime koja donosi glad, i dolaskom zapadne civilizacije.

Baziran na događajima opisanim u dnevnicima istraživača antropologa Knuda Rasmusena, radnja filma se odvija na kanadskom Arktiku 1912. godine, prikazujući fascinirajući svet ekstrema. Snimljen gotovo u potpunosti na Inuktitutu, drevnom jeziku Eskima kojim danas govori manje od 100.000 ljudi, film se kreće sporim tempom i predstavlja više kolaž fragmentovanih slika i zvukova nego što sadrži tradicionalnu naraciju, što je izazov za gledaoce koji na kraju bivaju nagrađeni za svoju istrajnost. Na 27. dodeli nagrada Kunukov film je imao samo jednu nominaciju — za kostimografiju (Mišelin Amak — Michelline Amaaq).

Nagrada za kratki animirani film uručena je autorki iz Montreala Toril Kove (Torill Kove), norveškog porekla, čije je delo „Danski pesnik” (*The Danish Poet*) dve sedmice kasnije osvojilo i holivudskog Oskara. Ovaj film prati dogodovštine jednog poete (čije je kreativno vrelo presušilo) na putovanju u Norvešku, gde namareva da sretne slavnog pisca. To je nežna, na momente smešna priča, o malim slučajnostima koje mogu promeniti živote ljudi.

Specijalna nagrada za izvanredno dostignuće u kategoriji za šminku dodeljena je Niku Dadmanu (Nick Dudman) za njegov rad u istorijskom epu iz doba Vikinga pod nazivom *Beowulf &*

Grendel, kanadsko-britansko-islandskoj filmskoj koprodukciji u režiji Sturle Gunarsona (Sturla Gunnarsson), gde jednu od glavnih uloga tumači Sara Poli. Nakon 1990. i 1997. godine ovo je bio tek treći put u istoriji Genija da je uručena nagrada u ovoj kategoriji, koja je stalno ustanovljena 2009. godine.

Poslednji put na dodeli kao predsednica Akademije – Marija Topalović sa kćerkom Katarinom

„Ovogodišnji Geniji, kao retko kada ranije, pripali su filmovima koji su postigli izvanredan uspeh na bioskopskim blagajnama. To je pouzdan znak da kanadski filmovi sve više stižu do domaćih gledalaca i to je ono što nas posebno ohrabruje” — rekla je generalna direktorka i predsednica kanadske Akademije za film i televiziju Marija Topalović, koja se samo par meseci kasnije povukla sa ove dužnosti.

Kombinujući urođeni slovenski šarm i pasiju sa stečenom zapadnjačkom poslovnošću i efikasnošću, Marija Topalović je kao dugogodišnji čelnik Akademije svojim predanim radom ostavila neizbrisivi trag u kanadskoj filmskoj i tv-industriji, čijem razvoju i afirmaciji je značajno doprinela. Njena ljupka ćerka Katarina, studentkinja, (za sada) nema želju da se posveti šou-biznisu, ali je svojim izgledom zasenila mnoge prisutne dame i postala otkrovenje 27. gala-ceremonije!

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Bon Cop, Bad Cop* (producent Kevin Tierney)
Najbolja režija: Charles Biname (*Maurice Richard*)
Najbolji originalni scenario: Philippe Falardeau (*Congorama*)
Najbolji adaptirani scenario: Robert Favreau i Gil Courtemanche (*Un dimanche a Kigali*)
Najbolja muška glavna uloga: Roy Dupuis (*Maurice Richard*)
Najbolja muška sporedna uloga: Stephen McHattie (*Maurice Richard*)
Najbolja ženska glavna uloga: Julie Le Breton (*Maurice Richard*)
Najbolja ženska sporedna uloga: Carrie-Anne Moss (*Snow Cake*)
Najbolja montaža: Michel Arcand (*Maurice Richard*)
Najbolja fotografija: Pierre Gill (*Maurice Richard*)
Najbolja scenografija: Michel Proulx (*Maurice Richard*)
Najbolja kostimografija: Francesca Chamberland (*Maurice Richard*)
Najbolja originalna muzika: Jean Robitaille (*Sant Elle*)
Najbolja originalna pesma: Jennifer Kreisberg („Have Hope“ u filmu *Unnatural & Accidental*)
Najbolji zvuk: Dominique Chartrand, Gavin Fernandes, Nathalie Morin, Pierre Paquet (*Bon Cop, Bad Cop*)
Najbolja montaža zvuka: Claude Beaugrand, Olivier Calvert, Jerome Decarie, Natalie Fleurant, Francine Poirier (*Maurice Richard*)
Najbolji dokumentarni film: *Manufactured Landscapes* (Jennifer Baichwal, Nick de Pencier, Gerry Flahive, Daniel Iron, Peter Starr)
Najbolji kratki igrani film: *Le rouge au sol* (Maxime Giroux, Paul Barbeau)
Najbolji kratki animirani film: *The Danish Poet* (Torill Kove, Lise Fearnley, Marcy Page)
Nagrada Klod Žutra: Julia Kwan (*Eve and the Fire Horse*) i Stephane Lapointe (*La vie secreete des gens heureux*)
Nagrada Zlatna rolna: *Bon Cop, Bad Cop*
Specijalna nagrada za izuzetno dostignuće za šminku: Nick Dudman (*Beowulf & Grendel*)

Dvadeset osma dodela Genija

VELIKA NOĆ MALE SARE

Dvadeset osma dodela, održana 3. marta 2008. godine, bila je gala-ceremonija sa koje Sara Poli (Sarah Polley) nikako ne bi htela da bude odsutna, niti da bude daleko od nje. Samo sedmicu nakon što ju je holivudski Oskar ignorisao

(nerealizovana nominacija za najbolji adaptirani scenario), kanadski Genije joj je iskazao maksimalnu naklonost. *The winner is Sarah Polley* — ove reči su odzvanjale kao eho u grandioznom zdanju „Metro Toronto konvenšn centra“ u koji su se Geniji ponovo vratili.

Bila je to velika noć slične Sare koja je svojim debitantskim rediteljskim delom „Daleko od nje“ (*Away From Her*) zaokružila uspon od klinke glumice do novokrunisane kraljice kanadske kinematografije. Ko još mari za Oskare!? Mnogo je bolje biti priznat i slavljn u Torontu nego ostati večito nedokazan talenat u Holivudu.

„Daleko od nje“ je dobio šest nagrada: za najbolji film, mušku (Gordon Pinsent) i žensku glavnu ulogu (slavna Džuli Kristi — Julie Christie), žensku sporednu ulogu (Kristen Tomson — Kristen Thompson), dok je Sara Poli sama osvojila tri statuete Genija — za najbolju režiju i adaptirani scenario, te nagradu Klod Žutra za najboljeg reditelja debitanta. Umalo da se desi da ova dodela Genija postane Sarina potpuna porodična proslava. Naime, od ukupno sedam nominacija, jedina nagrada koju ovaj film nije osvojio

Tihi film koji se bavi najiskrenijim osećanjima – *Daleko od nje*

**Gordon Pinsent i Džuli Kristi
u filmu *Daleko od nje***

bila je u kategoriji za najbolju montažu, a kandidat je bio njen muž Dejvid Varnsbi (David Wharnsby), pobjednik iz 2003. godine.

„Daleko od nje” je potresno delo o posledicama Alchajmerove bolesti, dirljiva i tužna priča o vremešnom bračnom paru i kopnjenu njihove zajedničke istorije, ljubavi i samog života. Ovo ostvarenje Sare Poli postalo je treći film u istoriji Genija, nakon Lepažove „Ispovedaonice” (1995) i Kunukovog „Atanaržuata” (2001), koji je istovremeno osvojio nagrade za najbolji film godine i za najbolje debitantsko delo. „Daleko od nje”, čiji je izvršni producent Atom Egojan, premijerno je prikazano na Međunarodnom festivalu u Torontu, a potom i na najprestižnijoj svetskoj smotri nezavisnog filma u Sandensu, čiji osnivač je Robert Redford.

Ova suptilna filmska adaptacija kratke priče Alis Munro (Alice Munro) „Medved je došao preko planine” (*The Bear Came over the Mountain*) je kamerna drama sa dva centralna lika u kojoj je Sara Poli, jedna od najboljih glumica generacije, iskazala i veliki rediteljski talenat, nagoveštavajući sjajnu karijeru i iza kamere. „Daleko od nje” je duboko osećajna ljubavna priča koja sledi krivudave staze jedne dugogodišnje bračne zajednice, ukazujući na neophodnost altruističkih samožrtvovanja u cilju postizanja i održavanja harmonije među supružnicima.

Fiona (igra je Džuli Kristi) i Grant (Gordon Pinsent) su bračni par uveliko zašao u zlatne godine, koji spokojno živi u udobnoj kući u ruralnom Ontariju. Međutim njihova skladna zajednica biva stavljena na veliko iskušenje kada Fiona počne da pati od Alchajmerove bolesti i insistira da bude premeštena u specijalizovan starački dom. Kada nakon zabrane posećivanja u trajanju od me-

sec dana, nametnute pravilima ove institucije, Grant prvi put vidi Fionu shvata da ga se ona skoro ne seća i da je razvila blizak odnos sa drugim muškarcem, nemim čovekom u invalidskim kolicima Obrijem (Majkl Marfi – Michael Murphy), koji postaje njen partner u mucu.

Fionino pamćenje počinje da bleedi i ona sve više postaje zaboravna, a to izaziva bujicu krivice u Grantovom srcu. On je odlučan da ostane uz Fionu, čak i po cenu svog unutrašnjeg mira, ali njegove emocije su izmešane: on oseća veliku odanost prema supruzi, kombinovanu sa ljutnjom zbog njene bolesti, te krivicu zbog sopstvene povremene nevernosti u vreme kada je bio univerzitetski profesor.

Grant postaje nesrećan posmatrač Fionine sve tešnje vezanosti za Obrija. Kako vreme prolazi i Fiona ga se još uvek ne seća, Grant počinje da se pita da li ga to ona kažnjava za nepromišljenosti iz prošlosti. Nakon izvesnog vremena Obrija supruga Marijan (oskarovka Olimpija Dukakis – Olympia Dukakis) odvođi iz doma zbog finansijskih teškoća, što ostavlja negativne posledice na Fionu – ona zapada u duboku depresiju i njeno fizičko zdravlje počinje da se pogoršava. Grant odlučuje da razgovara sa Marijan i uveri je da Obrija dovede ponovo kod Fione. On bi radije video nju srećnu sa drugim čovekom nego samu i mizernu.

Grant počinje da razvija neku vrstu odnosa sa Marijan, ali nastavlja da posećuje svoju ženu. Uspevši da vrati Obrija da vidi Fionu, Grant konačno doživljava momenat sreće i satisfakciju kada mu Fiona iznenada pokazuje da ga se seća, kao i ljubavi koju i dalje gaji prema njemu.

„Daleko od nje” je tihi film, koji se bavi najiskrenijim osećanjima. Veteran Gordon Pinsent nosi emocionalnu težinu ovog filma, za šta je nagrađen trećim glumačkim Genijem. Oskarovka Džuli Kristi („Draga” – *Darling*, 1965) uvek je smatrana lepoticom (što je i danas), ali u ovom filmu podseća sve koji su zaboravili da je i dobra glumica. Džuli Kristi je za ulogu Fione osvojila i Zlatni globus, a takođe je bila nominovana za Oskara.

Ideju za ovaj film Sara Poli je dobila u avionu, čitajući kratku priču Alis Munro, objavljenu u magazinu „Nju Jorker” (*The New Yorker*), leteći kući sa Islanda gde je snimala film „Nema takve stvari” (*No Such Thing*) u režiji Hala Hartlija (Hal Hurltley). „Bila sam neverovatno dirnuta ovom storijom. Ja sam upravo bila završila snimanje sa Džuli Kristi, i dok sam čitala ovu priču stalno mi se pojavljivalo njeno lice u liku Fione. Ja sigurno nisam jedna

od onih osoba koje razmišljaju o adaptiranju priča — volim da ih ostavim onakve kakve jesu. Ali, ova me je fascinirala. Pročitala sam je i odmah sam u njoj videla film, i znala sam ta?no kakav će da bude” — kaže Sara Poli o inspiraciji za svoj dugometražni prvenac. U toj fazi karijere (2002. godine) ona je napisala i režirala tri kratka igrana filma: „Ne razmišljaj dvaput” (*Don't Think Twice*), „Najbolji dan moga života” (*The Best Day of my Life*) i Genijem nagrađeni „Ja uzvikujem ljubav” (*I shout Love*). „Pune dve godine nisam mogla ovu priču da izbacim iz glave i konačno sam zamolila producenta Denija Ajrona (Danny Iron) da otkupi autorska prava za ekranizaciju. Bacila sam se na pisanje, ali bilo je zastrašujuće raditi na delu nekoga koga toliko mnogo poštujem. Alis Munro je jedna od mojih najomiljenijih spisateljica, jer ona gleda pravo kroz stvari. Njeni likovi su nesavršeni, mili u jednom, a mrski u drugom momentu. Adaptacija tako nije bila drugi proces, jer film je već bio ugrađen u tu priču” — objašnjava Sara Poli.

U video poruci preko satelita odsutna Džuli Kristi je najlepšim rečima opisala Saru Poli: „Ona je ne samo divna glumica, nego i odlična rediteljka i scenaristkinja. Ujedno, ona je i najupornija osoba koju sam ikada srela. Veoma sam joj zahvalna što me je ubedila da prihvatim ulogu u njenom delu. To je bilo najprijetnije filmsko iskustvo u mom životu!”

Reči hvale za rediteljku debitantkinju nije štedeo ni izuzetno poštovani sedamdesetsedmogodišnji Gordon Pinsent, koji je u kategoriji za glavnu mušku ulogu pobedio Viga Mortensena: „Nije bilo nikakvih problema. Ona je imala puno poverenje u Džuli i mene. Sara je bila veoma spremna i zračila je velikim pouzdanjem.”

Mezimica filmskih krugova u Torontu, dvadesetdevetogodišnja Poli, čija se glumačka karijera proteže gotovo četvrt veka (osvojila je Genija za najbolju glavnu ulogu 2003. godine), sa dugometražnim igranim prvencom pobedila je nikog drugog nego svetski renomirane reditelje Dejvida Kronenberga, Denija Arkana i Rodžera Spottisvuda. Zahvaljujući se svom mentoru Atomu Egojanu (igrala je u njegovim nagrađenim ostvarenjima „Egzotika”, 1994. i „Slatka sutrašnjica”, 1997) za sve što je postigla, ona je bila dovoljno skromna da, primajući nagradu, izjavi: „Ovo je šokantno, potpuno apsurdno i smešno da ja pobedim u ovoj kategoriji!”

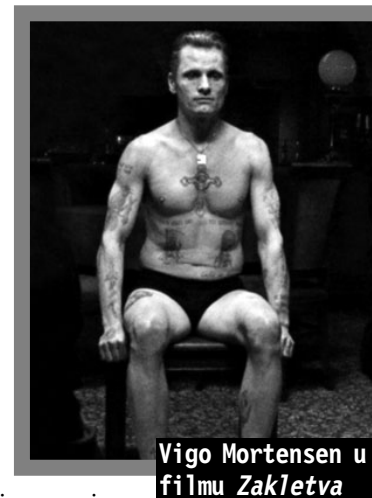
Sa druge strane, veteran Dejvid Kronenberg, koga su mnogi videli kao sigurnog pobednika, iskazao je punu džentlmensku blagonaklonost prema Sari Poli: „Ovo je fantastično za Saru. Igrala je

ranije u mom filmu (*Existenz*, 1999), ona je izvanredna glumica i ne iznenađuje me što je sada postala izvrсна rediteljka i scenaristkinja. Svi smo znali da će biti zvezda još kada joj je bilo četiri godine. Nije strašno ako pobedi neko koga poštujete i obožavate!” — kazao je Kronenberg.

Njegova „Zakletva” (*Eastern Promises*), violentni triler o ruskoj mafiji u Londonu, koji je po Kronenbergovim rečima zapravo „film o multikulturalizmu i globalizaciji kriminala”, smatran je za favorita 28. dodele, sa ukupno 12 nominacija. Ovo delo je osvojilo sedam nagrada, jednu više od „Daleko od nje”: za najbolji originalni scenario (Stiv Najt — Steve Knight), mušku sporednu ulogu (nemački glumački as Armin Miller Štal — Armin Mueller Stahl), zvuk i montažu zvuka, dok su trofeji u glavnim tehničkim kategorijama pripali proverenim Kronenbergovim saradnicima — Piter Sušicki je dobio Genija za fotografiju (četvrtog), Ronald Sanders za montažu (treća pobjeda), a Hauard Šor za muziku (drugi trijumf).

Gledano po visokom renomeu koji uživa, najgore je te večeri prošao kvebečki oskarovac Deni Arkan koji je na 28. dodeli Genija ostao praznih ruku, jer njegova gorko-smešna društvena satira pod nazivom „Doba tame” (*L'Age des tenebres*), poslednje poglavlje trilogije o modernom zapadnom društvu, započeto „Padom američkog carstva”(1986) i „Invazijom varvara” (2003), nije uspela da realizuje nijednu od četiri nominacije u ključnim kategorijama (za najbolji film, režiju, originalni scenario i mušku glavnu ulogu). Ovo delo, koje je miks komedije, tragedije, „slapstika” i melodrame, bilo je i kanadski kandidat za Oskara za najbolji strani film.

Glavnu ulogu u „Doba tame” igrao je eminentni kvebečki glumac i komičar Mark Labreš (Marc Labreche). On je pružio solidnu kreaciju u liku sredovečnog državnog činovnika koji vodi bolno dosadan porodičan život u naizgled idiličnom predgrađu Montreala. Pošto ga ignorišu njegove dve ćerke i uvek zaposlena supruga, agent za prodaju nekretnina, on često beži u fantazije u kojima je slavni pisac kome se udvaraju mnoge lepe žene.

Vigo Mortensen u filmu *Zakletva*

„Nije mi bilo teško da razumem niti da igram ovaj lik zato što mogu da shvatim osećaj kada pokušavaš da u totalnom beznadu nađeš ono što želiš da uradiš sa životom. To zapravo nije pitanje ni godina, ni okolnosti. Pretpostavljam da se to dešava svakome, u različitom stepenu.

Mi svi to osećamo, bez obzira na to kakav život vodimo ili koliko novca imamo. Ja nisam uvek u vedrom raspoloženju. Imao sam periode u životu kada sam se u potpunosti osećao kao lik koji tumačim u filmu, pitajući se: Kuda idem? Da li sam na pravom putu u životu? Da li činim prave stvari za sebe i ljude koje volim? Ova pitanja su stvarna i svima prepoznatljiva” — kaže Labreš o svojoj roli u ovom filmu, za koji takođe ima objašnjenje zašto nije bio dobro primljen kao prethodna dva Arkanova dela: „Mislim da je ovaj film mnogo mračniji od 'Invazije varvara', u kojem je bilo više vere i nade, sa prijateljstvom i ljubavlju između oca i sina. Ovaj film je više satiričan, ironičan i u njemu nema mnogo odgovora. Čak ni snovi ništa ne ispunjavaju, to su samo iluzije. Film postavlja pitanja, a da na njih ne odgovara, i nema nikakvog razrešenja koje dolazi kroz ljubav ili prijateljstvo. To je samo priča o usamljenom čoveku koji ostaje takav do kraja. Napraviti takav film bio je hrabar potez Denija Arkana” — ističe Mark Labreš.

Malo više sreće imao je kanadsko-britanski reditelj Rodžer Spottisvud (Roger Spottiswoode), potpisnik bondovskog filma „Sutra nikad ne umire” (*Tomorrow Never Dies*, 1997), čije je ostvarenje „Rukovanje sa đavolom” (*Shake Hands With The Devil*) — snimljeno po memoarima zapovednika snaga Ujedinjenih nacija, kanadskog generala Romea Delera o genocidu u Ruandi 1993-94. godine — osvojilo samo jednog Genija za najbolju pesmu, premda je imalo čak 12 nominacija. Roj Dupvi je upečatljivo otelotvorio lik generala Delera, rastrzanog između ograničavajućih naredjenja pretpostavljenih i svoje savesti. Pošto je postao očevicac pakla na zemlji, on je vojnički bio nemoćan da spreči sunovrat zemlje u kaos, ali je pomogao medijima da svetlu obelodane istinu o ovom stravičnom masakru i tako je spasio oko 30.000 života.

U grupu najvećih gubitnika mogu se svrstati i socijalno angažovani film „Trejsijevi fragmenti” (*The Tracey Fragments*), kultnog autora iz Toronta Brusa Mek Donalda, koji je ostao bez ijedne pobeđe a imao je šest nominacija (uključujući i za najboljeg reditelja), kao i kvebečko ostvarenje „Kontinental, film bez oružja” (*Continental, un film sans fusil*) reditelja Stefana La Flera (Stephane La Fleur), drama o posledicama koje na četvoro ljudi, među-

sobnih stranaca, ostavlja nestanak jednog čoveka u šumi. Ono takođe nije dobilo nijednu nagradu, iako je imalo 5 nominacija (uključujući i za najbolji film).

Pet nominacija, u tehničkim kategorijama, imala je i „Svila” (*Silk*), novi film dvostrukog pobednika Fransoa Žirara („32 kratka filma o Glenu Guldu” i „Crvena violina”), koji je osvojio nagradu za kostimografiju. Zasnovano na popularnom romanu Alesandra Barikoa (Alessandro Baricco) i snimljeno u kanadsko-italijansko-japanskoj koprodukciji, ovo delo je ljubavna drama iz 19. veka u kojoj glavnu ulogu tumači britanska „korzet” dama Kira Najtli (Keira Knightley). Ona igra napaćenu suprugu nevernog francuskog krijumčara japanskih svilenih buba (Majkl Pit — Michael Pitt).

Kao retko kada pre, kanadski Geniji su se ovog puta u izboru u nekoliko slučajeva podudarili sa holivudskim Oskarom. Glumci Džuli Kristi i Vigo Mortensen (u ulozi misterioznog šofera ruskog mafijaškog šefa u „Zakletvi”), scenaristkinja Sara Poli, te kratki animirani film *Madame Tutli-Putli* bili su nominovani za obe nagrade.

Uzlazeća kanadska glumačka zvezda, dvadesetogodišnja Elen Pejdz (Ellen Page), kandidovana za Oskara za glavnu ulogu u tinejdžerskoj komediji Džejsona Rajtmana „Džuno”, nije nominovana za svoju rolu i za Genija, jer je ovaj film snimljen u američkoj produkciji, ali je zato dobila nominaciju u istoj kategoriji u „Trejsijevim fragmentima”, za lik mlade devojkice nemirne prirode. U stvari, 28. dodela Genija verovatno bi imala drugačiji ishod da je ostvarenje talentovanog Rajtmana bilo uvršćeno među kandidate za Genije. Izostavljanje „Džunoa” u ovdašnjoj filmskoj javnosti i medijima izazvalo je veoma bučne polemike i mnogobrojne kritike postojećih nominacionih pravila kanadske Akademije za film i televiziju.

Dvadeset osma dodela Genija napokon je donela promene. Mlada autorska garda potisnula je veterane, a posle nekoliko uzastopnih posnih godina anglofonska produkcija je punom merom uzvratila udarac i „nokautirala” dotad superiornu frankofonsku kinematografiju, koja je tada doživela debakl, osvojivši dve nagrade u kategorijama izvan dugometražnih ostvarenja: za kratki igrani film „Posle svega” (*Après tout*) i kratki animirani film *Madame Tutli-Putli*.

Takođe, nagrada Zlatna rolina za najkomercijalniji kanadski film u 2007. godini pripala je kvebečkom ostvarenju „Tri male svinje” (*Les 3 p'tits cochons*), omiljenog glumca i reditelja debitanta Patrika Uara, sa ostvarenom zaradom od 4,6 miliona dolara. To je komedija manira o trojici braće. Okupljeni oko bolničke postelje

njihove majke, koja je u komi, oni razgovaraju o vrednostima i zadovoljstvima bračne vernosti i nevernosti i o žudnji za bekstvom od dosade u koju su njihovi životi uronili. Ovaj film je imao četiri nominacije za Genije.

Specijalna nagrada za izvanredno dostignuće u kategoriji za šminku u filmu „Zakletva“ uručena je Stefanu Dupviju (Stephan Dupuis).

Specijalna nagrada dodeljena je Hariju Galkinu (Harry Gulkin) iz Montreala, producentu i jednom od čelnika mnogih filmskih agencija i institucija u Kvebeku, za tridesetpetogodišnju karijeru, čije su vizije i pasionirani rad odigrali važnu ulogu u razvoju kvebečke kinematografije, ostavljajući u njoj neizbrisiv pečat. On je bio ko-producent filma „Laži koje mi je govorio moj otac“ (*Lies My Father Told Me*), češkog reditelja Jana Kadara, snimljenog po scenariju Teda Alena (Ted Allan), koji je 1976. godine osvojio šest Etroga i Zlatnu rolnu, te dobio nominaciju za Zlatni globus u kategoriji za najbolji strani film, kao i nominaciju za Oskara za najbolji scenario.

Dvadeset osma gala priredba je perfektno organizovana. Bila je jedna od najglamuroznijih i prenošena je na tv-mreži CANWEST-a. Premda nisu bili prisutni internacionalni glumački stavovi — kao što su Džuli Kristi, Vigo Mortensen, Armin Miler Štal i Deni Glover (Danny Glover), kao ni senzacionalna domaća devojka „Džuno“ Elen Pejdž, koji su nominovani za Genije — nije nimalo nedostajalo sjaja, ni zvezda. Za to su se pobrinule kanadske glumice sa radnom vizom u Holivudu, gde su napravile uspešne karijere i koje su na dodeli nagrada obavljale ulogu najavlji-vačica i ujedno uručivale statuete pobeđnicima.

Između ostalih tu su bili i Kim Katral, fatalna plavuša iz super popularne tv-serije „Seks i grad“ i urnebesne komedije „Polijska akademija“ (1984), zatim graciozna Vendi Kruson (Wendy Crewson), partnerka Harisona Forda u filmu „Predsednički avion“ (1997) i Arnolda Švarcenegera u „Šestom danu“ (2000), koja je igrala i manju ulogu u filmu „Daleko od nje“, te egzotična Sandra O, voditeljka ceremonije, koju šira publika pamti iz oskarovskog filma „Stranputice“ (*Sideways*, 2004) i popularne tv-serije „Uvod u anatomiju“.

„Na Genijima se osećam kao kod kuće. Ja sam inače odrasla u Britanskoj Kolumbiji i upravo sam posetila svoje roditelje. Sada sam angažovana na promociji dugometražnog filma 'Seks i grad',

koji uskoro stiže u bioskope“ — kazala je Kim Katral, koja je izgledala bolje nego ikada.

Sandra O, osvajač Zlatnog globusa i prethodna dvostruka dobitnica Genija, okrenula se ozbiljnijim tremama i komentarisala je nacrt zakona federalne vlade C-10, po kojem bi trebalo da budu ukinute poreske olakšice filmovima sa materijalom za koji se smatra da je „uvredljiv i neprijatan za publiku“: „Da bih iskazala poštovanje onome što se večeras događa, a to je proslava kanadskog filma, ne mogu a da ne pomenem zakonski nacrt koji sada članovi naše vlade pokušavaju da izglasaju. Oni nastoje ponovo da vrata cenzuru. To mi ne liči na Kanadu!“ — rekla je Sandra O.

Kritična kao i uvek bila je takođe laureatkinja Sara Poli: „Da, to je nešto o čemu svi stalno govorimo. Ovo je direktan napad na našu filmsku zajednicu, na naše umetničke slobode i razloge zašto želimo ovde da pravimo filmove.“

Stupivši na pozornicu da uruči nagradu za najbolji dokumentarni film „Blistavi grad“ (*Radiant City*), za koji je kalgarijski reditelj inovatorskih igranih filmova Gari Barns (Gary Burns) osvojio prvog Genija, penzionisani general i kanadski senator Romeo Deller (Roméo Dallaire) nije odoleo da ne kaže: „C-10 još nije prošao kroz Senat!“, upozoravajući da će ovaj zakonski nacrt imati dosta teškoća da dobije podršku među članovima ovog kanadskog parlamentarnog tela.

U isto vreme, dok se održavala ceremonija Genija, federalno ministarstvo za kulturnu baštinu izdalo je saopštenje u kojem se ističe da vlada „podržava snimanje filmova sa izazovnim i zabavnim kanadskim sadržajem i obećava da će ovaj zakon uticati samo na mali broj filmova“.

Ne znam da li postoji neka tajna veza sa imperatorom Neronom koji je zapalio Rim, ali njegova imenjakinja, montrealska diva, glumica i pevačica Karolin Neron (Caroline Néron) je „zapalila“ ovu dodelu Genija svojom atraktiv-

**Prirodne lepote Kwebeka
— Karolin Neron**

nom pojavom i prepoznatljivom kvebečkom elegancijom i ženstvenošću, u dugoj beloj toaleti koja je malo otkrivala, ali zato puno nagoveštavala. Ona nije stigla iz Holivuda, ali je te večeri ukrala šou. Svi pogledi su bili uprti u ovu plavokosu vedetu koja je igrala lik jedne od lepih žena iz sveta fantazije glavnog junaka filma „Doba tame“, legendarnog autora Denija Arkana.

„Raditi sa njim bilo je iskustvo koje neću nikada zaboraviti. Bila sam stidljiva i impresionirana. Deni je divan čovek, jednostavan, čvrsto na zemlji, osoba koja poseduje auru i uživa veliki autoritet među Kvebečanima” — izjavila je svestrana Karolin Neron.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Away From Her* (producenti Daniel Iron, Simone Urdl, Jennifer Weiss)

Najbolja režija: Sarah Polley (*Away From Her*)

Najbolji originalni scenario: Steven Knight (*Eastern Promises*)

Najbolji adaptirani scenario: Sarah Polley (*Away From Her*)

Najbolja muška glavna uloga: Gordon Pinsent (*Away From Her*)

Najbolja muška sporedna uloga: Armin Mueller-Stahl (*Eastern Promises*)

Najbolja ženska glavna uloga: Julie Christie (*Away From Her*)

Najbolja ženska sporedna uloga: Kristen Thomson (*Away From Her*)

Najbolja montaža: Ronald Sanders (*Eastern Promises*)

Najbolja fotografija: Peter Suschitzky (*Eastern Promises*)

Najbolja scenografija: Rob Gray, James Willcock (*Fido*)

Najbolja kostimografija: Carlo Poggioli, Kazuko Kurosawa (*Silk*)

Najbolja originalna muzika: Howard Shore (*Eastern Promises*)

Najbolja originalna pesma: Valanga Khoza, David Hirschfelder („Kaya” – *Shake Hands with the Devil*)

Najbolji zvuk: Stuart Wilson, Christian Cooke, Orest Sushko, Mark Zsifkovits (*Eastern Promises*)

Najbolja montaža zvuka: Wayne Griffin, Robert Bertola, Tony Currie, Andy Malcolm, Michael O' Farrell (*Eastern Promises*)

Najbolji dokumentarni film: *Radiant City* (Gary Burns, Jim Brown, Bonnie Thompson, Shirley Vercruyssen)

Najbolji kratki igrani film: *Après tout* (Alexis Fortier Gauthier, Elaine Hebert)

Najbolji kratki animirani film: *Madame Tutli-Putli* (Maciek Szczerbowski, Chris Lavis, Marcy Page)

Nagrada Klod Žutra: Sarah Polley (*Away From Her*)

Nagrada Zlatna rolna: *Les 3 p'tits cochons* (producenti Pierre Gendron i Christian Larouche)

Specijalna nagrada za izvanredno dostignuće za šmimku: Stephan Dupuis

Specijalna nagrada: Harry Gulkin

Dvadeset deveta dodela Genija

VEŽITE SE, POLEĆEMO!

Posle punih 13 godina Geniji su ponovo iz Toronta otišli na izlet, ovog puta 400 kilometara severnije. Dvadeset deveta dodela održana je prvi put u kanadskoj prestonici Otavi, 4. aprila 2009. godine. „Geniji su izrasli u istinsku

nacionalnu proslavu i sasvim je prirodno da Otava, glavni grad, bude domaćin priredbe koja okuplja i predstavlja najbolje kanadske stvaraocce i njihove filmove” — obrazložila je Sara Morton, generalni direktor Kanadske akademije za film i televiziju.

Čitavog dana kada su dodeljivane nagrade u Otavi, koju inače krasi surova subarktička klima, padala je hladna, teška kiša, koja je potom prešla u susnežicu, pa je defile nominovanih priređen u zatvorenom prostoru. Naravno, šetnja kanadskih zvezda po crvenom tepihu nije poprimila dimenzije oskarovskog spektakla, ali glamura ipak nije nedostajalo.

Uostalom, ovo nije Holivud, ovo je veliki ledeni Sever, teško je biti doteran i elegantan kada je mesecima temperatura ispod tačke smrzavanja! Među predstavljacima nominovanih i uručiocima na-

grada našla se elitna grupa kanadskih glumaca — Sara Poli, Vendi Kruson, Gordon Pinsent, Šila Mak Karti i Karin Vanas.

Posebno je bilo interesantno to što je gala-ceremonija organizovana u zdanju Kanadskog muzeja avijacije, među eksponatima starih ratnih aviona koji su, ispostavilo se, bili savršeno prikladne kulise za šou u kojem je proglašen najbolji kanadski film 2008. godine. Shodno glasanju oko četiri hiljade članova kanad-

Ratni ep i ljubavna priča – *Pašendele*

ske Akademije za film i televiziju, bila je to noć u kojoj je trijumfovao „Pašendel“ (*Passchendaele*), istorijski ep i ujedno ljubavna priča inspirisana jednom od odlučujućih bitaka u Prvom svetskom ratu koju su 1917. godine u Belgiji gotovo četiri puna meseca Kanadani vodili protiv Nemaca, uz velike žrtve.

„Pašendel“ je plod zanosa i dugogodišnjeg truda producenta, reditelja, scenariste i glavnog glumca Pola Grosa (Paul Gross). Ovaj film o heroizmu, ne samo vojnika koji su otišli na front nego i njihovih voljenih koje su ostavili kod kuće, zasnovan je na sećanjima njegovog dede o jednoj od prekretnica u Prvom svetskom ratu, koja je istovremeno formirala identitet Kanade kao samostalne nacije, a ne samo dominiona britanske Imperije. Pol Gros, koga šira publika pamti kao konjičkog policajca iz popularne tv-serije *Due South*, nije prisustvovao dodeli nagrada jer se nalazio na snimanju u Los Angelesu, pa je jedan od ko-producenata filma Niv Fičman (Niv Fichman) iz Toronta, prethodni dvostruki osvajač Genija za najbolji film („32 kratka filma o Glenu Guldu“, 1993. i „Crvena violina“, 1998), primio nagradu uz poruku: „Ovaj film predstavlja poziv mladoj kanadskoj generaciji da otkrije zaboravljenu prošlost.“

Dvadeset deveta dodela Genija pretvorena je u veće patriotizma tokom kojeg je „Pašendel“ osvojio pet nagrada (od šest nominacija). Osim one za najbolji film, ostale nagrade su u takozvanim tehničkim disciplinama: za scenografiju, kostimografiju, zvuk i montažu zvuka. Jednom od najskupljih kanadskih celuloidnih ostvarenja svih vremena, na čiju produkciju je utrošeno dvadeset miliona dolara, pripala je i nagrada Zlatna rolina za najkomercijalniji domaći film, sa ostvarenim prihodom od 4,4 miliona dolara u ovdašnjim bioskopima, a u nekim gradovima ostao je na repertoaru čak 15 sedmica.

Inspiraciju za ovaj film Pol Gros je dobio od svog dede Majkla Djuna, koji je i glavni lik „Pašendela“. Kao i mnogi drugi veterani, on je malo govorio o ratnim iskustvima, ali je tokom jednog retkog razgovora o ovoj temi ispričao svom unuku priču o tome kako je za vreme borbe ubio jednog nemačkog vojnika, zabivši mu bajonet u čelo. Mnogo godina kasnije, u poslednjim danima života, dok je ležao u bolničkoj postelji njegova porodica je bila zbunjena jer je stalno tražio oprostaj. Jedino je Gros znao da je deda govorio o mladom nemačkom vojniku, „sa očima kao voda“, koga je ubio.

„Moj deda je živio sa tim sećanjem ceo život. Ubio je u borbi nekoga na užasan način i to ga je progonilo do kraja života. On je to držao u sebi, a kada mi je napokon ispričao šta se desilo, zaista me je

pogodilo i nisam mogao to da izbacim iz glave. Dok je moj deda umirao, bio je potpuno van sebe. U mislima on se vratio u taj mali grad i tražio je tog nemačkog momka vojnika koga je ubio bajonetom“ — objasnio je Pol Gros, koji je u svom filmu snimio istovetnu scenu.

„Pašendel“ je bio jedan od najgrandioznijih filmskih projekata u istoriji kanadske kinematografije. U filmu je učestvovalo preko 200 glumaca, a neki od njih su bili vojnici kanadske armije, sa borbenim iskustvom iz Avganistana. Ratne scene su snimane na lokacijama oko Kalgarija, u jednom urođeničkom rezervatu. Celokupno snimanje filma obavljeno je za samo 45 dana!

Među svih pet nominovanih dela za najbolji film postojala je jedna zajednička tema. To je borba glavnih junaka da nadvladaju izazove nakon što su se njihovi svetovi okrenuli naopačke: Eskim lovac izopšten u stranom miljeu kvebečke bolnice („Životne potrebe“ — *Ce qu'il faut pour vivre*); tinejdžer čiji život se pretvara u kaos nakon samoubistva njegova četiri druga („Sve je perfektno“ — *Tout est parfait*); izmučeni vojnik koji se iz rata vraća kući („Pašendel“); porodica koja pokušava da se povрати nakon saobraćajne nesreće („Normalno“ — *Normal*); mladi vozač rikše koji nasleđuje bogatstvo, ali ujedno i gomilu nevolja (*Amaal*).

Klasičan dvoboj između anglofonske i frankofonske kinematografije ovog puta se završio nerešenim rezultatom. „Vežite se, polećemo!“ — ovo bi zapravo mogao biti moto 29. ceremonije, koja je postala svojevrsna lansirna rampa za let u zvezdane visine slave i popularnosti. Naime, među okupljenim filmskim stvaraocima i glumcima bio je veliki broj onih koji su bili debitanti ili su prvi put nominovani i nagrađeni Genijem.

U kategoriji za najboljeg reditelja čak četvorica su bili debitanti u igranom filmu, a istovremeno je svih pet prvi put bilo nominovano za Genija: Beno Pilon (Benoît Pilon), Karl Besai (Carl Bessai), Iv-Kristijan Furnije (Yves-Christian Fournier), Lin Šarleboa (Lyne Charlebois) i Riči Mehta (Richie Mehta).

Nezaboravni „Atanaržuat — brzi trkač“ Natar Ungalak

Iv-Kristijan Furnije — sve nagrade nose ime Kloda Žutre

(Natar Ungalaaq), iz arktičke teritorije Nunavut, postao je prvi inuitski glumac koji je osvojio najvišu kanadsku filmsku nagradu za rolu dislociranog i osamljenog lovca Eskima, smeštenog u sanatorijum za tuberkulozne bolesnike u Kvebeku, u dirljivoj drami „Životne potrebe“ (*Ce qu'il faut pour vivre*). Ovaj film shodno svom nazivu traga za odgovorom na pitanje: šta je ljudskom biću neophodno za život? Ungalak je u kategoriji za najbolju glavnu mušku ulogu pobedio proslavljenog Kristofera Plamera („Emocionalna aritmetika“ — *Emotional Arithmetic*) i Pola Grosa, što je jedina nominacija koju „Pašendel“ nije realizovao. „Moja porodica će uzviknuti: Jeee! Ovu nagradu ću podeliti sa kolegama i prijateljima iz Iglulika, koji me uvek podržavaju“ — kazao je skromni Ungalak, koji je ujedno i afirmisan skulptor i sineasta.

„Životne potrebe“ su potresna humana priča o epidemiji tuberkuloze sredinom pedesetih godina 20. veka i tragičnim posledicama koje je ova bolest imala na jednu familiju Inuita. Snimljen na francuskom i eskimskom jeziku (Inuktitutu), film se nalazio na čelu liste kandidata za Genije sa osam nominacija, a dobio je još tri nagrade, i to u glavnim kategorijama: za najbolju režiju, originalni scenario i montažu. „Bilo je divno upoznati Natara Ungalaka i preko njega duh inuitskog naroda. On je sjajan glumac, ali i producent i reditelj koji zna sve tajne filma“ — izjavio je montrealski autor Benoa Pilon, veteran dokumentarnog filma koji je sa dugometražnim igranim prvencem osvojio Genija za režiju.

Njegov mlađi kolega i sugrađanin Iv-Kristijan Furnije dobio je nagradu Klod Žutra kao najbolji reditelj debitant za oporu dramu o samoubistvima među tinejdžerima sa ironičnim naslovom „Sve je perfektno“. Ovaj film je imao sedam nominacija, a u anketi filmskih kritičara o najboljim kvebečkim ostvarenjima u prvoj deceniji 21. veka Furnijeovo delo se našlo na drugom mestu top-liste, iza „Invazija varvara“ Denija Arkana.

„Ovo je veoma teška i mučna tema. U društvu obično ne govorimo o tome. To je veoma osetljivo pitanje. Ipak, mislim da je ovo nova era i mi mlađi ljudi smo hteli da uradimo nešto drugačije, da prvi put o tome progovorimo otvorenije. Bili smo zabrinuti oko efekata koje film postiže i drago mi je da se sve ispalo dobro“ — rekao je Iv-Kristijan Furnije, ushićen što je dobio nagradu koja nosi ime velikog kvebečkog autora. „Klod Žutra je svugde, čini mi se da su sve nagrade imenovane po njemu! Prošle godine ovu nagradu je primila Sara Poli, a pre toga i drugi dobri autori. Za mene je ova nagra-

da veoma važna jer je stručni žiri odlučio o njoj pošto je pogledao i mnoge druge radove. Ja sam veoma srećan, dirnut i zahvalan. Ovo se dešava samo jednom u životu. Ovu nagradu nije moguće dobiti ponovo!“ — izneo je svoje emocije i razmišljanja talentovani Furnije. On je takođe istakao da nije imao većih problema oko realizacije ovog filma: „Ja sam imao filmsko iskustvo. Pradio sam reklamno-propagandne, kratke i dokumentarne filmove. Nikol Rober (Nicole Robert), producentkinja mog igranog filma, prepoznala je moj rad i pomogla da povratim snagu i veru. Moj prvi projekat nije bio prihvaćen, pa sam u to vreme bio tužan, ali ne i depresivan. Ona mi je pomogla da ponovo nađem sebe. U realizaciji filma je asistirao SODEC — provincijska agencija za finansiranje filmske produkcije u Kvebeku. Za kratko vreme sam dobio zeleno svetlo za snimanje ovog filma i sve je od samog početka teklo brzo.“

Glavnu žensku ulogu u ovom delu tumačila je početnica Kloe Buržeo (Chloé Bourgeois) iz Gatinoa, koja je na ceremoniji ple-nila simpatije svojom prirodnom ljupkošću:

„Kad sam snimala ovaj film imala sam samo 17 godina. Bila je to moja prva uloga uopšte, nisam imala nikakvog glumačkog iskustva, pre toga sam radila u jednom restoranu. U početku je bilo teško, ali mi je mnogo pomogao reditelj Furnije koji je sa mnom imao strpljenja. Sada već imam svog agenta i dobila sam ponude za nekoliko filmova“ — rekla je ona.

Grupu kvebečkih sineasta-debitanata na igranom filmu koji su osvojili nagrade zaokružuje autorka Lin Šarleboa (Line Charlebois, za adaptirani scenario za „Krajnju granicu“ (*Borderline*), priču o ženi koja uči da poštuje samu sebe.

Tokom posete Otavi Kanadska akademija za film i televiziju je poprimala manire federalne vlade, nastojeći da prilikom dodele nagrada zadovolji sve delove i regione zemlje, izražavajući i njen multietnički i multikulturni karakter. I Geniji su stvar politike!

Iz restorana pred filmske kamere — Kloe Buržeo

Među laureatima se našao i popularni vankuverski glumac Kalum Kit Reni (dobio Genija za „Poslednju noć”, 1998). On je ponovo dobio nagradu za epizodnu ulogu, ovog puta kao neuspešan pisac i profesor ženskaroš u filmu „Normalno” reditelja Karla Besaia, drami o posledicama tragične nesreće. „Zbog mojih obaveza u drugom projektu sve scene u filmu, sa tri glavna lika, snimljene su za samo sedam dana! Bio je to najintenzivniji angažman u mojoj dosadašnjoj karijeri, ali mi je ujedno doneo i najviše zadovoljstva” — kazao je Kalum Kit Reni (Callum Keith Rennie). Takođe je prokomentarisao svoj položaj glumca na relaciji Vankuver-Los Anđeles: „Kanada mi je dala karijeru i priče koje sam hteo da kažem. Ovde sam odrastao i investirao sam dušu u kanadske filmske projekte. Ja volim da se vratim kući i da radim, u stvari čak i ne mogu da kažem da se vraćam jer se uglavnom nalazim u Vankuveru” — naglasio je Kalum Kit Reni, koji je široj publici postao poznat po ulogama u tv-seriji *Californication* i kultnom filmu „Memento” (2001) reditelja Kristofera Nolana (Christopher Nolan).

On je na 29. dodeli Genija nadvisio Radeta Šerbedžiju koji je u holokaust drami „Izbeglički mozaik” (*Fugitive Pieces*), autora Džeremija Podesve (Jeremy Podeswa), bio nominovan za sporednu mušku ulogu za izvrsno odigran lik grčkog arheologa koji spašava jevrejskog dečaka siroče od nacističkog terora u Poljskoj.

Ostvarenju „Uzvodno rekom Jangce” (*Up The Yangtze*), reditelja kinesko-kanadskog porekla Junga Čanga (Yung Chang), filmskom zapisu o poslednjem krstarenju ovom rekom pre nego što je transformisana velikom branom, dodeljena je nagrada za najbolji dokumentarni film.

Dvadeset deveta ceremonija imala je egzotičan bolivudski pečat i svoju verziju oskarovskog „Milionera iz blata” (*Slumdog Millionaire*) u filmu „Amal” (šest nominacija) mladog reditelja indijsko-kanadskog porekla Ričija Mehte iz Toronta. Ovoj modernoj bajci pripala je nagrada za najbolju pesmu, koju je komponovao Dr Šiva (*Dr. Shiva*).

Nominovan za Genija – Rade Šerbedžija u filmu *Izbeglički mozaik*

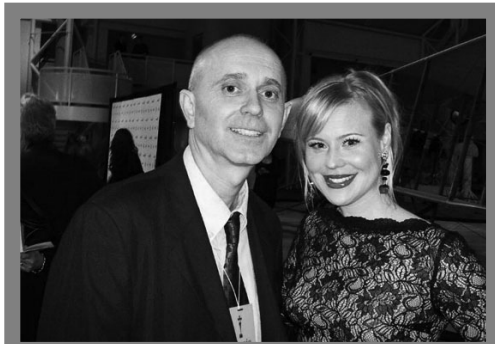
„Izgleda da je Indija otkriće sezone u svetu filma! Treba da nastavimo da snimamo zanimljive filmove, sa interesantnim pričama, uz učešće stranih studija, ali i da sačuvamo indijski kulturni identitet” — naglasio je Rupinder Nagra, harizmatični bolivudsko-engleski star i nosilac glavne uloge u filmu „Amal”, čija partnerka je bila još jedna bolivudska zvezda — Priti Zinta (Preity Zinta), takođe nominovana za Genija.

Dvadeset deveta dodela međunarodni pečat je dobila uručivanjem nagrade za najbolju žensku ulogu odsutnoj oskarovki veteranki Elen Bernstin (Ellen Burstyn, „Alisa više ne stanuje ovde” — *Alice Doesn't Live Here Anymore*, 1975) za maestralnu rolu u filmu „Kameni anđeo” (*The Stone Angel*). Elen Bernstin je igrala ostarelu, svojejavu i vatrenu ženu koja presipituje mane i grehe iz svoje turbulentne buntovničke prošlosti. Ovo delo je ekranizacija novele Margaret Lorens (Margaret Laurence), a režirala ga je Kari Skogland.

Nagrada za najbolju originalnu muziku takođe je dodeljena ovom filmu i pripala je Džonu Mak Kartiju (John McCarthy), bratu poznate glumice Šile Mak Karti: „Gledao sam film nekoliko puta, pročitao sam scenario i knjigu, i puno radio sa rediteljkom Skogland koja je napisala i filmsku adaptaciju romana. Ona je bila veoma zahtevna i stroga. Kada je čula nekoliko prvih demo-snimaka, rekla je ‘Ti mora da se šališ!’ i naterala me da ponovo komponujem muziku” — iskreno je opisao kako je pisao muziku Džon Mak Karti. Takođe je objasnio i njenu ulogu u filmu, kao vrstu interpretacije i dodatka: „Muzika je kao neki podtekst, osećaj koji kroz nju nastojite da kreirate za publiku, da bolje razume šta se dešava sa likovima u filmu.”

Glavna rivalka Elen Bernstin bila je još jedna velika holivudska zvezda i ranija dobitnica Oskara i Genija Suzan Sarandon. Ona se ponovo našla među kanadidatima za nagradu, zajedno sa švedskim veteranom Maksom Von Sidovom (Max Von Sidow) i kanadskom internacionalnom veličinom Kristoferom Plamerom (Christopher Plummer), u još jednoj drami o holokaustu — „Emocionalna aritmetika”. U režiji Paola Barzman, to je osećajna priča o susretu tri preživela jevrejska zatvorenika u nacističkom kampu u okolini Pariza nakon 40 godina, gde se ponovo suočavaju sa bolnom prošlošću koja je neraskidivo upletena u njihovu sadašnjost.

Zbog atraktivnog izgleda i nekonvencionalnog ponašanja u fokusu medijske pažnje našla se i sve traženija glumica iz Toronta Kristin But (Kristin Booth), koja je nagrađena za najbolju žensku sporednu ulogu u komediji o komplikacijama seksualnih

Zvezda dvadeset devete dodele - provokativna Kristin But

avantura pod nimalo pristojnim naslovom „Mladi ljudi se j*bu“ (*Young People F*cking*). Ostajući dosledna nazivu filma, ona je na pozornici dok je primala nagradu bez us-tezanja izjavila: „Oh, ja sam tako j...no uzbu-đena!“ i potom dodala: „Ovaj film pokazuje kako najsmešnije stva-

ri nastaju iz najnelagodnijih situacija.“

Osvajanje Genija bila je neka vrsta slatke pobede i oslobađanja od optužbe za ovaj film profanog naslova, u kojem je Kristin But igrala ulogu udate žene koja nastoji da „začini“ sopstven seksualni život. Prošle godine ovo ostvarenje je bilo u centru kontroverzi pošto je Konzervativna federalna vlada predložila zakonski nacrt C-10 kojim bi se uskratila finansijska pomoć filmovima koji prekorače norme javnog morala. Ovaj nacrt je kasnije povučen, ali ne pre nego što je ovaj film, čiji naslov je zapravo bio više uvredljiv za gledalačku senzitivnost od njegovog samog sadržaja, postao simbol anticenzorske kampanje.

Kao i prethodna dodela Genija, održana u glavnom gradu, i ova je poslužila kao scena za slanje političkih poruka, vezanih za stanje umetnosti i kulture u zemlji. Neki od prisutnih glumaca kritikovali su Vladu što ne podržava umetnost, a posebno CBC, državnu radio-televiziju, koja je bila pogođena nedostatkom finansijskih sredstava.

„Nama je potreban snažan CBC. On je kamen temeljac naše kreativne infrastrukture i moramo ga spasti“ — rekla je Vendi Kruson.

U ovu kampanju neizbežno se uključila i prošlogodišnja velika pobednica Sara Poli, koja je izjavila: „Mnogo o tome šta je kanadsko ja sam naučila od CBC-a.“

Najveće razočarenje doživela je montrealska autorka veteran-ka Lea Pul (Lea Pool), čijoj je melanholičnoj porodičnoj drami iz šezdesetih godina 20. veka „Mama je kod frizera“ (*Maman est chez le coiffeur*) pripalo šest nominacija, ali nije realizovala nijednu.

Posle duge pauze Genijima se vratio Denis Vilnev (Denis Villeneuve) koji je osvojio nagradu za svoj kratki igrani film „Sledeći

sprat“ (*Next Floor*). To je zapravo bila samo uvertira za njegov trijumf sa dugometražnim ostvarenjem na narednoj dodeli Genija.

Specijalna nagrada za izvanredno dostignuće za šminku uručena je petočlanom timu šminkera, u filmu *Cruising Bar 2*, nastavku komedije iz 1990. godine, u kojoj osvajač Genija Mišel Kote (Michel Côte) ponovo igra uloge četiri različita lika: Žerara — Bika, Patrisa — Lava, Žan-Žaka — Pauna i Serža — Crva. Zanimljivo, originalni *Cruising Bar* je dobio prvu specijalnu nagradu za šminku na jedanaestoj dodeli Genija.

Domaćin 29. ceremonije, koju je jednim delom uživo prenosila tv-mreža CANWEST-a, bio je komičar iz Toronta Dejv Foli (Dave Foley).

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Passchendaele* (producenti Niv Fichman, Paul Gross, Francis Damberger, Frank Siracusa)
Najbolja režija: Benoit Pilon (*Ce qu'il faut pour vivre*)
Najbolji originalni scenario: Bernard Émond (*Ce qu'il faut pour vivre*)
Najbolji adaptirani scenario: Lyne Charlebois, Marie-Sissi Labreche (*Borderline*)
Najbolja muška glavna uloga: Natar Ungalaaq (*Ce qu'il faut pour vivre*)
Najbolja muška sporedna uloga: Callum Keith Rennie (*Normal*)
Najbolja ženska glavna uloga: Ellen Burnstyn (*The Stone Angel*)
Najbolja ženska sporedna uloga: Kristin Booth (*Young People Fucking*)
Najbolja montaža: Richard Comeau (*Ce qu'il faut pour vivre*)
Najbolja fotografija: Gregory Middleton (*Fugitive Pieces*)
Najbolja scenografija: Carol Spier, Janice Blackie-Goodine (*Passchendaele*)
Najbolja kostimografija: Wendy Partridge (*Passchendaele*)
Najbolja originalna muzika: John McCarthy (*The Stone Angel*)
Najbolja originalna pesma: Dr. Shiva („Rahi Nagufta“ u filmu *Amal*)
Najbolji zvuk: Lou Solakofski, Garrell Clark, Steve Foster, Don White (*Passchendaele*)
Najbolja montaža zvuka: Jane Tattersall, Kevin Banks, Barry Gilmore, Andy Malcolm, Dave Rose (*Passchendaele*)
Najbolji dokumentarni film: *Up the Yangtze* (Yung Chang, Mila Aung-Thwin, John Christou, Germaine Ying-Gee Wong)
Najbolji kratki igrani film: *Next Floor* (Denis Villeneuve, Phoebe Greenberg)
Najbolji kratki animirani film: *Sleeping Betty* (Claude Cloutier, Marcel Jean)
Nagrada Klod Žutra: Yves-Christian Fournier (*Tout est parfait*)
Nagrada Zlatna rolna: *Passchendaele*
Specijalna nagrada za izuzetno dostignuće za šminku: Adrien Morot, Réjean Goderre, Marie-France Guy, Bruno Gatién, NathalieTrépanier (*Cruising Bar 2*)

Trideseta dodela Genija

VEČE U CRNOM

Jubilarna, trideseta dodela, održana 12. aprila 2010. godine u Torontu, bila je – veče u crnom! Organizovana (drugi put) u klaustrofobičnom ambijentu noćnog kluba *Gouvernement/Kool Haus*, objektu veličine pola uličnog bloka sa morbidnom fasadom crne boje, ova ceremonija je bila prožeta mračnom atmosferom.

Tu nije bilo ni sjaja, ni uzbuđenja, ni zvezda, što bi inače trebalo da krasi jednu ovakvu jubilarnu svečanost. Dolazak dama odevenih u duge haljine i gospode u crnim frakovima na crveni tepih pretvorio se u parodiju. Niko od retkih prolaznika koji su se zatekli u ovom zapuštenom kvartu, naspram lučkih dokova za istovar teretnih brodova, nije mogao ni da pretpostavi šta se tu u stvari događa, ko su ti svečano obučeni ljudi i šta oni tu rade.

Odavde do opskurnosti – to bi mogao biti kratak sinopsis jubilarne ceremonije. Slaveći 30. rođendan, Geniji su zapravo potvrdili svoju reputaciju „najbolje čuvane tajne u gradu“! Takođe, to je bio novi dokaz za staru tezu da se Geniji u glamuru i pompi nikada neće približiti svom uzoru – holivudskom Oskaru.

Uostalom, kakvi filmovi takva i ceremonija! Najveći broj nominovanih filmova, u tipičnom stilu kanadske kinematografije, bavio se mračnim temama i prikazivao nepodnošljivu težinu bivstvovanja. Pobjednik 30. dodele Genija postala je „Politehnika“ (*Polytechnique*), potresan i onespokojavajući film koji su se Kanađani

bojali da gledaju! Ovo delo je dramska rekonstrukcija tragičnog događaja od 6. decembra 1989. godine kada je jedan psihopata, vođen mržnjom prema feministkinjama, u Politehničkoj školi u Montrealu iz poluautomatske puške usmrtio 14 i ranio 10 žena i 4 muškarca pre

Trijumfalna ekipa
Politehnike

nešto što je sebi oduzeo život. Ovaj stravičan masakr još uvek je nezalečena rana na duši celokupne nacije.

Snimljeno u crno-beloj tehnici, ovo delo ne pruža svoj sud i ima malo dijaloga, tako da izgleda skoro kao nemi film. Sablasna tišina u „Politehnicima“ govori mnogo više od samih reči. Produkcija filma, sa budžetom od 6 miliona dolara, odvijala se pod najstrožim merama bezbednosti da bi se izbegli javni protesti. Bilo je dosta namrštenih lica koja su se pitala zašto se jedna ovako bolna i osetljiva tema obrađuje u filmu koji deluje kao horor i isticali da je vremenska distanca od dvadeset godina suviše kratka da bi se ovakva strašna priča predstavila u bioskopima.

Od ukupno 11 nominacija „Politehnicima“ je pripalo čak devet nagrada i to u gotovo svim glavnim kategorijama: za najbolji film (producenti Maksim Remijar – Maxime Rémillard i Don Karmodi – Don Carmody), režiju (Denis Vilnev – Denis Villeneuve), originalni scenario (Žak Davids – Jacques Davids), glavnu žensku ulogu (Karin Vanas – Karine Vanasse), sporednu mušku ulogu (Maksim Godet – Maxim Gaudette), montažu (drugi uzastopni trijumf Rišara Komoa – Richard Comeau), fotografiju (treća pobjeda Pjera Žila – Pierre Gill), zvuk i montažu zvuka.

Iz tragedije je stigao trijumf! Ali kreatori podvlače da ovaj film nije napravljen radi zadovoljenja njihovog umetničkog ega, kao ni radi nagrada ili sticanja profita.

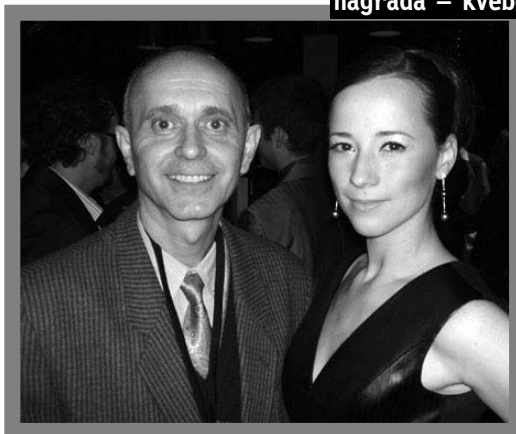
„Ovaj film dolazi direktno iz srca. Mi smo hteli da napravimo delo koje naglašava tačku gledišta studenata, svedoka ove tragedije, koji su se osećali napuštenim“ – kazao je montrealški reditelj Denis Vilnev koji je 2000. godine pobedio sa art-filmom „Melstrom“. Početak i kraj prve decenije 21. veka i trećeg milenijuma pripali su njemu i kvebečkoj kinematografiji. Vilnev je dosad osvojio četiri Genija.

„Politehnika“ je napravljena u dve verzije – snimana je simultano na francuskom i na engleskom jeziku, sa istim glumcima – i ostvarila je na kvebečkim boks-ofisima solidan prihod od 1,8 miliona dolara, ali je u engleskom delu Kanade zaradila samo 100.000 dolara. „Svi su se bojali ovog filma. Ljudi su se plašili vlastitih reakcija“ – objasnila je suzdržanost publike Karin Vanas, dobitnica Genija za najbolju žensku ulogu, koja je tumačila lik studentkinje Valeri. Ona je zajedno sa producentom Donom Karmodijem zapravo nagovorila i ubedila Vilneva da snimi ovaj film.

Karin Vanas je velika kvebečka filmska zvezda koja je i na 30. ceremoniji sijala punim sjajem. „Smatram da Geniji imaju svoju

Najveća zvezda jubilarne dodele nagrada – kvebečka diva Karin Vanas

važnost jer okuplja ju kanadsku filmsku industriju” – bio je komentar *mademoiselle* Vanas na sve učestalije predloge da se anglofonskoj i frankofonskoj produkciji dodeljuju posebne, odvojene nagrade.

Osvajač Genija za mušku sporednu

ulogu Maksim Godet, koji je igrao lik ubice Marka Lepina, imao je težak zadatak u portretisanju osobe koja se i danas smatra najomraženijom u Kvebeku: „Ja nisam hteo da igram ovaj lik kao da je on monstrum ili suludi ubica. Prišao sam mu kao ljudskom biću, kao osobi prožetoj besom. Hteo sam da gledaoci shvate patnju koja se odigrava u njemu.”

Dok jednom ne smrkne drugom ne svane – kaže jedna stara poslovice. Lista ovogodišnjih laureata verovatno bi bila sasvim drugačija da iz konkurencije za nagrade nije bio izostavljeno „Ubio sam svoju majku” (*J'ai tué ma mère*), impresivno debitantsko ostvarenje dvadesetogodišnjeg montrealškog vunderkinda Ksavijera Dolana (Xavier Dolan), koji se u filmu pojavljuje u trostrukoj funkciji – kao reditelj, scenarista i tumač glavne muške uloge! Tema večeri nije bila uverljiva pobeda „Politehnike”, nego veliki previd Akademije za kanadski film i televiziju.

Dolanovo pronicljivo delo, koje na jedak način istražuje kompleksan i eksplozivan odnos ljubavi i mržnje između sina tinejdžera i njegove majke, prethodno je dobilo dvadesetak priznanja na filmskim smotrama, uključujući i tri nagrade na prošlogodišnjem Kanskom festivalu. „Ubio sam svoju majku” bio je i kanadski kandidat za Oskara u kategoriji za najbolji strani film. Samo nekoliko sedmica ranije, na dodeli kvebečkih filmskih nagrada Žutra, Dolanovo ostvarenje trijumfovalo je upravo nad „Politehnikom”, osvojivši nagrade za najbolji film, scenario i glavnu žensku ulogu (An Dorval – Anne Dorval).

Ali selekcion žiri kanadske Akademije za film i televiziju potpuno je zaobišao ovaj film i Ksavijera Dolana, dodeljujući mu, za utehu, samo nagradu Klod Žutra za najboljeg reditelja debitanta. Naravno, ogorčeni Dolan nije ni došao da primi ovu nagradu, koju je u njegovom odsustvu preuzeo Kevin Tirni (Kevin Tierney), jedan od rukovodećih ljudi Akademije. Tirni je tom prilikom izrekao oštre reči samokritike: „Ova nagrada je kao tapšanje po ramenu. Činjenica da je Dolan dobio samo nju deluje kao da je bio poslat za dečiji sto!”

„Zašto Dolanov film nije bio nominovan u svakoj kategoriji?” – pitala se i elegantna Marta Barns (Martha Burns), afirmisana pozorišna glumica iz Vinipega koja je za lik irske kaluđerice u filmu „Ljubav i divljaštvo” (*Love & Savagery*), priči o zabranjenoj ljubavi, nagrađena za najbolju žensku sporednu ulogu. „Ubio sam svoju majku” još je jedan primer problema sa kojima se kanadski filmovi suočavaju u potrazi za gledaocima. Šteta je što ne umemo da pokažemo svetu da su naši filmovi sve bolji, originalniji i duhovitiji. Prestanimo više da dosađujemo jedni drugima!” – poručila je Marta Barns, koja je 1996. godine osvojila Genija za epizodnu ulogu u filmu „Dugo putovanje u noć”.

Generalna direktorka Akademije Sara Morton branila je odluku stručnog Žirija koji je nominovao filmove: „Dolanov film je definitivno bio uzet u razmatranje u svim kategorijama. Ali postoji značajna razlika između toga kada se jedan film, koji je dobro primljen na festivalima, nađe u takmičenju protiv drugih filmova. Ja ne smatram da se može generalizovati uspeh na festivalima sa uspehom na Genijima” – kazala je ona.

Nagrada za najbolju mušku ulogu uručena je Džoši Džeksonu (Joshua Jackson) iz Vankuvera, u filmu „Jedna sedmica” (*One*

Usamljeni jahač – Džoša Džekson u filmu *Jedna sedmica*

Week), stori o učitelju neizlečivo obolelom od raka koji se na motociklu otiskuje na poslednje putovanje kroz Kanadu. „Ovo je zaista neočekivano. Još uvek ne verujem da sam nešto osvojio, da su ljudi stvarno gledali

moj film i glasali za mene” – izjavio je on i dodao: „Mi možemo da proslavimo tridesetogodišnjicu filmskih nagrada sa ponosom, ne samo zato što smo Kanađani, nego zato što pravimo sjajne filmove. Naš olimpijski hokejaški ponos bi trebali da primenimo i u našoj filmskoj industriji” – rekao je razdragani Džekson.

Dva filma su zabeležila po dve pobeđe, a oba su se takođe bavila temom nasilja. „50 mrtvih ljudi hoda” (*Fifty Dead Men Walking*), politički triler o Irskoj republikanskoj armiji (sedam nominacija), dobio je nagradu za adaptirani scenario (koja je pripala autorki ovoga filma Kari Skogland) i za najbolju scenografiju (Iv Stjuart – Eve Stewart). Kvebečkom horor filmu „Veliki medved: ključ mogućeg” (*Grande ourse: La clé des possibles*), koji je imao osam nominacija, dodeljeni su Geniji za najbolju muziku (Norman Korbej – Normand Corbeil) i za šminku (Đina Karon – Djina Caron i Andre Dival – André Duval). Đina Karon je bila nominovana za šminkerski rad i u filmu „Politehnika”. Nagrada za šminku od tridesete dodele konačno je ustanovljena kao redovna godišnja nagrada. Ranije je bila povremeno uručivana (pet puta) kao specijalna nagrada (1990, 1997, 2006, 2007. i 2008).

Prvi put se dogodilo da na jednoj dodeli čak tri žene imaju nominaciju za režiju: Kari Skogland, za film „Pedeset mrtvih ljudi hoda”, inuitska autorka Madlen Piužuk Ivalu (Madeline Piujuq Ivalu) i montrealska sineastkinja Mari-Elen Kuzino (Marie-Helene Cousineau) za arktičku dramu o preživljavanju pod nazivom „Pre sutra” (*Le jour avant le lendemain*). Ovaj film je, od devet nominacija, dobio nagradu za kostimografiju (Atuat Akitirk – Atuat Akittirq).

Nagrađena autorka Kari Skogland, dok je govorila o obezbeđivanju novca za nove filmske projekte, izrazila je mišljenje da su Geniji cenjeni ne samo u Kanadi nego i van nje: „Ovo je fantastično osećanje. Ljudi vole priču o nagradama. Nema sumnje da je želja za osvajanjem nagrade prisutna kod svakog autora. To svakako pomaže!” – naglasila je Skoglandova, kojoj je pomogla i podrška vodećeg američkog filmskog kritičara Rodžera Eberta (Ro-

Akcioni politički triler –
Pedeset mrtvih ljudi hoda

lendemain). Ovaj film je, od devet

ger Ebert): „On je dao veoma divnu kritiku o mom filmu, kao i o filmu o iračkom ratu „Katanac za bol” (*The Hurt Locker*) Katrin Bigelou (Kathryn Bigelow), koji je igrao u isto vreme u bioskopima. On je napisao da su Kari Skogland i Katrin Bigelou ‘oduvale’ sva ona mišljenja da žene ne mogu da režiraju akciju. To je za mene bilo kao da sam postigla pobjednički gol” – kazala je Skoglandova, u čijoj akcionoj drami (o agentu infiltriranom u redove Irske republikanske armije) jednu od glavnih uloga igra oskarovac Ben Kingsli.

Najneprijatnije iznenađenje svakako je doživeo proslavljeni Atom Egojan, jedini među nominovanim koji je imao međunarodnu reputaciju. On je dotad imao ukupno 22 nominacije i osvojio je osam Genija. Egojan je ovog puta morao da se zadovolji samo sa jednom nerealizovanom nominacijom – za originalni scenario za film „Obožavanje” (*Adoration*), za koji selekcioni komitet kanadske Akademije za film i televiziju nije baš iskazao veliko interesovanje, dodeljujući mu samo još jednu nominaciju – za sporednu mušku ulogu (Skot Spidman – Scott Speedman).

Ovaj film, premijerno prikazan na Kanskom festivalu, gde je dobio Ekumensku nagradu za „istraživanje kulturne netolerancije i dezinformacije”, predstavlja Egojanov povratak izvornom autorskom stilu, nakon prethodnog kratkog flertovanja sa mejnstrimom. Bila je to peta Egojanova nagrada na najznačajnijoj svetskoj filmskoj smotri, na kojoj je sa svojim ostvarenjima učestvovao čak deset puta, postavši jedan od najredovnijih gostiju na kroazeti. On je takođe 1996. godine bio član festivalskog žirija.

Kroz storiju o tinejdžeru koji na internetu fabrikuje neistinu o smrti svojih roditelja, što izaziva ujdurmu na globalnom nivou, Egojan je spojio teme o porodičnoj istoriji, ljudskoj psihologiji, politici, predrasudama, identitetu, supstituciji i maskaradi. Sa prepoznatljivom, elegantno frakturisanom hronologijom, on je povezo lično i univerzalno, dotičući se pitanja otuđujućeg efekta tehnologije, neuhvatljive, subjektivne prirode istine, terorizma, holokausta, religioznih podela, interpretacije istorije i istrajnosti gneva i ljubavi. „Obožavanje” je delo koje takođe govori o samoj prirodi filma i ispunjava ekran slikama koje su možda ukorenjene u fikciji, ali koje ipak imaju snagu da pokrenu gledaoce i vode ih do transcendentne vrste istine.

Egojanov kolega Brus Mek Donald iz Toronta nije realizovao ni svoju treću nominaciju za režiju za film *Pontypoo*, horor o viru-

su od kojeg ljudi postaju nasilni, a koji se prenosi kroz upotrebu engleskog jezika. Ovaj film je imao i nominacije za adaptirani scenario (Toni Berdžes – Tony Burgess) i najbolju glavnu mušku ulogu (Stiven Mek Heti – Stephen McHattie).

Jedno od najvećih otkrića 2009. godine, film „Medicinska sestra. Bokser. Dečak” (*Nurse. Fighter. Boy*) na papiru je bio jedan od vodećih favorita, sa ukupno 10 nominacija, uključujući i one u najvažnijim kategorijama – za najbolji film, režiju, scenario, mušku i žensku glavnu ulogu i fotografiju. Ali posle iznenadne radosti stiglo je i gorke razočarenje. Ova urbana drama o samohranom majci, njenom sinu i bokseru, toronćanskog reditelja debitanta Čarlsa Ofisera (Charles Officer) poreklom sa Jamajke, osvojila je na kraju samo jedan trofej – za najbolju originalnu pesmu, koju su napisali Džon Velsman (John Welsman) i Čeri Kamp (Cherie Camp).

Ipak, Ofiser, koji je hokejašku palicu (bio je vrlo perspektivni igrač) zamenio rediteljskom palicom, nije očajavao: „Ovaj film je priča o nadi, u njemu je prisutna vrsta pozitivne energije koja je stvorena specijalno nakon izbora Obame za predsednika SAD. Nadam se da ovaj film nastavlja taj duh” – istakao je on i dodao: „Nominacije za Genije mogu biti frustrirajuće, u smislu njihove materijalizacije na tržištu, jer je bioskopsko prikazivanje mog filma, kao i većine ostalih nominovanih dela, već mnogo ranije završeno, a takođe se u međuvremenu pojavio i na DVD-u.”

Specijalna nagrada za dostignuće dodeljena je Melu Hopenhajmu (Mel Hoppenheim) iz Montreala za neprolazan doprinos kanadskoj filmskoj industriji u njegovoj četrdesetpetogodišnjoj karijeri. On je osnivač, predsednik i generalni direktor *La Cité du cinéma*, jednog od najmodernijih filmskih studija u zemlji koji opslužuje mnoge velike domaće i međunarodne produkcije. Takođe,

njegovim novčanim donacijama pri montrealском univerzitetu „Konkordija” (*Concordia University*) ustanovljena je „Filmska škola Mela Hopenhajma”, što je najveći kanadski univerzitetski centar za studiranje filmske animacije i filmske produkcije.

Filmski biznismen i donator – Mel Hopenhajm

Dominaciju kvebečke kinematografije na 30. dodeli Genija upotpunila je akciona policijska komedija „Žaca po ocu” (*De père en flic*), najkomercijalniji kanadski film u 2009. godini, sa ukupnim prihodom od 11 miliona dolara, kojem je pripala specijalna nagrada Zlatna rolna. To je crnohumorna studija disfunkcionalnog odnosa oca i sina, dva policajca, koji mrze jedan drugog. Zajednički rad na rešavanju jednog slučaja postaje za njih svojevrsna psihoterapija, koja im pomaže da razreše porodične nesuglasice.

Po već ustaljenoj praksi i ovaj najgledaniji kvebečki film svih vremena (imao je tri nominacije za Genije) samo je sporadično prikazan u engleskom delu Kanade, gde je zaradio svega šezdesetak hiljada dolara. Producenti ovog filma, hit-mejkeri Deniz Rober (Denise Robert) i Danijel Lui (Daniel Louis), osnivači i vlasnici montrealске kompanije „Sinemažiner” (*Cinémaginaire*) zatražili su od Akademije da obezbedi „da kvebečki filmovi budu viđeni širom zemlje, i obratno”.

Prevazilaženje jezičkih i provincijskih barijera gorući je problem kanadske kinematografije, koja je praktično podeljena na dva dela – na anglofonsku i frankofonsku. Kao najviše filmske nagrade u zemlji, Geniji su 1980. godine ustanovljeni sa ciljem da doprinesu premošćavanju tih razlika. Sve je više nedoumica oko relevantnosti ovih nagrada, koje sa kontroverzama oko filma „Ubio sam svoju majku” zapravo samo dolivaju ulje na vatru i doprinose cepanju ionako krhkih veza.

„Geniji su potrebni! Oni su znak priznanja od kolega i daju nam ohrabrenje i osećaj važnosti” – rekao je i bez dvoumljenja podigao dva palca gore kanadski glumački veteran Mori Čajkin (Maury Chaykin), dobitnik Genija 1994. godine, koji je internacionalnu slavu stekao igrajući u mnogim holivudskim filmovima, a posebno u Kostnerovom oskarovskom remek-delu „Ples sa vukovima” (1990), u pamtljivoj roli samoubilačkog jenki majora, izgubljenog u zabačenom kutku još neosvojenog američkog Divljeg zapada.

Jubilarna ceremonija Genija, čiji domaćini su bili legendarni Gordon Pinsent (drugi put) i mlada glumica Tatjana Maslani (Tatiana Maslany), direktno je prenošena na specijalizovanom programu *Independent Film Channel* i prvi put na veb-sajtu CBC-a.

Slaveći 30-ti rođendan, pred Genijima u budućnosti stoji izazovni zadatak da odole postojećim problemima i novim iskušenjima i postanu istinska kohezivna snaga kanadske kinematografije, koja ujedinjuje a ne razdvaja dodatno „dve usamljene duše”.

Lista dobitnika nagrada:

Najbolji film: *Polytechnique* (producenti Maxime Rémillard, Don Carmody)
Najbolja režija: Denis Villeneuve (*Polytechnique*)
Najbolji originalni scenario: Jacques Davidts (*Polytechnique*)
Najbolji adaptirani scenario: Kari Skogland (*Fifty Dead Men Walking*)
Najbolja muška glavna uloga: Joshua Jackson (*One Week*)
Najbolja ženska glavna uloga: Karine Vanasse (*Polytechnique*)
Najbolja muška sporedna uloga: Maxim Gaudette (*Polytechnique*)
Najbolja ženska sporedna uloga: Martha Burns (*Love & Savagery*)
Najbolja fotografija: Pierre Gill (*Polytechnique*)
Najbolja montaža: Richard Comeau (*Polytechnique*)
Najbolja scenografija: Eve Stewart (*Fifty Dead Men Walking*)
Najbolja kostimografija: Atuat Akittirq (*Before Tomorrow*)
Najbolji zvuk: Stéphan Bergeron, Pierre Blain, Jo Caron, Benoît Leduc (*Polytechnique*)
Najbolja montaža zvuka: Claude Beaugrand, Guy Francoeur, Carole Gagnon, Christian Rivest (*Polytechnique*)
Najbolja muzika: Normand Corbeil (*Grande ourse: La clé des possibles*)
Najbolja pesma: John Welsman, Cherie Camp („Oh Love“ u filmu *Nurse.Fighter.Boy*)
Najbolja šminka: Djina Caron, André Duval (*Grande ourse: La clé des possibles*)
Najbolji dugometražni dokumentarni film: *A Hard Name* (Alan Zweig, Kristina McLaughlin, Michael McMahon)
Najbolji kratki dokumentarni film: *The Delian Mode* (Kara Blake, Marie-Josée Saint-Pierre)
Najbolji kratki igrani film: *Danse Macabre* (Pedro Pires, Catherine Chagnon)
Najbolji kratki animirani film: *Runaway/Train en folie* (Cordell Barker, Derek Mazur, Michael Scott)
Nagrada Klod Žutra: Xavier Dolan (*J'ai tué ma mère*)
Nagrada Zlatna rolna: *De pere en flic* (producenti Denise Robert, Daniel Louis, distributer „Alliance Vivafilm“)
Specijalna nagrada: Mel Hoppenheim

Beleška o autoru

Bojan (Živko) Bosiljčić (1957), publicista, novinar i filmski kritičar. Poreklom je iz Sarajeva, gde je 1979. godine diplomirao žurnalistiku na Fakultetu političkih nauka. Od 1995. godine živi u Kanadi.

Objavio je knjige *Plakat bosansko-hercegovačkog filma* (ko-autor, 1988), *Oskar je kriv za sve* (1995), *Severno od Holivuda* (1997), *Bulevar sumraka* (1999) i *Dok javori njišu grane* (2002).

Kao slobodan novinar piše za kanadsko-srpske novine i elektronske medije. Član je srpske sekcije Međunarodne federacije filmskih kritičara i novinara (FIPRESCI).

Bio je inicijator i ko-selektor dve retrospektive jugoslovenske (srpske) kinematografije u Kanadi (1997. i 2001), u organizaciji Kanadskog filmskog instituta u Otavi, Pacifičke kinoteke u Vanuveru i Kinoteke Ontario u Torontu, uz saradnju Jugoslovenskog instituta za film i Jugoslovenske kinoteke.

Sadržaj:

Sudbina i misija (Uvodna reč autora)	7
Dve usamljene duše	11
Daleko od očiju, daleko od srca	24
Anonimni genijalci	52
Prvih 30 godina (1980-2010)	74
Prva dodela Genija	90
Druga dodela Genija	96
Treća dodela Genija	101
Četvrta dodela Genija	106
Peta dodela Genija	112
Šesta dodela Genija	118
Sedma dodela Genija	123
Osma dodela Genija	129
Deveta dodela Genija	136
Deseta dodela Genija	144
Jedanaesta dodela Genija	150
Dvanaesta dodela Genija	156
Trinaesta dodela Genija	164
Četrnaesta dodela Genija	173
Petnaesta dodela Genija	180
Šesnaesta dodela Genija	186
Sedamnaesta dodela Genija	193
Osamnaesta dodela Genija	200
Devetnaesta dodela Genija	207
Dvadeseta dodela Genija	215
Dvadeset prva dodela Genija	222
Dvadeset druga dodela Genija	229
Dvadeset treća dodela Genija	237
Dvadeset četvrta dodela Genija	247
Dvadeset peta dodela Genija	257
Dvadeset šesta dodela Genija	265
Dvadeset sedma dodela Genija	274
Dvadeset osma dodela Genija	283
Dvadeset deveta dodela Genija	293
Trideseta dodela Genija	302
<i>Beleška o autoru</i>	311

Bojan Ž. Bosiljčić
TI DIVNI SANJARI

Urednici
Predrag Marković
Ivan Radisavljević

Oprema
Dušan Šević

Lektura
Desanka Sandulović

Korektura
Jelena Ristić

Prelom knjige i priprema korica
"Stubovi kulture", Beograd

Izdavači
"Stubovi kulture", Beograd
Gradištanska 15
011/2403-122, 2404-687
redakcija@stubovi.co.rs

Za izdavača
Vesna Tešić

Štampa i povez
Publikum, Beograd

Tiraž
1000 primeraka

